ආඛ්‍යාන narrations

Open access, refereed biannual journal
ISSN 2478-0642 | Volume 09 | Issue 02| 2024

Center for Indigenous Knowledge and Community Studies (CIKCS)
Sabaragamuwa University of Sri Lanka

ආඛ්‍යාන narrations

Open access, refereed biannual journal
ISSN 2478-0642
Volume 09 | Issue 02| 2024
Sabaragamuwa University of Sri Lanka

Attribution-NonCommercial-ShareAlike
CC BY-NC-SA
Legal Code: https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode

Editorial Board

Editor in Chief

Dr. Pradeep Uluwaduge, Department of Social Sciences, Faculty of Social Sciences and Languages, Sabaragamuwa University of Sri Lanka

Editors

Prof. Sarath Ananda, Department of Social Sciences, Faculty of Social Sciences and Languages, Sabaragamuwa University of Sri Lanka

Prof. Manoj Ariyarathne, Department of Languages, Faculty of Social Sciences and Languages, Sabaragamuwa University of Sri Lanka

Prof. E. P. N. Udaya Kumara, Department of Natural Resources, Faculty of Applied Sciences, Sabaragamuwa University of Sri Lanka

Prof. Jayaprasad Welgama, Department of Social Sciences, Faculty of Social Sciences and Languages, Sabaragamuwa University of Sri Lanka

Prof. Saman Handaragama, Department of Social Sciences, Faculty of Social Sciences and Languages, Sabaragamuwa University of Sri Lanka

Prabath Galagamage, Visiting Lecturer, Department of Social Sciences, Faculty of Social Sciences and Languages, Sabaragamuwa University of Sri Lanka

ආඛ්‍යාන narrations

Open access, refereed biannual journal
ISSN 2478-0642
Volume 09 | Issue 02| 2024

CC BY NC ND

Language Editors

Dr. Noel Dassanayakea, Language Editor in English, Department of Languages, Faculty of Social Sciences and Languages, Sabaragamuwa University of Sri Lanka

S. P. S. P. Weerasinghe, Language Editor in English, Senior Lecturer, Department of Languages, Faculty of Social Sciences and Languages, Sabaragamuwa University of Sri Lanka

Nalaka Jayasena, Language Editor in Sinhala, Visiting Lecturer, Gampaha Wickramarachchi University of Indigenous Medicine

Panel of Reviewers

Prof. Emer. Kalinga Tudor Silva, Department of Sociology, Faculty of Arts, University of Peradeniya

Senior Prof. Premakumara De Silva, Department of Sociology, Faculty of Arts, University of Colombo

Prof. S. M. K. Herath, Department of Sociology, Faculty of Arts, University of Colombo

Dr. H. M. D. R. Herath, Former Professor, Department of Sociology, Faculty of Arts, University of Peradeniya

Dr. G. K. C. S. De Silva, Department of Languages, Faculty of Social Sciences and Languages, Sabaragamuwa University of Sri Lanka

Dr. G. C. L. Pathirana, Department of Social Sciences, Faculty of Social Sciences and Languages, Sabaragamuwa University of Sri Lanka

Dr. Upul Priyantha Gamage, Department of Sinhala, Faculty of Language Studies, Buddhist and Pali University of Sri Lanka

Dr. Sunanda Premasiri, Department of Sinhala, Faculty of Arts, University of Peradeniya

Dr. Sumudu Premachandra, High Court Judge, Civil Appeal Kandy

Dr. I. M. T. Ilangasinghe, Senior Lecturer, Department of Painting, Faculty of Visual Arts, University of the Visual & Performing Arts

W. K. N. C. Withanage, Lecturer, Department of Geography, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Ruhuna

Technical Specifications

Fonts
Abhaya Libre (Unicode)

Page Size
A4 - 8.27 x 11.67 inches

Format
Portable Document Format (PDF)

Full Journal access
https://www.sab.ac.lk/cikcs/akyana_narrations

SUSL e-Repository
http://repo.lib.sab.ac.lk:8080/xmlui/handle/123456789/561

https://www.researchgate.net/institution/Sabaragamuwa_University_of_Sri_Lanka

Submit your academic papers to director@cikcs.sab.ac.lk

Cover page photograph:

Title: *Lal Quila -Delhi*

Sithumini Rathnamalala, *Department of Integrated Design, Faculty of Architecture, University of Moratuwa*

Table of Contents

The Artisanship Inherent in the Temple Paintings of the Kandyan Style: As a Significant Subject of Exploration and Analysis____________________7

An Assessment of Mitigating Strategies for Human-Elephant Conflict: A Case Based on the Periphery of a Wildlife Sanctuary, Sri Lanka______ 34

'කථාන්තර, පුනර්කථනය හා ආවර්ජනීය වීරත්වය': දුටුගැමුණු සාහිත්‍යයට අයත් දොළොස් මහා යෝධයින්ගේ කථාන්තර පිළිබඳ විමර්ශනයක්____________________ 73

සාන්දෘෂ්ටිකවාදී දර්ශනය සහ සාහිත්‍යය විග්‍රහ කිරීමෙහි ලා ජෝර්ජ් ලූකාස්ගේ ප්‍රවේශයෙහි ප්‍රාමාණිකත්වය____ 116

The Impact of Social Media Utilization on Election Campaigning: A Case Study of the 2019 Presidential Election in Sri Lanka___________ 154

The Role of Local Culture in Shaping Sustainable Waste Management Practices in Economically Diverse Communities_____________________ 191

කපොකි: සමාජ/ප්‍රජා සංවර්ධන ක්ෂේත්‍රයට ප්‍රායෝගික අත්පොතක්_____________ 214

ආඛ්‍යාන narrations
Volume 09 | Issue 02 | July-December 2024 | Article 01
ISSN 2478-0642
Open Access, Refereed Biannual Journal of the Center for Indigenous Knowledge and Community Studies, Sabaragamuwa University of Sri Lanka
Submit your academic papers to director@cikcs.sab.ac.lk
Follow this and additional works at: www.sab.ac.lk
e-mail: director@cikcs.sab.ac.lk

The Artisanship Inherent in the Temple Paintings of the Kandyan Style: As a Significant Subject of Exploration and Analysis

R. M. Thamali Rathnayaka, Postgraduate Institute of Humanities and Social Sciences, University of Peradeniya, thamali.dk.rathnayaka@gmail.com

Received: 31 December 2023 / **Revised:** 08 March 2024 / **Accepted:** 10 April 2024

Abstract

The Central Kandyan genre encompasses the tradition of temple mural paintings that proliferated throughout the Central Province, originating from the Kandyan Kingdom in the early 18th century. This form of art discloses a myriad of information about the knowledge, arts and skills, technology, cultural relationships, regional identities, moral activities, centrality of power, individual and societal ideologies, social strata, and the nature of social institutions prevalent during ancient times. Since ancient visual art serves as an invaluable archaeological resource, the principal focus of this research centers on the examination of the artworks found in the temples of *Degaldoruva, Gangarama, Medavala, Sooriyagoda, Lankatilaka, Ridivihara,* and *Dambulla* temples which stand as noteworthy exemplars of the Central Kandyan style. This study seeks to confirm whether the art of painting in the Kandy tradition was purely visual or created with a conscious understanding of social, political, and cultural contexts. It explores the technical skills of artists, including the use of colors, composition, design narrative, decorative elements, and

thematic placement. The study emphasizes that analyzing the Kandy tradition should not adopt a modernist visual art perspective but consider it as an art form tailored to the contemporary social needs. The Kandy tradition emerges as a means of addressing the majority, reconciling social conflicts, educating about cross cultural invasion, and serving as a visual education strategy to raise awareness. The artist's idealistic approach is evident in the complexity and importance of this design tradition, fulfilling various complex requirements. While qualitative research methodology primarily underpins this academic study, a rational analysis is also anticipated. Data collection procedures predominantly rely on primary sources, encompassing studies on selected temple paintings, museum observations, and interviews with art historians and artists associated with respective traditions. Additionally, secondary sources, including books, magazines, and articles, will be utilized to supplement the research findings.

Keywords: *Artisanship, Kandyan Tradition, Temple Paintings, Visual Art Perspectives*

Introduction

The temple mural art associated with the Kandy tradition, spanning from the late seventeenth century AD to the nineteenth century AD and initially localized in the highlands before disseminating to other regions (Bandaranayake, 2006: 112), constitutes a crucial epoch in the historical narrative of visual arts in Sri Lanka. Transitioning from the Polonnaruwa period, the mural art within the Kandy tradition underwent a formal evolution, establishing itself as a veritable artistic tradition that served as an experimental ground for various art critics. Scholarly investigations have meticulously scrutinized diverse facets, encompassing painting grammar, narrative elements, thematic deployment, and the evolutionary trajectory of craftsmanship. These endeavors aim to unravel the profound significance and distinctive attributes characterizing this particular design tradition.

Termed as "*Mahanuvara Sampradaya,*" "*Udarata Sithuwam,*" or "*Sinhale Art,*" (Bandara, 2017: 17), originating from the Kandyan Kingdoms period not only expanded within the Upcountry region but also radiated into areas such as Lowcountry, Sabaragamuwa, North West, and Uva. This expansive artistic tradition remains a distinctive hallmark within the tapestry of Sri Lankan visual arts. While research articles on ancient visual arts frequently express pride and veneration for historical facets, they often lack a philosophical approach to art, resulting in the potential loss of numerous visual archetypes from ancient traditions.

This study endeavors to offer insights into the knowledge possessed by craftsmen associated with the central Kandy tradition through a meticulous analysis of temple murals. The Kandy era, commencing with the reign of King *Wimaladharmasuriya* in 1592 AD and concluding with the rule of king *Keerthi Sri RajaSingha*, represents a period marked by challenges posed to Buddhism, Temples, and Sangha lineages from foreign influences (Holt, 1996: 47-52). Despite the challenges posed by invasions and cross-cultural interactions, Buddhism persisted, largely due to the interventions of various monarchs over the centuries. Among these, King Keerthi Sri Rajasingha played a particularly pivotal role in preserving and fostering the unique tradition of Buddhist painting.The artistic resurgence during the Kandy kingdom, notably under the guidance of *Welivita Saranankara* Thero, significantly contributed to the flourishing of Buddhism, fostering continuous construction and renovation activities in temples and monasteries (Somathilaka, 2013: 12).

Within this investigation, the research seeks to unravel the multifaceted dimensions of the Kandyan tradition, elucidating its role as a dynamic medium that addresses the concerns of the majority, reconciles social conflicts, imparts insights into cross-cultural invasions, and functions as a visual educational strategy to foster societal awareness. The study aims to delineate the artist's idealistic approach, manifested in the intricate and significant nature of this painting tradition, which adeptly navigates and fulfils a diverse array of complex requirements. In essence, this research endeavors to contribute to the scholarly understanding of the nuanced

interplay between visual aesthetics in the Kandyan tradition and its broader socio-cultural significance, elucidating the layers of meaning embedded within its artistic expressions.

Literature Review

An extensive analysis of mural paintings within the Kandyan tradition is delineated in the publication titled *'Mahanuwara Sampradaya Bauddha Sithuwam Kalawa Pilibanda Wimasumak,'* a historical survey of Buddhist painting in the Kandyan tradition, authored by M. Somathilaka in 2002. The inaugural chapter of this work meticulously scrutinizes the stylistic attributes, narrative elements, and subject matter of Kandyan tradition paintings, while concurrently exploring the interplay between ancient classical art and mural art during the Kandyan period. Subsequent chapters offer a lucid examination of mural art throughout the Kandyan kingdom, its extension to coastal regions, and the ensuing alterations in painting techniques. Somathilaka's aforementioned treatise serves as a valuable resource for acquiring a formal comprehension of Kandyan tradition art, encompassing its dissemination and design principles. This scholarly inquiry is directly pertinent to my academic pursuits as it delves into the societal, caste, class, and cultural dynamics unveiled through specific chapters' depictions.

Furthermore, Mahinda Somathilaka's work *'Sri Lankeya Siththaru saha Samajaya'* (Sri Lankan Painters and Society), published in 2006, constitutes another noteworthy contribution to this research domain. Preliminary to the study of paintings, an imperative lie in acquainting oneself with the muralists of the Kandyan tradition. This work accentuates salient aspects concerning the social background of painters, their sources of inspiration, patrons, and the intergenerational relationships among them, all of which exert discernible influences on the resulting artworks. An in-depth comprehension of the painting style and historical context of the Kandyan era can be gleaned from this treatise. Somathilaka underscores that despite artists' attaining social standing since antiquity, their service was invariably oriented toward fulfilling the exigencies of the societal superstructure. Notably, the influence of patronage is

interrogated, discerning whether it precipitated alterations in conceptual frameworks. Patronage emerges as a potent force shaping both the thematic content and spatial allocation of ancient paintings within temple premises. Evidently, the participation or intervention of elite caste entities in aspects such as character and attire are discerned. Consequently, this work proves invaluable for investigating the intricate relationship between artist and art, shedding light on how these dynamics influenced creative expressions. Given that artistic approach assumes a paramount role in symbolically constructing personal and social status within designs, this exploration enhances comprehension of the nuanced interplay between the designer and patron.

In the publication authored by S.P. Charles in 1999, titled *'Paramparika Sinhala Serasili Mosthara'* (Traditional Sinhala Decorative Designs), an elucidation of Sinhala decorative designs and styles is proffered through diagrams and sources. Charles's inclusion of information ranging from fundamental decorative motifs to intricate traditional embellishments proves instrumental in discerning the cultural signifiers embedded in these motifs. Each design featured in his compendium is a deliberate selection from the frescoes and carvings of ancient temples, thereby enabling a comparative analysis. The compilation of sketches by Charles holds particular significance, providing a profound understanding of the patterns of utilization in ancient visual art and its cultural milieu. The scholarly article entitled "Mahanuvara Yugaye Bithusituvam," compiled by Siri Gunasinghe in 1960 for the 8th edition of the Ceylon Arts Council's Art Magazine, assumes significant relevance in the context of my research. Gunasinghe contends that Kandyan era paintings often suffer undervaluation by art enthusiasts and archaeologists due to the misconception that they were executed by unsophisticated individuals for an audience similarly lacking in sophistication. In refutation, Gunasinghe asserts that historical evidence highlights a cadre of skilled artisans, known as *'Sittaru,'* who mastered diverse artistic disciplines, including architecture, sculpture, painting, and music. He buttresses his argument by referencing the accomplishments of *Devaragampala Silwath Thana* and *Devendra Moolachari,* artisan scholars of the

time, thus establishing that the artists of the Kandyan tradition were not devoid of knowledge but rather conscientious practitioners who applied their expertise in both design and painting.

Moreover, Gunasinghe delves into an analysis of the murals from the Kandyan period, underscoring their value and aesthetic appeal based on their resonance with the broader populace. Contrary to perceiving the population as inferior from an artistic standpoint, Gunasinghe posits that the societal value of these murals originates from concerted efforts rather than mere coincidence. He directs attention to the individual knowledge, social roles, lineage, color palettes, and drawing styles of craftsmen, elucidating their impact on the artistic charm of the murals. This perspective, as presented by Gunasinghe, assumes paramount importance in the research, particularly in elucidating the design grammar of temple mural art within the Kandyan tradition. The article underscores the comprehensive understanding and skill exhibited by artists of that era, suggesting a nuanced approach to design work comparable to the creation of stories and concepts.

Furthermore, Piyasena Ulluvisahewa's work in 1993, '*Udarata Sithuwam Maga*,' published by the Department of Culture, emerges as a valuable resource in charting the development of the Kandyan period. Covering the historical underpinnings, patronage dynamics, and pioneering figures influencing painting during the Kandyan period, Ulluvisahewa's work offers chronological insights into temples constructed by various kings. The book's subsequent chapters provide a detailed exploration of the evolution of Kandyan period paintings, including discussions on decoration, standard designs, painting materials, color preparation, depiction of characters, and attire in the context of the painting style of that era. Moreover, the work delves into the influence of diverse artistic styles, the perspectives of scholars, and a comprehensive presentation on artists and their descendants during the Kandyan period. The inclusive treatment of topics such as regal attire, ceremonial practices, transportation, traditional customs, and the attire of common people

during various occasions enhances the utility of Ulluvisahewa's work for gaining authentic insights into the art of painting within the Kandyan tradition.

In "The Rock and Wall Paintings of Sri Lanka," Bandaranayake comprehensively examines the diverse painting traditions in Sri Lanka, spanning from prehistoric paintings to the Anuradhapura, Polonnaruwa, Gampola, Kotte, and Kandyan periods. The work reclassifies the Kandyan tradition and extensively discusses the Low Country style and later transitional period paintings. Abundant paintings from the reign of King *Keerthi Sri Rajasingha* during the Kandyan period are explored, with particular attention given to the evolutionary aspects facilitated by fragmentary paintings and ivory carvings discussed in the *Puskola poth.* Bandaranayake asserts that the Kandyan tradition, experiencing a decline since the Polonnaruwa period, underwent a revival during the Upland Kingdom, primarily influenced by socio-political dynamics. Notably, the author provides detailed insights into the central Kandyan tradition, conducting an investigative study on temple paintings, focusing on their designs, originality, and creativity. The work includes an extensive commentary on the art of the Kandyan tradition, addressing regional disparities and various social factors influencing it (Bandaranayake, 1986).

'Medieval Sinhala Arts,' emerges as a valuable resource for the research field, offering comprehensive information on Sinhala arts post the 18th century, encompassing political, economic, social structures, religion, and culture. The fourth chapter, "Sources of Sinhalese Designs and Decorations," suggests potential influences on certain decorative elements. Coomaraswamy's exploration of cross-cultural contacts, influencing styles and decorations pertinent to the study, proves instrumental. The delineation of upland Sinhalese styles of the 18th century, distinct from Jataka painting and statuary art, further enhances the analysis, categorizing motifs into divine, animal, botanical, and inanimate (Coomaraswamy, 1994).

The article "Buddhist Painting Art of the Kandyan Tradition as a Source Study" Bandara contributes significantly to understanding the painting style of the Kandyan

tradition. The article emphasizes the spread of painting beyond the highlands to various parts of Sri Lanka and highlights differences between traditions in natural scenes, background design, color palette, image configuration, and decorative designs. Sudarshana Bandara provides insights into the religious, social, political, cultural, and economic factors influencing the evolution of Buddhist painting in the Kandyan tradition, crucial for understanding cross-cultural contacts impacting paintings (Bandara, 2015).

In the book, "*Sri Lankeya Mahanuwara Yugaye Sithuwam Sampradaya saha Ehi Nawa Prawanatha"* (Temple Mural Art of Sri Lankan Kandyan Tradition and its New Trends), the author chronicles the chronological transformation of Kandyan mural art. The book investigates the socio-economic, cultural, and political factors that led to the demise of Kandyan temple mural art in the mid-nineteenth century. The first chapter delves into an in-depth exploration of Buddhist painting art within the Kandyan tradition, examining symbols and cultural signifiers in murals. Sudarshana Bandara's work is deemed crucial for its thorough examination of these aspects within the field of study (Bandara, 2017).

Research Objectives

The primary objective of this research is to investigate how early 18th Century central Kandyan painting effectively portrays diverse aspects of ancient knowledge, artistic skills, technological advancements, cultural dynamics, regional identities, moral practices, and centers of authority. By analyzing the utilization of color, composition, design narrative, decorative elements, and thematic placement within these artworks, the study aims to glean a comprehensive understanding of individual and societal ideologies, social stratification, and institutional structures. Furthermore, the research endeavors to explore the role of the "Grammar of art" and the “Artisanship” in the Kandyan tradition, examining how it was meticulously devised to facilitate the clear communication of specific concepts to a targeted audience, thereby discerning their intellectual capacity and comprehending the underlying objectives of temple murals.

Research Methodology

This research primarily adopts a qualitative approach, utilizing both primary and secondary sources as the principal methods for data collection. The investigation involves the examination of temple murals, supplemented by interviews with art critics and art historians as primary sources. Secondary sources, such as books and articles on the relevant subject, contribute additional perspectives to the research.

Modelist Method of Study

In this research, two primary methods of study are employed, with the first being the modelist method. This approach focuses on the specific form or visual grammars of a work of art, emphasizing the manner in which it is constructed and perceived by the viewer. Formative construction, based on visual principles, is a crucial aspect of this method, directing attention to the constructed art form rather than the content. The study of temple mural art in the Kandyan tradition adopts a formalist approach, considering the unique model in which this tradition is built. The formalist study is essential for understanding various aspects, including the consciousness of the audience, the ideologies of the artist and sponsors, and the broader social, economic, political, and cultural context. Originating in Europe in the late 19th and early 20th centuries, the modelist method continues to be employed by critics as a means of studying art and literature, evolving from the rejection of Victorian modernist ideas and emphasizing a scientific approach in the analysis of art.

Contextual Study Methodology

The second method employed in this research is the contextual study methodology, which diverges from an emphasis on the form of the work of art to concentrate on its content or context. This method delves into the life of the artist, the ideas shaping the artwork, and the socio-political or religious contexts in which the work is situated. Attention is given to philosophical dimensions, the targeted society, and the physical space in which the artwork is located, whether within a temple or outdoors. The

contextual study methodology aims to explore the deeper meanings and influences that contribute to the creation of art.

Results and Discussions

The earliest murals associated with the Central Kandyan tradition, dating back to the eighteenth century, are situated in the *Gangarama* temple, the inaugural temple erected by King *Kirti Sri Rajasingha.* (Somathilake, 2002: 67). His substantial contributions to Buddhism and the arts encompassed the reconstruction of temples, restoration of dilapidated temples, and the creation of murals. The murals within *Gangarama* Temple symbolize the commencement and safeguarding of mural paintings during the Kandyan era (Paranavithana, 1955: 90). Preceding the *Gangarama* Temple, historical records make reference to paintings in the Temple of the Tooth in Kandy, although none have endured.

Image 01 and 02: Paintings in Gangaramaya Temple

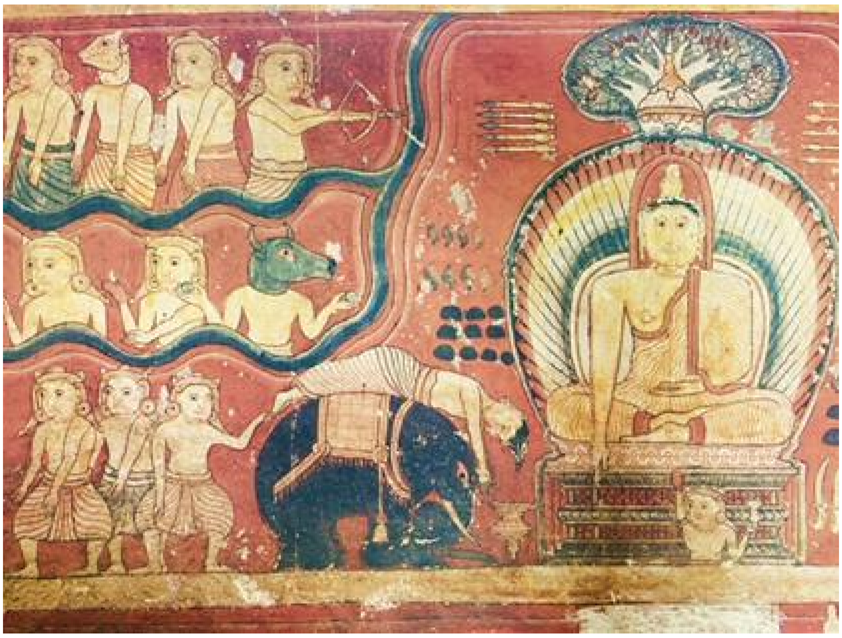

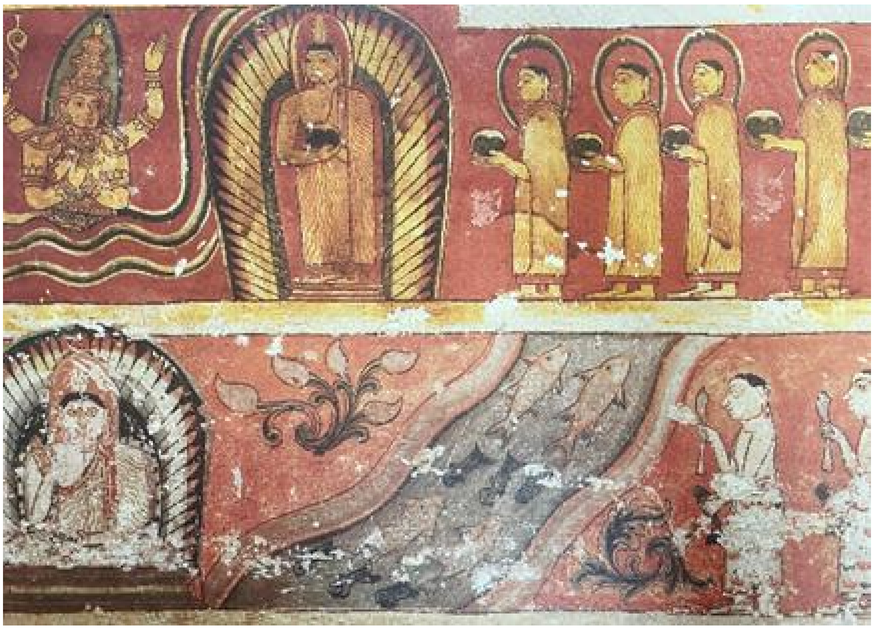

Source:Authors Private Collection, 2023

Between the 5th and 12th centuries AD, paintings commonly depicted religious and secular themes, as evidenced in locations such as Sigiriya, Polonnaruwa, and *Thivanka Pilima Geya.* However, the Kandyan period introduced a distinct narrative structure in painting, departing from earlier traditions (Bandara, 2017: 19).The Central Kandyan Tradition, initially introduced by Senaka Bandaranayke disseminated with distinctive painting styles, evident in surviving pieces in *Degaldoruwa, Gangaramaya, Suriyagoda, Medewala Tampita Vihara,* and *Dambulla, Ridhi Viharaya* (Bandaranayake, 1986: 113). According to Manju Sri and Siri Gunasinghe, the most aesthetically valued paintings of the Kandyan tradition are found in *Degaldorowa, Madewala,* and *Gangarama* temples (Gunasinghe,1960: 11). Art critics, painters, and archaeologists have expressed diverse opinions on the Kandyan tradition, engaging in debates regarding its themes, evolution, style, and contemporary social organization. While some critics like Sarath Amunugama denounce it as crude and underdeveloped (Amunugama, 1980: 38), others perceive it as a visible art rather than an intellectual one (Gunasinghe,1960: 08). Nevertheless,

these critiques often lack an understanding of the tradition's purpose, socio-political influences, and the cognitive capacity of the audience.

The artists involved in the Kandyan tradition exhibited a comprehensive understanding in attending to the structural aspects of temple murals, including their placement. Temples typically adhere to a rough model, with Jataka Katha often depicted on the outer wall within the *pradakshina pathaya* (worshipping path) starting from the left and concluding on the right. These depictions symbolize the consequences of individuals' actions, leading to either heaven or hell. This thematic approach is evident in numerous temples, although some deviate from the pattern, with the inner wall of the *pradakshina pathaya* often segregated to illustrate various moments of the Buddha's life. The interior of the statue house often features *devamandalaya* (Gods) and related narratives. Serving as a symbolic representation of the journey from the earthly realm to nirvana, these temple paintings also function as a visual chart illustrating the path to liberation, akin to a scripture. The artists' skill is evident in simplifying the portrayal of moral consequences, illustrating the journey from joy to misery through narrative sequences intelligible to those who lack literacy skills, conveyed sequentially from left to right.

The artist's technique of presenting the story continuously on the same surface, without spatial separation, enhances audience comprehension. This deliberate approach, tailored to the audience's cognitive abilities and consciousness, can be characterized as a technique employed by the artist to simplify complex concepts. It is reasonable to acknowledge Kandyan artists as individuals possessing highly conscious technical skills, a feat achievable only by those possessing understanding and knowledge of the subject matter and societal context.

The practice of creating Kandyan paintings as a continuous narrative medium, progressing from left to right, facilitates audience comprehension of incidents and stories. This reflects the craftsmanship of Kandyan artists, enabling the conveyance of intricate Dharma concepts to a broad audience, including those lacking literacy skills. This tradition has evolved into a straightforward visual narrative,

disseminating knowledge to society by virtue of Kandyan craftsmen engaging in creative work attuned to the audience's intellectual capacity and temporal context.

Preparing the Wall Surface

It is noteworthy that artists during the Kandyan period exhibited a high degree of craftsmanship by creating nearly all the tools essential for their paintings and formulating the dyes employed in coloring their artworks. Utilizing locally sourced materials, they demonstrated adept skills in preparing plaster, colors, and brushes for the artistic process. Given that the paintings of this era adorned temple walls, meticulous preparation of the walls was imperative. The artists displayed advanced technical proficiency in readying the walls for painting and in formulating durable plaster. Historical records indicate the preparation of lime mortar by blending locally available materials such as lime, sand, bitter gourd, and a cost-free liquid. Furthermore, a mixture comprising *kurumba* peels, rice husks, bitter gourd peels, *asatu bo* peels, *godapara* fruit peels, combined with water, was left to stagnate for approximately a month. This concoction was employed after extracting the necessary water. The artists also incorporated three pieces of fine sand with two pieces of chalk or stone chalk, soaked for about twenty days, mixed with *Kitul* honey, castor oil, and sesame oil, and moistened with mortar. Such technical knowledge aimed at ensuring the longevity of the mortars. A notably successful method employed to safeguard paintings from moisture involved the application of *valiti,* a varnish medium. This process involved mixing pure resin powder and *dorana* oil, melting the mixture, and after several filtrations, creating a high-quality *Valitti.* The application of *Valitti* not only served to protect the paintings but also contributed to enhancing their aesthetic appeal, underscoring the artists' attention to both preservation and beauty (Coomaraswamy, 1907: 05).

The composition applied by the artisans on the temple walls surface also exhibited distinct characteristics. Laboratory research conducted in contemporary times has unveiled various endeavors undertaken to enhance the longevity of the mortar

during that period. The plaster, designed to be a few millimeters thick and consisting of multiple layers, was enriched with sand and cotton blended with light-colored clays such as brown, white, and gray. Research has indicated that paintings were executed on a two-mm-thick white clay plaster (Maranzi, 1972: 06); Silva: 70: Witharana, 1984: 26 and Somathilake, 2002: 252-257), composed of Hydrous magnesite (Maranzi, 1972: 6), (Witharana, 1984: 26). Luciano Maranzi, involved in the conservation of paintings, has referred to this painting method as 'Gum Tempera' (Maranzi, 1972: 6). Historical information indicates the use of *makulu meti* (Godakumbure, 1966: 472) in *Medawala Vihara Sannasa* and *Dambulu Padavi Sannasa*, attributed to King *Keerthi Sri Rajasingha.* Analysis of mortar samples from different regions confirms that the artisans of that time were cognizant of durability, adapting and modifying compositions to suit diverse environmental conditions. The study and experimentation with these compositions reveal the meticulous craftsmanship of the artists during that era.

Coloring

In addition to the application of plaster and mortar, the artists of the Kandyan period demonstrated a remarkable level of self-sufficiency by producing their own dyes for coloring, as elucidated by Ananda Kumaraswamy in his work "Medieval Sinhala Arts"(Coomaraswamy, 1962: 163). The formulation of specific colors involved the use of locally sourced materials, showcasing a meticulous approach to color preparation. Notably, *Odata*, or white color, was derived from Makul or Koa Makul found in the '*Makulu Gallena'* cave near Mathura village, often combined with other hues to produce light red and brown variants. *Lohitha*, an unfamiliar substance in Ceylon, was imported and utilized for a red background (Coomaraswamy,1907: 105). Yellow color, known as *peetha,* was obtained from the milk of the *Gokutu* tree. For painting wood and pottery, hyaline or mud hyaline was the preferred material. The dark lattice, signifying black dye, was produced by grinding coconut milk, jackfruit juice, coconut oil, and husk resin, combined with cotton cloth pieces, and heated in an earthen pot. Blue dye, a rarity, was extracted from the leaves of the *Nil Avariya* tree or

occasionally obtained from Holland. Green dye, representing tattoos, was created by mixing blue and yellow colors. The method of dye preparation was often undertaken by apprentices, contributing to their eventual mastery of color composition as mature painters (Charles,1950: 61).

Beyond color preparation, these artists engaged in crafting their own brushes for painting, utilizing materials such as animal hair, grasses, flower stamens, and roots. Soft cat and squirrel hairs were used for crafting hair brushes, crucial for intricate line work, while *wetacare* roots and fibers like '*theli tana*' and '*thutthiri*' were used in making brushes from roots and grasses.

The painting technique employed by these artists, termed *'Varna Poorna,'* involved filling the template's outer lines with colors. Instead of accentuating images solely through color, this method contributed to infusing vitality into the paintings through external lines. The artists demonstrated a nuanced consideration of brightness and contrast in color selection, emphasizing the predominant use of white, yellow, and red, complemented by black outer lines to enhance vividness. The unity of the paintings was maintained through a simultaneous focus on both lines and colors, showcasing the artists' meticulous attention.

A distinctive feature in the application of colors within the central Kandyan tradition was the incorporation of specific red spaces in paintings. Red color was strategically employed to stand out prominently among other hues, facilitating instant recognition of plot and characters. The artists aimed to convey narratives swiftly by utilizing basic and flat colors. The inclusion of red spaces served as a deliberate attempt to simplify ideas and intentions, enhancing the audience's understanding. In the absence of electric light during the relevant period, artists strategically selected bright colors for visibility in dimly lit temple interiors. Notably, red, black, green, white, and blue were often used in their original form without blending with other colors (Somathilake, 2002: 325-327). This deliberate choice was aimed at preserving the clarity and intensity of colors in various lighting conditions. The artists' adept use of line and color culminated in the creation of exquisite paintings, as observed in the

scenes depicted in *Degaldoruva* temple. The intricate lines displayed in scenes such as almsgiving and the *Suthasoma Jatakaya* exemplify the artists' mastery in linework and fine handling.

Additionally, the paintings of the Kandyan tradition offer insights into the societal structures and social statuses prevalent during that era. The artists skillfully incorporated caste patterns and social distinctions, evident not only in the clothing of figures but also in the colors applied to the body during painting. Dark colors were utilized for lower castes, servants, and demons, while yellow or gold hues indicated elites and deities, with gods and goddesses adhering to a distinct color standard (Somathilake, 2002: 325-327). The artists employed these color distinctions as symbolic representations, offering insights into the distinctive character traits of each figure. This method also underscored their clear comprehension of color intensity and quality. Moreover, the artists' awareness of how to utilize color to depict events in dark caves reflects their profound craftsmanship. Their knowledge of the cultural meanings associated with colors, as evidenced by the deliberate use of colors to convey specific symbols, is evident in these paintings.

Training and Teaching Process:

Within the Kandyan tradition, a comprehensive proficiency in painting was deemed indispensable for individuals engaging in roles such as architects, painters, and planners (Coomaraswamy,1962). The training of disciples within this tradition followed a systematic instructional approach, typically involving individuals who were often the offspring of master craftsmen. While one might characterize these techniques as inherited, professionalism necessitated formal training and practical experience. During training, the disciple commenced by drawing *'Waka deka'*, with the junior one repetitively sketching the foundational elements on the notes provided by the instructor. Subsequently, as manual dexterity developed and the form became ingrained in the student's mind, the design was drawn from memory. Special emphasis was placed on meticulous drawing to evoke the desired sentiment. The complexity of the drawing increased with the incorporation of petals once the

student acquired proficiency. Eventually, the *'Waka deka'*, evolved into motifs recognized as *Kathuru Mala, Mottakkarappuwa, and Tirigitalaya,* intricate designs built upon a fundamental pattern (Coomaraswamy, 1962: 64-66). The traditional painters of Kandy not only exhibited imaginative prowess but also approached their work with a commitment to creativity. It is essential to acknowledge that these painters, with their formal and intricate training, transcended from simple to complex designs, incorporating symbols and significant events into their paintings. The objective was not only to create visual art but also intellectual art.

Another fundamental aspect of the upland painting tradition involved dividing expansive wall surfaces into narrow, elongated strips, typically measuring 16-30 inches in width, within which paintings were created. The intended story unfolded in these columns as a series of events, progressing predominantly from the left side to the right side. This chronological arrangement facilitated the comprehension of the *Chitravaliya* by the ordinary populace. While there were instances where events within a painting were not distinctly separated, Kandyan-era artists occasionally employed trees, houses, vertical lines, or raised designs to delineate between events. Additionally, viewers could easily grasp the narrative and differentiate between events through titles introduced below the relevant event in the thin column of the painting. For instance, the depiction of the *Vessantara Jatakaya* in *Degaldoruva* Vihara presented the entire sequence of events in a single column as a diagram, encompassing gift-giving to the river, births, alms-seeking from the mother goddess, enthronement, reign according to the *Dasaraja Dharma*, and gifting elephants, among others (Somathilake, 2002: 222).

Noteworthy is the artist's endeavor to prioritise the depiction of events, emphasising the event itself over adherence to the scale of the paintings. The Kandyan artist demonstrated a departure from conventional scale principles, focusing on projecting the idea accurately rather than adhering to precise scaling. This deliberate choice indicated a preference for conveying the essence of the story rather than conforming strictly to naturalistic or abstract painting traditions. The artist of the Kandyan era

exhibited heightened attention to colors and spatial utilization within paintings, subtly constructing a painting grammar. This emphasis on color and spatial dynamics demonstrated the artist's intent to portray human figures in empty spaces, enabling the audience to swiftly and clearly comprehend the unfolding story.

Furthermore, to cater to both literate and non-literate audiences, the artist inscribed the phenomenon of the painting on the *Boradam panelaya* (panel) below, using short sentences to highlight each occasion, such as '*Ali athun dan dun waga*', '*Wankagiriya*'. This dual approach underscored the Kandyan artist's skill in creating art accessible to a diverse audience.

Examining the painting themes within the Kandyan tradition, insights from Marie Gatellier hold particular significance. The artists of that era accorded priority to themes such as Jataka Katha, *Suvisi Wiwaranaya, Solosmasthan, Vijayagamanaya, Buddhagamana, and Mahindagamana*, with a pronounced emphasis on the *Vessantara Jatakaya, Dhammasoda Jatakaya, Chulladharmapala Jatakaya,* and *Devadhamma Jatakaya* among temple murals (Gatellier, 1991: 35). These depictions served the purpose of instilling moral principles in society, addressing contemporary social and political issues. Notably, some temples featured Jataka stories portraying kings in a comical manner, potentially allegorizing weaknesses in the state and offering critiques of the ruling elite. This intentional use of allegory to portray elite weaknesses aligned with the broader tradition of *Jataka Katha*. The artists aimed to convey profound political messages through these paintings, emphasizing the significance of public opinion. The adeptness of the artists in presenting these ideas in a manner that underlined a sacred religious message was noteworthy, showcasing their skill in combining political commentary with religious themes. Exploring the innovative painting style characteristic of the Kandyan tradition, artists from Kandyan have created a diverse array of paintings encompassing various thematic subjects. These subjects include Jataka stories narrating the episodes of the Buddha's past lives, such as *Vessantara, Sutasoma, Kurudharma, Guttila, Ummagga, Vidura Pandita, Uraga, Thelapatta, Sattubhakta, Sasa, Sama, Andhabhuta, Mahapaduma,* and

others. Additionally, the paintings incorporate narratives from the *Suvisi Wiwaranaya* and the *depiction of the Ten Paramitas.* Noteworthy among these artworks are depictions of pivotal moments in the Buddha's life, such as the great defeat, *Sathsatiya,* and *Nalagiri damana,* as well as stories centered around figures like *Patachara, Machjariya Kosiya, Soreyya Vata, and Maha Kappita.*

Sacred locations, including *Atamasthana or Solosmasthana,* intricately linked to the Buddha, are depicted alongside representations of royal elites, temple benefactors, renowned *theras,* and deities like *Shakra, Upulvan, Saman, and Natha*, all bearing close connections to the Buddhist era. The prevalence of depictions related to the constellation of planets, the zodiac, the twenty-seven omens, and representations of hell also characterizes this artistic era. Scholars contend that the painting style of the Kandyan era serves distinct objectives, a rarity that distinguishes it from preceding Sri Lankan paintings.

In contrast to earlier Sri Lankan painting traditions, the uniqueness of this style is believed to be a deliberate choice to fulfill specific objectives. It appears that this painting tradition was purposefully crafted to impart a sense of illumination and quick comprehension to devout Buddhists upon entering a statue house. The tradition is recognized for its efficacy in conveying messages simply to the majority of the unlettered populace of that period. Temple houses featured these paintings as a form of Dhamma book, providing insights into *Jataka Katha, Suvisi Vivranana, Maraparajaya, Sathsatiya, Dasa Paramita*, Buddhist historical events, and more for the benefit of all living beings. Thus, these paintings can be viewed as an earnest endeavor to steer the common people towards happiness. Employing a vibrant spectrum, the artist unfolds scenes with flat colors, rendering narratives in an enchanting manner. The implicit focus on depicting the worlds of deities, celestial beings, and their collective reverence for the Buddha directs the devotion of the illiterate or common people implicitly towards Buddhism. Hellish depictions on the outer walls of numerous temple houses convey Dharma messages concerning the destiny of those who have led virtuous lives. Through the integration of various

narrative elements and the distinct Kandyan painting style, this tradition serves as a conduit for the purified teachings of Dharma to both monks and laypersons alike.

Creating Human Figures

In the execution of human figures, Kandyan painters employed three primary methods: firstly, delineating the full-frontal view of the entire face in adherence to the direct view rule; secondly, portraying the remaining half to reveal three-quarters of the entire face, thereby depicting a semi-straight viewing angle; and thirdly, outlining solely the side view of the face according to the partial view rule. Notably, human figures were consistently rendered in a direct or oblique manner, avoiding depictions of figures with their backs facing forward (Bandara, 2017: 101). This intentional approach to constructing identities ensured the clear recognition of human figures' identities in any context, enabling the creation of paintings conducive to the recognition of events as a continuous narrative - a testament to the skill of the Kandyan artist.

Within the Kandyan painting tradition, uniformity in the depiction of human figures prevailed, especially within Jataka stories. To distinguish protagonists or other key characters from the rest, main characters were afforded a more prominent position, accompanied by slightly larger depictions. Even in the design of the main character's attire, meticulous attention was given to distinctive designs and decorative patterns (Somathilake, 2002: 327). Through these design grammars, artists aimed to convey their intentions in a manner easily understood by the audience.

Concerning the creation of animal images, two approaches were employed: a naturalistic representation based on actual animals and an imaginative rendering of mythical creatures. Various animals, including elephants, horses, cows, buffaloes, deer, monkeys, parrots, and others, were depicted with attention to colors approximating their natural hues (Gunasinghe,1960). Imaginary creatures, such as the *Bherunda pakshiya, Ath kanda lihinia, sarapendia,* and *Gajasingha*, were conceived by amalgamating different body parts of natural animals. This

underscores the artist's adeptness in creating animal images by closely studying the unique characteristics of each species.

Image 03: Paintings in Medawala Tempita Viharaya (Uraga Jathakaya)

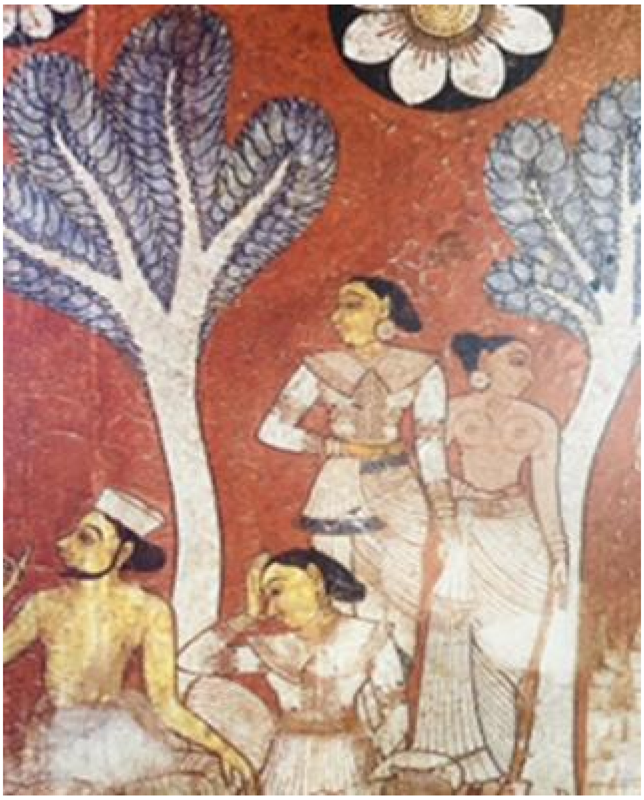

Source: Authors Private Collection, 2023

Image 04: Paintings in Medawala Tempita Viharaya (Diwa Guhawa)

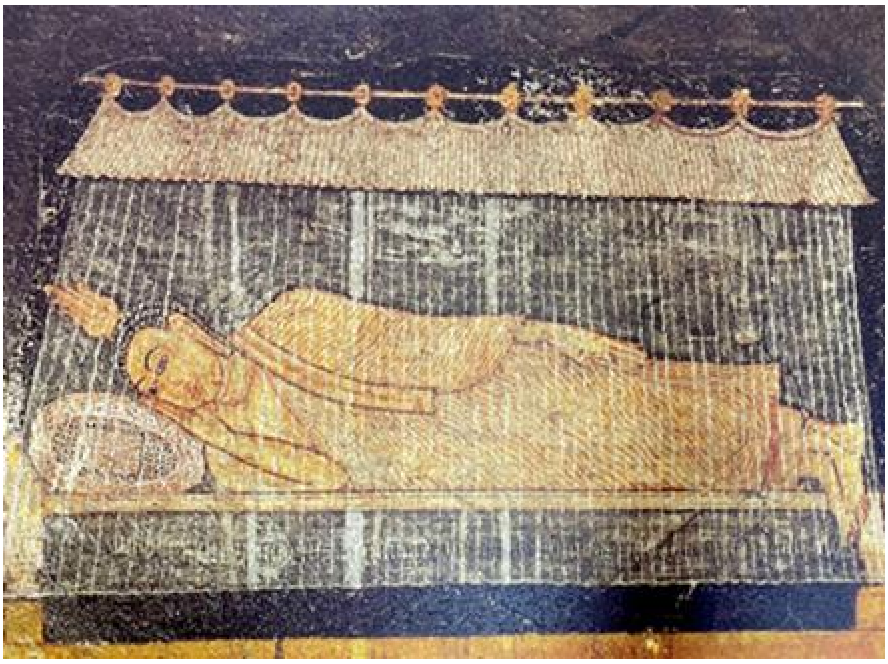

Source: Authors Private Collection, 2023

In the realm of botanical images within Kandyan paintings, a distinction is drawn between natural botanical depictions and fictitious botanical creations. The former includes representations of trees such as the *bo* tree, banyan tree, coconut tree, date palm tree, *kitul* tree, mango tree, and smaller fruit trees. The artist demonstrated exceptional skill in establishing the uniqueness of each tree, incorporating distinctive characteristics and utilizing them for design purposes. The artist's consciousness is evident in assigning specific shapes, colors, and designs to individual trees, ensuring their easy recognition. This understanding extends to the depiction of leaves, where the artist employed symbolic elements to represent large groups of trees. Notably, the artist was discerning about creating trees with a distinctive identity and those without. The stylized painting tradition further showcased the artist's skill in creating coconut trees, capturing the essence of coconuts falling from *Kitul* trees, and depicting various floral designs to fill empty spaces. The incorporation of decorative motifs, including flowers, petals, geometric

shapes, and scroll patterns, highlighted the artist's desire to create visually engaging compositions. Contrary to a mere embellishment of empty spaces, the artist's deliberate use of fragrant flowers like *Binara*, Lotus *Watake,* and *Sapu* (champak) conveyed subtle messages, such as the presence of fragrance within a statue house. This strategic use of floral designs, along with the ability to create thousands of lotus flowers in diverse patterns, underscored the elevated craftsmanship of the Kandyan artist.

Rivers and Other Irrigation Systems

Symbolic representation is evident in the portrayal of fields, lakes, ponds, rivers, and irrigation channels by artists within the Kandyan tradition. Objects related to irrigation are depicted with an aerial perspective, capturing the viewer's attention from above. Rivers are illustrated through the use of two parallel lines spiraling down from the top of the painting plane, revealing a conscious effort to depict the flow direction by showing fish swimming against the current. This conscious and creative approach is exemplified in a painting depicting the conversion of three *Kassapa* monks to Buddhism at *Gangaramaya* Temple, where the fish swimming against the river's flow and the flowing hair of *Kassapa* brothers have been meticulously and imaginatively drawn.

The artist employs a simple system of symbols to represent each object, exemplified in the depiction of *Vankagiriya* in the scene portraying 'Queen Mantri going to *Vankagiriya* to pick fruit' from the *Vessantara Jatakaya* at *Medawala Tampita Viharaya*. The artist's adept use of symbols to represent complex elements or objects on a two-dimensional plane underscores their imaginative and academic prowess.

These artists, referred to as '*Sittaru'*, were masters of various ancient arts, encompassing house design, sculpture, painting, music, and more. However, characterizing them as ignorant individuals is unjust, as each art form adheres to its distinct traditions and regulations. While the term *'Athe paye weda'* might have been

reserved for ordinary village artists, it does not imply ignorance. Siri Gunasingheyan argues that individuals like *Devaragampala Silwath Thana* and *Devendra Mulachari,* who painted temple walls belonging to the Central Kandyan tradition, were not devoid of knowledge. Gunasingha contends that these artists, despite their intricate work, possessed a deep understanding of traditional artistic methods and were likely educated in manuals such as *Mayamataya, Vaijayantiya, Sariputra, and Rupavaliya,* as well as mathematics and astrology (Gunasinghe, 1960, p.08). In the context of the Kandyan era, where even nobles struggled with signatures, artists like *Devaragampala Silwat Thana* stood out as scholars among lay society.

Within the realm of medieval *Tampita* temple paintings, the nuanced depiction of Jataka stories and specific events from the life of the Buddha has captured the particular interest of numerous scholars. Among these intricate paintings, a noteworthy characteristic that elevates their uniqueness lies in the meticulous portrayal of various artifacts rooted in European culture. Historical records indicate that in the eighth year of Buddhahood, *Mani Akkhita* journeyed to Sri Lanka at the invitation of King *Na*, where he placed the *Sri Pada lanjana* in *Sumanhuut* and sought repose in the *Divaguhawa.* The temple artist, discerningly attuned to this moment of relaxation, has illustrated the *Divaguhawa* as a natural rock cavern, featuring a mosquito net suspended above Lord Buddha's bed to shield his person from flies and mosquitoes.

While the incorporation of a "mosquito net" may be considered novel within the Sri Lankan cultural context, its utilization has historical precedence in Portuguese, Dutch, and English cultures. As a testament to cultural interchanges, this element has seamlessly assimilated into the local social fabric. The adept *Udarata* painter demonstrates a clear comprehension of the practical function behind using a "mosquito net," strategically placing it within the temple painting to safeguard the Buddha from potential insect disturbances, considering the open nature of the cave.

The infusion of this cross-cultural element into traditional art underscores the discernible influence of European culture (Bandara, 2017: 6).

In the temple paintings of the upland region, a discernible departure from the unnecessary inclusion of various implements is evident when compared to the temple paintings of the lowland region. Instead, a meticulous approach is observed, with the inclusion of appropriate elements selectively and thoughtfully placed. An examination of paintings in temples such as *Tampita Viharaya, Degaldoruwa Viharaya, and Dambulu Viharaya in Madewala Tampita Vihara* corroborates the intentional integration of cross-cultural items without compromising traditional artistic principles. The rarity of these diverse artifacts from European culture emerges as the primary catalyst for their inclusion.A comprehensive investigation into the myriad events and occasions depicted in the paintings of *Madewala Tampita Vihara* and *Degaldoruwa* Temple from the medieval period reveals that the artists drew inspiration not only from prevailing social dynamics but also from a diverse array of objects. The confluence of cultural experiences and material artifacts, evident in these paintings, exemplifies the artists' astute engagement with the contemporary milieu while simultaneously incorporating elements from various cultural contexts.

Conclusion

The art of painting within the Kandyan tradition is evidently an intellectual endeavor, characterized by a generation of artists possessing advanced knowledge, abundant creative energy, and a nuanced understanding of societal, political, and cultural dynamics. Through the analysis of Kandyan paintings, it becomes apparent that these artists sought to impart a comprehensive understanding of intricate Dharma issues and unique spiritual phenomena to ordinary individuals, transcending literacy barriers and catering to a diverse audience.

Kandyan painters demonstrated a commitment to engaging the public in profound intellectual discourse through their art. The paintings serve as visual narratives,

delving into complex Dharma problems and elucidating spiritual dilemmas. This intellectual engagement reflects the artists' aspiration to cultivate a deeper understanding of profound religious concepts, extending their impact to individuals with limited literacy skills.

The study of Kandyan painting reveals a meticulously constructed narrative following a visual grammar developed by the artists. The distinctive technique of creating paintings from left to right, forming a continuous speech medium, exemplifies the craftsmanship employed to convey events and stories seamlessly. This intentional narrative construction showcases the artists' ability to present complex religious issues coherently, ensuring accessibility even for individuals with limited literacy.

Kandyan paintings extend far beyond mere artistic expression, representing a deliberate integration of time, space, and an astute understanding of the audience. Artists, cognizant of the intellectual capacity of their viewers, aimed to provide knowledge that transcends temporal and spatial constraints. This awareness, coupled with a keen sense of time and space, transforms the Kandyan tradition into a visually impactful and intellectually resonant narrative form.

At its core, the tradition of Kandyan painting emerges from a highly idealistic foundation. Artists, grounded in a profound commentary on the intellect of common individuals, meticulously weave complex narratives. The study of painting grammar, placement, and the strategic use of color reveals an intentional effort to cater to a broad audience, initiating them into the intricate realm of Dharma and spiritual understanding.

In conclusion, the Kandyan tradition of painting stands as a testament to the intellectual acumen of its artists. It transcends mere aesthetic expression, evolving into a comprehensive narrative that bridges the gap between complex religious concepts and the understanding of a diverse audience. Deliberate choices in narrative construction, visual grammar, and the integration of time and space

underscore the craftsmanship of Kandyan artists, establishing their legacy as conveyors of profound knowledge through the medium of art.

References

Amunugama, S. (1980). *Kandyan Paintings*, "Notes of Sinhalese Culture", Colombo: Gunasena.

Bandara, S. (2017). *Sri Lankeya Mahanuwara Sampradaye Vihara Bithusithuwam Kalaawa saha ehi Pravanatha*, Author Publication.

Bandaranayake, S. (1986). *The Rock and Wall Paintings of Sri Lanka,* Colombo: Lake House Book Shop

Charles, S. P. (1950). *Sigiri Bithusithuwam,* Colombo: Eapa Printers

Coomaraswamy, A. (1962). *Medieval Sinhalese Art*, Colombo: National museum

Coomaraswamy, A . (1907) *JRAS(CB).* "Notes on painting , Deying,Lac work, Dumbara mats and paper in Ceylon", Vol.XIX, No 58

Gatellier, M. (1991). *Peintures murals de Sri Lanka Ecole Kandyenne XVII-XIX Siecles* , Paris; Publication de I' Ecole Francaise d'Extreme- Orient, Vol.1

Godakumbure, C.E. (1966). *Madavala Vihara Copper Plate,* EZ, Vol.V

Gunasinghe, S. (1960). *Mahanuwara Yugaye Bithusithuwam, Lanka Kalaa Mandalaye Kalaa Sangarawa,* 1st edition

Holt, J.(1996). *The religious world of Kirthi Sri*, New York; oxford university press

Maranzi, L. (1972). *Preservation of Mural Painting,* UNESCO, Paris

Paranavithana. S.(1954). "The Art and Architecture of the Polonnaruwa Period"(with 40 Illustrations), *The Ceylon Historical Journal, Vol IV,* Special issue on the Polonnaruva Period, Nos.1,2,3,4 , July & Oct. 1954 and Jan & April 1955, ed: S.D.Saparamadu, The Arts Council of Ceylon

Silva, R.H.De, n.d. *Rock painting in Sri Lanka,* Colombo: Archealogical Department

Somathilake. M. (2002). *Mahanuwara Sampradaye Bauddha Bithusithuwam Kalaawa,* Colombo: S. Godage and Brothers

Somathilake. M. (2013). *Saranankara Sangharaja Himi saha Sooriyagoda Rajamaha Viharaya ,* Colombo: S. Godage and Brothers

Witharana, W. (1984). "Khanija Sampath", *Mahaweli wanshaya*

ආඛ්‍යානnarrations
Volume 09 | Issue 02 | July-December | Article 02
ISSN 2478-0642
CC BY NC ND
Open Access, Refereed Biannual Journal of the Center for Indigenous Knowledge and Community Studies, Sabaragamuwa University of Sri Lanka
Submit your academic papers to director@cikcs.sab.ac.lk
Follow this and additional works at: www.sab.ac.lk
e-mail: director@cikcs.sab.ac.lk

An Assessment of Mitigating Strategies for Human-Elephant Conflict: A Case Based on the Periphery of a Wildlife Sanctuary, Sri Lanka

E. M. T. K. Senevirathna, Department of Geography and Environmental Management, Sabaragamuwa University of Sri Lanka, tksenevirathna@ssl.sab.ac.lk

K. V. D. Edirisooriya, Department of Geography and Environmental Management, Sabaragamuwa University of Sri Lanka, deepani@ssl.sab.ac.lk

Chethiya Herath, Department of Geography and Environmental Management, Sabaragamuwa University of Sri Lanka, chethiyaherath@ssl.sab.ac.lk

Received: 09 July 2024 / **Revised:** 21 August 2024 / **Accepted:** 09 September 2024

Abstract

The conflict between wildlife and humans has become a grave dilemma since the 18th and 19th centuries worldwide. Human - Elephant Conflict (HEC) is one of the critical issues among them. Sri Lankans are facing this issue severely and this study employs a comprehensive approach to investigate the various aspects of HEC in Handagiriya and Handagirigoda Grama Niladari Divisions in the Weligepola Divisional Secretariat Division. The study mainly focused on assessing the strategies and measures aimed at reducing the impact of this issue by employing Participatory Rural Appraisal (PRA), SWOT analysis, observation, focus group discussions, and spatial analysis using Geographical Information Systems (GIS). Study shows that the key challenging sector of this conflict is agriculture and the effectiveness of electric fencing can reduce the attack of elephants, but maintenance issues of the fences are a

significant problem. Traditional knowledge and preventive measures like crop cultivation and beekeeping are some strategies followed by locals to achieve benefits from agriculture. Government support deficiencies, alongside climate change and habitat destruction, proximity to the Udawalawa National Park, and other significant challenges. Recommendations include improved infrastructure, alternative livelihoods, strategic land use planning, and early warning systems. Alternative land uses like Lemon and Hana cultivation could control elephants' movement. Continued research and monitoring are essential to understand the behavioral changes of elephants over time and environmental factors. This study offers valuable insights into human-elephant conflict dynamics and proposes community-driven initiatives and government collaboration for sustainable coexistence.

Keywords: *Human Elephant Conflict, Mitigation Strategies, Participatory Rural Appraisal, SWOT Analysis*

Introduction

The world has changed greatly since the 1960s and 1970s, when there existed a virtual consensus among western experts that rapid population growth in the developing world represented a serious global crisis (Sarbapriya, 2011). The crisis between land and man began similarly since the land never increased due to the unlimited demand of a man. As a result, humans have been tempted to damage the land and environment all over the world. Especially the conflict between wildlife and humans has become a grave dilemma since the 18th and 19th centuries in most countries in the world. Many researchers believe the conflict originated due to the encroachment of forest habitats belonging to the animals by humans to fulfill their land requirements. Similarly, Human–elephant conflict (HEC) is a severe issue in the world presently.

Elephants are the largest terrestrial mammals in the world and the largest are living in Africa (Bandara and Tisdell, 2005; Naha et al., 2020; Sukumar, 2006). Other than that Asia is another popular continent for these largest mammals. Five South Asian

countries are the home for Asian elephant species they are, Bangladesh, Bhutan, India, Nepal, and Sri Lanka (Fernando and Pastorini, 2011). Similarly, Sri Lanka is home for 10% of Asian elephants living in their natural habitat, accounting for around 2% of the global range of Asian elephants (Fernando et al., 2011; Perera, 2009). Northern, Eastern, Northwestern, North Central, Southern, and part of Uva Provinces in dry zone areas and some wet zone areas like Dambulla, and Laggala Pallegama, are popular for wild elephants in Sri Lanka. In addition, Elephants are also found in Sri Lanka's major national parks, including Udawalawa, Yala, Lunugamvehera, Wilpattu, and Minneriya (Fernando et al., 2011). Apart from this, some orphaned areas were reserved for the elephant like Pinnawala Elephant Orphanage. The unfortunate situation is that local people are destroying the habitats of these wild animals, and elephants are encroaching into villages in search of survival. Therefore, presently human-elephant conflict in Sri Lanka is identified as one of the debated issues in the country.

As many researchers show, the Sri Lankan elephants, *Elephas maximus* are endangered subspecies and their mortality rate is at a high level. An average of two hundred animals were intentionally killed, and seventy to eighty human casualties are counted each year (Kopke, 2021). According to the Gunawardana (2018), there are 50-70 people and 200-250 elephants die annually due to this conflict. Both humans and elephants, very often lose their lives and properties in this conflict. According to the Department of Wildlife Conservation (2022), there are currently 7,000 elephants in the country. Approximately 250 elephants and 80 people die in Sri Lanka each year. It says both humans and elephants are equally at a risk in this conflict. Currently, about 21.9 million people are living in Sri Lanka (United Nations (UN) Data, 2024). According to the population growth rate, the total population of Sri Lanka is projected to reach 22.62 million by 2025. Historically, Sri Lanka had 70% forest coverage in 1900, but this had been significantly declined to just 29% by 2022 (Edirisooriya and Bandara, 2022). It implies habitat fragmentation and loss of habitat were seen as major causes of contemporary human-elephant conflict in Sri Lanka (Kopke, 2021). Elephant requires large space for their survival, and they mainly live

in forest areas. Many researchers found that, with the increase in population large amount of forest areas converted to human land activities create less available land for elephants leads this issue. Similarly, the association between man and elephant in Sri Lanka is ancient. Elephants being the largest terrestrial herbivores require relatively large areas and a diversity of environments to forage. With the increase of human population density and changes in land-use patterns, elephants' habitat is being continuously reduced. As a result, much of the present-day elephant range extends into and overlaps with agricultural lands resulting in conflict with man. This shows the conflict has taken disastrous proportions causing much damage in terms loss of life and damage to property and other environmental components in many areas of the country.

Since this issue began in historical times, people have found various types of solutions as mitigation methods. There are many strategies taken by the government and other responsible parties to mitigate this impact. Unfortunately, there are no any adequate solution to eliminate this disaster seems elusive and remains. Electrical fences are a very popular method applied in the country presently. Biofence is an another alternative method used by humans to reduce this impact. In 2016, along Sri Lankan government constructed nearly 4211 Km long new electric fences and to maintain electric fences, the government spent 86 million Sri Lankan rupees annually (Press Trust of India, 2020). Recently many researchers tried to introduce some modern techniques to analyze this issue and found some strategies to minimize the impact. Some people use cameras and other kinds of sensors to detect the elephants continuously. Infrared beam detection, geophone seismic sensor detection, and microwave radar sensors could be used as modern techniques to detect elephants earlier (Wijesekara et al., 2020). But still, the issue of burning in some areas of Sri Lanka is an unfortunate situation and it is subjected to this present study.

Handagiriya and Handagirigoda Grama Niladari Divisions (GNDs) in the Weligepola Divisional Secretariat Division (DSD) located in the Rathnapura District of Sabaragamuwa Province in Sri Lanka were selected for this study (Figure 1), as the

residents are increasingly struggling with human-elephant conflict. The study area is situated between 5°55'N to 9°51'N latitude and 79°41'E to 81°53'E longitude, encompassing an intermediate climatic zone with an average rainfall ranging from 1500 to 2000 mm. The area significantly receives rainfall during the northeast monsoon period, while dry climatic conditions prevail in July, August, and September. Several natural water sources and the Udawalawa Reservoir are located near the Grama Niladari Division's (GND) boundary. The primary water sources include rivers and tanks, with five tanks situated within the study area, serving 200 beneficiaries. Approximately 348 acres of land are cultivated depending on these tanks (GND records, 2023).

The total land area of Handagiriya and Handagirigoda is 47.89 sq.km (GND records, 2023) Most of this land is covered with agricultural lands and natural forest cover. Agriculture is the main economic activity, with most residents engaged in farming activities such as paddy, coconut, banana, cinnamon, beans, and other vegetable cultivation. The total population of the area is 1692 individuals, predominantly with a low-income level (GND records, 2023) . According to a sample survey conducted in 2023, 2% of the population earns 1000 rupees per month, while 4.6% earns 5000 rupees per month. Ninety-five percent of the people are engaged in agricultural work (Sample Survey, 2023)

Land cover had significantly changed due to agricultural activities, many of which are located near the forest areas where elephants live. Additionally, fluctuations in water resources and local climate conditions are responsible for elephant encroachment into settlements in the study area. Hence, the surrounding environment and related economic activities contribute to the origin of the human-elephant conflict in the area.

The risk of human-elephant conflict is explored by examining the problematic conditions faced by humans and how both humans and elephants cope with this social problem. Considering the Sri Lankan context, many researchers had focused on the most critical and popular areas for this conflict, with very few studies

addressing rural areas of the country. In such situations, a community participation approach is one of the best ways to find solutions, as local residents possess extensive indigenous knowledge about their environment. Therefore, involving the local community in finding mitigation strategies is the main approach for this present study. The suggestions from the community will aid in policy implications to minimize the human-elephant conflict in areas surrounding wildlife sanctuaries in Sri Lanka.

Figure 01: Study Area Map

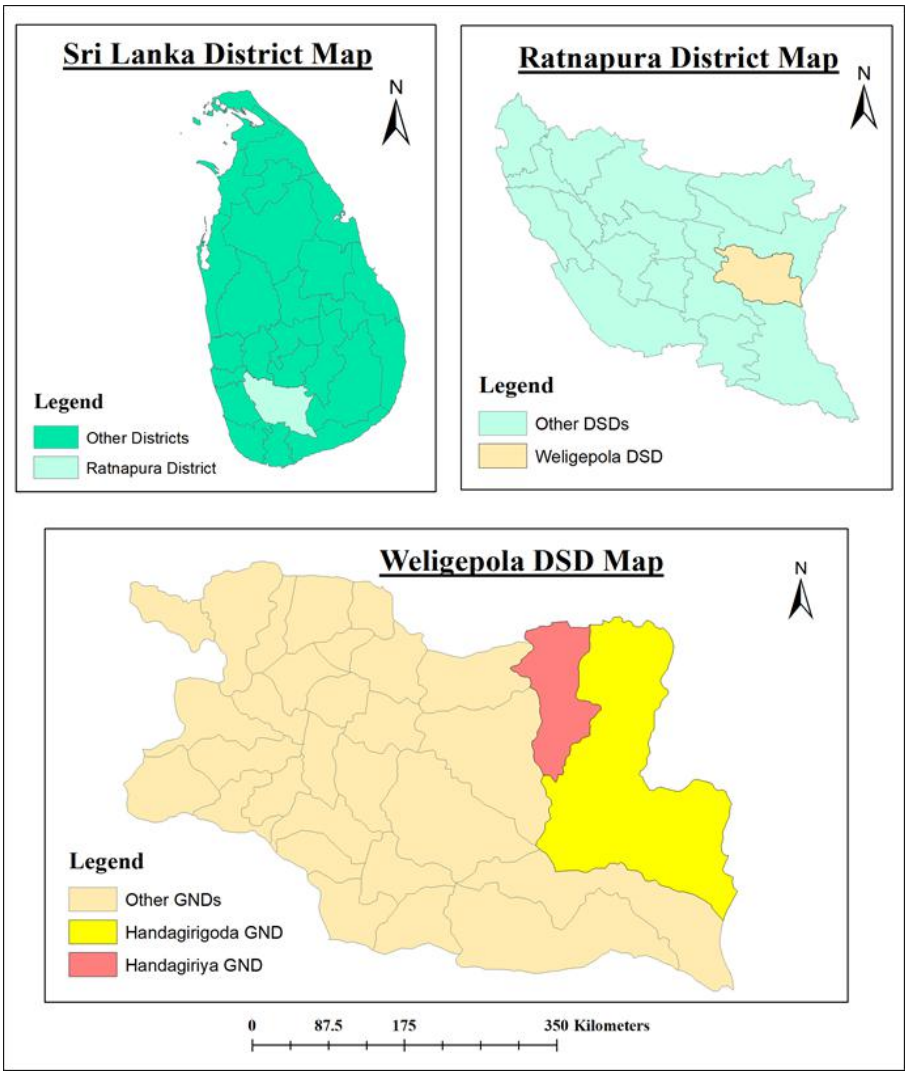

Source: 1: 50,000 Digital Data, Survey Department of Sri Lanka, 2008

Literature Review

There are significant studies carried out by various researchers on HEC worldwide. Most of them discuss the nature, impact, and mitigating strategies for the conflict. A few examples are illustrated below considering their aims, methodology, and findings. Efforts had been made through various research endeavors to assess and mitigate HEC globally.

Bijaya Neupane et al., (2018) studied the HEC and mitigation measures in Jhapa District, Nepal. They have mentioned the reason behind the conflict is a complex interaction between humans and elephants and the two parties possess conflicting interests over a long period in the exploitation of land and resources. The study aims to explore this conflict through the human casualties and injuries and crop and property damage in all sectors of the Village Development Committee in Jhapa District. In addition, they wanted to identify mitigation measures commonly used by local people. 179 households were randomly selected for a questionnaire survey followed by twenty key informant interviews and five focus group discussions. As a result, a study shows that settlements located near the Jalthal forest are more vulnerable to elephant attacks and major impacts include crop damage, property damage, and human injuries. People in the area use some traditional strategies, such as shouting and burning methods are some of them. Since they are not effective, the government had taken measures such as building watchtowers, digging trenches, installing electric fences, etc as mitigation measures to reduce the impact.

Qomariah et al., (2019) studied the conflict between humans and wild Sumatran elephants in Aceh Province, Indonesia. Their main objective was to observe the trends, patterns, and main causes driving the conflict. Both primary and secondary data sources were used. There were 61 people out of 41 farmers, 12 staff of the Ministry of Environment and Forestry, 5 heads of village (*kepala kampung*), and 3 Non-Government Organizations staff were interviewed by the researcher. ArcGIS 10.5.1 software had been used for the analysis of all collected spatial data and Microsoft Excel 2016 software had been used for the analysis of the interviews data.

Based on the spatial and temporal data analyzed, the main driving causes for the human-elephant conflict were analyzed using Maximum Entropy (MaxEnt) software 3.4.1 version. Distance from human settlement, distance from the road, and primary forest loss are considered as three variables to analyze this. MaxEnt analysis have also provided which of the above variables most influence human-elephant conflict in the area. This study explains that various anthropogenic activities also accelerate the issue in the area additionally, some methods had been taken to reduce the conflict at present and in the future as well.

Van de Water et al., (2018) examined the HEC in western Thailand. They utilized questionnaires in their studies. They selected plantation-related communities in western Thailand as the study area to examine its socio-economic profile, the potential for human-elephant conflict, and strategies to mitigate them. The socio-economic data of the study area had been analyzed using SPSS 24 software. Schaefer focused on Western Thailand as the primary location for his research in 2019. Additionally, he explored other areas to investigate how to mitigate future challenges associated with HEC. This research assessed various protection methods for managing HEC, including environmental corridors, electric fences and ditches, agriculturally based barriers, and early detection systems.

Chiranjib et al., (2021) investigated the impact of human-elephant interactions on land use and land cover (LULC) changes in the Buxa Tiger Reserve, India. The main aim of the study was to identify the spatiotemporal LULC changes and their impact on HEC in the reserve. Landsat TM and OLI images from 1990, 2000, 2010, and 2019 were used for this study. The supervised classification algorithm was employed to classify the land use and land cover attributes of the study area. The study revealed distribution patterns and the percentage of LULC in the region. It identified Rajabhatkhawa station to Damanpur station, Gorapara station to Rajabhatkhawa station, and the railway line areas as high and very high-risk zones. The study concluded that long-term policy planning and mitigation methods are essential for protecting biodiversity and addressing HEC in the area.

Rekib Ahmad (2022) studied elephant injuries along the Habaipur–Diphu Railway in Assam, India. The study examined that land use and land cover changes in the area from 1988 to 2018. The findings had revealed significant land use and land cover changes along the railway areas, resulting had been recorded in a high number of elephant deaths in Assam. De la Torre et al., (2021) examined the habitat and behavior patterns of Asian elephants in Peninsular Malaysia. The study specifically identified those elephant habitats within agricultural landscapes, highlighting sexual differences in habitat preferences. These findings have been important implications for mitigating HEC and for elephant conservation efforts.

Megha Rani et al., (2024) investigated the assessment and prediction of HEC hotspots in Uttarakhnd ,India. This study examined the predictors influencing household-level HEC using binomial Generalized Linear Models (GLMs) and data was gathered from semi-structured questionnaire-based surveys. Additionally, the study implemented a mobile-based Early Warning System in high HEC hotspot areas that was found could be mitigated crop raiding and potentially reduce the occurrence of HECs.

Withanage et al., (2023) examined spatial patterns of elephant habitat suitability and identified probable risk zones for HEC. They utilized GIS alongside spatial and temporal scale methods to achieve the study's primary objectives. Their findings revealed that 15.3% of the land was classified as highly suitable for elephant habitats.

Prithiviraj Fernando (2019) surveyed the endangered Asian elephant and examined better conservation and management methods. This study covered the entire country and used questionnaires, interviews, and focus group discussions. Data was analyzed based on ArcGIS and QGIS maps as well as primary data.

Research on the assessment of the HEC in Sri Lanka was carried out by Santiapillai et al., in 2010 and is one of the significant studies in the Sri Lankan context. They selected their study area that extends from Puttalam in the west to Pottuvil in the southeast and includes the North-Western, North-Central, Central, Uva, and Eastern

provinces in the country to analyze this conflict. Data was collected from January to March 2008 using a questionnaire in 100 villages selected randomly from five provinces. They found that 65% of the respondents identified crop depredations with bull elephants, both young and old. At the same time, most of the farmers identified citrus trees as the most likely crop to be avoided by elephants. There are 13 food items preferred by elephants according to the information given by the surrounding community. In addition, the study highlighted that the failure to recognize this conflict properly, creates negative behavior in the elephants and they will attack the community and environmental future than the present condition in the conflict.

Another significant study on HEC in Sri Lanka by Kopke et al., (2021) is discussed briefly here. Their study is based on a critical review of causal explanations. Furthermore, they mainly discussed potential causes and contexts of HEC in the country. Accordingly, they found seven major narratives or causal explanations in the context of HEC and elephant conservation in Sri Lanka. They are colonial legacy as the historical cause, poaching, population growth and habitat loss, crop raiding and socio-economic grievances, problem elephants, Agricultural modernization failed cohabitation, Neoliberal conservation, and social justice. They concluded that socio-economic and cultural factors in HEC in Sri Lanka are poorly explained, and more research should focus on the underlying conditions of rural populations' vulnerability.

Some studies attempt to apply modern technological tools to analyze this issue and identify mitigation strategies to minimize the conflict. Wijesekara et al., (2020) tried to develop an integrated reliable solution to mitigate the HEC in rural areas of Sri Lanka by researching modern solutions for HEC. They considered all the problems faced by elephants and humans where the people attacked by elephants regularly and tried to find practical solutions to the problems. Furthermore, they wanted to analyze the nature of wild elephants and how they have been affected by humanity and facing harmful incidents where most elephants have been killed. A Wireless Sensor Network system was established to detect the elephants using Seismic

vibration methods that occurred from footfalls due to the weight of the elephants' gigantic bodies. Geophones were used to gather seismic data. They introduced wireless communication methods to all main and sub-communication activities. Similarly, they used a flashlight-indicating system to identify the elephants. Another important technique of alarm system was introduced to alert the villages to rescue people from the elephant attack in their study area.

Edirisooriya et al., (2022) conducted a study on HEC within Thabuttegama Divisional Secretary Division of Anuradhapura district. The primary aim of this research was to identify the principal issues contributing to HEC and to explore potential solutions utilizing participatory rural appraisal (PRA). Both primary and secondary data sources have been utilized in collecting data for the study. The secondary data have been collected from information sources and publications on HEC incidents reported in key areas. Primary data have been collected using participatory rural appraisal (PRA) methods, including resource mapping, seasonal mapping, problem trees, and risk quadrant analysis.

Pakash et al., (2020) conducted an in-depth study of HEC patterns in Sri Lanka using eight years of data covering all districts of Sri Lanka. They analyzed elephant and human deaths along with other social and environmental data, employing the Analytical Variance (Anova) method for this purpose. According to their findings, the number of elephants killed by HEC in Sri Lanka significantly had been increased between 2018 and 2010. Gunaratne (2006) conducted a study on the effectiveness of electric fences in mitigating HEC in Sri Lanka. The study utilized a questionnaire method to gather information, encompassing socio-economic data, land ownership status, elephant behavior patterns, and the incidence of fatalities included in the questionnaire. Samaraweera et al. (2011), Kemf and Santiapillai (2000), De Silva and Attapattu (1997), Kotagama (1977), and Fernando et al. (2005) have conducted studies on human-elephant conflict and proposed future solutions for it.

In this manner, there are several studies had been carried out by various researchers on different dimensions of HEC worldwide. Many of the researchers tried to analyze

socio-economic aspect of the problem and very few researchers focused on spatial analysis of the conflict. Similarly, many researchers selected only primary sources of data to analyze the problem and very few were considered secondary data sources for their studies. At the same time, there was less attention to analyzing this issue in some rural areas in Sri Lanka. These identified gaps are the reasons to conduct this present study.

Research Objectives

Main Objective

Examining the mitigating strategies for human-elephant conflict in periphery of a wildlife sanctuary, Sri Lanka

Specific Objectives

- Investigating the nature and extent of human-elephant conflict.
- Analyzing specific causes and factors that accelerate human-elephant conflict.
- Assessing the socio-economic and environmental impacts of human-elephant conflict on the local communities.
- Evaluating the efficiency of existing mitigation measures and strategies
- Identifying new management strategies and mitigation measures to reduce human-elephant conflict.

Research Methodology

The study utilized both primary and secondary data sources to achieve its objectives. Direct observations, focus group discussions, and structured interviews served as primary sources for data collection. Additionally, various tools of Participatory Rural Appraisal (PRA) were employed to gather data, including resource maps, problem trees, seasonal calendars, and risk quadrants. Also descriptive analysis and SWOT analysis methods were used to analyze and present the findings. For secondary data collection, various maps such as one-inch sheets and metric sheets at a scale of 1:50,000, as well as satellite images, reports, published documents, and research papers, were utilized. The Normalized Difference Vegetation Index (NDVI) in GIS, the Normalized Difference Water Index (NDWI) in GIS was utilized to identify open water sources within the area. Finally, data was presented through maps, charts, tables, and photographs. The methodology is outlined in the following Figure 2 and described briefly onwards:

Figure 02: Methodological Flowchart of the Study

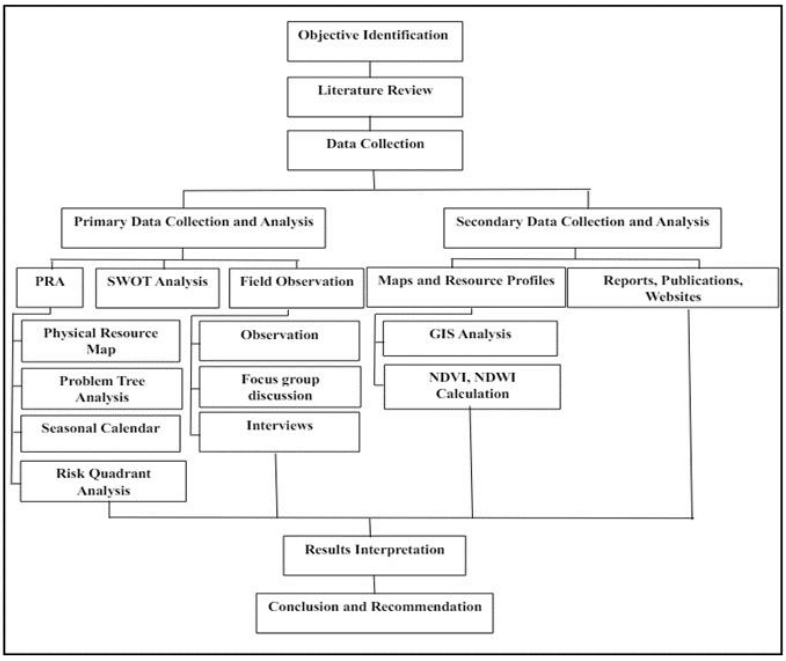

Source: Created by Researchers, 2022

Primary Data

Participatory Rural Appraisal (PRA) Techniques

(a). Physical Resource Map

The resource map of Handagiriya village was created by a group of fifteen local communities including farmers, institutional representatives, and one monk. This activity was involved delineating area boundaries, marking water resource locations (including lakes, streams, and rivers), identifying areas with distinct cropping patterns, mapping settlement patterns, and indicating social and economic infrastructure, among other features. Various elements from the surrounding environment, such as stones, leaves, flowers, sticks, and twigs, were used to create the resource map by the participants.

(b). Problem Tree

To acquire information about elephant attacks in the Handagiriya and Handagirigoda areas, the problem tree was utilized. This work involved fifteen people, and the problem tree used as a tool to pinpoint the causes of elephant assaults, potential solutions, methods of mitigation, and future measures.

(c). Seasonal Calendar

The seasonal calendar was an another tool in PRA used for the study. Ten individuals actively participated in this activity, contributing their insights into the seasonal cropping patterns, periods of water scarcity, the occurrence of dry and rainy days, and the seasons when elephants are more likely to appear, and that information was incorporated into the seasonal calendar.

(d). Risk quadrant

The Risk Quadrant tool was employed to assess the likelihood of human-elephant attack within the study area. Human-elephant attack probability scenarios were gathered and classified into four distinct categories. These categories include:

- Low probability of occurrence, low impact (LI) - located in the bottom-left quadrant.
- Low probability of occurrence, high impact (HI) - located in the top-left quadrant.
- High probability of occurrence, high impact (HI) - found in the top-right quadrant of the Risk Quadrant.
- High probability of occurrence, low impact (LI) - situated in the bottom-right quadrant.

Observation

The observation used to identify various aspects including settlement patterns, previous incidents of elephant attacks, ongoing measures for mitigating elephant attacks (such as electric fencing and specialized cultivation practices), location of tanks, delineation of forest boundaries, and the extent of damage to the road network.

Focus Group Discussion and Interviews

For the focus group discussion, a diverse group of participants was involved, including the leader of the local farmer organization, GN Officers, the Development officer, the village leader of the women's organization, the Samurdhi officer, the Gamideriya officer, the forest department officer, the village monk, five farmers, and five women. For the interviews, 25 respondents participated including school students, farmers, businessmen, housewives, beneficiaries of Samurdhi, drivers, and midwives.

Photographs

Information gathered from these sources were used to analyze data and formulate recommendations to reduce the risk of future conflicts between elephants and humans in the study area.

Sample Selection

Handagiriya and Handagirigoda Grama Niladari divisions in the Weligepola Divisional Secretariat were selected for this study purposively. This choice was based on the fact that these GND had been heavily affected by elephants in the past years compared to other GN divisions. Accordingly, 15 people were selected for a PRA activity and 25 people were selected for interviews under the purposive sampling method.

Secondary Data

Secondary data was collected from various sources to complement the literature review. Sources such as maps, digital data, satellite images and resource profiles (ex: Sampath Pathikada Weligepola DSD) were utilized to gather information on population demographics, incidents involving elephant and human fatalities, socio-economic indicators, and land use patterns. Data from the Department of Wildlife was employed to ascertain the current elephant population in Udawalawa Park and Handagiriya village. Additionally, data from multiple other resources, including journals, magazines, books, etc., were used to understand the historical and theoretical background for the study.

For spatial data acquisition, Landsat imagery accessed and downloaded from the USGS Earth Explorer platform [USGS Earth Explorer] (https://earthexplorer.usgs.gov/). Additionally, spatial data sources such as survey data were integrated to enhance the understanding of environmental changes and human-elephant conflict dynamics in the Handagiriya and Handagirigoda areas.

Data Analysis

PRA, Descriptive and SWOT Analysis

A qualitative method was employed for analyzing PRA data and secondary data information. Quantitative analyses were utilized to analyze land use patterns and other socio-economic information in the study area. GIS and RS techniques were employed to detail the physical characteristics of the study area, identify proposed elephant mitigation measures, analyze land cover, and evaluate its biodiversity, among other aspects. SWOT analysis was done based on all the collected data and information.

Spatial Analysis using GIS and RS

Landsat 7 and Landsat 8 OLI-TIRS images were corrected geometrically using the Transverse Mercator Coordinate System and classified to identify the land use patterns in the study area. In addition, NDVI and NDWI were calculated to identify the distribution of vegetation cover along with water sources in the area as some major factors associated with this issue.

NDVI is a widely used remote sensing metric that quantifies vegetation density by analyzing the reflected solar radiation in the visible (red) and near-infrared (NIR) wavelengths. Equation 1 was used to calculate the Normalized Difference Vegetation Index.

Equation 01

$$NDVI = (NIR - RED)/(NIR + RED)$$

NDVI calculated from Landsat 7 and Landsat 8 OLI-TIRS sensors were employed in GIS to assess vegetation density and track changes in vegetation cover over time in the Handagiriya and Handagirigoda area. Landsat 7 data from scene ID LE07_L1TP_141055_20120506_20200904_02_T1 (acquired May 6, 2012) and Landsat 8 OLI-TIRS data from scene ID LC08_L1TP_141055_20201010_20220905_02_T1

(acquired October 10, 2022) were utilized. Both datasets had a spatial resolution of 30 meters and cloud cover percentages of 15.26% and 11.25% for 2012 and 2022, respectively.

To monitor the distribution and changes in vegetation in the Handagirigoda and Handagiriya areas between 2012 and 2022, extract the red and NIR reflectance values. These values were then used to compute the NDVI for both years, enabling us to analyze and compare vegetation density and distribution over the decade. To classify the vegetation types in the study areas, applied the commonly used NDVI thresholds:

- Meadows: NDVI values between 0.2 and 0.3

- Forests: NDVI values between 0.4 and 0.6

These thresholds helped in distinguishing different vegetation types and assessing changes in their distribution patterns over time.

The Normalized Difference Water Index (NDWI) is a remote sensing technique used to detect the presence and extent of water bodies within an image. It operates on the principle that water absorbs light in certain spectral regions (usually in the near infrared) while reflecting it in others (typically in the visible spectrum).

NDWI is calculated by taking the difference between the reflectance values in the near-infrared (NIR) and green bands, and then dividing by the sum of these values. The formula for NDWI is:

NDWI in GIS was utilized to identify open water sources within the area using Landsat 7 and Landsat 8 OLI-TIRS data. Landsat 7 data from scene ID LE07_L1TP_141055_20120506_20200904_02_T1 and Landsat 8 OLI-TIRS data from scene ID LC08_L1TP_141055_20201010_20220905_02_T1 were employed. Both datasets maintained a spatial resolution of 30 meters

Equation 02

NDWI = (NIR−Green)/ (NIR + Green)

In this study, satellite imagery from 2012 and 2022 was used to extract the green and near-infrared (NIR) reflectance values. These values were then utilized to compute the NDWI for both years, allowing us to assess and compare the water and moisture content distribution over the ten years. To classify different moisture content levels in the study areas, apply the commonly used NDWI thresholds:

- Water bodies and wetlands: NDWI values above 0.4

- Vegetation and grass: NDWI values below 0.4

These thresholds helped in distinguishing between water-rich areas and vegetated areas, providing a clear picture of the hydrological characteristics of the regions.

In areas where elephants reside, water availability is a critical factor influencing their movement patterns. By analyzing the NDWI data, gained insights into the changes in water sources within elephant habitats. This is particularly important as the reduction of water sources, whether due to natural factors or human activities, has been linked to increased elephant-human conflicts, especially during dry seasons. Understanding these dynamics is essential for developing effective conservation strategies and mitigating conflicts.

This methodological approach provides a comprehensive framework for assessing changes in water and moisture content in the study areas, aiding in water resource management and conservation efforts, particularly in relation to elephant habitats.

Results and Discussion

Udawalawa National Park is home for many elephants and other animals in the surrounding areas. Since it is located very close to the study area, animals can easily access the village, especially during the dry season, in search of food and water resources.

The main economic activity in this area is agriculture, and the people encroach on forest land, significantly reducing elephant habitats. The expansion of agricultural

land into forest cover exacerbates the issue. The villages provide enough food resources, and there is no proper barrier to prevent elephants from entering. Although electric fences are established, they are not properly maintained. Also, the electricity generated through the cables is insufficient to control the elephants. The lack of properly maintained security points throughout the area is a significant issue, rendering electric fences ineffective in solving the problem. There is insufficient space between the forest cover and the village boundary without human activities, which facilitates easy access for elephants.

According to the community, July and August are the harvesting months for agricultural activities, and during this season, elephant intrusions into the village increase. People use primary and basic solutions to minimize the issue, such as banging tins, shouting, and detonating firecrackers, but these are not significant solutions. Poverty, lack of alternative livelihoods for communities residing around elephant habitats, inadequate enforcement of wildlife protection laws, and ineffective communication between identified stakeholders and the community are identified as root causes of the human-elephant conflict in the area.

According to the resource map (Figure 03) created by the villages, it reveals specific locations where elephants have been resided and their migration routes to the village. Accordingly, the boundary of Udawalawa National Park situated in the western part of the village, significantly contributes to the occurrences of elephant attacks in the study area. The dry season in the park had led to the destruction of plant leaves and a reduction in water resources due to drought, prompting elephants to venture into the village, causing damage to food sources and homes.

Figure 03: Resource Map of the Area

Source: Field Survey, 2023

Moreover Figure 03 shows , to the north of the study area lie the Ithagala and Diyawinna GNs, while to the west is the Pallepala GN. To the east, the Udawalawa National Park borders the area, and to the south are the Palugaha and Bambaragala GN Divisions. According to the information provided by the selected community, Katupath Oya flows through the study area. In the past, there were two tanks in the study area, but currently, both have been abandoned also leads to occurrence drought in the study area.

Figure 04: Seasonal Calendar of the Area

Source: Field Survey, 2023

Similarly, the seasonal calendar (Figure 04) which was created by the villages also depicted the July, August, September, and October are identified as harvest months and periods of water scarcity in the area. Consequently, elephants from Udawalawa National Park travel to the village in search of food and water. This situation has influenced an increase in HEC in the study area. Although this study revealed that the seasonal patterns of HEC could be identified from these calendars, people are not aware of them through public participation methods.

Figure 05: Problem Tree of the Area

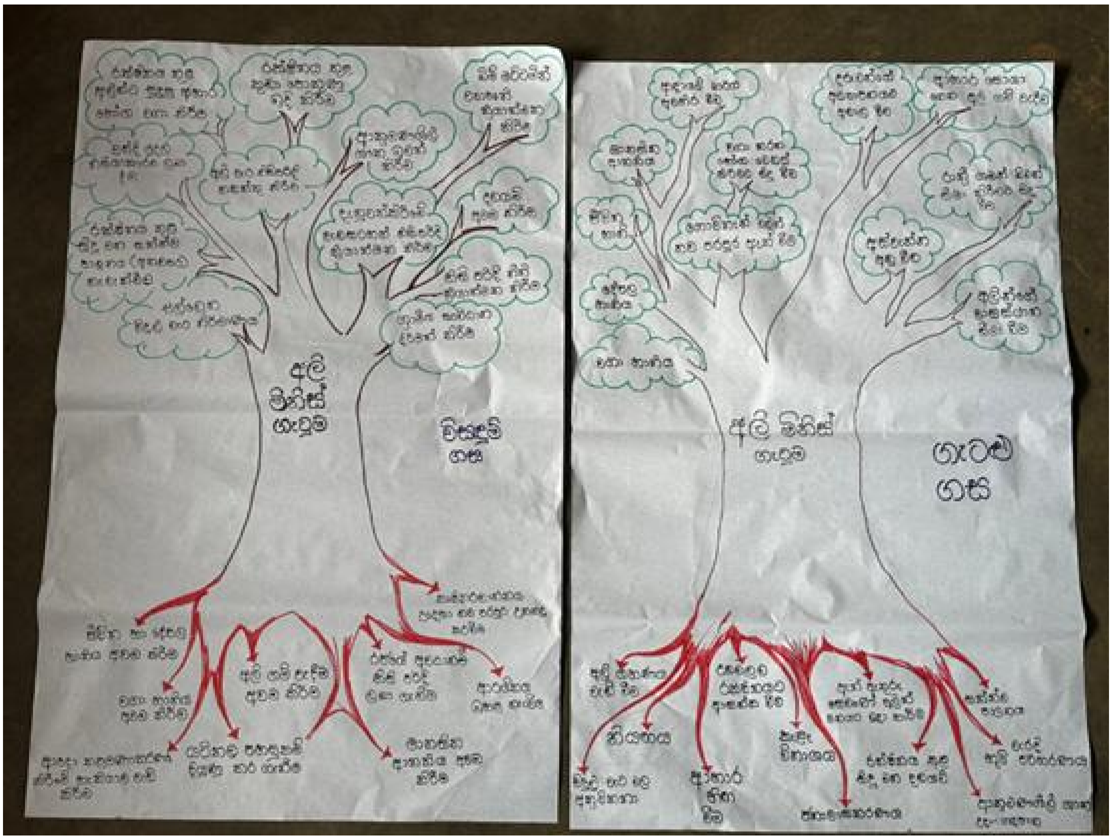

Source: Field Survey, 2023

Similarly, the problem tree (Figure 05) prepared by the villagers identified habitat loss, agricultural expansion into elephant habitats, a lack of effective elephant control measures, or unsystematic land-use planning, increased elephant populations, prolonged drought conditions, irregularities of electric fences, lack of foods, deforestation activities, proximity to the Udawalawa National Park as immediate causes of this conflict in the area.

During the focus group discussion, participants reflected on their previous economic prosperity, particularly in agriculture. However, they noted a decline in agricultural benefits recently due to this issue. According to them, there had been a significant increase in animal attacks in the area. Among the high-risk incidents, elephant

attacks accounted for 63%, monkey attacks for 25%, and other incidents for 15%, occurring at a minor level.

Figure 06: Risk Quadrant of the Area

Source: Field Survey, 2023

High-risk human-elephant hazards, such as crop damage, property damage, human injury or death, and livelihood loss, were identified in the study area through the quadrant map (Figure 6). Accordingly, 73% of crops in the study area were destroyed by elephants, 16% by monkeys, and 14% by peacocks. Additionally, 35% of houses were destroyed by elephants in July and August. The risk quadrant indicates a high probability of risk observed in the study area during these two months. The results of spatial analysis also revealed the land-use patterns of the area, reduction of water resources and forest covers are leading the issue in various ways.

Figure 07: Land Use Map of the Study Area

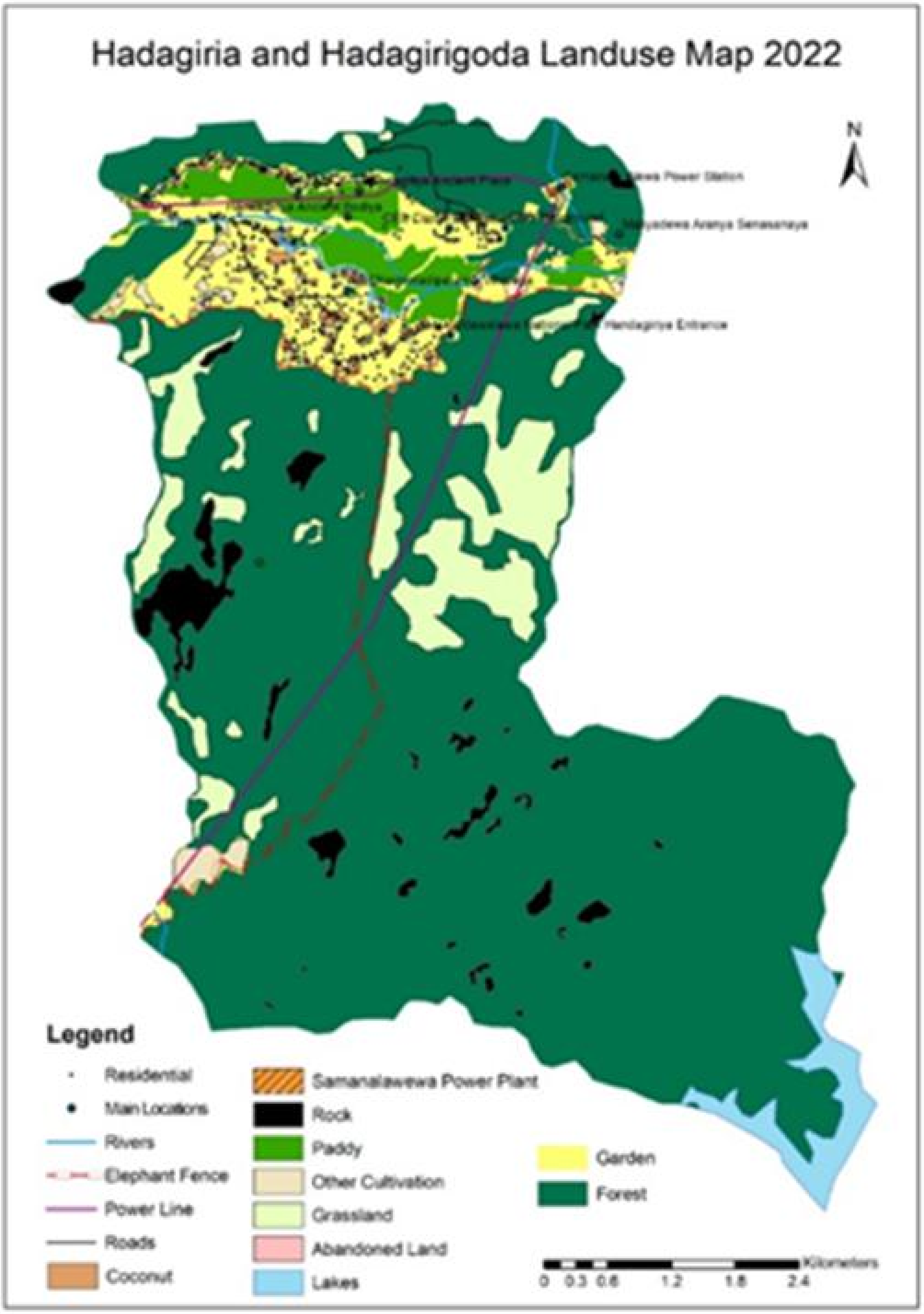

Source: Created by Researchers Based on 1:50,000 Digital Data from Survey Department of Sri Lanka, 2022

The land use patterns in the study area exhibit diversity, encompassing forested areas, paddy fields, settlements, and gardens (Figure 07). The total forest cover is extensive, spanning 3773.9 hectares, as indicated on the map. Notably, agricultural practices such as chena cultivation are observed along the borders of the forested area, its has been posed a significant risk of HEC in the study area. During the dry season, elephants traverse via *Chena* (slash and burn) cultivation to other areas, its leading to the destruction of crops and other damage of the area. This cultivation method serves as a primary factor contributing to the heightened instances of human-elephant conflicts in the study area.

The abundant land, covering 28.26 hectares, presents an opportunity for alternative land uses, such as could be used plant lemon and Hana cultivation, as well as beekeeping. These options could help mitigate HEC since the elephants don't like to eat these plants. By strategically utilizing the abundant land for these purposes, it may be possible to mitigate elephant movement towards paddy fields and other vulnerable cultivation areas. The 133 hectares' of land is covered paddy land and those play a crucial role in the area for economy and food security. Unfortunately, field observations had been revealed extensive damage to paddy fields by the elephants and it's posing a significant threat to the livelihoods of farmers. The destruction had led to economic hardships and mental stress for affected farmers who, to cultivate their paddy, had taken loans from the Samurdhi Bank. This challenging situation has resulted in an inability to repay loans, exacerbating the financial strain on the farmers.

Figure 8: NDVI Map of the Study Area from 2012-2022

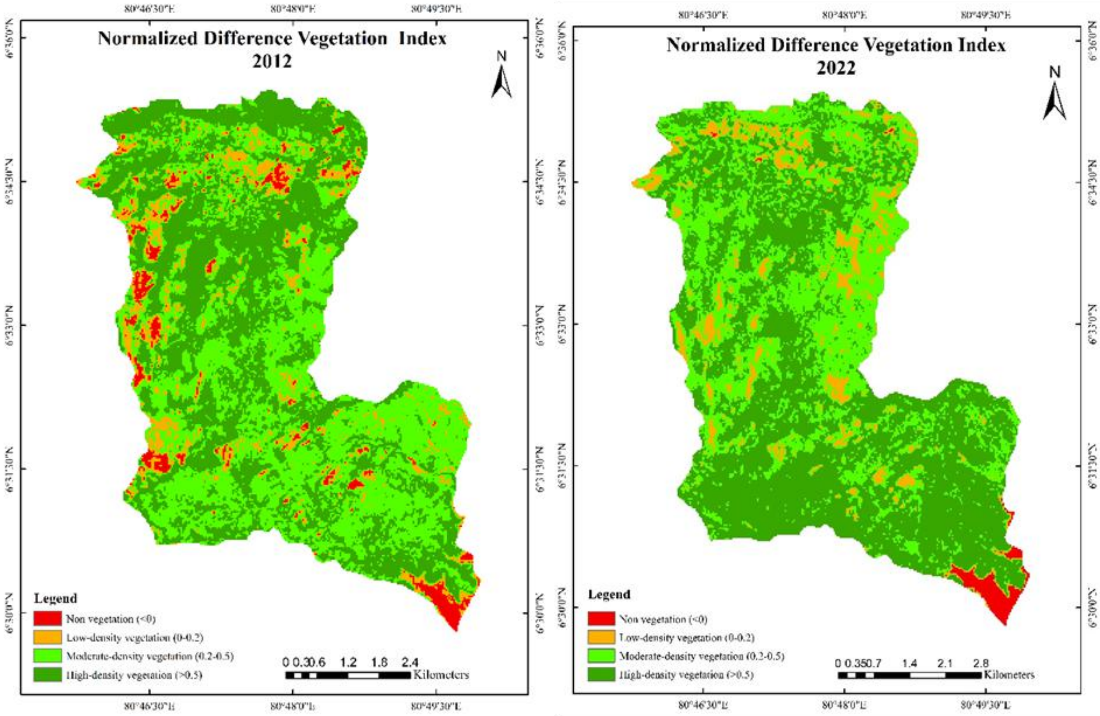

Source: Created by Researchers Based on USGS Earth explorer Landsat Images, 2012 and 2022

The distribution pattern of vegetation in the Handagirigoda and Handagiriya areas had undergone a significant change between 2012 and 2022. The NDVI is a commonly used standard for measuring vegetation density based on satellite imagery data reveals this transformation. In 2012, map depicting NDVI values for Handagirigoda area showed a maximum value at 0.4 while minimum value was recorded at 0.01. According to the reports from Handagirigoda resource profile (2012), the area has 806 acres of forests, while Handagiriya area has 546 acres of forests as per the resource profile (2012). In contrast, the NDVI peak in the year 2022 reached a value of 0.6, indicating a significant increase in vegetation density compared to the previous year. The distribution of vegetation in the year 2012 was restricted to the southern quarter of the Handagirigoda area, but by the year 2022, the vegetation spread to the northern and southern regions as well.

Table 01. Land Area Classification by NDVI

NDVI Classification	Year			
	2012		2022	
	Land area (km^2)	Percentage (%)	Land area (km^2)	Percentage (%)
Non-vegetation	1.53	3.47	0.64	1.46
Low-density vegetation	3.92	8.88	3.27	7.40
Moderate-density vegetation	19.41	43.94	15.99	36.19
High-density	19.30	43.69	24.27	54.93
Total	44.16	100%	44.16	100%

Source: Created by Researchers, 2022

From 2012 to 2022, there were significant changes in land classification based on the NDVI in the Handagiriya and Handagirigoda GN Divisions. Non-vegetation areas decreased from 1.53 km^2 (3.47%) to 0.64 km^2 (1.46%), indicating a reduction in barren or developed land. Low-density vegetation areas also decreased, from 3.92 km^2 (8.88%) in 2012 to 3.27 km^2 (7.40%) in 2022. Moderate-density vegetation areas saw a notable decrease from 19.41 km^2 (43.94%) in 2012 to 15.99 km^2 (36.19%) in 2022. In contrast, high-density vegetation increased significantly, from 19.30 km^2 (43.69%) in 2012 to 24.27 km^2 (54.93%) in 2022. Overall, these changes indicate a substantial increase in high-density vegetation in the Handagiriya and Handagirigoda areas over the ten-year period from 2012 to 2022.

The growth of vegetation in the Handagiriya and Handagirigoda areas is attributed to the HEC, as the village is encircled by an elephant fence. The expansion of houses and plantations had also led to the forest reaching the village, providing more space for elephants to move around. The PRA analysis also suggests that familiar elephants tend to visit the elephant village to find the necessary food and water resources.

Figure 09: NDWI Map of the Study Area from 2012-2022

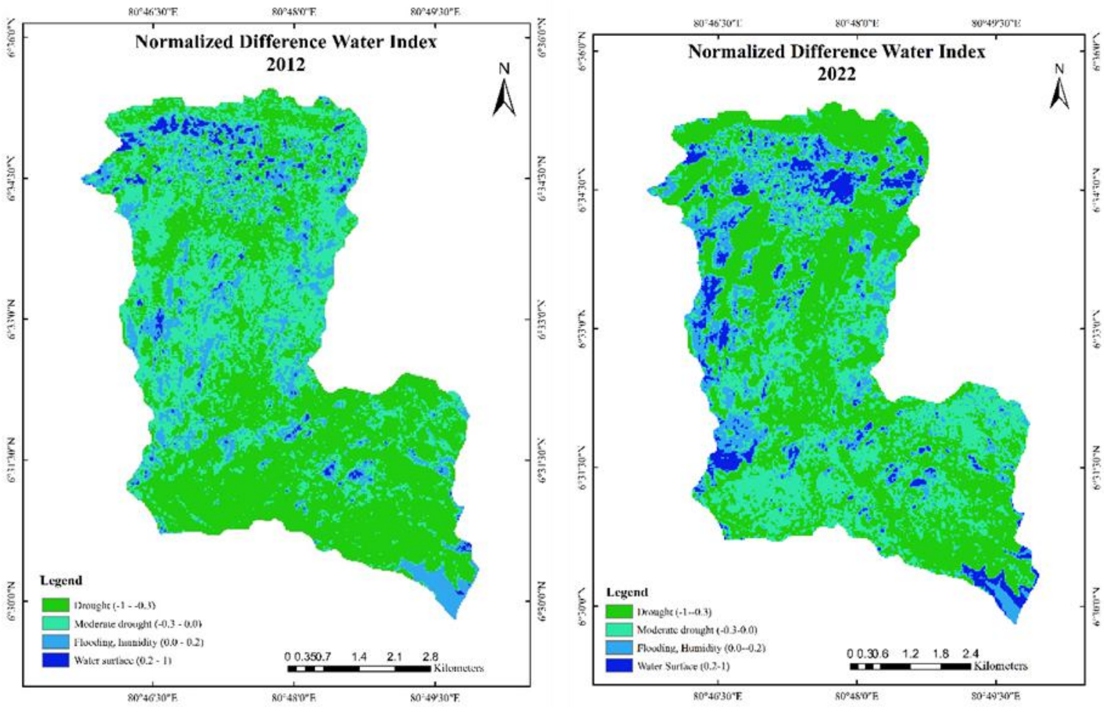

Source: Created by Researchers Based on USGS Earth explorer Landsat images, 2012 and 2022

The NDWI is illustrated in Figure 9 for the years 2012 and 2022, respectively, illustrating the distribution of water and moisture in the Handagiriya and Handagirigoda areas. It is utilized to identify areas with high moisture content as it is sensitive to the presence of water bodies and wetlands due to its ability to differentiate between vegetation and water sources based on their spectral reflectance properties in the shortwave infrared region of the electromagnetic spectrum. Therefore, these figures provide valuable insights into the hydrological characteristics and water resources availability in these regions over a decade-long period.

Table 02: Land Area Classification by NDWI Categories

NDWI Classification	Year			
	2012		2022	
	Land area (Km^2)	Percentage (%)	Land area (Km^2)	Percentage (%)
Drought	22.21	50.27%	20.95	47.41%
Moderate Drought	15.27	34.56%	14.23	32.21%
Flooding, humidity	5.73	12.98%	6.25	14.16%
Water surface	0.96	2.17%	2.73	6.19%
Total	44.16	100%	44.16	100%

Source: Created By Researchers, 2022

From 2012 to 2022, the NDWI classification in the area underwent notable changes. The land area experiencing drought decreased from 22.21 km^2 (50.27%) to 20.95 km^2 (47.41%), indicating a slight reduction in drought conditions. Similarly, moderate drought areas also decreased from 15.27 km^2 (34.56%) to 14.23 km^2 (32.21%). In contrast, areas experiencing flooding and humidity had been increased from 5.73 km^2 (12.98%) to 6.25 km^2 (14.16%). The most significant change was observed in water surface areas, which increased substantially from 0.96 km^2 (2.17%) in 2012 to 2.73 km^2 (6.19%) in 2022. This increase suggests improved water availability and possibly heightened flooding occurrences over the decade. Overall, these shifts indicate a trend towards reduced drought-affected areas and an increase in water-related conditions in the Handagiriya and Handagirigoda area from 2012 to 2022.

In areas where elephants reside, the availability of water is a crucial factor that significantly impacts their movement patterns. The reduction of water sources in elephant habitats due to the both natural and human activities had led to an increase in HEC, particularly during dry seasons. As of now, there are approximately 152 protected wells and 8 unprotected wells in Handagiriya, while Handagirigoda has 149 protected wells and 13 unprotected wells. The lower small tank of Handagirigoda, the

lower tank of Handagirigoda, and the upper tank of Handagirigoda, all ranging from 1 to 3 acres, are some of the water sources found in these areas. And also the Handagiri Lake in Handagiriya is similar to the Wevel Kandaru Lake. A significant differences could be observed between 2012 and 2022 when examining Handagiriya and Handagirigoda. In 2010, only the Udawalawa reservoir could be seen in these areas. As a result of this increase in water, during the rainy season (dry season; January - March June - August) (rainy season; March-May/ October - December), it becomes clear that water is the primary reason for elephant invasions during these seasons as well.

There are many strategies followed by the villages to minimize the impact of the HEC. According to the analysis based on SWOT, there are several strengths recognized which employed to mitigate human-elephant attacks in the area. These included understanding of elephant migration routes, the cultivation of less enticing crops in their gardens, and the planting of deterrent plants such as Hana, lime, Soursop trees (*Katu Anodha,* and *Kaya*) around paddy fields and gardens. Additionally, the community have cultivated bee honey as a measure to mitigate HEC in the study area. Furthermore, individuals endeavor to minimize HEC by drawing upon their local knowledge, which includes techniques such as banging tins, shouting, detonating firecrackers, and establishing safe zones and corridors around forests and lakes. This technique revealed that 50% of the people in the study area know elephant behavior and habitat preferences.

People identified shortcomings in the current government-led programme for mitigating HEC. Such as, insufficient fencing and a lack of infrastructure equipped with protective measures to deter elephant encroachment, as well as constraints in resources, both in terms of funding and manpower, pose challenges to the successful execution of mitigation strategies.

Limited coordination among stakeholders, including government agencies, non-governmental organizations, and local communities, had resulted in the implementation of minimal strategies to address HEC in the study area.

The identification of individuals dedicated to mitigating HEC, the presence of adequate land for implementing mitigation activities, and the establishment of diverse organizations at the village level were identified as potential approaches to reducing HEC in the study area as opportunities to minimize the conflict while climate change, drought, expansion of settlements, encroaching upon elephant habitats, and the proximity of the study area to Udawalawa National Park have been identified as threats to exacerbating HEC in the study area. The climate change impacts, such as changes in rainfall patterns and habitat degradation, have influenced alterations in elephant migration routes and behavior in the study area.

Policy Implications

One key strategy involved the establishment of new security points equipped with electric fences to minimize the impact. Additionally, developing a buffer zone around abundant tank areas, prohibiting any human activities, significantly helps to solve the issue. Furthermore, this plan includes having the tanks filled with water and cultivating grassland in the surrounding areas to reduce the frequency of elephant attacks on the village.

People recommended implementing infrastructural enhancements, such as the installation and maintenance of electric fences, to effectively mitigate elephant encroachment. Improvements in road networks and settlement planning are also crucial to minimizing interactions between elephants and humans. The lack of attention from responsible organizations has exacerbated the problem, making the implementation of proper rules and regulations at the local level significant.

Unnecessary land-use activities have led to increase this issue; therefore, introducing land-use planning strategies to reduce habitat fragmentation will help minimize the problem. The lack of awareness about some mitigation strategies against human-elephant conflict (HEC) underscores the need for community-based elephant monitoring programmes. Such programmes can help to minimize the impact and teach people how to coexist with wild animals without damaging their

habitats while fulfilling human needs. Responsible organizations, like the Disaster Management Centre and the Department of Wildlife, should implement these awareness programmes, as villagers often lack systematic knowledge regarding mitigation measures.

Due to the limited economic strength, people do not have the means to move from high-risk areas to safer ones, significantly increasing disaster vulnerability. Providing alternative livelihoods for communities living far from elephant habitats is a significant solution. Although the government provides some temporary solutions, that the poor people do not have alternatives to improve their economic situation, which needs further consideration to resolve this problem.

Based on this information, measures such as implementing crop protection strategies, improving early warning systems, establishing community-based patrols, and providing alternative livelihoods to affected communities could be implemented. Establishing safe zones and corridors around forests and lakes in the park is another significant solution, and these areas should be prohibited for community use.

A systematic pre-warning system should be regulated. Generally, people shout when elephants enter the village; if the noise is loud, everyone can hear it, but often only a few members can. A systematic warning system is required to save lives.

There should be good coordination between the government officers and the community in the area, and policies should be implemented to enhance this relationship. Introducing bio fences is a significant solution. Cultivating lemon, hana, and engaging in beekeeping are effective strategies since elephants do not like them. This is particularly useful for abandoned land.

Based on these points, policies could be introduced to address the problem in the area, which will help to minimize HEC throughout the country

Conclusion

The study area's status is depicted on a physical map, outlining key features such as land use, water resources, boundaries, roads, forests, settlements, elephant corridors, and locations with anti-elephant attack measures. Notable landmarks include Ithagala and Diyawinna GND to the north, Pallepala GND to the west, Udawalawa National Park to the east, and Palugaha and Bambaragala GND Divisions to the south. Community feedback had been noted the presence of Katupath Oya and two abandoned tanks. Western boundary of Udawalawa National Park significantly influences elephant movement, especially during the dry season, leading to increased attacks. The resource map aids in pinpointing elephant locations and migration routes, highlighting the impact of park conditions on local conflicts. Mitigation strategies, such as electric-fenced security points and a proposed buffer zone around an abundant tank, target a reduction in elephant attacks on the village.

The SWOT analysis of HEC in the study area reveals local strengths in leveraging community knowledge, planting deterrent crops, and cultivating bee honey. However, deficiencies in government-led efforts, like inadequate fencing and resource constraints, present challenges. To mitigate conflict, focus on dedicated individuals, available land for strategies, and village-level organizations is crucial. Yet, persistent threats from climate change, drought, habitat destruction, and proximity to Udawalawa National Park requires a balanced approach, combining local initiatives with government support.

The problem tree analysis pinpointed key factors contributing to HEC in the study area. Identified causes including the rising elephant population, prolonged drought conditions, issues with electric fence irregularities, insufficient food sources, deforestation activities, and proximity to Udawalawa National Park. This comprehensive understanding lays the groundwork for implementing effective solutions to mitigate human-elephant conflicts in the region.

The quadrant map had identified high-risk human-elephant hazards, and suitable mitigation and early warning systems had also been identified.

The study area's land use pattern is diverse, including forests, paddy fields, settlements, and gardens. The extensive forest cover of 3773.9 hectares poses a risk of HEC, notably during the dry season when elephants traverse *chena* (slash and burn) cultivation areas, leading to crop destruction.

The 28.26-hectare abundant land provides an opportunity for alternative uses like lemon and Hana cultivation, as well as honey production, acting as potential deterrents for elephants. This strategic land use could limit elephant movement towards vulnerable areas.

The 133 hectares of paddy land are vital for the local economy and food security. Unfortunately, elephants had extensively damaged these fields, posing a significant threat to farmers' livelihoods. The resulting economic hardships and mental stress are exacerbated as affected farmers struggle to repay loans obtained from the Cooperative Bank (Samurdhi bank) for paddy cultivation.

References

Ahmed, R., & Saikia, A. (2022). Pandora's Box: A spatiotemporal assessment of elephant-train casualties in Assam, India. *PLOS ONE*, *17*(7), e0271416. https://doi.org/10.1371/journal.pone.0271416

Bandara, R., & Tisdell, C. A. (2003). Wildlife Damage, Insurance/Compensation for Farmers and Conservation: Sri Lankan Elephants as a Case. https://www.researchgate.net/publication/46471134_Wildlife_Damage_InsuranceCompensation_for_Farmers_and_Conservation_Sri_Lankan_Elephants_as_a_Case

Chiranjib, N., Ranjan, R., Tamal, T.R., (2022). Human elephant conflict in changing land-use land-cover scenario in and adjoining region of Buxa tiger reserve, India. Environ.Chall. 7, 100384

De la Torre, J. A., Wong, E. P., Lechner, A. M., Zulaikha, N., Zawawi, A., Abdul‐Patah, P., Saaban, S., Goossens, B., & Campos‐Arceiz, A. (2021). There will be conflict – agricultural landscapes are prime, rather than marginal, habitats for Asian elephants. *Animal Conservation*, *24*(5), 720–732. https://doi.org/10.1111/acv.12668

Edirisooriya, K. V. D., & Bandara, A. P. S. S. (2022). Human-Elephant Conflict and Mitigation Methods using Participatory Rural Appraisal Techniques: A Case Study of Kuda Bellankadawala and Kelegama Grama Niladari Divisions in Thambuttegama Divisional Secretariat Division. *Sri Lanka Journal of Social Sciences and Humanities*, *2*(1), 105. https://doi.org/10.4038/sljssh.v2i1.61

Fernando, P., De Silva, M. K. C. R., Jayasinghe, L. K. A., Janaka, H. K., & Pastorini, J. (2018). First country-wide survey of the Endangered Asian elephant: towards better conservation and management in Sri Lanka. *Oryx*, *55*(1), 46–55. https://doi.org/10.1017/s0030605318001254

Fernando, P., Jayewardene, J., Prasad, T., Hendavitharana, W., & Pastorini, J. (2011). Current status of Asian Elephants in Sri Lanka. *Gajah*, *35*, 93–103. https://doi.org/10.5167/uzh-59037

Fernando, P., & Pastorini, J. (2011). Range-wide status of Asian elephants. *Gajah*, *(35)*, 15–20. https://doi.org/10.5167/uzh-59036

Gunaratne, L. H. P., & Premarathne , P. K. (2005). The Effectiveness of Electric Fencing in Mitigating Human-Elephant Conflict in Sri Lanka. Economy and Environment Program for Southeast Asia (EEPSEA).

Gunawardhana, L. M. A. P. (2018). An analysis of Human-Elephant conflict as a disaster: A case study in Anuradhapura district of Sri Lanka. *Journal of Tropical Environment*, *1*(1), 40–55. https://www.researchgate.net/publication/327155123_An_analysis_of_Human-Elephant_conflict_as_a_disaster_A_case_study_in_Anuradhapura_district_of_Sri_Lanka

Kemf, E., & Santiapillai, C. (2000). Asian Elephants in the Wild:2000 A WWF Species Status Report. *WWF_World Wide Fund for Nature*.

Khanal, B. (2022). Using Machine Learning to Predict the Risk of Human-Elephant Conflict in the Nepal-India Transboundary Region [Master's Thesis, University of Twente]. In *essay.utwente.nl*. https://purl.utwente.nl/essays/92243

Köpke, S., Withanachchi, S. S., Pathiranage, R., Withanachchi, C. R., Gamage, D. U., Nissanka, T. S., Warapitiya, C. C., Nissanka, B. M., Ranasinghe, N. N., Senarathna, C. D., Schleyer, C., & Thiel, A. (2021). Human–Elephant Conflict in Sri Lanka: A Critical Review of Causal Explanations. *Sustainability*, *13*(15), 8625. https://doi.org/10.3390/su13158625

Kotagama, S. W. (1997). Interaction its Nature and Trends, Proceeding of the Seminar on Conservation Plan for Elephants of Sri Lanka*, United States Agency for International Development, Colombo, Sri Lanka*.

Nad, C., Roy, R., & Roy, T. B. (2022). Human elephant conflict in changing land-use land-cover scenario in and adjoining region of Buxa tiger reserve, India. *Environmental Challenges, 7, 100384*, 100384. https://doi.org/10.1016/j.envc.2021.100384

Naha, D., Dash, S. K., Chettri, A., Roy, A., & Sathyakumar, S. (2020). Elephants in the neighborhood: patterns of crop-raiding by Asian elephants within a fragmented landscape of Eastern India. *PeerJ*, *8*, e9399. https://doi.org/10.7717/peerj.9399

Neupane, B., Budhathoki, S., & Khatiwoda, B. (2018). Human-Elephant Conflict and Mitigation Measures in Jhapa District, Nepal. *Journal of Forest and Livelihood*, *16*(1), 103–112. https://doi.org/10.3126/jfl.v16i1.22885

Nyumba, T. O., Emenye, O. E., & Leader-Williams, N. (2020). Assessing impacts of human-elephant conflict on human wellbeing: An empirical analysis of communities living with elephants around Maasai Mara National Reserve in Kenya. *PLOS ONE*, *15*(9), e0239545. https://doi.org/10.1371/journal.pone.0239545

Perera, B. M. A. O. (2009). The Human-Elephant Conflict: A Review of Current Status and Mitigation Methods. *Gajaha*, *30*, 41–52. https://www.asesg.org/PDFfiles/2009/Gajah%2030/Pages%20from%20Gajah-30-41%20-%2052.pdf

Perera, K., & Tsuchiya, K. (2009). Experiment for mapping land cover and it's change in southeastern Sri Lanka utilizing 250m resolution MODIS imageries. *Advances in Space Research*, *43*(9), 1349–1355. https://doi.org/10.1016/j.asr.2008.12.016

Press Trust of India. (2020, December 13). Sri Lanka records highest elephant deaths in world. *Hindustan Times*. https://www.hindustantimes.com/world-news/sri-lanka-records-highest-elephant-deaths-in-world/story-60fMgPggIBFNl5lKVVsVdL.html

Rani, M., Panda, D., Allen, M. L., Pandey, P., Singh, R., & Singh, S. K. (2024). Assessment and prediction of human-elephant conflict hotspots in the human dominated area of Rajaji-Corbett landscape, Uttarakhand, India. *Journal for Nature Conservation*, *79*, 126601. https://doi.org/10.1016/j.jnc.2024.126601

Ray, S., & Ray, I. A. (2011). Impact of Population Growth on Environmental Degradation: Case of India. *Journal of Economics and Sustainable Development*, *2*(8), 72–77. https://www.researchgate.net/publication/228839080_Impact_of_Population_Growth_on_Environmental_Degradation_Case_of_India

Samaraweera, G. R. S. R. C., & Edirisooriya Menike, K. V. D. (2011). Human elephant conflict in Sri Lanka : Special reference to Thanamalvila DS Division. *International Conference on Building Resilience, Kandalama, Sri Lanka*. https://www.researchgate.net/publication/322721358_Human_elephant_conflict_in_Sri_Lanka_Special_reference_to_Thanamalvila_DS_Division.

Shaffer, L. J., Khadka, K. K., Van Den Hoek, J., & Naithani, K. J. (2019). Human-Elephant Conflict: A Review of Current Management Strategies and Future Directions. *Frontiers in Ecology and Evolution*, *6*(235). https://doi.org/10.3389/fevo.2018.00235

Silva, M. D., & Attapattu, N. (1997). Alleviation of Wild Elephant–Human Conflict and Conservation of Elephant in the North-Western Region of Sri Lanka, *Department of Wildlife Conservation, Colombo, Sri Lanka*.

Sukumar , R. (2003). The Living Elephants: Evolutionary Ecology, Behavior, and Conservation. Oxford University Press, New York, 478 pp. ISBN 0-19-510778-0, price

(hardbound), $74.50. *Journal of Mammalogy*, *85*(3), 581–582. https://doi.org/10.1644/1383960

Van de Water, A., & Matteson, K. (2018). Human-elephant conflict in western Thailand: Socio-economic drivers and potential mitigation strategies. *PLOS ONE*, *13*(6), e0194736. https://doi.org/10.1371/journal.pone.0194736

Wijesekera, D. T. S., Amarasinghe, M. C. S. T., Dassanaike, P. N., De Silva, T. H. H., & Kuruwitaarachchi, N. (2021). Modern Solution for Human Elephant Conflict, USJ Research, University of Sri Jayawardanapura, Nugegoda. *2021 2nd International Conference for Emerging Technology (INCET)*. https://doi.org/10.1109/incet51464.2021.9456214

Withanage, W. K. N. C., Gunathilaka, M. D. K. L., Mishra, P. K., Wijesinghe, W. M. D. C., & Tripathi, S. (2023). Indexing habitat suitability and human-elephant conflicts using GIS-MCDA in a human-dominated landscape. *Geography and Sustainability*, *4*(4), 343–355. https://doi.org/10.1016/j.geosus.2023.08.004

ආඛ්‍යාන narrations

Volume 09 | Issue 02 | July-December | Article 03

ISSN 2478-0642

CC BY NC ND

Open Access, Refereed Biannual Journal of the Center for Indigenous Knowledge and Community Studies, Sabaragamuwa University of Sri Lanka

Submit your academic papers to director@cikcs.sab.ac.lk

Follow this and additional works at: www.sab.ac.lk

e-mail: director@cikcs.sab.ac.lk

‘කථාන්තර, පුනර්කථනය හා ආවර්ජනීය වීරත්වය’: දුටුගැමුණු සාහිත්‍යයට අයත් දොළොස් මහා යෝධයින්ගේ කථාන්තර පිළිබඳ විමර්ශනයක්

සුමුදු නිරාගී සෙනෙවිරත්න, සිංහල අධ්‍යයනාංශය, පේරාදෙණිය විශ්වවිද්‍යාලය, sumuduns@pdn.ac.lk

Received: 30 December 2023 / **Revised:** 25 April 2024 / **Accepted:** 08 September 2024

සාරසංක්ෂේපය

‘දුටුගැමුණු සාහිත්‍යයක්’ හෙවත් දුටුගැමුණු රජු සහ රජ පවුලේ සාමාජිකයින්ද යෝධයින්ද කේන්ද්‍ර කර ගත් කථාන්තර මාලාවක්, සිංහල ජනයා අතර ලේඛනගතව මෙන්ම ජනප්‍රවාදගතවද පවතී. පූර්ව රාජ්‍ය අවධියේ පැවති ස්වාධීන ප්‍රාදේශීය පාලන ඒකක ඒකරාශී කර ඒකීය රාජ්‍යයක් ගොඩනැගීමේදී දුටුගැමුණු රජුට සහාය වූ ප්‍රධාන පාර්ශ්වය වූයේ ඔහුගේ යෝධයින්ය. දසමහ යෝධයින් සහ තවත් යෝධයින් දෙදෙනෙකු පිළිබඳව අනුරාධපුර යුගයේදී සැකෙවින් ලියැවුණු කථා පසුකාලීන පාලි හා සිංහල ගද්‍ය කෘති රචකයෝ ප්‍රතිසංවිධානය කළහ. එම කථාන්තර දොළොස පරිසමාප්තියට පත් වූයේ ගම්පොළ යුගයේදී රචිත සද්ධර්මාලංකාරයෙනි. එම කථා පරිණාමය වීම ගම්පොළ යුගයේදී අවසන් වුවද ඉන් පසුකාලීනවද යෝධයින්ගේ වීරත්වය වරින් වර ආවර්ජනය කර තිබේ. පඨිත විශ්ලේෂණයක් (Textual Analysis) වශයෙන් සිදු කෙරුණු මෙම පර්යේෂණයේ අරමුණ වූයේ යෝධයින්ගේ කථාන්තර ප්‍රතිසංවිධානය කිරීමේ හා අනුරාධපුර යුගයේ සිට මේ දක්වා ඔවුන්ගේ වීරත්වය වරින් වර ආවර්ජනය කිරීමේ ක්‍රියාවලිය අවබෝධ කර ගැනීමයි. යෝධයින්ගේ භූමිකා ආවර්ජනය කිරීම හා දුටුගැමුණු රජුගේ භූමිකාවේ වැදගත්කම ඉස්මතු වීම එකිනෙකට සමාන්තරව සිදුව තිබීම, දුටුගැමුණු රජුගේ හා යෝධයින්ගේ භූමිකා ඉස්මතු වීම යුද වාතාවරණයක් හෝ සංස්කෘතික පුනර්ජීවනයක් පැවති කාලවකවානුවලදී සිදුව තිබීම සහ පසුකාලීන යුදකාමී පාලකයින් හා දුටුගැමුණු රජු අතර

සම්බන්ධ කිරීමේ තර්කනයක් ගොඩනැගී තිබීම යන සාධක කෙරෙහි අවධානය යොමු කිරීම එම ක්‍රියාවලිය වටහා ගැනීමේදී වැදගත්ය. යෝධයින්ගේ කථාන්තර ප්‍රතිසංවිධානය කරමින් සමාජගත කිරීම හා ආවර්ජනය කිරීම ඔවුන්ගේ වීරත්වය පොදු ජන විඥානයේ රඳවා තැබීමට හේතු වී තිබේ. එම සමස්ත ක්‍රියාවලියම සිංහලයන්ගේ සාමූහික විඥානය ගොඩනැගීමේ බුද්ධිමය ව්‍යාපෘතියක් වූ බව නිගමනය කළ හැකිය.

ප්‍රමුඛ පද: *ආවර්ජනීය වීරත්වය, දුටුගැමුණු සාහිත්‍යය, දොළොස් මහා යෝධයෝ, පුනර්කථනය*

හැඳින්වීම

දුටුගැමුණු රජු, සිංහල සාහිත්‍යයේ මහා සම්ප්‍රදායේ මෙන්ම ජන සම්ප්‍රදායේද ජනප්‍රිය චරිතයකි. දුටුගැමුණු රජු මෙන්ම රජ පවුලේ සාමාජිකයින් වූ කාවන්තිස්ස රජු, විහාරමහා දේවිය, සද්ධාතිස්ස කුමරු හා සාලිය කුමරු යනාදීන්ද යෝධයින්ද කේන්ද්‍ර කර ගත් පුළුල් කථා මාලාවක් ලිඛිතව මෙන්ම මුඛ පරම්පරාගතවද දීර්ඝ කාලයක් මුළුල්ලේ පැවත එයි. මෙම අධ්‍යයනයේදී එම කථා සමූහය පොදුවේ හැඳින්වෙන්නේ 'දුටුගැමුණු සාහිත්‍යය' යනුවෙනි. යෝධයින්ගේ කථාන්තර දුටුගැමුණු සාහිත්‍යයේ උපප්‍රභේදයක් වශයෙන් සැලකිය හැකිය.

ක්‍රි. ව. 6වන සියවස වන විට දසමහ යෝධයින්ගේ වර්තමාන කථා ගොඩනැගී තිබුණු බව මහාවංසයෙන් පෙනී යයි (මහාවංසය, 2012: 96-100). ඊට තරමක් පසුකාලීනව ලියැවුණු කෘතියක් වන සහස්සවත්ථුප්පකරණය මහනෙල නම් යෝධයෙකු ගැනද සඳහන් කර තිබේ (සහස්සවත්ථුප්පකරණය, 1999). යෝධයින්ගේ කථා පුවත් මුල්වරට සංවිධානාත්මකව පෙළ ගස්වා ඇත්තේ දඹදෙණි යුගයේදී රචිත රසවාහිනියෙනි. එයට දාඨාසේන නම් තවත් යෝධයෙකු ඇතුළත්ය (රසවාහිනී, 2004). රසවාහිනිය පාදක කර ගනිමින් ගම්පොළ යුගයේදී ලියැවුණු සද්ධර්මාලංකාරයේදී මෙම යෝධයින් දොළොස් දෙනාගේ කථා වස්තු වඩාත් විස්තීර්ණ කර ඇත. කිසියම් හේතුවක් නිසා වර්තමානයේදී ප්‍රචලිතව නැතත්, දසමහ යෝධයින් හා සමාන දක්ෂතා දැක්වූ වෙනත් යෝධයින් පිළිබඳ කථාන්තරද පැරණි සිංහල සාහිත්‍යයට ඇතුළත්ව තිබූ බව පෙන්වා දීමට මෙම අධ්‍යයනයේදී අවශ්‍ය විය. ඒ නිසා යෝධයින් දොළොස් දෙනා කෙරෙහිම මෙහිදී අවධානය යොමු කරනු ලැබේ.

අනුරාධපුර යුගයේ සිට ගම්පොළ යුගය දක්වා වූ අවධියේදී කිහිප වරක් ප්‍රතිසංවිධානය කර ඇති යෝධයින්ගේ කථාන්තරවල වර්ධනය නිමා වූයේ ගම්පොළ යුගයේදී ලියැවුණු සද්ධර්මාලංකාරයෙනි. එහෙත්, යෝධයින්ගේ චරිත ඉන් පසුකාලීන අවධිවල සමාජ-දේශපාලන සන්දර්භ කෙරෙහිද බලපා ඇතැයි නිරීක්ෂණය කළ හැකිය. දුටුගැමුණු රජුගේ හා දසමහ යෝධයින්ගේ චරිත වර්තමාන සිංහල-බෞද්ධ ජාතිකවාදී කතිකාවේද කැපී පෙනෙන සංරචක බවට පත්ව තිබේ. ඒ අනුව පෙනී

යන්නේ යෝධයන්ගේ කථාන්තර ඇතුළු සමස්ත දුටුගැමුණු සාහිත්‍යයම සියවස් ගණනාවක් මුළුල්ලේ පුනර්කථනය කරමින් ජන මතකයෙන් ගිලිහෙන්නට ඉඩ නොදී පවත්වා ගෙන තිබෙන බවය.

පූර්වෝක්ත පසුබිම අනුව මෙම පර්යේෂණයට කේන්ද්‍ර වන්නේ, දුටුගැමුණු රජුගේ යෝධයින්ගේ කථාන්තර කාලානුරූපීව ප්‍රතිසංවිධානය කිරීම හා එම චරිත වරින් වර ආවර්ජනය කිරීම විග්‍රහ කළ හැක්කේ කෙසේද? යන ගැටලුවයි. අනුරාධපුර යුගයේ සිට ගම්පොළ යුගය දක්වා එම කථා වස්තු විකාශනය වූ ආකාරය හා ඒවායේ අන්තර්ගතය මෙන්ම, දඹදෙණි යුගයේ සිට වර්තමානය දක්වා වූ වකවානුවේදී යෝධයින්ගේ වීරත්වය ආවර්ජනය කිරීම තත්කාලීන සමාජ-දේශපාලන සන්දර්භ සමග සම්බන්ධ වී ඇති ආකාරයද මෙහිදී විශේෂ අවධානයට ලක් වේ.

සාහිත්‍ය විමර්ශනය

මෙම පර්යේෂණය සඳහා පාදක කර ගැනෙන මූලාශ්‍රය මූලික වශයෙන් දෙකොටසකි. පර්යේෂණ දත්ත සපයා ගැනෙන මූලාශ්‍රය සහ දත්ත විශ්ලේෂණයට අවශ්‍ය න්‍යායාත්මක සංකල්ප සපයා ගැනෙන මූලාශ්‍රය වශයෙන් ඒ වර්ග කළ හැකිය. පර්යේෂණ දත්ත සපයා ගැනීමේදී අවධානය යොමු වන එක් මූලාශ්‍රය කාණ්ඩයක් වන්නේ දුටුගැමුණු රජුගේ යෝධයින්ගේ කථා වස්තු අන්තර්ගත වන මහාවංසය, සහස්සවත්ථුප්පකරණය, රසවාහිනිය, ථූපවංස සිංහලානුවාදය හා සද්ධර්මාලංකාරය යන ගද්‍ය කෘති සමූහයයි. එම කථාන්දර පරිසමාප්තියට පත්ව ඇත්තේ සද්ධර්මාලංකාරයේදී වන බැවින් විශේෂ අවධානයක් ඒ කෙරෙහි යොමු වේ. ඊට අමතරව, එම චරිතවල පසුකාලීන බලපෑම විමසීමේදී මහනුවර යුගයේ සිංහල හටන් කාව්‍ය, විහාර බිතු සිතුවම් හා ජනශ්‍රැති මෙන්ම පශ්චාත් නිදහස් යුගයේ විවිධ සමාජ-දේශපාලන අවස්ථා ආශ්‍රිත සංඥාර්ථ කෙරෙහිද අවධානය යොමු කරනු ලැබේ.

"Paladins of Dutthagamini" (1970) නමින් Inscriptions of Ceylon කෘතියේ පළමුවන කාණ්ඩයේදී සෙනරත් පරණවිතාන කළ කෙටි විමසුමද දසමහ යෝධයින් පිළිබඳ කරුණු සපයා ගැනීමට ප්‍රයෝජනවත්ය. එහිදී යෝධයින් දස දෙනාම කෙරෙහි අවධානය යොමු කර නැතද නන්දිමිත්‍ර, ඵුස්සදේව හා ගෝඨයිම්බර යන යෝධයින්ගේ ඓතිහාසිකත්වය ශිලාලේඛන ආශ්‍රයෙන් තහවුරු කර තිබේ.

දුටුගැමුණු රජුගේ යෝධයින් ජනප්‍රිය සාහිත්‍යික චරිත බවට පත්ව තිබුණද එම කථාන්තර ශාස්ත්‍රීය අධ්‍යයන සඳහා භාජනය වී ඇත්තේ කලාතුරකිනි. චන්ද්‍රසිරි පල්ලියගුරු විසින් රචිත 'පුරාවෘත්තයේ හා පුරාකථාවේ සුසංයෝගයඃ දස මහා යෝධයින් පිළිබඳ ජනශ්‍රැති විද්‍යාත්මක අධ්‍යයනයක්' නමැති ලිපිය එවැනි එක් අධ්‍යයනයකි (පල්ලියගුරු, 2006ඃ 30-45). එහිදී ඔහුගේ අවධානය යොමුව ඇත්තේ දසමහා යෝධයින් පිළිබඳ කථාන්තර පුරාවෘත්ත හා පුරාකථා අතර සම්මිශ්‍රණයක් ලෙස වටහා ගත

හැකිද යන්න කෙරෙහිය. මෙම යෝධයින්ගේ කථාන්තර ජනකථා වශයෙන් රුහුණ ආශ්‍රිතව ගොඩනැගී පසුකාලීනව ලේඛනගත වන්නට ඇතැයි යන්න ඔහුගේ අනුමානයයි.

Sinhala Consciousness in the Kandyan Period 1590-1815 (2004) කෘතියේදී මයිකල් රොබර්ට්ස්ගේ අවධානය යොමුව ඇත්තේ පූර්ව යටත්විජිත යුගයේ මහනුවර සමාජයේ පැවති සිංහලත්ව විඥානය පිළිබඳවය. සිංහලත්ව විඥානය ගොඩනැගීම සඳහා යුද්ධය මූලික සාධකයක් වූ බවට ඔහු එහිදී තර්ක කරන්නේ මහනුවර යුගයේදී රචිත සිංහල හටන් කාව්‍යවල භාෂාව විශ්ලේෂණය කරමිනි. එම පර්යේෂණයේදී ඔහු වර්ධනය කරන සම්බන්ධ කිරීමේ තර්කනය (Associational Logic) නමැති සංකල්පය ඉතා වැදගත්ය. ඉන් අදහස් කරන්නේ, පැහැදිලි අරමුණක් සහිතව අතීතයෙන් තෝරා ගත් සිදුවීම් සිංහල සාහිත්‍යය හා ජන කලා සම්ප්‍රදාය ඔස්සේ පුනරුච්චාරණය කරමින් සහ, එම සිදුවීම් වර්තමානය හා සම්බන්ධ කරමින් පවත්වා ගැනීමේ ප්‍රවණතාවක් සිංහල බුද්ධි සම්ප්‍රදායේ තිබෙන බවයි. එය, වැදගත් යැයි සම්මත සිදුවීම් පොදු ජන මතකයේ රැඳවීම හා ඒත්තු ගැන්වීම අරමුණු කර ගත් ක්‍රමෝපායකි. දුටුගැමුණු රජුගේ යෝධයින්ගේ කථාන්තර ප්‍රතිසංවිධානය කිරීමේ හා ඔවුන්ගේ භූමිකා ආවර්ජනය කිරීමේ ප්‍රවණතාව න්‍යායාත්මකව අවබෝධ කර ගැනීමේදී එම සංකල්පය ඉතා ප්‍රයෝජනවත්ය.

The Religious World of Kirti Sri: Buddhism, Art and Politics in Late Medieval Sri Lanka (1996) කෘතියද මෙම පර්යේෂණයේදී ඇසුරු කරනු ලැබේ. මෙම පර්යේෂණයෙන් අනාවරණය කෙරෙන්නේ සම්භවයෙන් සිංහල-බෞද්ධ නොවීම හේතුවෙන් ස්වකීය රාජ්‍යත්වයට දේශීය ප්‍රභූන්ගෙන් එල්ල වූ අභියෝග නිෂ්ප්‍රභ කිරීම සඳහා කීර්ති ශ්‍රී රාජසිංහ (සහ ඔහුගේ උපදේශකයින්) විසින් ගොඩනගන ලද දෘෂ්ටිවාදාත්මක කතිකාවයි. ඔහුගේ අනුග්‍රහයෙන් ප්‍රතිසංස්කරණය කළ බෞද්ධ විහාරවල අඳින ලද බිතු සිතුවම් ඒ සඳහා මූලාශ්‍රය කර ගෙන තිබේ. එම ව්‍යාපෘතියේදී තෝරා ගන්නා ලද ජාතක කථා සහ වෙනත් ඓතිහාසික සිද්ධිද ඒවායෙන් ප්‍රකට වන තේමාද අධ්‍යයනය කරන හෝල්ට් තර්ක කරන්නේ, ස්වකීය ආගමික දෘෂ්ටියේ හා රාජ්‍යත්වය පිළිබඳ දෘෂ්ටියේ බෞද්ධභාවය සන්නිවේදනය කිරීමට කීර්ති ශ්‍රී ක්‍රියා කළ බවයි. මහනුවර යුගයේදී දුටුගැමුණු සාහිත්‍යය ආවර්ජනය කිරීම විශ්ලේෂණය කිරීමට මෙම පර්යේෂණයද උපකාරී වේ.

මෙම විමර්ශනයේදී පෙනී ගියේ දඹදෙණි යුගය දක්වා යෝධයින්ගේ කථාන්තර කිහිප වරක් ප්‍රතිසංවිධානය කිරීමේ හා ඔවුන්ගේ භූමිකා නැවත නැවතත් ආවර්ජනය කිරීමේ ප්‍රවණතාව පිළිබඳ විමසීමක් මෙතෙක් සිදුව නොමැති බවයි. එකී පර්යේෂණ රික්තකය ආවරණය කිරීමට මෙහිදී උත්සාහ කරනු ලැබේ.

පර්යේෂණ අරමුණු

අනුරාධපුර යුගයේදී සංක්ෂිප්තව ලේඛනගත කර තිබූ දුටුගැමුණු රජුගේ යෝධයින්ගේ කථා වස්තු පසුකාලීනව ප්‍රතිසංවිධානයට හා පුනර්කථනයට භාජනය වීම ආකර්ෂණීය හා කුතුහලය දනවන තත්වයකි. කිසියම් කථා මාලාවක් දිගු කාල පරාසයක් තුළ විකාශනය වීමේදී සංස්කරණය වන්නේ විවිධ යුගවල බලපවත්වන සමාජ-දේශපාලනික සාධකවලට අනුරූපීවය. කථාන්තර යනු විවිධ අදහස් හා මතිමතාන්තර ගොඩනැගෙන අවකාශයක් වීම ඊට හේතුවයි. ඒ අනුව, දුටුගැමුණු රජුගේ යෝධයින්ගේ කථා වස්තු පසුකාලීනව ප්‍රතිසංවිධානය කිරීමේ හා අනුරාධපුර යුගයේ සිට මේ දක්වා ඔවුන්ව ආවර්ජනය කිරීමේ ක්‍රියාවලිය ඒ ඒ යුගවල යුගවල සමාජ-දේශපාලනික සන්දර්භය සමග සම්බන්ධ කරමින් අවබෝධ කර ගැනීම මෙම අධ්‍යයනයේ අරමුණ ලෙස දැක්විය හැකිය.

පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය

මෙම ගුණාත්මක පර්යේෂණය සඳහා දත්ත රැස් කිරීමට යොදා ගත් විධික්‍රම වන්නේ පුස්තකාල පරිශීලනය හා ක්ෂේත්‍ර අධ්‍යයනයයි. අවශ්‍ය දත්ත බොහෝ දුරට සපයා ගන්නා ලද්දේ ප්‍රාථමික හා ද්විතීයික ලිඛිත මූලාශ්‍රය පරිශීලනය කිරීමෙනි. තවද ඇතැම් ජනශ්‍රැතික තොරතුරු ගවේෂණයේදී අදාළ ස්ථාන ආශ්‍රිතව ක්ෂේත්‍ර අධ්‍යයනයෙහි යෙදීමට සිදු විය.

දත්ත විශ්ලේෂණය සඳහා අනුගමනය කරන ලද්දේ පඨිත විශ්ලේෂණ (Textual Analysis) ක්‍රමයයි. පඨිතයක් (Text) වශයෙන් හඳුන්වන්නේ ලිඛිත මූලාශ්‍රය පමණක් නොවේ. අර්ථ සැපයිය හැකි හා විශ්ලේෂණය කළ හැකි සියල්ල සැලකෙන්නේ පඨිත වශයෙනි. ඒ අනුව, ලිඛිත මූලාශ්‍රය මෙන්ම ඡායාරූප, සිතුවම්, සිතියම්, චිත්‍රපට, සංගීතය හා නර්තනාංග යනාදියද සැලකෙන්නේ පඨිත වශයෙනි (Voxco, 2021). එවැනි මූලාශ්‍රය සමීප කියවීමකට ලක් කර, ඒවායෙහි තේමා හා සංඥාර්ථ අනාවරණය කිරීම සඳහා fuu ක්‍රමවේදය භාවිත කරනු ලැබේ.

සාහිත්‍යික හා ඓතිහාසික පඨිත විශ්ලේෂණය සඳහා මෙම ක්‍රමවේදය යොදා ගැනීමෙන් ඉතිහාසයේ ඒ ඒ අවධිවලදී විවිධ සංස්කෘතීන් ප්‍රකාශ කළ ලෝක දෘෂ්ටීන් අනාවරණය කළ හැකිය. මූලාශ්‍රය කර ගන්නා පඨිත ආශ්‍රිත who, what, when, where, why යන සංරචකවලට අදාළ දත්ත විශ්ලේෂණය කිරීම ඒ සඳහා සාර්ථක ප්‍රවේශයක් වශයෙන් සැලකේ (Metoyer et al., 2018). මෙම පර්යේෂණයේදී මූලික වශයෙන් ලිඛිත මූලාශ්‍රය සහ සහායක මූලාශ්‍රය වශයෙන් ජනශ්‍රැති, විහාර සිතුවම් හා විවිධ සමාජ-දේශපාලන සංසිද්ධි වෙතින් ලබා ගත් දත්ත විශ්ලේෂණය කරනු ලැබේ. එහිදී එ්වායෙහි චරිත, අන්තර්ගතය/තේමා, කාලය, සමාජ-දේශපාලන පසුබිම හා අරමුණු යන සංරචක කෙරෙහි අවධානය යොමු කරමින් විශ්ලේෂණ කාර්යය සිදු කෙරෙනු ඇත. සමස්ත ක්‍රියාවලියේම අරමුණ වන්නේ

යෝධයින්ගේ කථාන්තර ප්‍රතිසංවිධානය කිරීම හා දීර්ඝ කාලයක් මුළුල්ලේ ඒවායෙහි අන්තර්ගතය හා චරිත ආවර්ජනය කිරීම අර්ථ දැක්වීමයි.

ප්‍රතිඵල හා සාකච්ඡාව

දුටුගැමුණු රජුගේ යෝධයින්ගේ කථා වස්තු විශ්ලේෂණයේදී ආරම්භයේදීම නිරාකරණය කර ගත යුතු වන්නේ 'යෝධයා' නමින් හඳුන්වන ලද්දේ කවරෙක්ද යන්නයි. වර්තමාන සිංහල ව්‍යවහාරයෙහි එම වචනයෙන් අදහස් කරනවාට වඩා පුළුල් අර්ථයක් අතීතයේදී ඒ සඳහා ආරෝපණය වී තිබූ බව මෙම පර්යේෂණයේදී පෙනී ගියේය.

පද නිරුක්තිය

වර්තමාන සිංහල කථා ව්‍යවහාරයෙහි 'යෝධ' යන වචනය බොහෝ දුරට භාවිත වන්නේ 'විශාල' යන අර්ථය වෙනුවෙනි. ඒ අනුව, ප්‍රමාණයෙන් විශාල පුද්ගලයින් හා වස්තූන් හැඳින්වීමට 'යෝධ' යන වචනය සුලබව යෙදේ. එසේම, 'දක්ෂයා' හෙවත් 'හපනා' යන අර්ථයෙන්ද 'යෝදයා' යනුවෙන් භාවිත වන බව පෙනී යයි. කිසියම් පුද්ගලයෙකු විශ්වාස කළ නොහැකි තරමේ දක්ෂ කටයුත්තක් කළ විට 'මිනිහ යෝදයෙක්නෙ' හෝ 'යෝද වැඩක්නෙ කරල තියෙන්නෙ' යනුවෙන් ගැමියෝ පවසති. ඉන් අදහස් කරන්නේ එම පුද්ගලයා අදාළ කටයුත්තෙහි විශේෂ දක්ෂතාවක් පෙන්වා ඇති බවයි.

'යෝධ' යන පදය අර්ථ තුනක් සඳහා යෙදී ඇති බව සිංහල ශබ්දකෝෂයේ දැක්වේ (සිංහල ශබ්දකෝෂය, 1990: 166-167). ඉන් පළමුවැන්න ඉහත කී 'විශාල' යන අර්ථයයි. තෙවන අර්ථය 'ශක්ති සම්පන්නභාවය' යන්නය. එහිදී වැදගත් වන්නේ ශක්තියෙහි පවතින විශේෂත්වය විනා හුදෙක් සිරුරින් විශාල වීමම නොවේ. පැරණි රජවරුන්ගේ යෝධ සේනා පිළිබඳ කථා කිරීමේදී මෙම පදයේ තෙවන අර්ථය ගොඩනැගේ. යෝධ භටයා, යෝධ මුළ, යෝධ රථය, යෝධ වෘත්තිය, යෝධාංශය යනාදී පද සිංහල සාහිත්‍ය කෘතිවල භාවිතව ඇත්තේ පිළිවෙළින් 'යුද සෙබළා, යුද හමුදාව, යුද්ධ රථය, යුද හමුදා සේවය හා යුද බළකාය' යන අර්ථ සැපයීම සඳහායි (සිංහල ශබ්දකෝෂය, 1990: 167).

දුටුගැමුණු රජුගේ යෝධයින් පිළිබඳ සාහිත්යික තොරතුරු හෙළි කරන්නේ ඔවුන් ශරීර බලයෙන්ද ශිල්පීය පුහුණුවෙන්ද යුක්ත සෙන්පතියන් බවය. නන්දිමිත්‍ර, ඵුස්සදේව හා ගෝඨයිම්බර යන යෝධයින්ව 'සෙනපති' යන අභිධානයෙන් හඳුන්වා ඇතැයි සෙනරත් පරණවිතාන ශිලාලේඛන ආශ්‍රයෙන් පෙන්වා දී ඇත (Paranavitana, 1970: lxxlxxii). යෝධයින්ගේ ශරීර ශක්තිය පෙර පින් මහිමයෙන් ලැබෙන්නක් බව කථාන්තර මගින් අවධාරණය කර තිබේ. එම කථාන්තරවල අතීත කථාවේ අරමුණ වන්නේ ශරීර ශක්තිය ඇතිව ඉපදීම සඳහා පූර්වාත්මභාවවලදී ඔවුන් කළ පුණ්‍ය කර්ම

කවරේදැයි අනාවරණය කිරීමය. ගෞතම බුදුන්හට පූර්ව බුදුවරුන්ගේ සමයෙහි විවිධාකාරයේ දන් පිරිනැමීම ඊට පොදු හේතුව වශයෙන් දක්වා ඇත. මහාවංසයේ මෙන්ම චූලවංසයේ පළමුවන කොටසේදීද සංග්‍රාම විස්තර කිරීමේදී 'යුධ භටයා' යන අරුතින් 'යෝධයා' යන යෙදුම සුලබව භාවිත කර තිබේ. කුරුණෑගල යුගයේ අවසානය දක්වා ලියැවුණු චූලවංසයේ දෙවන කොටසේද එම භාවිතය දැකිය හැකිය. එහෙත් රාජාවලිය හා රාජරත්නාකරය වැනි පසුකාලීන කෘති 'යෝධයා' යනුවෙන් යොදා ඇත්තේ එළාරගේ හා දුටුගැමුණුගේ සේනාව ගැන විස්තර කිරීමේදී පමණි. තත්කාලීන සංග්‍රාම ගැන තොරතුරු දක්වන විට යෙදී ඇත්තේ 'සේනාව', 'සෙනඟ' හෝ 'සෙබළු' වැනි වචන මාලාවකි. ඒ වන විට 'යෝධයා' යන්න දුටුගැමුණුගේ භටයින්ව පමණක් හැඳින්වීමට යොදන විශේෂ නාමයක තත්වයට පත්ව තිබූ බව ඉන් පැහැදිලි වේ.

'යෝධයා' යන්න භාවිතයෙන් ඉවත් වීමට කාලානුක්‍රමයෙන් යුද්ධෝපක්‍රම වෙනස් වීමද හේතු වන්නට ඇත. දුටුගැමුණු කුමරුගේ මාගම-අනුරාධපුර සංග්‍රාම චාරිකාව ආරම්භ වන විට එළාර රජු වසර හතළිස් හතරක් මුළුල්ලේ සිය බලය ව්‍යාප්ත කර තිබුණේය. ඔහුගේ බළකොටු ඉතා ශක්තිමත් හා ස්ථාවර ඉදිකිරීම් බව පෙනී යයි. සටනේදී එම බළකොටු බිඳීම සඳහා උපක්‍රමශීලීභාවය මෙන්ම ශක්තිමත්භාවයද අවශ්‍ය විය. එම ශක්තිය සපයා ගන්නා ලද්දේ හස්තීන්ගෙන් හා ශක්තිමත් පුරුෂයන්ගෙනි. එහෙත් යුරෝපීය ආක්‍රමණ ඇරඹීමත් සමඟ තත්වය වෙනස් වූ බව පෙනී යයි. යුරෝපීයයන්ගේ බලවත්ම ආයුධය වූයේ තුවක්කුව හා වෙඩි බෙහෙත්ය. එහිදී වඩාත් වැදගත් වූයේ ශරීර ශක්තියෙන් යුක්ත හමුදාවකට වඩා ආයුධ ශක්තියෙන් පොහොසත් හමුදාවකි. ඒ නිසා සිංහල රජවරුද තුවක්කු සහ වෙඩිබේත් තැනීමට පියවර ගත්හ. සැඟවී සිට කරන පහර දීම් සහ වසර කිහිපයක් වුවද සතුරු බළකොටු වටලා ගෙන සිට, ඔවුන්ගේ සැපයුම් අවහිර කර දුර්වල කිරීම වැනි උපක්‍රම මහනුවර යුගයේ සටන් ක්‍රමවලදී ප්‍රධානත්වයක් ගෙන තිබේ.

ඒ අනුව, 'යෝධ' යන පදයෙහි වර්තමාන භාවිතය පරීක්ෂා කිරීමේදී පැහැදිලි වන්නේ එය අර්ථ සංකෝචනයට පත් පදයක් බවයි. ඇතැම් පද සඳහා සමාන්තර අර්ථ කිහිපයක් ව්‍යවහාර වන පසුබිමක, කල් යෑමේදී ඇතැම් අර්ථ භාවිතයෙන් බැහැර වී සීමිත අර්ථ පරාසයක පමණක් එම පද භාවිත වීමට ඉඩ තිබේ. යෝධයා යන පදය සම්බන්ධයෙන්ද දැකිය හැක්කේ එම තත්වයයි.

දුටුගැමුණු රජුගේ සංග්‍රාම ව්‍යාපාරය

යෝධයින්ගේ වීරත්වය ඉස්මතු වන්නේ දුටුගැමුණු රජුගේ සංග්‍රාම ව්‍යාපාරය තුළය. ඒ නිසා මෙම උපමාතෘකාව යටතේ සමාලෝචනය කෙරෙන්නේ, 'එළාර පරදවා රට එක්සේසත් කිරීම' යනුවෙන් වර්තමානයේදී උත්කර්ෂයට නැංවෙන ක්‍රියාවලියේදී සිදු වූයේ කුමක්ද යන්නයි.

ඉතිහාසඥයින් පෙන්වා දෙන ආකාරයට ලංකාවේ ඒකීය රාජ්‍ය සංකල්පය ක්‍රියාත්මක වීම ආරම්භ වූයේ දුටුගැමුණු රජුගේ පාලන අවධියේදීය. ඒකීය රාජ්‍යයක් වශයෙන් හඳුන්වන්නේ කේන්ද්‍රීය නායකත්වයක් හා ඊට සහාය දෙන සංවිධිත නිලධාරී මණ්ඩලයක් මගින් පාලනය කෙරෙන ජනතාවක් වෙසෙන නිශ්චිත භූමි භාගයකි. දේවානම්පියතිස්ස යුගයේදී බුද්ධාගම හා රාජ්‍යය අතර ගොඩනැගුණු සම්බන්ධය ඔස්සේ එක්සත් රාජ්‍යයක් කරා යෑමේ ආරම්භක අවස්ථාව හැඳින ගත හැකි වුවත්, ජනතාව සමූහගත කළ හැකි සාධක වන අක්ෂර සම්ප්‍රදාය හා ආගමික සංකේතවල උපයෝගීතාව දේශපාලන ක්ෂේත්‍රයෙහි ඉස්මතු වූයේ දුටුගැමුණු යුගයේදීය (ධීරානන්ද, 2016: 142-145).

ප්‍රාදේශීය මට්ටමින් ස්ථානගත වූ ස්වාධීන පාලන ඒකක (chiefdoms) තිස් එකක් පමණ පූර්ව රාජ්‍ය අවධියේදී මෙරට පැවති බව ශිලාලේඛන ආශ්‍රයෙන් හැඳින ගෙන තිබේ (ධීරානන්ද, 2016: 124). එසේ ප්‍රාදේශීය පාලන ඒකක පිහිටුවා ගෙන සිටි ජනතාවගේ වාර්ගිකත්වය නිසියාකාරව පැහැදිලි නැතද එකල ජන වර්ග කිහිපයක සම්මිශ්‍රණයක් පැවතියේ යැයි අනුමාන කළ හැකිය. බෞද්ධාගම ව්‍යාප්ත වී පොදු ආගමික සංකේත සමූහයක් හා පොදු අක්ෂර සම්ප්‍රදායක් වර්ධනය වී යෑමත් සමග සාමූහික ආකල්ප ක්‍රමයෙන් කැපී පෙනෙන්නට වූ බවත්, ඒ ඔස්සේ ඒකීය රාජ්‍ය අරමුණ ගොඩනැගුණු බවත් විශ්වාස කරනු ලැබේ (ධීරානන්ද, 2016: 143).

ස්වාධීන ප්‍රාදේශීය පාලන ඒකක ක්‍රමයක සිට එක්සත් රාජ්‍ය සංවිධානයක් දක්වා හැඩගැසීම යනු සුවිශේෂී හා සංකීර්ණ තත්වයකි. ඒ අනුව, රාජ්‍යය මුළුමනින්ම ඒකීය රාමුව යටතට පත් වීම දුටුගැමුණු යුගයේදී සිදු නොවූ බවත් එය ඉන් ඉදිරියටද ඇදී ගිය ක්‍රියාවලියක් වූ බවත් ඉතිහාසඥයින් පෙන්වා දී තිබේ (ගුණවර්ධන, 2007a: 129). සියලු වාර්ගික කොටස් ඒකීය රාජ්‍යයට මුළුමනින්ම අන්තර්ග්‍රහණය නොවුණු බවත්, "ආහාර රැස් කිරීමේ හා දඩයමේ සිට හේන් වගාව දක්වා වූ විවිධ භාවිතයන් මත පිහිටි යැපීමෙන් යුතු, පොදු වංශයකින් පැවත ආ ඥාති කණ්ඩායම් කීපයක්" අනුරාධපුරයේ මූල රාජධානියට අයත් ප්‍රදේශය තුළ රාජ්‍යයේ පාලනයෙන් පිටස්තරව විසූ බවත් අනුමාන කෙරේ (ගුණවර්ධන, 2007: 616). දුටුගැමුණුගේ සටන් ව්‍යාපාරය අනුරාධපුරය යටත් කර ගැනීමෙන් නිමා වී නැත. ඔහුගේ සේනාව මහවැලි නදියේ ඉහළ කලාපයේ සිටි සතුරන් මර්දනය කළ බවද ථෙරපුත්තාභය සේනාපති ශ්‍රීපාදයට සමීප ස්ථානයක සිටි පාලකයෙකු පරාජය කළ බවද සඳහන් වේ. එම සෙන්පතියා නුදුරු

ස්ථානයක මාළිගයක් තනා දුටුගැමුණු රජු එහි කැඳවූ බවද රජු එහි සිට විවිධ ස්ථානවල සිටි පාලකයින් මැඩීමට පියවර ගත් බවද එහි තවදුරටත් දැක්වේ (ගුණවර්ධන, 2007a: 127 - 129; මේධානන්ද, 2008: 67).

දුටුගැමුණු රජයට විරෝධතා එල්ල කළ පාර්ශ්ව පිළිබඳව කියැවෙන විවිධ ජනශ්‍රැතිද තිබේ. මහා ථූපය හෙවත් රුවන්වැලි මහා සෑය ඉදි කිරීම හා දුටුගැමුණු රජුගේ මරණය ගැන කියැවෙන ජනශ්‍රැති එහිදී වැදගත්ය. මහා ථූපය තැනීම සඳහා භූමිය තෝරා ගැනීමට අදාළව මහාවංසය පවසන්නේ, අනාගතයේදී දුටුගැමුණු නම් රජෙකු එතැන ආශ්චර්යවත් දාගැබක් කරවන බවට මිහිඳු හිමියන් දේවානම් පියතිස්ස රජුට අනාවැකියක් පැවසූ බවය (මහාවංසය, 2012: 113). ඒ ඇසූ රජු එම අනාගත වාක්‍යය ගල් ටැඹක කොටවා එතැන සවි කර තිබේ. මෙම ප්‍රවාදයේ කාර්යභාරය ඉතා තීරණාත්මකය. එක් අතෙකින් එය පැහැදිලිවම දේවානම්පිය තිස්සගේ සිට දුටුගැමුණු දක්වා රාජ්‍ය උරුමය පිළිබඳ අඛණ්ඩ ඉතිහාසයක් ගොඩ නගයි. අනෙක් අතින්, මහා ථූපය බැඳීම මෙන්ම ඊට උචිත භූමිය තෝරා ගැනීමද ඉතිහාසයෙන් පවරන ලද කාර්යභාරයක් බවට පත් කරයි. ස්වකීය ආධිපත්‍යය සාමකාමීව සේරු නුවර තුළ ව්‍යාප්ත කිරීම සඳහා කාවන්තිස්ස රජු යෙදූ උපක්‍රමයද ඊට ආසන්න වශයෙන් සමානය. ඊට අනුව, සර්වඥ ධාතු නිදන් කර සේරු නුවර චෛත්‍යයක් ඉදි කරනු ලබන බවට බුදුන් වහන්සේ අනාවැකියක් පවසා ඇතැයි යන පුවත ප්‍රචාරය කරන ලදි. කාවන්තිස්ස රජු සර්වඥ ධාතුද සේනාවද භික්ෂු සංඝයාද සමග සේරු නුවර කරා සම්ප්‍රාප්ත වූ පසුව එහි පාලකයා වූ සිවට සිදු වූයේ බුදුන්ගේ අනාවැකියකින් කියැවෙන සද්කාර්යයකට සතුරු වූයේය යන චෝදනාවට ලක් නොවී ඊට එකඟතාව පළ කිරීමටය (ගුණවර්ධන, 2007b: 613.). මෙය පාලකයාගේ බලය අභිචාරාත්මක අර්ථයක් යටතේ වර්ධනය කිරීමකි. දුටුගැමුණු විසින් මහා ථූපය කරවන්නේය යන මිහිඳු මාහිමියන්ගේ අනාවැකිය හා සේරු නුවර චෛත්‍යය පිළිබඳ අනාවැකිය එකිනෙක සැසඳීමේදී පෙනී යන්නේ එම ප්‍රවාද දෙකෙහිම කාර්යය සමාන බවයි.

චූල සම්ප්‍රදායානුගත වාර්තා අනුව, මහා ථූපය තැනීමට තෝරා ගත් භූමියෙහි රන් තෙලඹු වෘක්ෂයක් විරාජමානව තිබුණු අතර ඊට එක් දෙවඟනක් අධිගෘහිතව සිටියාය. ස්වර්ණමාලි යනු ඇගේ නාමයයි. මහා ථූපයට ඉඩ දී සිය විමානයෙන් නික්ම යන ලෙස දුටුගැමුණු රජු කළ දැඩි ඉල්ලීමට ඇය අනුකූලතාව දැක්වූයේ තමා නමින් ථූපය නම් කිරීමේ කොන්දේසියට රජු එකඟ වූ පසුවය (තිස්ස කුමාර, 2000: 117). මෙම ප්‍රවාදය නිරීක්ෂණය කළ සුනිල් විජේසිරිවර්ධන සඳහන් කරන්නේ කිසියම් අන්‍ය ජන ඇදහීමක් යටපත් කිරීම පිළිබඳ ඉඟියක් ඉන් සැපයෙන බවය. භූමිය අත්පත් කර ගැනීමේදී රජු හා දේවතාවිය අතර හට ගත් සංවාදය අළලා රචිත, රන් තෙලඹුවේ කවි නොහොත් රත්නවල්ලි කවි නමින් හැඳින්වෙන ජන කවි මාලාවක් උතුරු මැද පළාතේ සිංහලයින් අතර මෙන්ම ගාඩි

වංශිකයින් අතරද ජනප්‍රියය. මේ ඇසුරින් ඔහු සිදු කරන අනුමානය වන්නේ ගාඩි වංශිකයින් යනු රත්නවල්ලි නොහොත් ස්වර්ණමාලි දෙවඟන පිදීම සිය මූලික ආගමික ලක්ෂණය කර ගත්, රාජ්‍යය ගොඩනැගීමේ ව්‍යාපෘතියේදී සිංහල බෞද්ධ සමාජයට අවශෝෂණය නොවීම නිසා ආන්තිකකරණය වූ පිරිසක් බවයි. රන් තෙලඹුවේ කවි යම් යම් වෙනස්කම් සහිතව ගාඩි වංශිකයින් අතර මෙන්ම නුවර කලාවියේ සිංහලයින් අතරද පවතින්නේ මුල් ගාඩි වංශිකයින්ගෙන් එක් පිරිසක් සිය අනන්‍යතාව රැක ගනිද්දී ඔවුන්ගෙන් කිසියම් පිරිසක් සිංහලකරණය වූ නිසා විය හැකි යැයි ඔහු අනුමාන කර තිබේ (විජේසිරිවර්ධන, 1995: 67-81).

මෙම යුගයේදී රජු හා වෙනත් ජන කොටස් අතර අරගල හට ගත් බව හෙළි කරන්නේ මෙම ජනශ්‍රැතිය පමණක් නොවේ. දුටුගැමුණු රජුගේ මරණයට හේතුව පිළිබඳව මහා සම්ප්‍රදාය නිහඬය. රජු දරුණු රෝගයකින් පෙළුණු බවක් විනා අන් යමක් මහාවංසය නොකියයි. එහෙත් ජන සාහිත්‍යය පවසන්නේ රජු නාග විෂෙන් මිය ගිය බවකි (තිස්ස කුමාර, 2000: 118-122). එම ජනශ්‍රැතිය හුදෙක් රජුගේ මරණයට හේතුවක් සැපයීමට අමතරව, සෙසු ජන කණ්ඩායම් හා දේශපාලන අධිකාරය අතර පැවති ගැටුම්කාරී තත්වයක් පිළිබඳවද ඉඟි කරයි.

මහාවංස පුරාණෝක්තියට අනුව, බුදුන් වහන්සේ විසින් නාගයින්ව බෞද්ධකරණය කරන ලදහ (මහාවංසය: 128-132). මෙහිදී නාගයින් සැලකිය යුත්තේ මෙරට වාසය කළ තවත් ජන කණ්ඩායමක් වශයෙන් විනා පොළොව යට ලෝකයක වාසය කළ අධිමානුෂික සත්ව විශේෂයක් වශයෙන් නොවේ. සමුද්‍රාශ්‍රිතව ඔවුන්ගේ බලය ව්‍යාප්තව පැවති බව වංසකතා වෙතින් පෙනී යයි. සර්වඥ ධාතු රැගෙන ඒම පිළිබඳ මහාවංස විස්තරය අනුව පෙනී යන්නේ එය පරිත්‍යාගයක් හෝ කාරුණික ලබා ගැනීමක් නොව බලහත්කාරයෙන් කළ උදුරා ගැනීමක් බවය. නාග ගෝත්‍රිකයින් හා පාලක පන්තිය අතර ප්‍රධාන ගැටුම ඇති වන්නේ එහිදීය. අනතුරුව, රුවන්වැලි සෑය වැඳීමට පැමිණි නාග කන්‍යාවක් පැහැර ගත් දුටුගැමුණු රජු ඇයව බලහත්කාරයෙන් අන්තඃපුරයෙහි තබා ගත් හෙයින් නාග ගෝත්‍රිකයින් මහත් සේ කිපුණු බව ජනශ්‍රැතිය කියයි. රජුව ඝාතනය කිරීම සඳහා ඔවුන් කුමන්ත්‍රණයෙහි යෙදෙන්නේ ඉන් පසුවය. ඊට අනුව, මනු ලොවට පැමිණි නාගයෙක් කිහිප වරක්ම රජුට දෂ්ට කළද කපුරුනාද නම් අතිදක්ෂ රාජකීය විෂ වෛද්‍යවරයා රජු සුවපත් කිරීමට සමත්ව තිබේ. සිය අභිමතාර්ථය ඉෂ්ට කර ගැනීමෙහි යුහුසුළු වූ නාගයා අනතුරුව වෛද්‍යවරයාට පළමුව දෂ්ට කර දෙවෙනුව රජුට දෂ්ට කළ අතර, ප්‍රතිකාර කිරීමට වෛද්‍යවරයා අහිමි වූ රජු මරණාසන්න විය (තිස්ස කුමාර, 2000: 118).

මෙම ජනශ්‍රැතියේ තවත් මුහුණුවරකට අනුව, වෛද්‍යවරයාව මුණ ගැසී ඔහුව මුළා කරන නාගයා, සර්ප විෂෙන් මරණය නියත වන්නේ ශරීරයේ කුමන ස්ථානයකට දෂ්ට කළ විටදැයි විමසයි. පිළිතුර වූයේ හිසට දෂ්ට කිරීම යන්නය. නාගයා ඊළඟ වාරයේ රජුගේ හිසට දෂ්ට කරන අතර විෂ

වෛද්‍යවරයාටද ඔහුව ජීවත් කළ නොහැකි වෙයි (තිස්ස කුමාර, 2000: 119-122). මෙම ජනශ්‍රැතියෙන් ප්‍රකට වන්නේ රජු නොහොත් පාලක පන්තිය හා කිසියම් ආන්තික ජන කණ්ඩායමක් අතර පැවති අර්බුදකාරී තත්වයකි. එය අදාළ ජන කණ්ඩායමේ උරුමය හා අයිතිය පිළිබඳ ගැටලුවක් ලෙස අර්ථකථනය කළ හැකිය. මෙම ජනශ්‍රැතිය අදාළ යුගය පිළිබඳ පොදු ජන දෘෂ්ටිකෝණය නිරූපණය කරන බැවින් මෙහිදී එක්තරා ප්‍රශ්නයක් නැගීමට පුළුවන. ඒ, රාජ්‍යයේ සියලු ජන වර්ග බෞද්ධාගම යටතේ එක්සේසත් කිරීමට යෑමෙන් කිසියම් සමාජ නොසන්සුන්තාවක් හට ගත්තේද? යන්නයි.

නාග දෂ්ටනය පිළිබඳව ජන සම්ප්‍රදායේ එන මතය දෙසට මෙහිදී අවධානය යොමු කළ යුතුය. ජනශ්‍රැතියේ එන පරිදි, නාගයින් දෂ්ට කිරීම නිසා මනුෂ්‍යයින්ට උපද්‍රව සිදු වන්නට වූ කල්හි ඔවුහු ඒ ගැන මහා බ්‍රහ්මයාට පැමිණිලි කළහ. බ්‍රහ්මයා විසින් ඒ ගැටලුව විසඳීම නාග මැණියන්ට භාර දෙන ලදි. දුෂ්ටයින්ට හා අකල් මරණයකට නියමව සිටින මනුෂ්‍යයින්ට හැර සෙස්සන්ට දෂ්ට නොකරන ලෙස ඇය එහිදී නාගයින්හට නියෝග දී තිබේ (තිස්ස කුමාර, 2000: 38). ඒ අනුව, ජන සම්ප්‍රදාය පවසන්නේ දුටුගැමුණු රජු අකල් මරණයක ඉරණම්කරුවෙකු වූ බවද නැතහොත් යම් පිරිසකට දුෂ්ට පුද්ගලයෙකු වූ බවද? දුටුගැමුණු අතින් සිදු වූ පාපකර්ම පිළිබඳවද ඇතැම් ජනකථාවලින් කියැවෙන අතර, පව් ඇරවීම සඳහා මහා ථූපය තැනූ බවද දැක්වෙයි (තිස්ස කුමාර, 2000: 110). යුද්ධයේදී සිදු වූ ඝාතන පිළිබඳ රජුගේ පශ්චාත්තාපය මහා සම්ප්‍රදායේද සඳහන්ව තිබේ (මහාවංසය, 2012: 110). ඉන් හැඟෙන්නේ මෙය විසංවාදයට හේතු වූ මාතෘකාවක් බවය. මහා සම්ප්‍රදාය ඊට පිළිතුරු දී ඇත්තේ යුද්ධයේදී මිය ගියේ මිථ්‍යා දෘෂ්ටිකයින් බැවින් රජුට පවක් අත් නොවන්නේ යැයි සඳහන් කරමිනි.

එළාර-දුටුගැමුණු යුද්ධයේදී සිදු වූයේ එකිනෙකට වෙනස් අනන්‍යතා දැරූ ජන කණ්ඩායම් රාශියක් තනි නායකත්වයක් යටතට ගැනීමක් වුවද වංසකථා මගින් පෙරබිමට ගෙන එන ලද්දේ සිංහල-දෙමළ ගැටුමක චිත්‍රයකි. ක්‍රමයෙන් වර්ධනය වූ දකුණු ඉන්දියානු ආක්‍රමණ ඊට එක් හේතුවක් විය හැකිය. පණ්ඩුගෙන් ඇරඹී පීඨියගෙන් නිමා වූ වසර විසි හයක පමණ දකුණු ඉන්දියානු පාලනයෙන් ජනයා දැඩි පීඩාවට පත් විය. එම විදේශීය පාලනය අවසන් කරන ලද්දේ ධාතුසේන රජු විසිනි. “කුලවත් යම් කුල ගම්වැසි කෙනෙක් දෙමළුන් අනුව ගියා හු ද ඔවුහු මා හෝ සස්න හෝ නො රක්කාහ” යි කිපුණු ධාතුසේන රජු ඔවුන්ගේ ගම් උදුරා ගත්තේ යැයි මහාවංසය දක්වයි (මහාවංසය, 2012: 177). මහාවංසය රචනා වූයේ මෙම වසර විසි හයක ව්‍යසනකාරී පාලනය අවසන් වූ ආසන්නයේදී බැවින්, දකුණු ඉන්දියානුවන් කෙරෙහි තත්කාලීන සිංහල සමාජයේ පැවති අප්‍රසාදය ඊට පිවිසෙන්නට ඇත. තවත් හේතුවක් විය හැක්කේ මෙම අවධියේදී දකුණු ඉන්දියාවෙන් බුදු දහම හා ජෛන ආගම කොන් කරමින් හින්දු ව්‍යාපාරයක් වර්ධනය වෙමින් පැවතීමයි (Gunawardana, 1989: 19). සාමාන්‍යයෙන්,

ලංකාව හා සෙසු අසල්වැසි රටවල් සම්බන්ධ කළ මහා පොදු සාධකය වූයේ බෞද්ධාගමය. මෙරට ජනයාගේ ප්‍රධාන ආගම බවට බුද්ධාගම පත්ව තිබියදී, දකුණු ඉන්දියාව තුළ ඊට අනුග්‍රහ නොලැබී යැමෙන් සිදු වූයේ එම කලාප දෙක සම්බන්ධ කළ ප්‍රධාන සාධකය අවලංගු වී විරෝධාකල්පික මානසිකත්වයක් වර්ධනය වීමයි. යථෝක්ත පසුබිම සලකා බලන විට පැහැදිලි වන්නේ එකිනෙකට වෙනස් අනන්‍යතා දැරූ ජන කණ්ඩායම් රාශියක් තනි නායකත්වයක් යටතට ගැනීම සංකීර්ණ කාර්යයක් වූ බවයි. එම ව්‍යාපෘතියේදී දුටුගැමුණු රජුට සහාය වූ ප්‍රධාන පිරිස මහා යෝධයින් බව පැහැදිලිය.

දුටුගැමුණු රජුගේ යෝධයෝ

වංසකථා පැහැදිලි කරන ආකාරයට පූර්වෝක්ත සංග්‍රාම ව්‍යාපාරයේදී දුටුගැමුණුට සහාය දුන් ප්‍රධාන කණ්ඩායම වූයේ ඔහුගේ යෝධයින්ය. කථා වස්තු අනුව, ශරීර ශක්තියෙන් හා නානාවිධ හැකියාවන්ගෙන් යුක්ත තරුණයින් හමුදා සේවය සඳහා බඳවා ගැනීමේ වැඩ පිළිවෙළක් කාවන්තිස්ස රජුට තිබිණ. ඇතැම් විට එවැන්නන් ගැන ඇසූ රජු පණිවුඩ යවා ඔවුන්ව ගෙන්වා ගෙන හැකියාව පරීක්ෂා කර බලා සේවයට බඳවා ගත්තේය. තවත් විටෙක එවැනි තරුණයෝ ස්වෙච්ඡාවෙන් ගොස් රජුගේ පරීක්ෂණයට මුහුණ දී සේවයට බැඳුණහ. දුටුගැමුණු වෙනුවෙන් ගොඩනගන ලද යෝධ සේනාවෙහි සංයුතිය සද්ධර්මාලංකාරයෙහි දැක්වෙන්නේ මෙසේයි.

නන්දිමිත්‍රය, සුරනිමිලය, මහාසෝණය, ගොඨයිම්බරය, ථෙරපුත්‍රාභයය, භරණය, වෙළුසුමනය, ඛඤ්ජදෙවය, ඵුස්සදේවය, ලභියවසභය යන මොහු දස දෙනය. ඔහු දස දෙන ම වෙන වෙන ම දස දෙනා බැගින් සියක් යොධයින් සිටුවූහ. ඒ සියක් දෙන තමතමන්ට දස දසදෙනා බැගින් දහසක් යොධයින් සිටුවූහ. ඒ දහසක් දෙන ද එසේ ම දස දස දෙනා බැගින් දසදාසක් යොධයින් සිටුවූහ. මෙසේ පළමු කී නන්දිමිත්‍රාදී දසමහා යොධයින් ඇතුළු ව යොධ සේනාව එකොළොස් දහස් එක්සිය දස දෙනෙක් වූහ (සද්ධර්මාලංකාරය, 1996: 438).

ඉහතදීද සඳහන් කළ ආකාරයට නන්දිමිත්‍ර, ඵුස්සදේව හා ගෝඨයිම්බර යන යෝධයින් තිදෙනා සඳහා 'සෙනපති' යන අභිධානය භාවිත කර ඇත (Paranavitana, 1970: lxx-lxxii). සද්ධර්මාලංකාරයේ දැක්වෙන යථෝක්ත සංයුතිය අනුවද දසමහ යෝධයින් වශයෙන් හඳුන්වා ඇත්තේ දුටුගැමුණු රජුගේ සේනාවේ ප්‍රධාන සේනාධිපතීන් බව පැහැදිලි වේ. ඇතැම් විට, දුටු ගැමුණුගේ සේනාව ඛණ්ඩ දහයකට බෙදා ඒ එ් භට ඛණ්ඩ භාරව සිටි දස දෙනා සේනාධිපතීන් හෙවත් දසමහ යෝධයින් ලෙස හැඳින්වූවා විය හැකිය (මේධානන්ද, 2008: 12). ඒ අනුව, මහනෙල හා දාඨාසේන යනු දෙවන පෙළ සිටි කැපී පෙනෙන දක්ෂතාවලින් හෙබි යෝධයින් දෙදෙනෙකු යැයි අනුමාන කළ හැකිය. මාගම සිට

අනුරාධපුරය කරා ගිය සංග්‍රාම චාරිකාවේදී මෙම යෝධයින් දුන් සහාය සාහිත්‍යික මූලාශ්‍රවල අඩුවැඩි වශයෙන් විස්තර වී තිබේ. යුද්ධය ජයග්‍රහණය කිරීමෙන් පසුව දුටුගැමුණු රජු සියලු යෝධයින්ට ප්‍රසාද පිරිනැමුවේය. ඔවුන්ගෙන් බහුතරයක් දෙනා ඉන් පසුවද රජුට සේවය කළ බව සද්ධර්මාලංකාරයේ කථා වස්තුවල දැක්වේ.

ඇතැම් යෝධයින්ගේ පශ්චාත් සංග්‍රාමික ජීවිතය පිළිබඳව සාහිත්‍යික මූලාශ්‍රවල සඳහන්ව ඇත. එළාර හා කළ යුද්ධයෙන් පසුව, ප්‍රත්‍යන්ත ප්‍රදේශවල සිටි ස්වාධීන පාලකයින් මර්දනය කළ අවස්ථා ඊට එක් නිදසුනකි. සහස්සවත්ථුප්පකරණයට අනුව, ථෙරපුත්තාභය හා සුරනිමල යන දෙදෙනා ද්වත්තිංසකෝල මහාමලයට පැමිණ සතුරන් නසා, රජ මැඳුරක් හා උයනක් කරවා සිරිපා වැඳ තිබේ. එසේම සමීප ස්ථානයක සිටි පාලත්ථී නම් දෙමළ සෙනවියා පරදවා බාහල්හගාමකතලය නම් ස්ථානයේද මාලිගයක්, උයනක් හා පොකුණක් කරවූ බව තව දුරටත් සඳහන්ය (මේධානන්ද, 2008: 67). රත්නමාලි චෛත්‍යය ඉදි කිරීම ආරම්භ කළ අවස්ථාවේදීද යෝධයින්ව කැඳවූ බව මහාවංසයේ දැක්වේ (මහාවංසය, 2012: 119). එසේම, දුටුගැමුණු රජු සිය මරණ මංචකයේදී ථෙරපුත්තාභය මහතෙරුන්ව සිහිපත් කළ විට, රජුගේ සිතිවිලි දැනුණු ථෙරපුත්තාභය තෙරුන් සෘද්ධියෙන් එහි වැඩම කළ බව කියැවේ (මහාවංසය, 2012: 135).

පශ්චාත් සංග්‍රාමික සමයේදී යෝධයින් ගෙවූ ජීවිතය ගැන තවත් කරුණු කිහිපයක් සඳහන් කළ යුතුය. ථෙරපුත්තාභය හැරුණු විට යුද්ධයෙන් පසුව අඛණ්ඩව සිය සේවය රජුට ලබා නොදුන්නෝ තවත් දෙදෙනෙකි. ඒ, ගෝඨයිම්බර හා දාඨාසේනය. ඔවුන් දෙදෙනාද පැවිදි වී ඇති අතර, ඊට බලපා ඇත්තේ දුටුගැමුණු රජුගේ අප්‍රසාදයට ලක් වීමෙන් හට ගත් කළකිරීම වීම විශේෂත්වයකි. ඔවුන්ගේ කථාන්තර විශේෂ අවධානයට පාත්‍ර විය යුතුය.

ගෝඨයිම්බර

සද්ධර්මාලංකාරය පවසන්නේ යුද්ධය නිමා වීමෙන් පසුව දුටුගැමුණු රජු ගෝඨයිම්බරහට බොහෝ සම්පත් දී මඟුල් මහ වීථියෙන් නිවසක්ද පවරා දුන් බවය. රිටිගල ජයසේන සමග කළ යුද්ධය ගෝඨයිම්බරගේ වෘත්තාන්තයෙහි එන එක් අතුරු කථාවකි. එම යුද්ධයෙන් ගෝඨයිම්බර ජය ගත්තේය. ගෝඨයිම්බර විසින් ජයසේනගේ හිස සිඳිනු ලැබීමෙන් පසුව ඔහුගේ කවන්ධයට වලසෙකුගේ හිස සවි කෙරුණු බවත් මහසෝන් යක්ෂයා ලෙස හඳුන්වන්නේ එසේ යළි උපන් ජයසේන බවත් ජනශ්‍රැතියෙහි එයි. අනතුරුව ගෝඨයිම්බර සත් දිනක් උත්සව පවත්වා ජය පානය කර සිය සේනාව පිරිවරා දුටුගැමුණු රජු දකින්නට ගියේය. එහිදී හට ගත් සිදුවීම් මාලාව සද්ධර්මාලංකාරයෙහි සඳහන් වන්නේ මෙසේය.

රජ්ජුරුවෝ ඒ මහත් වූ කොලහළ ශබ්දය අසා "මේ කුමන කොලාහලයක් දැ"යි අමාත්‍යයන් විචාළහ. එබසට ඇමතියෝ "මහරජ ගොඨඉම්බරයා රිටිගල වසන ජයසෙන නම් යක්ෂයා හා යුධ කොට ජයගෙන සත් දවසක් මුළුල්ලෙහි මහත් වූ උත්සවයෙන් ජයපානය බී රා මදයෙන් මත් ව නුඹවහන්සේ දක්නට එන්නේය. ඔහු තමාගේ සේනාව පිරිවරා ජයබෙර ගස්වාගෙන එන කොලහලය"යි කීහ. රජ්ජුරුවෝ රා බී මත් වූ බව අසා "ඔහු මෙතැනට වැද්ද නොදෙව"යි අමාත්‍යයන්ට නියෝග කළහ. අමාත්‍යයෝ එපරිද්දෙන් ම ඔහු රජගෙට වැද්ද නුදුන්හ. ගොඨඉම්බරයෝ රජ්ජුරුවන්ගේ නියෝගයෙන් ඇතුළට වැද්ද නුදුන් බව අසා "මෙතැන් පටන් රජ්ජුරුවන් වහන්සේ නැවත දැක්මෙක් නැතැ"යි කියා පෙරලා තමන් වසන ගෙට ගොස්... (සද්ධර්මාලංකාරය, 1996: 481).

අනතුරුව ඔහු රට හැර හිමාලයට ගොස් පැවිදිව රහත් ඵල ලබා ගනී. මෙයින් හෙළි කරන පරිදි ගෝඨයිම්බරව රට හැර යෑමට පොළඹවන්නේ රජු තමාට පිටු පෑමෙන් හට ගත් කළකිරීම විසිනි.

දාඨාසේන

රජු දාඨාසේනව ප්‍රතික්ෂේප කරන්නේ වෙනත් පුද්ගලයෙකුගේ කේලාම් බස් ඇසීමෙනි. දාඨාසේනගේ සතුරෙකු රජුහට සැළ කරන්නේ රජු ඝාතනය කර රාජ්‍යය උදුරා ගැනීමට දාඨාසේන කුමන්ත්‍රණය කරමින් සිටින බවකි. ඒ ඇසූ රජු දාඨාසේනව නැසීම සඳහා රා පොවා මත් කළ ඇතෙකු යොදවන අතර ඇතා මරා දමා දිවි බේරා ගැනීමට ඔහු සමත් වෙයි. අනතුරුව දාඨාසේන සිතන්නේ ස්වකීය බලයෙන් නුවර සියලු සෙනග නසා රාජ්‍යය අල්ලා ගැනීමට හැකියාවක් තිබුණද රජුට කරදර කිරීම කෙළෙහි ගුණ නොදැක්වීමක් වන බැවින්ද පාප ක්‍රියාවක් වන බැවින්ද එසේ නොකළ යුතු බවයි. රට හැර ගොස් පැවිදි වීමේ තීරණයට ඔහු එළඹෙන්නේ ඉන් පසුවය.

...මාගේ ශරීරබලය හා සිතූ දෙයක් සිඩකොට ගන්ට නිසි නොයෙක් උපාය පරීක්ෂා කොට නොවරදිනා කාරිය නිශ්චය කරන්ට සුදුසු වූ ස්ථානෝචිත ප්‍රඥාව බැලූ කල මේ නුවර සියලු බලසෙනග මරා දමා රාජ්‍යය ඇරගනුත් පිළිවන්ම ය. එසේ ද වුවත් රජ්ජුරුවන් වහන්සේ මට බොහෝ සැපත් දී මෙතෙක් මා ඉඳුරා ම රැකිසේක. එපමණෙක් මතු නොවෙයි තුනුරුවන් කෙරෙහි අති ප්‍රසන්නසේක. සැදැහැ ඇති සේක. සර්වඥශාසනයට බොහෝ උපකාරී සේක. එසේ හෙයිනුත් මේ රජ්ජුරුවන් වහන්සේට මා අපරාධයක් කළ නොහැක්ක (සද්ධර්මාලංකාරය, 1996: 503).

ජනශ්‍රැතියට අනුව, දුටුගැමුණු රජු කේලාම් බස් අසා ස්වකීය පාක්ෂිකයින් හා දක්ෂයින් බැහැර කළ පළමුවන අවස්ථාව මෙය නොවේ. මාගම සිට අනුරාධපුරය බලා ගිය සංග්‍රාම චාරිකාවේදීද ඔහු අතින් එවැනි වැරදි සිදුව ඇති බව මානාපතිරණ දුනුවායාගේ ජනකථාවෙන් ප්‍රකට වෙයි (තිස්ස කුමාර, 2000: 93-94).

දුටුගැමුණු රජු නන්දිමිත්‍ර යෝධයාහට දැදුරු ඔයෙන් එතෙර ප්‍රදේශයක් බත්ගම් කොට දුන් බව සද්ධර්මාලංකාරයේ දැක්වේ (1996: 464). සෙසු යෝධයින්හටද එසේ නින්දගම් දුන් බවක් සාහිත්‍යික මූලාශ්‍රවල විශේෂයෙන් සඳහන් නොවූවද, ගෝඨයිම්බර සම්බන්ධ ජනකථා අනුව, කුරුණෑගල දිස්ත්‍රික්කයේ පිටිගල් කෝරලයේ වාර්මාර්ග තැනීමට හා අස්වැද්දීමට ඔහුගේ දායකත්වය ලැබී තිබේ (තුසිත් සාගර, 2017). එසේම, දිවුලපිටිය හා මිනුවන්ගොඩ ආශ්‍රිත ප්‍රදේශවල ගෝඩිම්බර දේවතාවා නමින් අදහන්නේද ගෝඨයිම්බරවය. ගෝඩිම්බර දේවතාවා වෙනුවෙන් ඉදි වූ දේවාල දෙකක් එම ප්‍රදේශයේ ගොඩිගමුවේ හා දාගොන්නේ පිහිටා තිබේ. නිශ්චිත නිගමනයක් දැක්විය නොහැකි වුවද මෙහිදී අනුමාන කළ හැක්කේ ඔහු ප්‍රදේශාධිපතියෙකු ලෙස වාසය කරන්නට ඇති බවයි. ඒ අනුව, මෙම යෝධයින් දෙදෙනාට රජු එරෙහි වීම පිළිබඳ පුවතින් නිරූපණය වන්නේ පාලනය සංවිධානකරණයෙහිදී උද්ගත වූ බල ගැටුමක පසුබිම යැයි උපකල්පනය කළ හැකිය.

යුද වීරයින් වටා විශාල ජන ප්‍රසාදයක් හා බලයක් ගොඩනැගීම සමාජයේ ඇති විය හැකි සාමාන්‍ය තත්වයකි. මෙම වෘත්තාන්ත දෙකෙන්ම පවසන්නේ දුටුගැමුණු රජුගේ යෝධයින්ගෙන් කිහිප දෙනෙකු සතුව හෝ කිසියම් ආකාරයක ස්වාධීන බලාධිකාරයක් පැවති බව සහ රජු තුළ ඒ පිළිබඳ අවිශ්වාසයක් පැවති බවය. තමාව දැකීමට ගෝඨයිම්බර පැමිණෙන තුරුම රජු කිසිවක් නොදැන සිටි බව හා රා බී මත්ව සිටි හෙයින් මාළිගයට වැද්ද නොගත් බව යනාදී නාටකීය අවස්ථා බැහැර කළ විට අනුමාන කළ හැක්කේ සේනාවද සමග පැමිණි ගෝඨයිම්බරගේ අරමුණ පිළිබඳ හටගත් සැකය ඔහුව ප්‍රතික්ෂේප කිරීමට හේතු වූ බවයි. දාඨාසේන සම්බන්ධයෙන් තත්වය වඩාත් දුර දිග ගිය බවක් පෙනී යන්නේ ඔහුව මර්දනය කිරීමටද පියවර ගැනුණු බැවිනි.

කලක් මුළුල්ලේ ක්‍රියාත්මක වූ ස්වාධීන පාලන ඒකක සමූහයක් මධ්‍යගත පාලනයකට හැරවීමේදී උද්ගත වූ ඇතැම් පරිපාලන ගැටලු මෙමගින් අවබෝධ කර ගත හැකිය. මහාවංසයේ දැක්වෙන්නේ “දුටු ගැමුණු රජහුගේ රජයෙහි ජනයා පිනා ගියෝ වූහ” යනුවෙනි (2012: 139). එහෙත්, එම වකවානුව ඊට වඩා සංකීර්ණ අවධියක් ලෙස මෙම කථාන්තර දෙකෙහිදී ගොඩනැගී තිබේ.

කථා වස්තු ප්‍රතිසංවිධානය

දුටුගැමුණු රජුගේ යෝධයින් පිළිබඳව සඳහන් වන දැනට විද්‍යමාන පැරණිතම ලිඛිත මූලාශ්‍රය වන්නේ ක්‍රි. ව. පස්වන සියවසට පෙර රචනා වන්නට ඇතැයි සැලකෙන දීපවංසයයි. එහි දැක්වෙන්නේ කාවන්තිස්ස රජුගේ අභය නම් පුතු කඩොලැතු හා දසමහ යෝධයින් පිරිවරා ගොස් එළාර මර්දනය කර රාජ්‍යය එක්සේසත් කළේය යන සඳහන පමණි (දීපවංසය, 1959: 241). පළමුවන වරට දුටුගැමුණු සාහිත්‍යයක් ගොඩනගා ඇත්තේ ක්‍රි.ව. සයවන සියවසේදී පමණ ලියැවුණේ යැයි විශ්වාස කෙරෙන

මහාවංසයයි. විහාරමහා දේවිය මුහුදට බිලි දීම, ගිලන් වූ සාමණේර හිමිනමට සිය කුසෙහි පිළිසිඳ ගන්නා ලෙස දේවියගෙන් ඇරයුම් ලැබීම, දේවියගේ දොළ සන්සිඳුවීම, කුමාරවරුන්ට බත් කැවීම, දෙසොහොයුරන් යුද වැදීම, එළාර සමග කළ සංග්‍රාමය හා පශ්චාත් සංග්‍රාමික අවධියේ දුටුගැමුණු රජු සිදු කළ පින්කම් යනාදී අතිරේක කථා එම සාහිත්‍යයට ඇතුළත්ය. දසමහ යෝධයින්ගේ උත්පත්ති කථාද කෙටියෙන් වුවද කථාන්තර ලක්ෂණ ප්‍රකට කරමින් එහි සඳහන් කර තිබේ (මහාවංසය, 2012: 96-100, 111, 119, 135-137). එහි විසිතුන්වන පරිච්ඡේදය මුළුමනින්ම වෙන්ව ඇත්තේ දසමහ යෝධයින්ගේ කථා වෙනුවෙනි.

අනුරාධපුරයේ ගුත්තවංක පිරිවෙන්වාසී රට්ඨපාල හිමි විසින් රචිත සහස්සවත්ථුප්පකරණයේද කථාන්තර ලක්ෂණ ප්‍රකට වන විස්තර අන්තර්ගතව ඇත. දසමහ යෝධයින්ගේ නම් ගාථාවකින් දක්වන එම කෘතිය, නන්දිමිත්‍ර, සුරනිමල, මහාසෝණ, ගෝඨයිම්බර, වේළුසුමන යන යෝධයින්ගේ උත්පත්ති කථා සංක්ෂිප්තව සඳහන් කර තිබේ (සහස්සවත්ථුප්පකරණය, 1999). ඒ හැරුණු විට, මහනෙල නම් තවත් යෝධයෙකුගේ උත්පත්ති කථාවද එහි එයි. සහස්සවත්ථුප්පකරණය, ජනකථා සඳහා බෞද්ධ මුහුණුවරක් ලබා දුන් කෘතියකි. ඉතිහාසඥයින් මෙම කෘතිය ඓතිහාසික නොවන මූලාශ්‍රයක් වශයෙන් සලකන්නේ (වික්‍රමසිංහ, 1965: 21) ඒවායේ ජනකථා සම්භවය හේතුවෙන් විය යුතුය.

යෝධයින්ගේ කථාන්තරවල විකාශනය විමසීමේදී පාලි රසවාහිනිය ඉතා වැදගත්ය. සහස්සවත්ථුප්පකරණයේ කථාන්තර විස්තාරණය කරමින් දඹදෙණි යුගයේදී එය සංග්‍රහ කරන ලද්දේ වේදේහ හිමියන් විසිනි. එහි ආරම්භයේදී දැක්වෙන්නේ, පෙර සිටි රහතන් වහන්සේ පැවසූ ඒ ඒ තැන්වල සිදු වූ කථා ප්‍රවෘත්ති පුරාතන ආචාර්යවරුන් හෙළදිව භාෂාවෙන් ලියා තැබූ බවත් (සහස්සවත්ථුප්පකරණය), එහි සන්දර්භමය දුර්වලතා ඉවත් කිරීමේ අරමුණින් තමන් එම කථා පාලියට නැගූ බවත්ය (රසවාහිනි, 2004).

දසමහ යෝධයින්ට අමතරව මහනෙල හා දාඨාසේන නම් තවත් යෝධයින් දෙදෙනෙකුගේ කථාන්තර රසවාහිනියට ඇතුළත්ව තිබේ. පූර්ව ලිඛිත මූලාශ්‍රවල හා ඇතැම් විට ජනප්‍රවාදයෙහි ආ පුවත් මනාව සංවිධානය කර, යෝධවග්ග නමින් යුක්ත කොටස් දෙකක් යටතේ එක් එක් චරිතය සඳහා වෙන වෙනම පරිච්ඡේද වෙන් කරමින් රසවාහිනිය සංග්‍රහ කර තිබේ. එසේම, අතීත කථාව, වර්තමාන කථාව හා උපදේශය යන පොදු සංරචක යටතේ, ජාතක කථාවල මෙන් සන්දර්භ සුන්දරත්වයක් ගොඩනගා තිබීමද විශේෂත්වයකි. ඇතැම් වර්තමාන කථාවල අතුරු කථාද අන්තර්ගතය. ඉන් පෙනී යන්නේ යෝධයින්ගේ කථාන්තරවල අන්තර්ගතය පමණක් නොව ආකෘතියද පරිණාමය වූ ආකාරයයි.

දසමහ යෝධයින් පිළිබඳව තරමක් විස්තාරිත කථා මාලාවක් මී ළඟට ගෙන හැර දක්වන්නේ දඹදෙණි යුගයේ අගභාගයේදී හෝ කුරුණෑගල යුගයේදී ලියැවුණේ යැයි සැලකිය හැකි සිංහල ථූපවංසයයි. දඹදෙණි යුගය ආරම්භයේ දෙවන පරාක්‍රමබාහු රාජ්‍ය කාලයෙහි ලියැවී ඇති පාලි ථූපවංසය පාදක කර ගත්තද සිංහල ථූපවංසය පදානුපදික පරිවර්තනයක් නොවේ. දසමහ යෝධයින් ගැන නමින් පමණක් සඳහන් කර, උත්පත්ති කථා සඳහා මහාවංසය පරිශීලනය කරන්නැයි පවසා පාලි ථූපවංසය නිහඬ වී තිබේ. එහෙත් සිංහල ථූපවංසය ඔවුන්ගේ උත්පත්ති කථා, ඔවුන් දසමහ යෝධයින් අතරට තේරීම හා වීරත්වය යනාදියෙන් සමන්විත වර්තමාන කථාව කෙටියෙන් සඳහන් කරයි. සියලු යෝධයින් ගැන දක්වා අවසානයේදී නන්දිමිත්‍ර හා සුරනිමල යන දෙදෙනාගේ පමණක් අතීතාත්මභාවය පිළිබඳව සඳහන් කර තිබේ (සිංහල ථූපවංසය, 1996, 206: 215).

ගම්පොළ යුගයේදී සද්ධර්මාලංකාරය රචනා වූයේ රසවාහිනිය පාදක කර ගනිමිනි. රසවාහිනියේ ආ සියලු කථා මෙහි සිංහලෙන් දැක්වෙන අතර, නව කථා වස්තු කිහිපයක්ද අන්තර්ගතය (කුලසූරිය, 1997: 342-343). සද්ධර්මාලංකාරයේදී යෝධයින් දොළොස් දෙනාගේ කථා වස්තු පරිසමාප්තියට පත්ව තිබේ. එහි කාකවණ්ණ වර්ගය, ගෝඨඉම්බර වර්ගය හා ඵුස්සදේව වර්ගය මුළුමනින්ම වෙන්ව ඇත්තේ සමස්ත දුටුගැමුණු වෘත්තාන්තය වෙනුවෙනි. එහිදී යෝධයින් දොළොස් දෙනාහට පරිච්ඡේද දොළහක් වෙන් කරමින් කථා වස්තු විකාශනය කර තිබේ.

සද්ධර්මාලංකාරයෙහි කථාන්තරවල අතීත කථාවේ ඉතා කෙටියෙන් දැක්වෙන්නේ දුටුගැමුණු රජුට සේවය කිරීම සඳහා මහත් වූ ශරීර බලය හා හැකියාවන් සමග ලක්දිව උපදින්නට පූර්වාත්මභාවවලදී කළ පින්කම් කවරේද යන්නයි. වර්තමාන කථාව විස්තීර්ණ වූවක් වන අතර කථාන්තර ලක්ෂණ අන්තර්ගත වන්නේ එහිය. ඒ ඒ යෝධයින්ගේ උපත හා වතගොත, ඔවුන්ගේ විශේෂ හැකියාවන්, දුටුගැමුණුගේ සේනාවට එක් වූ ආකාරය, දුටුගැමුණු-එළාර සංග්‍රාමයේදී යෝධයන් පෑ විශේෂ දස්කම් සහ ඔවුන් සමහරෙකුගේ පශ්චාත් සංග්‍රාමික ජීවිතය ගැන තොරතුරු අඩුවැඩි වශයෙන් මෙම කථා වස්තුවල අන්තර්ගත වේ. මෙම කථාන්තර පූර්ව සාහිත්‍යික කෘතිවල හා ජන විඥානගත පුරාකථාවල සම්මිශ්‍රණයක් බව චන්ද්‍රසිරි පල්ලියගුරුගේ අදහසයි (පල්ලියගුරු, 2006: 41). එම තොරතුරු පහත දැක්වෙන වගුව මගින් සාරාංශගත කර ඇත.

වගුව 01: යෝධයින්ගේ උපත හා වතගොත, ඔවුන්ගේ විශේෂ හැකියාවන්, දුටුගැමුණුගේ සේනාවට එක් වූ ආකාරය, දුටුගැමුණු-එළාර සංග්‍රාමයේදී යෝධයන් පෑ විශේෂ දස්කම් සහ ඔවුන් සමහරෙකුගේ පශ්චාත් සංග්‍රාමික ජීවිතය ගැන තොරතුරු

කථා සන්දර්භය		දොළොස් මහා යෝධයින්ගේ නාමාවලිය											
		1. නන්දිමිත්‍ර	2. සුරනිමල	3. මහාසෝණ	4. ගෝඨයිම්බර	5. ථේරපුත්තාභය	6. මහාභරණ	7. වේළුසුමන	8. ඛඤ්ජදේව	9. ඵුස්සදේව	10. ලභියවසභ	11. දාඨාසේන	12. මහාසෙල
අතීත කථාව	1. දන් දීම හා එහි විපාක	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
වර්තමාන කථාව	1. උපත හා වතගොත	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
	2. විශේෂ දක්ෂතා පිළිබඳ අතුරු කතා	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
	3. මාගමට ගොස් යෝධයින් අතරට එක් වීම												
	• රජුට දක්ෂතා සැළ වී පණිවිඩ යවා ගෙන්වා ගැනීම			×	×	×	×		×	×	×		
	• ස්වෙච්ඡාවෙන් ආ පසුව දක්ෂතා බලා පිළිගැනීම	×	×					×				×	×
	4. සටනේදී කළ විශේෂ වික්‍රම	×	×	×	×	×	×	×	×	×	-	×	-
	5. යුධ ජයග්‍රහණයෙන් පසුකාලීන ජීවිතය												
	• රජුගෙන් ප්‍රසාද ලැබීම		×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
	• රජු වෙත තව දුරටත් සහයෝගය දැක්වීම	×	×	×			×	×	×	×	×		×
	• රජුගේ අප්‍රසාදයට පාත්‍ර වීම				×							×	
	• පසුකාලීන වික්‍රම				×							×	
	• රට හැර යෑම				×							×	
	• පැවිදිව රහත් ඵල ලැබීම				×	×						×	
උපදේශය	1. අප්‍රමාදව කුසලයෙහි යෙදීම	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
	2. නිවන් සම්පත් උදා කර ගැනීමට අප්‍රමාද වීම				×	×						×	

මූලාශ්‍ර: පල්ලියගුරු, 2006: 41

පුනර්කථනය හා ආවර්ජනීය වීරත්වය

මෙම උපමාතෘකාව යටතේ විමර්ශනය කෙරෙන්නේ දුටුගැමුණු රජුගේ යෝධයින්ගේ වීරත්වය ආවර්ජනය කිරීමේ ක්‍රියාවලිය ඒ ඒ යුගවල සමාජ-දේශපාලනික සන්දර්භය හා සම්බන්ධ වී ඇති ආකාරය පිළිබඳවය. එය කාල වකවානු තුනක් යටතේ සාකච්ඡා කෙරෙන්නේ ඒ ඒ වකවානුවලදී එම ක්‍රියාවලියට බලපෑ සාධකවල විවිධ වෙනස්කම් පවතින බැවිනි. එසේම, මෙම ක්‍රියාවලිය විමසීමේදී යෝධයින්ගේ කථා දොළොස පමණක් හුදෙකලාව සාකච්ඡාවට භාජනය කළ නොහැක. ඊට හේතුව වන්නේ, එම කථාන්තර දුටුගැමුණු චරිතය සමග අන්තර්ගතමය වශයෙන් මෙන්ම ඓතිහාසික වශයෙන්ද බද්ධ වී තිබීමයි. ඉතිහාසයේ සෑමවිටම පාහේ යෝධයින්ගේ වීරත්වය ආවර්ජනය කර තිබෙන්නේ ඒ ඒ අවධිවලදී දුටුගැමුණු රජුගේ චරිතයට හිමි වූ වැදගත්කමට සාපේක්ෂවය. ඒ නිසා මෙහිදී දුටුගැමුණු චරිතයටද සමාන අගයක් පැවරීමට සිදු වන බව සඳහන් කළ යුතුව තිබේ.

අනුරාධපුර යුගයේ සිට ගම්පොළ යුගය දක්වා අවධිය

අනුරාධපුර යුගයෙන් පසුව දුටුගැමුණු රජු හා යෝධයින් පිළිබඳ සාහිත්‍යික උදෙ‍යා්ගයක් කැපී පෙනෙන්නේ දඹදෙණි යුගයේදීය. දඹදෙණි යුගය යනු, කාලිංගමාඝගේ අතිවිනාශකාරී පාලනයට එරෙහිව තුන්වන විජයබාහු රජු විසින් සමාන්තර දේශීය පාලනයක් ගොඩනගන ලද අවධියයි. මාඝගේ පාලනයේ ස්වරූපය චූලවංසයේ දැක්වෙන්නේ මෙසේය.

ඉක්බිත්තෙන් ලංකාවාසී වූ ජනයන්ගේ රෞද්‍ර වූ අතිශයින් උත්සන්නවූ යම් කිසි පාපකර්මයක් කරණකොට ගෙණ එකල ලංකා රක්ෂණයෙහි නියුක්ත වූ දේවතාවන් ඒ ඒ තන්හි ආරක්ෂා විධානය කරන්ට උපේක්ෂා කරණ කල්හි මිථ්‍යා දෘෂ්ටින් සමාදන්වූ... කාලිංග වංශයෙහි උපන් මාඝ නම් වූ එක් අධාර්මික මහී පාලයෙක් තෙම සූවිසි දහසක් යෝධයන්ට අධිපතිවූයේ කළිඟුරටින් බැස ලංකාද්වීපය ගත්තේය. ... උහුගේ කෲර වූ මහායෝධයෝ “අපි කේරළ යෝධයම්හ” යි උන්නාද කෙරෙමින් තැනින් තැන මිනිසුන්ගේ වස්ත්‍රාභරණාදිය පැහැර ගත්හ. බොහෝකල් පාලනය කරණ ලද්දාවූ කුලාචාරය කඩකළ හ. හස්තපාදාදිය කැපූ හ. බොහෝ ගෙවල් බිඳපූ හ. ගවමහිෂාදීන් තමන් අයත් කොට බැඳ පූ හ. මහා ධනවත් වූ ආඪ්‍ය ජනයන් බැඳ වධ කොට සියලු බොහෝ වූ චෛත්‍යයන් වැනසූ හ. විහාරයන් හි විසූහ. උපාසකයන් පහර පෙළූහ. දරුවන් තැළූහ. පස්සාදැමියන් පෙළුහ. ජනයන් ලවා බර ඉසිලවූහ. බොහෝ වූ කාර්යයන් කරවූ හ. ඔවුන් ප්‍රසිද්ධ ප්‍රශස්ත වූ බොහෝ පොත් ලනුවෙන් මුදා ඒ ඒ තැන විසුර වූහ (මහාවංසය, 2012: 398-399).

අනුරාධපුර රාජධානියද වරින් වර දකුණු ඉන්දියානු ආක්‍රමණවලට ලක් වුවත් බෞද්ධාගමට අනුග්‍රහ දැක්වූ සොළී රජවරුන් වෙත සිංහලයන්ගේ අප්‍රසාදය එල්ල වී නැත. සේන, ගුත්තික හා එළාර

සම්බන්ධයෙන් මහාවංසය නගන්නේ ප්‍රසාදජනක ස්වරයකි. මාඝගේ යුගයේදීම සිංහල-දෙමළ සම්බන්ධතාවල විශේෂ සමීපතාද දක්නට ලැබේ. එකල ජීවිතාරක්ෂාව සඳහා මෙරට සංඝයා පළා ගිය එක් ස්ථානයක් වූයේ පාණ්ඩ්‍ය දේශයයි. උපාසකජනාලංකාරයේ කර්තෘ වූ ආනන්ද හිමියන් එහි සඳහන් කර ඇති පරිදි එම කෘතිය රචනා කර ඇත්තේ 'දමිළ ගින්න' නිසා රට ව්‍යාකූල වූ අවධියෙහි පාණ්ඩ්‍ය දේශයේ පාලකයෙකු වූ චෝළගංගගේ අනුග්‍රහය යටතේ පෙරුම්පල්ලි විහාරයේ වාසය කරමිනි. ඉන් පෙනී යන පරිදි, එක් දකුණු ඉන්දියානුවෙකු ලංකාවේ බෞද්ධාගමට හානි පමුණුවන අතර වෙනත් දකුණු ඉන්දියානු රාජ්‍යයක් බෞද්ධ භික්ෂූන්ට මෙන්ම ඔවුන්ගේ ශාස්ත්‍රීය කර්තව්‍යයන් සඳහාද අනුග්‍රහ දක්වා ඇත (ලියනගමගේ, 2010b: 15-74).

චූලවංසයේ හා පූජාවලියේ විස්තර විග්‍රහ කරන ඉතිහාසඥයින් පෙන්වා දෙන්නේ මාඝගේ ක්‍රියා කලාපය සාමාන්‍ය ආක්‍රමණිකයෙකුගේ ප්‍රචණ්ඩත්වය අබිබවා ගිය බවය. ගිහි-පැවිදි, ප්‍රභූ-නිර්ප්‍රභූ සමාජ කොටස් පොදුවේ පීඩනයට පත් කිරීම හැරුණු විට ඔහුගේ පාලනයෙන් ගැනුණු විශේෂ හිංසාකාරී පියවර දෙකක් ලෙස දැක්වෙන්නේ මහජනයා මිථ්‍යාදෘෂ්ටි ගැන්වීම හා අමිශ්‍රව පැවති සතර කුලය මිශ්‍ර කිරීමයි (මහාවංසය, 2012: 399). මහජනයා මිථ්‍යාදෘෂ්ටි ගැන්වීම ගැන අදහස් දක්වන අමරදාස ලියනගමගේ අනුමාන කරන්නේ ජනතාව වෙනත් ආගමික දෘෂ්ටියකට බලහත්කාරයෙන් හරවා ගැනීමට මාඝ උත්සාහ කළ බවය. නිසැකව නම් කළ නොහැකි වුවත්, මාඝ යනු වීර ශෛවවාදය වැනි කිසියම් අන්තවාදී ශෛව නිකායක අනුගාමිකයෙකු වීමට ඉඩ ඇති බව ඔහුගේ අදහසයි (2010a: 264-271).

සතර කුලය සංකර කිරීමද මාඝට එල්ල වී ඇති බරපතල චෝදනාවකි. මෙයින් හඟවන්නේ කුල මිශ්‍ර වීමක් පිළිබඳව විය යුතුය. පූජාවලිය මේ සම්බන්ධයෙන් දක්වා ඇත්තේ "ලක්දිව කුල ස්ත්‍රීන්ගේ ජාති සම්භේද කොට කුලදරුවන් සීවැසි කරවා" යනුවෙනි (1998: 508). පිළිගත් සමාජ ආචාර ධර්මවලට පටහැණිව සංවාසයෙහි යෙදවීමක් මෙයින් අදහස් කළේ යැයි අනුමාන කළ හැකිය. ඉන් පෙනී යන්නේ සමාජ ව්‍යුහය අවුල් කිරීමේ සැලැස්මක්ද මාඝට පැවති බවයි. මාඝගේ පාලන සමය වසර 21කි. සමාජ ක්‍රමය වියවුල් වීමද ස්වදේශික පාලකයින්හට ඔහුව මර්දනය කිරීම සඳහා ඒ සා දීර්ඝ කාලයක් ගත වීමට බලපෑ එක් හේතුවක් විය හැකිය. මෙම පාලන සමයේ අධිපතිත්වය දකුණු ඉන්දියානුවන් උසුලද්දී දේශීය දෙමළ ජනයාගේ සහායද ඊට ලැබෙන්නට ඇතැයි විශ්වාස කරනු ලැබේ (ලියනගමගේ, 2010a: 258).

මාඝව පරාජය කරන ලද්දේ තුන්වන විජයබාහුගේ අනුප්‍රාප්තිකයා වූ දෙවන පරාක්‍රමබාහු විසිනි. රාජ්‍යත්වයේ සංකේතය වූ දළදාව බෙලිගලින් දඹදෙණියට ගෙන ආ දෙවන පරාක්‍රමබාහු රජු, මහා

දළදා පූජාවක් අවසානයේ සත්‍ය ක්‍රියාවක් කළ බව පූජාවලියේ දැක්වෙයි. එහිදී ඔහු ආවර්ජනය කරන්නේ දෙමළ ආධිපත්‍යයට අභියෝග කළ පූර්ව රජවරුන් පිළිබඳවය.

... පළමුවනවාරයෙහි බැස ලොසසුන් නසා දෙවිසිහවුරුද්දක් රාජ්‍යය කළා වූ අශ්වාචාරී වූ දෙමළුන් අසේල නම් සිංහලාධිපති රජෙක් ම සාධා ලෝකශාසනයට වැඩ කෙළේය. දෙවනවාරයෙහි බැස සූසාළිස් හවුරුද්දක් රජ කළා වූ එළාල දෙමළුන් දුෂ්ටග්‍රාමණී නම් සිංහලාධිපති රජෙක් ම සාධා ලෝවැඩ කෙළේය. තව ද තුන්වනවාරයෙහි බැස තුදුස්හවුරුදු සත්මසක් වාසය කළා වූ පඤ්චා ද්‍රවිඩයන් වළගම්බාහු නම් ශ්‍රීලංකාධිපතියෙක් ම සාධා ලක්දිවට වැඩ කෙළේ ය. සුළුවංශයෙහි සතරවන වාරයෙහි බැස සත්විසිහවුරුද්දක් රජය කළ වූ සරාජ ද්‍රාවිඩයන් දාසෙන්කැලි නම් ශ්‍රීලංකාධිපති රජෙක් ම සාධා ලෝවැඩ කෙළේය. තව ද පස්වනවාරයෙහි බැස සයාසූහවුරුද්දක් වාසය කළා වූ සයානූදහසක් පමණ මහසොළී දෙමළුන් මහලු විජයබාහු නම් ශ්‍රීලංකාධිපති රජෙක් ම සාධා ලෝසසුන් රක්ෂා කෙළේය. දැන් මේ සවනවාරයෙහි බැස වෙහෙර සසුන් නසා පිහිටි රජය මුළුල්ලෙහි බලාත්කාරයෙන් ගෙන හිඳිනා මාඝරාජය, ජයබාහුය වන ද්‍රවිඩ රජුන් දෙදෙනාගේ දෙමළුන් මම ද සාධා ලක්දිව ලෝකශාසන දෙකට වැඩක්ම කරනු කැමැත්තෙමි (පූජාවලිය, 1998: 510).

දකුණු ඉන්දියානු ආක්‍රමණිකයින්ව පරාජය කළ දුටුගැමුණු ඇතුැ පූර්ව රජවරුන්ට තදීය අවධියෙහි රාජ්‍යත්වය පිළිබඳ මතවාදය තුළ විශේෂත්වයක් හිමි වූ බව පූජාවලියේ එන යථෝක්ත සඳහනින් පෙනී යයි. එම අදහස චූලවංසයටද ඇතුළත්ව තිබේ (මහාවංසය, 2012: 405). දුටුගැමුණු චරිතය වටා ගොඩනැගී තිබුණු විවිධ ප්‍රවාද දෙවන පරාක්‍රමබාහු වෙත ආරෝපණය කිරීමට තත්කාලීන ලේඛකයින් අභිරුචියක් දක්වා තිබීම මෙම අවධියේ විශේෂ ලක්ෂණයකි. කාවන්තිස්ස රජුට ගාමිණී හා තිස්ස නමින් පුත්‍රයින් දෙදෙනෙකු සිටි ලෙසටම තුන්වන විජයබාහු රජුටද පරාක්‍රමබාහු හා බුවනෙකබාහු නමින් පුත්තු දෙදෙනෙක් සිටියහ. පූජාවලියෙහි දැක්වෙන්නේ, සමගිව වසන ලෙසද දෙමළ රජුන් හා යුද නොවදින ලෙසද මෛත්‍රියෙන්ම ජය ගන්නා ලෙසද කාවන්තිස්ස රජු සිය පුතුන්ට උපදෙස් දුන්නාක් සේ, විජයබාහු රජුද සිය පුතුන් දෙදෙනාට උපදෙස් දුන් බවකි (පූජාවලිය, 1998, 509) දකුණු ඉන්දියානු ආක්‍රමණ මැඩ පැවැත්වූ පසුකාලීන රජවරුන්ගේ භූමිකාවට දුටුගැමුණු චරිතය ආරෝපණය වූ ආකාරය පිළිබඳව එය මනා නිදසුනකි. වඩාත් වැදගත් වන්නේ දෙවන පරාක්‍රමබාහු සමයෙහිදීම රචිත කෘතියකින් එම කාර්යය ඉටු කිරීමයි.

දෙවන පරාක්‍රමබාහු රජුගේ භූමිකාවට දුටුගැමුණු චරිතය ආරෝපණය වීම පිළිබඳ තවත් නිදසුන් දඹදෙණිය තදාසන්න ගම්වල ජනප්‍රවාදවලින් කියැවේ. පරාක්‍රමබාහුගේ ගැටවර වියට දුටුගැමුණුගේ ගැටවර වියේ සිදුවීම් ආරෝපණය වී තිබීම එවැන්නකි. ගැමුණු කුමරු, කොත්මලේ කොටගේපිටිය

ගම්මානයේ ඌරුපැළැස්සේ ගෙදර නම් ගොවිගෙදරක හිද්දලයා නමින් හිඳිමින් එම නිවසේ තරුණියන් දෙදෙනෙකු හා ඇති කර ගත් පෙම් හබයකින් පසුව එක් තැනැත්තියක විවාහ කර ගැනීමද, කාවන්තිස්ස රජුගේ අභාවයෙන් පසුව කුමරු සොයා ආ මඟුලැතු ඔහු ඉදිරියේ දණ නවා ඔහුව රජ කරවීමද දුටුගැමුණු සාහිත්‍යයේ එන ඉතා ජනප්‍රිය ජනප්‍රවාදය. ඒ සියල්ල පරාක්‍රමබාහුගේ චරිතයටද ආරෝපණය වී තිබේ. එම ජනප්‍රවාද අනුව ඔහු සැඟවී සිටියේ නාරම්මලට නුදුරු කළුන්දෑව නම් ග්‍රාමයේය. ඔහුද දුටුගැමුණු කළ ආකාරයෙන්ම තමා නැවතී සිටි නිවසේ දියණියන් දෙදෙනා හා පෙම් හබයක් ඇති කර ගෙන එක් දියණියක විවාහ කර ගත්තේය. දිනක් රාජ්‍යයේ උරුමක්කාරයා සොයා ආ මඟුල් ඇතා කුමරු ඉදිරියේ දණ නැවීමෙන් පසුව, ඔහු සිය බිරිඳ හා පුත් කුමරුද සමග ඇතු පිට නැගී නික්ම ගියේ බිරිඳගේ සොයුරියගෙන් 'මන්ද කළු පින් නොකළේ' යැයි අසමිනි (සුමනජෝති, 1964: 19-21) පුදුමයකට මෙන් ගැමුණු කුමරුද කොටගේපිටියෙන් නික්මෙන්නට පෙර සිය බිරිඳගේ සොයුරියගෙන් එම පැනයම අසා තිබේ.

දෙවන පරාක්‍රමබාහු රජු "මලල යුද්ධය, ද්‍රවිඩ යුද්ධය හා ජාවක යුද්ධය" යනාදී සටන් සමූහයක් ජය ගත් බව පූජාවලියේ දැක්වේ (පූජාවලිය, 1998: 512). එහිදී ජාවක යුද්ධය යනුවෙන් අදහස් කරන්නේ අග්නිදිග ආසියානු රටක් වූ තාම්බ්‍රලිංග/තඹලිංගමු හෙවත් ලිගෝර් සිට පැමිණි චන්ද්‍රභානු සමග කළ සටන්ය. පරාක්‍රමබාහුගේ රාජ්‍යත්වයෙන් එකොළොස්වන වර්ෂයෙහි, එනම් ක්‍රි. ව. 1247දී රට ආක්‍රමණය කළ ජාවක චන්ද්‍රභානු පරාජයට පත් විය. ඔහු නැවත ක්‍රි. ව. 1262 ආසන්න වකවානුවකදී පැමිණ යාපහුව බළකොටුව වටලා දන්ත ධාතුව, පාත්‍රා ධාතුව හා ඔටුන්න තමාට පැවරිය යුතු බව දන්වා රජු වෙත දූතයින් යවා තිබේ. ඒ වන විට දෙවන පරාක්‍රමබාහු රජු ජීවත්ව සිටියද ඔහුගේ රෝගී තත්වය නිසා රාජ්‍ය කටයුතු සම්බන්ධව ක්‍රියා කළේ බෝසත් විජයබාහු කුමරුය. ඔහු වීරබාහු කුමරුගේද සහාය ඇතිව චන්ද්‍රභානුගේ දෙවන ආක්‍රමණයද ව්‍යර්ථ කර තිබේ (පරණවිතාන, 1972: 590-596). පූජාවලිය, දඹදෙණි අස්න හා එළු අත්තනගලු වංසය වැනි දේශීය මූලාශ්‍රවල දැක්වෙන්නේ එම සටනේදී චන්ද්‍රභානු මිය ගිය බවයි (පූජාවලිය, 1998: 52; දඹදෙණි අස්න, 1998: 13; එළු අත්තනගලු වංසය, 2000: 139).

දෙවන පරාක්‍රමබාහු රජු මෙම සටනට සහභාගි නොවූ බව පෙනී යතත් එම ගෞරවය ඔහුට පවරන දඹදෙණි අස්න මෙන්ම ජනප්‍රවාදද දුටුගැමුණු-එළාර යුද්ධය ප්‍රතිනිර්මාණය කර තිබේ. දඹදෙණි අස්න හා ප්‍රදේශයේ ජනප්‍රවාද අනුව, පරාක්‍රමබාහු-චන්ද්‍රභානු සටන සිදුව ඇත්තේ වර්තමානයේදී ඇන්නොරුව නමින් හඳුන්වන, දඹදෙණියට නුදුරු ගම්මානයේදීය (දඹදෙණි අස්න, 1998: 10). දුටුගැමුණු හා එළාර මෙන් පරාක්‍රමබාහු හා චන්ද්‍රභානුද ඇතුන් පිට නැගී ද්වන්ද සටනක යෙදුණහ. එහිදී චන්ද්‍රභානු මිය ගියේය. ඔහුගේ සිරුර දැවූ පරාක්‍රමබාහු රජු භෂ්මාවශේෂ නිදන් කර සොහොනක්

කරවා ඊට ගරු බුහුමන් දැක්වූයේලු. සිරුර දැවූයේ යැයි සැලකෙන ස්ථානය අදද 'දාවකේ' නමින් හඳුන්වන අතර, වෙල්යායක් මැද පිහිටි කුඩා ගොඩැල්ලක් චන්ද්‍රභානුගේ සොහොන ලෙස හඳුන්වනු ලැබේ. අතීතයේදී එය විශාලව තිබූ බවත් හතරවටෙන් පිහිටි කුඹුරු පුළුල් කර ගැනීමේදී කැපී යාම නිසා එය ක්‍රමයෙන් කුඩා වී ඇති බවත් ගැමියෝ පවසති (සුමනදාස, 2012).

දඹදෙණි යුගයේ ඉතිහාසයෙන් පෙනී යන්නේ සමස්ත දුටුගැමුණු සාහිත්‍යයම වර්ධනය වීමට හා පුනර්කථනය වීමට ඉතා හිතකර වාතාවරණයක් දෙවන පරාක්‍රමබාහු රාජ්‍ය සමයේ අවසානය දක්වා පැවති බවයි. සංග්‍රාමවලින් තොර නොවූවද, තුන්වන විජයබාහුගේ හා දෙවන පරාක්‍රමබාහුගේ යුගවලදී සාහිත්‍යික හා ආගමික පුනර්ජීවනයක් හට ගත් බව පූජාවලිය හා චූලවංසය යන මූලාශ්‍රයවල සඳහන්ව තිබේ. සාමාන්‍යයෙන්, දීර්ඝකාලීන සමාජ-දේශපාලනික ව්‍යාකූලත්වයකින් පසුව උදා වන සාමකාමීත්වය සමාජයකට ප්‍රබෝධයක් ගෙන එයි. දඹදෙණි යුගයේදී ආගමික හා සාහිත්‍යික දියුණුවක් ඇති වූයේ එවැනි ප්‍රබෝධයක ප්‍රතිඵල වශයෙනි. ජනතාවගේ සිත් පරාධීනත්වයෙන් මුදවා බලගන්වන සංස්කෘතික වීරයින් එවැනි පුනර්ජීවන යුගයකට අවශ්‍යය. දුටුගැමුණු හා යෝධයන් පමණක් නොව ගජබාහු වැනි වීරයන්ද මෙම අවධියේදී ගොඩනගා ගත් ආකාරය ගණනාථ ඔබේසේකර පෙන්වා දී තිබේ (Obeysekere, 1970).

දකුණු ඉන්දියානු ආක්‍රමණිකයින්ව මෙම යුගයේදී 'දෙමළ' යන පොදු නාමයෙන් හඳුන්වා තිබීම අවධානය යොමු කළ යුතු තවත් ලක්ෂණයකි. දෙවන පරාක්‍රමබාහුගේ සත්‍ය ක්‍රියාව හා සම්බන්ධ පූර්වෝක්ත පූජාවලී පාඨය ඊට එක් නිදසුනකි. අග්නිදිග ආසියානුවෙකු වූ ජාවක චන්ද්‍රභානුවද දඹදෙණි අස්නෙහිදී වරක් හඳුන්වා ඇත්තේ "දෙමළ රජු" නමිනි (දඹදෙණි අස්න, 1997: 13). ඉන් පෙනී යන්නේ පැරණි ග්‍රන්ථ රචකයින් සැමවිටම නොවුණත් ඇතැම් අවස්ථාවලදී හෝ 'දෙමළ' නාමය යොදා ඇත්තේ වර්තමානයේදී එනමින් හඳුන්වන ජන වාර්ගික කණ්ඩායම වෙනුවෙන් පමණක් නොවන බවයි. මෙම ලක්ෂණය රාජරත්නාකරය වැනි පසුකාලීන කෘතිවලද දක්නට ලැබේ. එහි සඳහන් වන්නේ "තමලිංගමු රජු ආදී දෙමළ රජුන්" යනුවෙනි (රාජරත්නාකරය, 1995: 112). එය ආක්‍රමණිකයින්ගේ වාර්ගික අනන්‍යතාව පිළිබඳ සාවධාන නොවීම හෝ පූර්ව සාහිත්‍ය කෘතිවල අදහස් පුනර්කථනය කිරීමේ ප්‍රතිඵලයක් වීමට ඉඩ තිබේ.

පසුකාලීන යුදකාමී රජවරුන් වෙත දුටුගැමුණු රජුගේ භූමිකාව ආරෝපණය කිරීම හා වාර්ගිකත්වය පිළිබඳ භේදයකින් තොරව ආක්‍රමණිකයින්ව 'දෙමළ' යන පොදු නාමයෙන් ඇතැම් විට හඳුන්වා තිබීම යන ලක්ෂණ වටහා ගැනීමේදී, සම්බන්ධ කිරීමේ තර්කනය (Associational Logic) නමැති සංකල්පය වැදගත් වේ. මහනුවර යුගයේ සිංහලත්ව විඥානය පිළිබඳ සිය අධ්‍යයන ඇසුරින් මයිකල් රොබර්ට්ස් දක්වන ආකාරයට සියලු පරසතුරු උවදුරු චෝළ ආක්‍රමණ සමගද සියලු යුද වීරයින්

දුටුගැමුණුටද සම්බන්ධ කිරීමේ තර්කනයක් ගොඩනැගී ඇත (Roberts, 2004: 134-136). ඔහුගේ අදහස වන්නේ හටන් කාව්‍ය ඔස්සේ තත්කාලීන සිංහල සාහිත්‍යය තුළ ක්‍රමයෙන් වර්ධනය වූ ඉහත කී සම්බන්ධ කිරීමේ තර්කනය මහනුවර යුගයේ සිංහල ජනයාගේ විඥානයට ස්වකීය සංස්කෘතික අන්‍යයන් (cultural others) කාවැද්දීමේ ශික්ෂණ ක්‍රමයක් වූ බවයි (Roberts, 2004: 36).

දෙවන පරාක්‍රමබාහු පිළිබඳ සමකාලීන සාහිත්‍ය මූලාශ්‍රයවල දැක්වෙන විස්තරවලින් පැහැදිලි වන්නේ එම සම්බන්ධ කිරීමේ තර්කනය දෙවන පරාක්‍රමබාහුගේ අවධිය වන විටද ඉස්මතුව තිබූ බවකි. පරාක්‍රමබාහුගේ යුද ජයග්‍රහණය හැරුණු විට එවැනි තර්කනයක් ගොඩනැගීමට බලපෑවේ යැයි අනුමාන කළ හැකි තවත් සාධකයක් තිබේ. ලංකාව යම් පමණකින් හෝ ආක්‍රමණිකයන්ගෙන් මුදා ගැනීමට තුන්වන විජයබාහුට හා ඔහුගේ පුත්‍රයා වූ දෙවන පරාක්‍රමබාහුට හැකි වුවද රාජ්‍යත්වයේ උරුමය පිළිබඳ ගැටලුවක් ඔවුන්ට තිබිණ. පූර්ව රජවරුන් හා කිසිදු ඥාතිත්වයක් නොපැවති හෙයින්, "රටේ රජකමට වත් රට වැසියාගේ භක්තියට වත් පාරම්පරික අයිතියක්" ඔවුන්ට නොවූ බව ඉතිහාසඥයෝ පෙන්වා දෙති. මේ නිසා විජයබාහුගේ පරපුර පූර්ව රජ පෙළපතක් හා සම්බන්ධ කිරීමට තත්කාලීන ලේඛකයින් ව්‍යාකූල උත්සාහයක් ගෙන තිබේ (පරණවිතාන, 1972: 581-583). දෙවන පරාක්‍රමබාහු රජුව පූර්ව යුද වීරයෙකු වූ දුටුගැමුණුට සමාන කිරීම මගින්, රාජ්‍යත්වය සඳහා ඔහුට අහිමිව තිබූ පාරම්පරික උරුමය යම් ප්‍රමාණයකින් හෝ පූරණය කිරීමට රාජපාක්ෂික ලේඛකයින් උත්සාහ ගත් බව මෙහිදී අනුමාන කළ හැකිය.

ගම්පොළ යුගයේදී ලංකාව ආර්ය චක්‍රවර්තිගේ ආක්‍රමණයට ලක් විය. ඔහුව මර්දනය කරන ලද්දේ කාලිංගයෙකු වූ අලකේශ්වර විසිනි. ලියනගමගේ පෙන්වා දෙන්නේ එක් කාලිංගයෙකු (කාලිංග මාඝ) රට විනාශ මුඛයට හෙළා වසර දෙසීයකට පමණ පසු තවත් කාලිංගයෙකු දෙමළ පාලකයෙකුට එරෙහිව සිංහලයන්ගේ පාර්ශ්වය ගැනීම විචිත්‍රවත් සිදුවීමක් බවයි (ලියනගමගේ, 2010c: 76-97). යෝධයින්ගේ කථාන්තර ඇතුළුව සමස්ත දුටුගැමුණු වෘත්තාන්තයම සද්ධර්මාලංකාරය මගින් පරිපූර්ණත්වයට පත් වන්නේද ගම්පොළ යුගයේදීය.

දුටුගැමුණු රජුගේ හා ඔහුගේ යෝධයින්ගේ කථා ප්‍රතිසංවිධානය කිරීමෙන් දුෂ්ටයාට එරෙහිව දේශීය වීරයෙකු ප්‍රතිනිර්මාණය කර තිබේ. මාඝ පරාක්‍රම පාණ්ඩ්‍යව මැරීය; දුටුගැමුණු එළාරව මැරීය. මාඝ කාලිංගයේ සිට පැමිණ පොළොන්නරුව අත්පත් කර ගත්තේය; දුටුගැමුණු මාගම සිට පැමිණ අනුරාධපුරය අත්පත් කර ගත්තේය. මාඝට සූවිසි දහසක් යෝධයින් සිටියේය; දුටුගැමුණුට දසමහ යෝධයින් ප්‍රධාන කොට ගත් එකොළොස් දහස් එක්සියයක යෝධ සේනාවක් සිටියේය. මාඝ බෞද්ධ වෙහෙරවිහාර වැනසුවේය; දුටුගැමුණු වෙහෙරවිහාර ඉදි කළේය, යනාදී වශයෙනි. ජනතාවගේ ආත්මාභිමානය ඉහළ නැංවීමට එවැනි සංස්කෘතික වීරයින්හට හැකියාව තිබේ. ඒ අනුව මෙහිදී

යෝජනා කරන්නේ, ඒ වන තෙක් විවිධ මූලාශ්‍රයවල විසිරී පැවති යෝධයින්ගේ කථා ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසංවිධානය කරන ලද්දේ දුටුගැමුණු හා ඔහුගේ යෝධයින් වැනි වීරයින්ව ආවර්ජනය කිරීමේ සංස්කෘතික හා දේශපාලනික අවශ්‍යතාවක් හට ගත් නිසා බවයි.

කෝට්ටේ යුගයේ සිට මහනුවර යුගය දක්වා අවධිය

දුටුගැමුණු රජුගේ යෝධයින් පිළිබඳ කථාන්තර ප්‍රතිසංවිධානය වීම සද්ධර්මාලංකාරයෙන් නැවතුණද ඔවුන්ගේ වීරත්වය ආවර්ජනය කිරීම ඉන් පසුකාලීනවද වරින් වර සිදු විය. එය කැපී පෙනෙන්නේ සංග්‍රාම බහුල තවත් වකවානුවක් වූ මහනුවර යුගයේදීයි. මහනුවර යුගයේ රජවරුන් සංග්‍රාමාවතීර්ණ වූයේ යුරෝපීයයන්ට එරෙහිවය. තදීය අවධියේදී පැවති යුද මානසිකත්වය අවබෝධ කර ගැනීමට වඩාත් උචිත මූලාශ්‍රය වන්නේ තත්කාලීන හටන් කාව්‍යමාලාවයි. පෘතුගීසින් හා ලන්දේසින් සමග යුද වැදුණු රණකාමී රජවරුන් ලෙස ප්‍රකට, පළමුවන විමලධර්මසූර්ය, සෙනරත්, දෙවන රාජසිංහ සහ ශ්‍රී වික්‍රම රාජසිංහ යන රජවරුන් මෙම හටන් කාව්‍ය මගින් අතිශයෝක්තියෙන් වර්ණනා කර තිබේ. ඔවුන් යුරෝපීයයන්ට එරෙහිව කළ සටන් වර්ණනයේදීද ආවර්ජනය කර ඇත්තේ දුටුගැමුණු රජුගේ වීරත්වයයි (ශ්‍රී රාජසිංහ වර්ණනාව, 2006: 31, 132 පද්‍ය).

සෙබළුන් සහ ළත	ර
සැඩි දෙමළ සෙන් පුවත	ර
ගොඩ බැස විත් නොහැ	ර
නැසූ විලසින් පෙර අනුරපු	ර

මහත් වානර රකුස් ගනිමින් රාම රාවණ කළ යුදෙක්	දෝ
නොහොත් වෙපසිත් අසුර සෙන් සහ එසක් සුරසෙන් කළ යුදෙක්	දෝ
යළිත් උපතව ගැමුණු නිරිඳුන් දෙමළ සෙන් සහ කළ යුදෙක්	දෝ
වියත් කිවියර බලා පවසති මෙයුද කවුරුන් කළ යුදෙක්	දෝ

මෙම වකවානුවේදී මහනෙල හා දාඨාසේන යන යෝධයින් දෙදෙනා යටපත්ව දසමහ යෝධයින් පමණක් ඉස්මතුව තිබීම විශේෂත්වයකි. නිදසුනක් ලෙස රාජාවලිය ගතහොත් දුටුගැමුණුගේ සංග්‍රාම ව්‍යාපාරය විස්තර කිරීමේදී දසමහ යෝධයින් පිළිබඳව සඳහන් කර තිබේ. එහි සවිස්තරව දැක්වෙන්නේ නන්දිමිත්‍රගේ හා සුරනිමලගේ කථාන්තර සහ විහාර මහා දේවියගේ දොළදුක සංසිඳවීම සඳහා අනුරාධපුරයට ගිය ගමනේදී වේළුසුමන කළ වීර ක්‍රියා පමණි (රාජාවලිය, 1997: 176-190).

දෙවන රාජසිංහ රජුගේ රාජ්‍ය කාලය අවසන් වන තුරු උඩරට රාජධානියට දකුණු ඉන්දියානුවන්ගෙන් සෘජු අහිතකර බලපෑමක් තිබුණේ නැත. සාහිත්‍යය මගින් නඩත්තු කරන ලද්දේ ඓතිහාසිකව පවත්වා ගෙන ආ ආවර්ජනීය ප්‍රතිවිරෝධයකි. එහෙත් උඩරට රාජධානියේ රජවරුන් දකුණු ඉන්දියාවෙන්

විවාහ සම්බන්ධතා ඇති කර ගැනීම ඔස්සේ නායක්කර්වංශිකයන්ගේ බලය මහනුවර ප්‍රදේශයේ වර්ධනය වීම නිසා තත්වය වෙනස් වන්නට විය. නායක්කර් බලපෑමේ උච්චතම අවස්ථාව වූයේ ශ්‍රී වීර පරාක්‍රම නරේන්ද්‍රසිංහ රජුගෙන් පසුව උඩරට කිරුළ නායක්කර් වංශිකයන් අතට පත් වීමයි. එතැන් සිට උඩරට රාජ්‍යය බිඳ වැටීම දක්වා වූ කාලය තුළ නායක්කර් විරෝධී හැඟීම් ඉස්මතු වූ අවස්ථා තුනක් පිළිබඳව කේ. එන්. ඕ. ධර්මදාස සඳහන් කර ඇත (1997/1979: 87-95).

1. වීර පරාක්‍රම නරේන්ද්‍රසිංහගේ අභාවයෙන් පසුව ඔහුගේ මස්සිනා වූ විජය රාජසිංහ රජ කිරීමට යෝජනා වූ අවස්ථාවේදී මිය ගිය රජුගේ යකඩ දෝලියකගේ පුත්‍රයෙකු වූ උනම්බුවේ බණ්ඩාර රජ කරවීමට රාජ සභාවේ පිරිසක් උත්සාහ කිරීම.
2. කීර්ති ශ්‍රී රාජසිංහගේ පියා වූ නරේනප්පාගේ ක්‍රියාකලාපයට එරෙහිව 1749දී කැරැල්ලක් ඇති වීම.
3. කීර්ති ශ්‍රී රාජසිංහ සිය පාරම්පරික පුරුද්දක් වශයෙන් නළලේ අළු ගෑම ගැන ඇති වූ අප්‍රසාදය නිසා ඔහුව ඝාතනය කර සියම් කුමාරයෙකු රජ කරවීමට රාජ සභාවේ පිරිසක් සහ භික්ෂූන් කණ්ඩායමක් සැලසුම් කිරීම.

ශ්‍රී වික්‍රම රාජසිංහට එරෙහිව හට ගත් කැරැල්ල හතරවන අවස්ථාව වශයෙන් සඳහන් කළ හැකිය.

4. ශ්‍රී වික්‍රම රාජසිංහව බලයෙන් පහ කර, බෞද්ධයෙකු රජ කරවීමට රාජ සභාවේ ප්‍රබලයින් උත්සාහ කිරීම.

ධර්මදාස පෙන්වා දෙන්නේ යථෝක්ත අවස්ථාවල නායක්කර් විරෝධී හැඟීම් ඉස්මතු වූයේ ජනවාර්ගික සාධකය පදනම් කර ගනිමින් බවයි. මහනුවර යුගය වන විට සිංහල සංකල්පගත කිරීම තුළ සියලු දකුණු ඉන්දියානුවන් 'දෙමළ' වශයෙන් සැලකුණු බවත්, සමාජයේ සියලු දෙනාම නොවුණත් ප්‍රභූන් සුළු පිරිසක් හෝ ජනවාර්ගික-ආගමික දෘෂ්ටිවාදයෙන් පොළඹවා තිබූ බවත් ඔහුගේ නිගමනයයි (1989: 29-30). ධර්මදාසගේ අදහස් ප්‍රබල විවේචනයකට පාත්‍ර කරන ලද්දේ ලෙස්ලි ගුණවර්ධන විසිනි. ඔහුගේ අදහසට අනුව, ධර්මදාස දැක්වූ යථෝක්ත අවස්ථා සිංහල-බෞද්ධ විරෝධයේ ප්‍රකාශන ලෙස දැක්වීමට තරම් ප්‍රබල නොවේ. විශේෂයෙන් ඇහැළේපොළ වර්ණනාව කාව්‍යය, රජු පාවා දෙමින් ඇහැලේපොළ කළ කුමන්ත්‍රණය සාධාරණීකරණය කිරීමට අවශ්‍ය වූ පුද්ගලයෙකුගේ රචනයක් පමණක් බව ඔහුගේ අදහසයි (1989: 25-26).

උඩරට රාජ්‍යය බිඳ වැටීමෙන් පසු රචිත කිරල සන්දේශය සහ ඇහැලේපොළ වර්ණනාව, දෙමළ ජන වර්ගයට අයත් යැයි සලකමින් නායක්කර්වංශිකයින්ව හෙළා දකියි. අතීතයේ පටන් දෙමළ ජනයාගෙන් මෙරටට හානි වූයේ යැයි පවසයි. එහිදී දුටුගැමුණු හා ඔහුගේ දසමහ යෝධයින්

ආවර්ජනය කිරීමෙන් වැළකී සිටීමට ඔවුන්ට නොහැකි වී තිබේ. දුටුගැමුණු රජු විජිතපුර බළකොටුවට පිවිසීමත් ශ්‍රී වික්‍රම රාජසිංහ රජුව රාජ්‍යත්වයෙන් නෙරපා ඇහැලේපොළ මහනුවරට ඇතුළු වීමත් ඇහැලේපොළ වර්ණනාවේදී සමාන සිදුවීම් ලෙස දැක ඇත්තේ මෙසේය (ඇහැලේපොළ වර්ණනාව, 2001: 86 පද්‍යය).

මෙලක පොරණ ගාමිණි රදු දස මහ යෝ බළ සෙන් ගෙ	න
නිසකව සැඩි දෙමළුන් උන් විජිතපුරට ගොස් වන් මෙ	න
මෙවකට අප මිස කවුදැයි කියා උන්නු දෙමළුන් ගෙ	න
එවක නොයෙක් සෙන් සමගින් යුවරජ නුවරට සපැමි	ණ

කිරල සන්දේශයේ කියැවෙන්නේ දුටුගැමුණුගේ ජයග්‍රහණයටද වඩා ඇහැලේපොළගේ ජය විශිෂ්ට බවය. ශ්‍රී වික්‍රම රාජසිංහ පරාජය කිරීමේදී ඇහැලේපොළ අතින් එකදු දෙමළ මනුෂ්‍යයෙකු හෝ නොමැරුණු බව කවියා ප්‍රශංසාමුඛයෙන් පවසයි (කිරල සන්දේශය, 1961, 53 පද්‍යය).

පොරණ ගැමුණු නරවර සැඩි දෙමළ යු	ද
කරණ සඳ වැදුණු සැරයෙන් පමණ කො	ද
තරණ රාජතරු පළ කළ මෙරණ මැ	ද
මරණ නොම දුනිය දෙමළකටත් එක	ද

එසේම එහි තව දුරටත් සඳහන් වන්නේ එළාරව පැරදවීම සඳහා දුටුගැමුණුට සත් වසරක් ගත වුවද ඇහැලේපොළ දින සතකින් ශ්‍රී වික්‍රම රාජසිංහව බලයෙන් පහ කළ බවය (1961: 123 පද්‍යය). ඒ අනුව, මහනුවර යුගයේදී ඇහැලේපොළ දුටුගැමුණුගේ භූමිකාව ආරෝපණය කර ඇත්තේ දඹදෙණි යුගයේදී දුටුගැමුණු හා දෙවන පරාක්‍රමබාහු සම්බන්ධ කළ ආකාරයෙනි.

මෙම පුනර්කථන ක්‍රියාවලිය පිළිබඳ අවධානය යොමු කිරීමේදී මහනුවර යුගයේ විහාර බිතු සිතුවම් ඉතා වැදගත් සාධකයකි. ජන්මයෙන් නායක්කර්වංශිකයෙකු වූ කීර්ති ශ්‍රී රාජසිංහ රජු හින්දු වත් පිළිවෙත් අනුගමනය කිරීම නිසා සිංහල-බෞද්ධ ප්‍රභූන්ගේ විරෝධතාවලට මුහුණ දුන්නේය. එසේ වුවත් උඩරට රාජධානියේ පාලකයින්ගෙන් බුද්ධාගමට වඩාත් අනුග්‍රහ දැක්වූ රජු වශයෙන් පිළිගැනෙන්නේද ඔහුවය. මෙම පසුබිම සැලකිල්ලට ගනිමින් ජෝන් හෝල්ට් තර්ක කරන්නේ කීර්ති ශ්‍රීගේ අනුග්‍රහයෙන් ප්‍රතිසංස්කරණය කරන ලද බෞද්ධ විහාරවල ඇඳීමට සිතුවම් තෝරා ගෙන ඇත්තේ ඒවායේ තේමා සහ එම තේමා ආශ්‍රිත සන්නිවේදනාර්ථ පිළිබඳ විශේෂයෙන් සැලකිලිමත් වෙමින් බවයි. එම සිතුවම් මගින් බෞද්ධාගමික ලෝක දෘෂ්ටියක් මෙන්ම බෞද්ධ රාජ්‍යත්වය පිළිබඳ දෘෂ්ටියක්ද නිරූපණය කිරීම කෙරෙහි රජු මෙන්ම ඔහුගේ උපදේශකයින්ද සැලකිලිමත් වී තිබේ. ඒ අනුව හෝල්ට් අදහස් කරන්නේ එම සිතුවම් තෝරා ගැනීම රජු මුහුණ දුන් අභියෝග සඳහා වන

සංකේතාත්මක පිළිතුරක් බවත්, සිය අබෞද්ධ ජන්මයට ප්‍රතිපක්ෂව බෞද්ධාගමික අනන්‍යතාවක් ප්‍රකාශ කිරීමට එමගින් ඔහු දැනුවත් උත්සාහයක් ගෙන ඇති බවත්ය (Holt, 1996: 41-72).

කීර්ති ශ්‍රීගේ අනුග්‍රහයෙන් අඳින ලද සිතුවම් මෙහිදී වැදගත් වන්නේ ඒ සඳහා දුටුගැමුණු භූමිකාවද තෝරා ගෙන ඇති බැවිනි. රිදී විහාරය ප්‍රතිසංස්කරණය කරන අවස්ථාවේදී එහි දුටුගැමුණුගේ පිළිමයක් අලුතින් තනවා හෝ පැවති පිළිමයක් ප්‍රතිසංස්කරණය කරවා තිබේ. වඩාත් වැදගත් වන්නේ දඹුලු විහාරයේ අංක 02 ලෙනෙහි එළාර-දුටුගැමුණු යුද්ධයේ චිත්‍රයක් සිතුවම් කර තිබීමයි. සාමාන්‍යයෙන් මහනුවර සම්ප්‍රදායේ චිත්‍ර ඇඳ ඇත්තේ රේඛීය ආඛ්‍යාන දර්ශන වශයෙනි. එහෙත් මෙම චිත්‍රවල සිද්ධි සමීප කර දැක්වීමේ ක්‍රමෝපායක් අනුගමනය කර තිබේ (Holt, 1996:70). ඒ අනුව, එළාර-දුටුගැමුණු යුද්ධයේ වඩාත් උද්වේගකර හා ජයග්‍රාහී මොහොත වන, එළාරට දුටුගැමුණුගේ අවි පහර වැදී ඔහු ශාරීරිකව දුර්වල වන අවස්ථාව ඊට තෝරාගෙන සමීප දර්ශනයක් සේ චිත්‍රණය කර තිබේ.

ඡායා රූපය 01: එළාර-දුටුගැමුණු යුද්ධය දැක්වෙන සිතුවමේ දුටුගැමුණුගේ රූපය - දඹුල්ල විහාරය

මූලාශ්‍ර: ක්ෂේත්‍ර අධ්‍යයනය, 2023

බුද්ධාගම කේන්ද්‍ර කර ගනිමින් එක්සත් රාජ්‍යයක් බිහි කිරීමේ ආරම්භක අවස්ථාව දේවානම්පියතිස්ස යුගයේදී දැකිය හැකි වුවද “රාජ්‍යයේ ප්‍රධාන ධාවක බලවේගයක් ලෙස බෞද්ධාගම වැදගත් හා

ස්ථාවර පදනමක පිහිටුවන ලද්දේ" දුටුගැමුණු විසිනි (සිරිවීර, 2016: 161). මේ නිසා වංසකථා රචකයින් විසින් දුටුගැමුණුව පරමාදර්ශී චරිතයක් බවට පත් කෙරුණු අතර, බෞද්ධ රාජ්‍යත්වයේ සංකේතය වූයේද ඔහුමය. සිය රාජ්‍යත්වයට දේශීය හා විදේශීය වශයෙන් එල්ල වූ අභියෝගවලට එරෙහිව විහාර සිතුවම් මගින් අර්ථාන්විත ප්‍රතිකතිකාවක් සම්පාදනය කිරීමට කීර්ති ශ්‍රී සමත් වීය යන හෝල්ට්ගේ තර්කය අනුව මෙහිදී යෝජනා කළ හැක්කේ, රාජ්‍යත්වය පිළිබඳ සිය පරමාදර්ශය වන්නේ දුටුගැමුණු චරිතය බව කීර්ති ශ්‍රී ප්‍රකාශ කර සිටි බවයි.

එළාර-දුටුගැමුණු යුද්ධයේදී මරණයට පත් වූ මාගම සේනාවේ නිලධාරීන්ව බණ්ඩාර දෙවිවරුන් වශයෙන් ඇදහීම ආරම්භ වී තිබීමද මෙම වකවානුවේදී එම යුද්ධය පිළිබඳ මතකය අලුත් වූ බවට තවත් සාක්ෂ්‍යයකි. මහියංගණය ප්‍රදේශයේ ප්‍රචලිතව සිටින වෙල්ලස්සේ නාග රජ්ජුරු බණ්ඩාර, යුදගනාවේ නාග රජ්ජුරු බණ්ඩාර, දන්තුල නාග රජ්ජුරු බණ්ඩාර, කුඹුකන්දන නාග රජ්ජුරු බණ්ඩාර, කිතුලේ නාග රජ්ජුරු බණ්ඩාර, බිබිලේ නාග රජ්ජුරු බණ්ඩාර, හැපොල නාග රජ්ජුරු බණ්ඩාර, බුලත් වඩන දෙවි රජ (සොරබොර බණ්ඩාර) යනාදී සියලු බණ්ඩාර දෙවිවරුන් දුටුගැමුණු රජුගේ සේනාවේ නිලධාරීන් බවට විශ්වාස කරනු ලැබේ (තිස්ස කුමාර, 2000: 34). බණ්ඩාර දේව සංකල්පය ප්‍රචලිත වීම ආරම්භ වූයේ කෝට්ටේ යුගයෙන් පසුවය. ඉන් පැහැදිලි වන්නේ මහනුවර යුගයේදී හෝ ඊට ආසන්න අවධියකදී බණ්ඩාර දේව සංකල්පය හා දුටුගැමුණු පුරාවෘත්ත සම්මිශ්‍රණය වී ඇති බවයි.

සියලු පරසතුරු උවදුරු චෝළ ආක්‍රමණ සමගද සියලු යුද වීරයින් දුටුගැමුණුටද සියලු සතුරන් දෙමළ වර්ගයාටද සම්බන්ධ කිරීමේ තර්කනයක් (associational logic) සිංහල හටන් කාව්‍ය ඔස්සේ ක්‍රමයෙන් වර්ධනය වූ බවට මයිකල් රොබර්ට්ස් පළ කළ අදහස ඉහත පෙන්වා දෙන ලදි (Roberts, 2004: 134-135). ඉතිහාසයෙන් තෝරාගත් කොටස් පොදු ජන මතකයේ රැඳවීම හා ඒත්තු ගැන්වීම අරමුණු කර ගෙන එම ක්‍රමෝපාය අනුගමනය කෙරුණු බවත් සිංහල ජන විඥානයට ස්වකීය සංස්කෘතික අන්‍යයන් (cultural others) කාවැද්දීමේ ශික්ෂණ ක්‍රමයක් වශයෙන් එය ක්‍රියාත්මක වූ බවත් ඔහුගේ තර්කයයි. මීට සමාන්තරව ඔහු වර්ධනය කර ඇති තවත් අදහසක් වන්නේ සංස්කෘතික අන්‍යයන් ආමන්ත්‍රණය කෙරෙන විශේෂ සිංහල වාක්කෝෂයක් මහනුවර යුගය වන විට වර්ධනය වී තිබූ බවය (Roberts, 2004: 125-130). අනුරාධපුර යුගයේ සිට ගම්පොළ යුගය දක්වා වූ අවධිය විමසීමේදී පෙන්වා දුන් ලක්ෂණයක් වූයේ වාර්ගිකත්වය පිළිබඳ විශේෂත්වයකින් තොරව ආක්‍රමණිකයන්ව 'දෙමළ' යනුවෙන් හැඳින්වීම දඹදෙණි යුගයේදී සිදුව ඇති බවයි. මහනුවර යුගය වන විට සිංහල සංකල්පගත කිරීම තුළ සියලු දකුණු ඉන්දියානුවන් 'දෙමළ' වශයෙන් සැලකුණු බව කේ. එන්. ඕ. ධර්මදාස පෙන්වා දී ඇත (ධර්මදාස, 1989: 29-30). ඒ අනුව, සංස්කෘතික අන්‍යයන්හට

ආමන්ත්‍රණය කෙරෙන සිංහල වාක්කෝෂයේ වර්ධනයට දුටුගැමුණු රජු හා ඔහුගේ යෝධයින්ව ආවර්ජනය කිරීමේ ප්‍රවණතාවද යම් පමණකින් හෝ බලපා ඇතැයි යෝජනා කළ හැකිය.

යටත්විජිත යුගය හා පශ්චාත් යටත්විජිත යුගය

මෙහිදී අවධානය යොමු කරන්නේ යටත්විජිත හා පශ්චාත් යටත්විජිත යුගවලදී දුටුගැමුණු රජුගේ හා යෝධයින්ගේ භූමිකා ආවර්ජනය කෙරුණු ආකාරය කෙරෙහිය. මෙම අවධියේ විශේෂත්වය වන්නේ ක්‍රමයෙන් වර්ධනය වෙමින් පැවති සිංහල-බෞද්ධ ජාතිකවාදී අදහස් සමග එම ක්‍රියාවලිය සම්බන්ධ වී තිබීමයි.

පූර්ව යටත්විජිත යුගයේදී සිංහල ජනයා අතර පැවති සාමූහික විඥානය පරිණත ජනවාර්ගිකත්වයක් දක්වා වර්ධනය වූයේ යටත්විජිත යුගයේදීය. පරිණත ජනවාර්ගිකත්වයක් පැවතීම යන්නෙන් අදහස් කරන්නේ ජනවාර්ගික සවිඥානිකත්වය සමාජයෙහි සාමාන්‍යකරණය වී තිබීමයි. සංවිධානාත්මක සංස්කෘතික හා දේශපාලනික ව්‍යාපාර ගොඩනැගෙන්නේ පරිණත ජනවාර්ගිකත්වයක් පවතින සමාජවලය (Gunawardana, 1995: 04-05). යටත්විජිත යුගයේදී මෙරට ගොඩනැගුණු සංස්කෘතික පුනර්ජීවන ව්‍යාපාරයේ දෘෂ්ටිවාදය පෝෂණය වූයේ මෙරට ඉතිහාසයෙන් හා යුරෝපීය වර්ගවාදී චින්තනයෙනි.

සිංහල මාධ්‍යයෙන් රචිත ලේඛන 1920 පමණ සිට ක්‍රමයෙන් දෙමළ විරෝධී ස්ථාවරයක් ගත් බව පූර්ව පර්යේෂකයින්ගේ අවධානයට ලක්ව තිබේ (Gunawardana, 1989: 32-34). එහිදී සිංහල-බෞද්ධ යන යෙදුම සුලබ භාවිතයට පැමිණි අතර, සිංහල-බෞද්ධ නොවන්නන් කෙරෙහි විරෝධය පෑම යටත්විජිත සංස්කෘතික පුනර්ජීවන ව්‍යාපාරයේ කැපී පෙනෙන කාර්යයක් බවට පත් විය. ගුණවර්ධන පෙන්වා දෙන ආකාරයට, එම නැඹුරුවට කිසියම් පදනමක්ද පැවතිණ. ඔහු පෙන්වා දෙන්නේ, ක්‍රිස්තු භක්තිකයින්ට යටත්විජිත පාලනයෙන් විශේෂ අනුග්‍රහ හිමි වීමත් සමග සිංහල-බෞද්ධයින් ආන්තිකකරණය වීම නිසා ඔවුන්ගේ සාධාරණ අයිතීන් වෙනුවෙන් පෙනී සිටීම අවශ්‍යය යන හැඟීම ඉස්මතු වූ බවයි (Gunawardana, 1989: 33).

සිංහල-බෞද්ධ නොවන්නන් වෙත විරෝධය පෑමේදී සිංහල-බෞද්ධභාවය තහවුරු කරන මූලාදර්ශ අවශ්‍ය විය. එසේ ආදර්ශ සපයා ගැනුණු එක් විභව මූලයක් වූයේ අතීත අනුරාධපුරයයි. ඒ අනුව, සිංහල-බෞද්ධ පුනර්ජීවන ව්‍යාපාරයේ ආරම්භක අදියරේදීම අනුරාධපුරය හා එහි ඉතිහාසය කෙරෙහි විශේෂ අවධානයක් යොමු විය. 1872දී රුවන්වැලි සෑයේ ප්‍රතිසංස්කරණ ව්‍යාපාරයද 1899දී වලිසිංහ හරිශ්චන්ද්‍රගේ මූලිකත්වයෙන් අනුරාධපුරයේ පැරණි පූජනීය නගරය වෙන් කර ගැනීමේ ව්‍යාපාරයද ඇරඹීම මගින් අනුරාධපුරය කේන්ද්‍ර කර ගෙන ආගමික පිබිදීමක් ජනිත වීමට අවශ්‍ය

පසුබිම නිර්මාණය වී තිබේ (කරුණානන්ද, 2001: 162-163). අනුරාධපුරය නමැති ස්ථානය සිංහල බෞද්ධ විඥානයෙහි දිගු කලක් තැන්පත්ව පැවතියද එය උද්‍යෝගී හා ක්‍රියාකාරී සංකේතයක් බවට පත් වූයේ යටත්විජිත යුගයේදී සිංහල බෞද්ධ පුනර්ජීවන ව්‍යාපාරය මගින් අනුරාධපුරය 'යළි ගොඩනැගීම' හේතුවෙනි. එමගින් අනුරාධපුරය නමැති ස්ථානය භෞතික වශයෙන් හා සංකල්පමය වශයෙන් නව මුහුණුවරකින් යුක්තව ඉදිරිපත් කිරීමක් සිදු විය (Nissan, 1989: 64-77). අතීත අනුරාධපුරයෙන් වර්තමානයට ආදර්ශ සැපයිය හැකි සැලකූ සම්පත් අතරට දුටුගැමුණු රජු හා යෝධයින්ද අයත්ය.

සිංහල-බෞද්ධ පුනර්ජීවන ව්‍යාපාරයේ ආරම්භක අවධියේම අඳින ලද සිතුවමක් කෙරෙහි මෙහිදී අවධානය යොමු කිරීම වැදගත් වේ. ඒ, දහනවවන සියවසේ දෙවන භාගයේදී පමණ හඟුරන්කෙත පොත්ගුල් රජමහා විහාරයෙහි ඇඳ ඇති එළාර-දුටුගැමුණු යුද්ධයේ චිත්‍රයයි. මහනුවර යුගයේ චිත්‍රවල වර්ණ ගැන්වීමේ සම්ප්‍රදාය අනුව කහ පැහැයෙන් දුටුගැමුණු පාර්ශ්වයද l¿ පැහැයෙන් එළාර පාර්ශ්වයද නිරූපණය වන බව වැටහේ. පහත දැක්වෙන සිතුවමේ ඉහළ පනේලයෙහි හැඩරුවෙන් එක සමාන පුද්ගලයින් තිදෙනෙකු දර්ශනය වන අතර, වස්ත්‍රාභරණ අනුව ඒ දුටුගැමුණු රජු බව වටහා ගත හැකිය. චිත්‍රය පාදමේ ඇති මාතෘකා පාඨයෙන් වැඩි ප්‍රමාණයක් මැකී තිබුණද 'දුටුගැමුණු රජ්ජුරුවො හා යුද්ධය' යන කොටස ශේෂ වී තිබේ. මෙම යුද්ධය පිළිබඳව සද්ධර්මාලංකාරයේ එන විස්තරයට අනුව, අවසන් සටනේදී එළාර පාර්ශ්වය මුලා කිරීම සඳහා යෙදූ එක් යුද්ධෝපක්‍රමයක් වන්නේ බළකොටු දෙතිසක් තනා, ඒ සෑම බළකොටුවකම දුටුගැමුණුගේ පිළිමයක් සතුරන්ට පෙනෙන ලෙස තැබීමයි. දුටුගැමුණු තෙතිස්වන බළකොටුවෙහි රැඳී සිටියේය. ඉන් මුළා වූ එළාරගේ යෝධයෝ පළමුව 'ව්‍යාජ බළකොටු' බිඳ හෙළා වෙහෙස වූහ (සද්ධර්මාලංකාරය, 1996, 452). මෙම සිතුවමෙන් දැක්වෙන්නේ එම සිද්ධිය යැයි අනුමාන කළ හැකිය. එසේම, දුටුගැමුණු රජු සිටින බළකොටුව වෙත නික්මුණු එළාරගේ දීඝජන්තු යෝධයාව දුටු සුරනිමල යෝධයා ඔහුව වළකන්නට උත්සාහ කර තිබේ. එහිදී දීඝජන්තු කරණමක් ගසා අහසට පැන, සිය පලිහෙන් ආත්මාරක්ෂාව සලසා ගෙන සිටි සුරනිමල වෙත පහර දුන්නේය (සද්ධර්මාලංකාරය, 1996: 452-453). මෙම චිත්‍රයේ පහළ පනේලයේ වම් පසින් දැක්වෙන්නේ එම දර්ශනය වීමට ඉඩ තිබේ. එහි දකුණු පසින් දැක්වෙන්නේ දුටුගැමුණු රජු සහ හල්ලුක අතර ඇති වූ යුද්ධයයි. එම සටනේදී රජු පසුපසින් සිටි ඵුස්සදේව යෝධයා හල්ලුකගේ මුවට හී පහරක් එල්ල කළ අවස්ථාව එහි චිත්‍රණය කර තිබේ. ඒ අනුව මෙහි කහ ඡවි වර්ණයෙන් දැක්වෙන්නේ දසමහ යෝධයින් බවට සැකයක් නොමැත.

ඡායා රූපය 02: එළාර-දුටුගැමුණු යුද්ධය - හඟුරන්කෙත පොත්ගුල් රජමහා විහාරය

මූලාශ්‍ර: ක්ෂේත්‍ර අධ්‍යයනය, 2023

විසිවන සියවසේ මුල් භාගයේදී දුටුගැමුණු චරිතය පිළිබඳ සාහිත්‍යාත්මක උද්‍යෝගයක්ද ඇති වූයේය. ජෝන් ද සිල්වාගේ දුටුගැමුණු (1910) හා විහාර මහා දේවී (1916) වැනි නාට්‍ය, වී. බී. වත්තුහාමිගේ දුටුගැමුණු-එළාර මහායුද්ධ කථාලංකාරය (1923), මාර්ටින් වික්‍රමසිංහගේ රෝහිණී (1929) වැනි ඉතිහාස පාදක නවකථා, පියදාස සිරිසේනගේ ස්වර්ණමාලි මහා කාව්‍යය (1933) සහ එස්. මහින්ද හිමියන්ගේ රත්නමාලී කාව්‍යය (1936) යනාදී නිර්මාණ එම ප්‍රබෝධය පෙන්වන සාක්ෂ්‍ය වේ.

නිදහස ලබන අවධිය වන විට සිංහල-බෞද්ධ පුනර්ජීවන ව්‍යාපාරය බොහෝ දුරට වාර්ගික හා ආගමික ජාතිකවාදී ව්‍යුහයක් තුළ හැඩගැසී තිබිණ. එහි ජනප්‍රියත්වය මෙන්ම බලපෑම්සහගතභාවයද ඉහළ මට්ටමක පැවති බව පෙනී යයි. 1956 සමාජ-දේශපාලන පරිවර්තනය කේන්ද්‍ර කර ගත්, පශ්චාත් නිදහස් සමාජ-සංස්කෘතික පර්යායක් ගොඩනැගීමේ ව්‍යාපෘතියට බලපෑම් කිරීමටද ජාතිකවාදී බුද්ධිමත්හු සමත් වූහ (උයන්ගොඩ, 2021: 99). ඒ අනුව එම ව්‍යාපෘතියේ ව්‍යුහාත්මක ලක්ෂණ ගොඩනැගී ඇත්තේ සිංහල-බෞද්ධ ජාතිකවාදී බුද්ධිමය පරිකල්පනයට අයත් සාමූහික අභිලාෂ අනුව බව පෙනී යයි. ලංකාවේ අතීතය උත්කර්ෂයට නැංවීම ඉන් එක් ව්‍යුහමය ලක්ෂණයකි. යටත්විජිත බලපෑමට එරෙහිව සිංහල-බෞද්ධ ජාතිකවාදී ව්‍යාපාරය සම්ප්‍රේෂණය කළ අදහස් ඔස්සේ පරමාදර්ශී අතීතයක් පිළිබඳ පරිකල්පනයක් ගොඩනැගී තිබුණේ නිදහස ලැබීමට පෙර සිටමය. පශ්චාත් නිදහස් අවධියේදී එම පරිකල්පනය තව දුරටත් ශක්තිමත් වූ බව පෙනී යයි.

මෙම යුගයේදී අතීතය උත්කර්ෂයට නංවමින් දුටුගැමුණු චරිතය ආවර්ජනය කළ අවස්ථා කිහිපයක් තිබේ. සිංහල පමණක් රාජ්‍ය භාෂා තත්වයට නැංවීම සඳහා විසිවන සියවසේ මැද්දී හට ගත් උද්‍යෝගයේදී 'සිංහල පමණක්' රාජ්‍ය භාෂාව කිරීම සඳහා ජීවිත පරිත්‍යාගයෙන් ක්‍රියා කරන බවට අනුරාධපුරයේ රුවන්වැලි සෑ මළුවේ පිහිටි දුටුගැමුණු ප්‍රතිමාව ඉදිරියේ දිවුරුම් දීම එක් අවස්ථාවකි (කෝපරහේවා, 1999: 147). එම කාර්යය සඳහා දුටුගැමුණු පිළිරුව තෝරා ගැනීමට හේතුව ඔහු එළාරගේ ආධිපත්‍යය මැඩ පවත්වා රට එක්සේසත් කිරීමේ ඓතිහාසික සංකේතය වීම හේතුවෙන් බව පැහැදිලිය. දෙවන අවස්ථාව වන්නේ එළාරගේ භෂ්මාවශේෂ නිදන් කර දුටුගැමුණු තැනවූ ස්ථූපය යැයි එතෙක් විශ්වාස කළ ස්මාරකයට, දුටුගැමුණුගේ භෂ්මාවශේෂ නිදන් කළ ස්ථානය යැයි නව අර්ථකථනයක් සැපයීම ආශ්‍රිත සිදුවීම් මාලාවයි (ඔබේසේකර, 1987: 121-129). ජාතිකත්වය පිළිබඳ ආකල්ප ඓතිහාසික පුරාණෝක්ති මඟින් පුන පුනා පෝෂණය වන බවට එවැනි අවස්ථා උදාහරණ වේ.

දුටුගැමුණු චරිතය ශ්‍රී ලංකාවේ සංවර්ධන ව්‍යාපාර සමගද සම්බන්ධව තිබේ. කඩිනම් මහවැලි සංවර්ධන ව්‍යාපාරය නිදහස් ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රධානතම සංවර්ධන ව්‍යාපෘතියයි. එය වටා ගොඩනගන ලද කතිකාවට අනුව එය පැරණි දේශීය සංස්කෘතියේ පුනර්ජීවනයක් විය. මෙහිදී දුටුගැමුණු ආවර්ජනය වීමට පසුබිම ගොඩනැගුණේ ඔහු කලක් සැඟවී සිටියේ යැයි කියැවෙන කොත්මලේ ප්‍රදේශයෙහි මහවැලි ජලාශයක් ගොඩනැගීම තුළිනි. කොත්මලේ ව්‍යාපාරයේ ප්‍රචාරක පාඨය වූයේ 'අතීතය, වර්තමානය හා අනාගතය සම්මුඛ කරන ස්වර්ණමය නිම්නය කොත්මලයයි' යන්නයි. මෙහිදී අවධාරණය කරන අතීතය අනෙකක් නොව, කොත්මලේ ගම්මානයක කලක් වාසය කරමින් සිට රාජ්‍යත්වයට පත් වූයේ යැයි කියැවෙන දුටුගැමුණු රජුගේ යුගයයි. වඩාත් විශේෂ ලක්ෂණය වූයේ කොත්මලේ වෙල් යායකදී කිරුළේ හිමිකරුවා බවට පත් වූ දුටුගැමුණු හා කොත්මලේ උපන් මහවැලි ව්‍යාපාරයේ ඇමතිවරයා සමාන්තරගත වීම ඇරඹීමය. දේශන හා සම්මුඛ සාකච්ඡා යනාදියෙහිදී ඇමතිවරයා ඉදිරිපත් කළ අදහස්වල සාරාංශය වන්නේ දුටුගැමුණු රජු සතුරු බලය බිඳ රට එක්සේසත් කළාක් සේ ඔහු ආර්ථික සංවර්ධනය මගින් රට එක්සේසත් කිරීමට අපේක්ෂා කරන බවයි (තෙන්නකෝන්, 1998: 75).

ඉහත සාකච්ඡා කළ ආකාරයට, දුටුගැමුණු රජුගේ යෝධයින්ගේ භූමිකා ආවර්ජනය කිරීමේ නොහොත් එම කථාන්තර පුනර්කථනය කිරීමේ ක්‍රියාවලියේ එක් ලක්ෂණයක් වන්නේ දුටුගැමුණු භූමිකාව සහ පසුකාලීන යුද වීරයින් අතර සම්බන්ධාත්මක තර්කනයක් ගොඩනැගීමයි. එම ලක්ෂණය කැපී පෙනෙන්නේ දඹදෙණි යුගයේ සිට බව ඉහත පෙන්වා දෙන ලදි. එසේම, එම ලක්ෂණය මහනුවර යුගයේදීද ක්‍රියාත්මකව ඇති බව හටන් කාව්‍ය නිරීක්ෂණයේදී පැහැදිලි වේ. එම ප්‍රවණතාව

නැවත පැන නැංගේ 2009 වර්ෂයේ යුද ජයග්‍රහණයෙන් පසුවය. ඒ, යුද්ධය සඳහා දේශපාලන අනුග්‍රහය සැපයූ ජනාධිපතිවරයාව සම්බන්ධ කර ගනිමිනි. මෙම තර්කනය ක්‍රියාත්මක වූ එක් ප්‍රදර්ශනාත්මක අවස්ථාවක් වූයේ යුද හමුදා නිලධාරීන් වෙනුවෙන් රාජ්‍ය ආරක්ෂක අමාත්‍යාංශයේ අනුග්‍රහයෙන් පැවැත්වුණු 'රණවිරු රියල් ස්ටාර්' වැඩසටහනෙහි අවසන් මහා තරගයයි. ඒ සඳහා ජනාධිපතිවරයාද සහභාගී වී සිටියේය. එම වැඩසටහනේ නිර්මාණ අධ්‍යක්ෂණයේ එක් සැලසුමකට අනුව, දුටුගැමුණු රජු දසමහ යෝධයින් අත ජනාධිපතිවරයාට සන්දේශයක් එවා තිබිණ. තරගයේ විනිශ්චය මණ්ඩලයේ සිටි ජනප්‍රිය රංගන ශිල්පියෙක් හා ජනමාධ්‍යවේදියෙක් වූ පුද්ගලයෙක් ඒ පිළිබඳ අදහස් දක්වමින් කියා සිටියේ දුටුගැමුණු රජු එවැනි සන්දේශයක් මෙරට කිසියම් රාජ්‍ය නායකයෙකුහට එවන්නේ නම් එය ලැබීමට වඩාත් සුදුසු වන්නේ යුද්ධය නිමා කිරීමට අනුග්‍රහ දැක්වූ තත්කාලීන ජනාධිපතිවරයා බවයි. එසේම දුටුගැමුණු රජ පරපුර හා ජනාධිපතිවරයාගේ පරපුර අතර ජන්ම භූමිය හා බැඳුණු ඥාතිත්වයක් පිළිබඳවද ඔහු එහිදී ඉඟි කළේය (https://fb.watch/rfBCKTl3Ab/). දීර්ඝකාලීනව පැවත ආ සම්බන්ධ කිරීමේ තර්කනයක සමකාලීන අදියර ප්‍රදර්ශනය වූයේ එලෙසිනි.

දඹදෙණි යුගයේ සිට වර්තමානය දක්වා වූ විවිධ වකවානුවලදී දුටුගැමුණු භූමිකාව සහ පසුකාලීන යුද වීරයින් අතර සම්බන්ධ කිරීමේ තර්කනය ක්‍රියාත්මක වූ ආකාරය මේ වන විට පෙන්වා දී ඇති හෙයින්, එම තර්කනයේ කර්තෘත්වය දරන්නේ කවරෙක්ද යන්න කෙරෙහි මෙහිදී අවධානය යොමු විය යුතුය. දෙවන පරාක්‍රමබාහු රජුට දුටුගැමුණු චරිතය ආරෝපණය කිරීම පිළිබඳව සෙනරත් පරණවිතාන දක්වා ඇති අදහස මෙහිදී සලකා බැලීම සුදුසු වේ.

එක් අතකින් II පරාක්‍රමබාහු රජතුමා ඉතා භාග්‍ය සම්පන්න විය. එනම් සුළු ජයක් ලැබූ විට හෝ එවැන්නක් හෝ නොලැබූ විට පවා විශාල ජයක් ලැබුණු බව පෙනෙන පරිද්දෙන් වචන යෙදීමට සමත් උගතුන් මේ රජුට සිටීමයි. ඔවුන්ගේ ජීවිත සැපවත් කරනු සඳහා නොමසුරු ව වස්තු පිරිනැමීමෙන් පමණක් නො ව සාහිත්‍ය අගය අතින් උසස් නො වූ පොත්පත් පවා මගුල් ඇතු පිට ගෙන යන්නට සැලැස්වීමෙන් ඔවුන්ට සම්මාන දැක්වීමට රජුට සිදු විය. මරණින් පසු පරාක්‍රමබාහුට ලැබුණේ ඊටත් වඩා කීර්තියකි. චන්ද්‍රභානු රජු පරාජය වූයේ වීරබාහු සහ විජයබාහු යන කුමාරවරුන් දෙදෙනාට බව සමකාලීන පොත්පත්වල සඳහන් වෙතත් II පරාක්‍රමබාහු රජුට ඇස් දෙකට දකින්නට නොලැබුණු ඒ ජාවක ආක්‍රමණිකයා දුටුගැමුණු රජු එළාර රජු මැරූ අන්දමට ම ද්වන්ද සටනක දී II පරාක්‍රමබාහු රජු විසින් ම මැරූ බවක් දඹදෙණි අස්නේ කියා තිබේ (පරණවිතාන, 1972: 596).

යථෝක්ත ප්‍රකාශයෙන් පරණවිතාන පෙන්වා දී ඇත්තේ තත්කාලීන සමාජයේ බුද්ධිමතුන්ගේ හැසිරීමයි. මෙහිදී බුද්ධිමතුන් ලෙස අදහස් කරන්නේ සමාජයට බුද්ධිමය මග පෙන්වීම සිදු කරන

හා/හෝ පාලක පක්ෂයට සෘජුව සහාය දක්වමින් ඔවුන්ගේ ප්‍රතිපත්ති හා ක්‍රියාකාරකම් සමාජය තුළ බුද්ධිමය වශයෙන් යුක්තියුක්ත කරන පුද්ගලයින්ය. ලේඛකයින්, උපදේශකයින්, ගුරුවරුන්, කලාකරුවන්, දේශකයින් හා ජනමාධ්‍යවේදීන් යනාදීන් එහිලා නිදසුන් වශයෙන් දැක්විය හැකිය. දුටුගැමුණු රජු හා සම්බන්ධ ප්‍රවාද දෙවන පරාක්‍රමබාහුගේ චරිතයට ආරෝපණය කරමින් ග්‍රන්ථගත කරන ලද්දේ ඔහුට පක්ෂපාතී වූ තත්කාලීන ලේඛකයින් විසිනි. එසේම, ස්වකීය රාජ්‍යත්වය පිළිබඳ දෘෂ්ටිය සන්නිවේදනය කිරීමට උචිත තේමා හා ජාතක කථා කීර්ති ශ්‍රී රාජසිංහට යෝජනා කරන්නට ඇත්තේ ඔහුගේ උපදේශකවරුන් විය හැකිය. උඩරට රාජධානියේ යුදකාමී රජවරුන් මෙන්ම ඇහැලේපොළ අදිකාරමවද දුටුගැමුණු රජුට සමාන කරන ලද්දේ ඔවුන්ට පක්ෂපාතීත්වය දැක්වූ කවීන් විසිනි. ඉන් පෙනී යන්නේ දඹදෙණි යුගයේ සිට වර්තමානය දක්වාම මෙම සම්බන්ධ කිරීමේ තර්කනය නඩත්තු කරන්නේ විශේෂයෙන්, පාලක පක්ෂයේ ප්‍රතිපත්ති හා ක්‍රියාකාරකම් සමාජය තුළ යුක්තියුක්ත කිරීමෙහි නියැලී සිටින බුද්ධිමතුන් බවයි. ඉහත කරුණට නිදසුනක් ලෙස මහරජ ගැමුණු (චන්ද්‍රසිරි, 2011) නවකථාවද දැක්විය හැකිය. සිංහල-බෞද්ධ දෘෂ්ටිවාදයට එරෙහි දේශීය හා ජාත්‍යන්තර බලවේග යුද්ධයේ යුක්තිසහගතභාවය පිළිබඳව ප්‍රශ්න කිරීම ආරම්භ කළ අවධියක මෙම නවකථාව ලියැවීම එම චෝදනා සඳහා ගොඩනැගූ ප්‍රතිවාදයක් බව ඒ පිළිබඳව කළ පූර්ව විග්‍රහයකදී පෙන්වා දී තිබේ (Dewasiri, 2013: 10). ජාතිකවාදී බුද්ධිමතුන් යුද්ධය සාධාරණීකරණයෙහි යෙදුණු වකවානුවක, මහරජ ගැමුණු නවකථාව මගින් එම බුද්ධිමය දායකත්වය සඳහා සාහිත්‍යික සහායක් සැපයූ බවද එමගින් තර්ක කෙරෙයි.

ඡායා රූපය 03: නන්දිමිත්‍ර යෝධයාගේ වීරත්වය ආවර්ජනය කිරීම සඳහා යුද ජයග්‍රහණයෙන් පසුව ඉදි කළ ප්‍රතිමාවක්

Source: https://travelwithuma.com/rock/kabaragala-rock/

ඉහත දැක්වෙන්නේ නන්දිමිත්‍ර යෝධයාගේ වීරත්වය ආවර්ජනය කිරීම සඳහා යුද ජයග්‍රහණයෙන් පසුව ඉදි කළ ප්‍රතිමාවකි. ජනවාර්ගික ගැටලුවෙහි ආයුධ සන්නද්ධ ස්වරූපය නිමා වීමෙන් පසුව, එම ගැටලුවට අදාළ වෙනත් ස්වරූප ඉස්මතු වී ඇති ආකාරය මෙම ප්‍රතිමාව සම්බන්ධයෙන් ගොඩනැගී ඇති සංවාදයෙන් අවබෝධ කර ගත හැකිය. නන්දිමිත්‍ර යෝධයා පිළිබඳව සඳහන් වෙතැයි විශ්වාස කළ ශිලාලේඛන කිහිපයක් වවුනියාවට නුදුරු මහකච්චකොඩිය හා ඊරුපොතාන වැනි ස්ථානවලින් හමුව තිබේ (Paranavitana, 1970: lxx-lxxi). එම ප්‍රදේශය නන්දිමිත්‍රගේ වාසභූමියක්ව පවතින්නට ඇතැයි විශ්වාසයක් පවතී. යුද ජයග්‍රහණයෙන් වසර කිහිපයකට පසුව ශ්‍රී ලංකා යුද හමුදාවේ අනුග්‍රහයෙන් මහකච්චකොඩියට හා ඊරුපොතානට නුදුරු කිඹුලාගල නම් ස්ථානයෙහි නන්දිමිත්‍රගේ ඉහත දැක්වෙන ප්‍රතිමාව ඉදි කෙරිණි. ඒ අසල ඔහු වෙනුවෙන් කෞතුකාගාරයක්ද පිහිටුවා ඇති අතර, ඒ සමීපයේ 'නන්දිමිත්‍ර ගම' නමින් ගම්මානයක් ඉදි කර යුද්ධයෙන් අවතැන් වූ පවුල් පදිංචි කරවා තිබේ (Sri Lanka Army Website).

යුද්ධයේ නිමාවෙන් පසුව උතුරු-නැගෙනහිර ප්‍රදේශවල හට ගෙන ඇති ඉඩම් ගැටලු සමග නන්දිමිත්‍ර ගම ඉදි කිරීමද සම්බන්ධව ඇත. ඇතැම් පාර්ශ්ව මෙම ක්‍රියාව අර්ථ දක්වා ඇත්තේ උතුරේ සහ නැගෙනහිර වාර්ගික-ආගමික සංයුතිය සිංහල දේශපාලනඥයින්ට වාසි සහගත වන ආකාරයෙන් වෙනස් කිරීම සඳහා ක්‍රමෝපායක් වශයෙන් ජනපදකරණය යොදා ගැනීම සඳහා නිදසුනක් වශයෙනි. තවද, නන්දිමිත්‍ර ගම බවට පරිවර්තනය කර ඇත්තේ කොකවන්කුලම් දෙමළ ගම්මානය බවත්, "බෞද්ධ පූජනීය ස්ථාන කෙළෙසූ දෙමළ ජාතිකයින්ව නැසීමෙන් ස්වකීය සටන් දිවිය ආරම්භ කළ නන්දිමිත්‍ර නමින් ගම්මානයක් පිහිටුවීම මගින් යුද්ධයෙන් පසු බිහි කෙරෙන නව උතුර සංකේතවත් කරන" බවත් අදහස් කර තිබේ (Gunasekara, 2014). ටැමිල් ගාඩියන්හි සඳහන්ව ඇත්තේ සිංහලයින්ගේ මිථ්‍යාමතික නොහොත් පුරාණෝක්තිගත චරිතයක් වෙනුවෙන් දෙමළ ගම්මානයක ප්‍රතිමාවක් ඉදි කෙරෙමින් පවතින බවයි (Tamil Guardian, 2014).

මෙම සංවාදය ලංකාවේ ඉතිහාසය ගොඩනැගීම දේශපාලනය සඳහා වන දෘෂ්ටිවාදාත්මක කාර්යයක් බවට පත්ව තිබෙන ආකාරය පැහැදිලි කරන එක් නිදසුනකි. ශ්‍රී ලංකාවේ ඉතිහාසකරණය, ඉතිහාසය පිළිබඳ ශාස්ත්‍රීය කතිකාව හා ඉතිහාසය පිළිබඳ අනන්‍යතා කතිකාව වශයෙන් ධ්‍රැවීකරණය වී තිබේ. ඉතිහාසය පිළිබඳ ශාස්ත්‍රීය කතිකාව වශයෙන් අදහස් කරන්නේ ඓතිහාසික සාක්ෂ්‍ය පාදක කර ගනිමින් විද්‍යානුකූල කියැවීමක් ඔස්සේ ගොඩනැගෙන අදහස් පද්ධතියකි. ඉතිහාසය පිළිබඳ අනන්‍යතා කතිකාව වශයෙන් සැලකෙන්නේ කිසියම් ජන කණ්ඩායමක වර්තමාන සාමූහික අභිලාෂ අනුව අතීතය ප්‍රතිනිර්මාණය කිරීමේ ක්‍රියාවලියයි. එම කතිකාව සැම විටම නිවැරදි ඓතිහාසික

සාක්ෂ්‍ය මත පමණක් පාදක නොවන අතර, එය බොහෝ විට ස්ථාපිත වන්නේ විශ්වාසය හා පිළිගැනීම මතය (දේවසිරි, 2019: 17-23).

සංකල්පීය වශයෙන් එවැනි විග්‍රහයක් ඉදිරිපත් කළ හැකි වුවද අනුභූතික තලයේදී මෙම කතිකා දෙක මුළුමනින්ම එකිනෙකින් වෙන් වන්නේ නැත. ඒ අනුව, ලංකාවේ ඉතිහාසය ගොඩනැගීම ශාස්ත්‍රීය කාර්යයක් පමණක් නොව දේශපාලනය සඳහා වන දෘෂ්ටිවාදාත්මක කාර්යයක් බවටද පත්ව තිබේ. එහිදී ලංකාවේ ඉතිහාසය පිළිබඳ ශාස්ත්‍රීය කතිකාවට ජනප්‍රිය කතිකාවේ බලපෑම එල්ල වන අතර, ජනප්‍රිය කතිකාවද ශාස්ත්‍රීය කතිකාවෙන් පෝෂණය වෙයි. ඉන් පැහැදිලි වන පරිදි මෙරට ඉතිහාසකරණයේදී ශාස්ත්‍රීය කතිකාව හා අනන්‍යතා කතිකාව එකිනෙකට ප්‍රතිවිරුද්ධ යැයි මතුපිටින් පෙනී ගියද, පශ්චාත් නිදහස් රාජ්‍යය ගොඩනැගීමේ දෘෂ්ටිවාදය තුළදී මෙම කතිකා දෙක අතර සහජීවනයක් පවතී (දේවසිරි, 2019: 49-57). ඒ අනුව මෙහිදී පෙනී යන්නේ වර්තමාන ශ්‍රී ලංකාවේ සිංහල හා දෙමළ වාර්ගික දේශපාලනය හා බැඳුණු ඉතිහාස කතිකා විසින් දුටුගැමුණු රජුගේ හා ඔහුගේ යෝධයින්ගේ භූමිකා එකිනෙකට ප්‍රතිවිරුද්ධ ආකාරයෙන් අර්ථකථනය කෙරෙන ආකාරයයි.

නිගමනය

මෙම පර්යේෂණයේ අවධානය යොමු වූයේ 'දුටුගැමුණු සාහිත්‍යය'ට අයත් යෝධයින්ගේ කථාන්තර කාලානුරූපීව ප්‍රතිසංවිධානය වීම හා එම චරිත වර්තමානය දක්වා වරින් වර ආවර්ජනය කිරීම විග්‍රහ කළ හැක්කේ කෙසේද යන ගැටලුව කෙරෙහිය. අනුරාධපුර යුගයේ සිට ගම්පොළ යුගයේ සද්ධර්මාලංකාරය දක්වා රචිත විවිධ පාලි හා සිංහල ගද්‍ය කෘති ඔස්සේ එම කථා වස්තු ප්‍රතිසංවිධානය වෙමින් පරිණාමය වී තිබේ. කාලිංගමාඝට එරෙහිව සමාන්තර දේශීය පාලනයක් ක්‍රියාත්මක වූ අවධිය වන දඹදෙණි යුගය එම කථාන්තර ප්‍රතිසංවිධානයේ වැදගත් අවධියකි. එතෙක් අවිධිමත්ව විසිරී පැවති දසමහ යෝධයින්ගේ හා තවත් යෝධයින් දෙදෙනෙකුගේ කථා මුල්වරට සැලසුම්සහගතව ලේඛනගත වී ඇත්තේ මෙම යුගයට අයත් පාලි රසවාහිනියේය. ආර්ය චක්‍රවර්තිගේ ආක්‍රමණයට ලක් වූ ගම්පොළ යුගයේදී රචිත සද්ධර්මාලංකාරය මගින් ආකෘතියෙන් මෙන්ම අන්තර්ගතයෙන්ද එම කථාන්තර පරිසමාප්තියට පත් කර තිබේ.

යෝධයන්ගේ කථාන්තර ප්‍රතිසංවිධානය වීම ගම්පොළ යුගයේදී නිමා වුවද ඉන් පසුකාලීනවද ඔවුන්ගේ වීරත්වය වරින් වර ආවර්ජනය කෙරිණ. මහනුවර යුගයට අයත් හටන් කාව්‍යවල හා විහාර බිතු සිතුවම්වල දුටුගැමුණු රජුගේ හා යෝධයින්ගේ චරිත භාවිත කර ඇත්තේ යුරෝපීය ආක්‍රමණිකයන්ට මෙන්ම නායක්කර්වංශිකයන්ගේ බලපෑමටද ප්‍රතිවිරෝධයක් වශයෙනි. විසිවන

සියවසේ සිට දැකිය හැකි තත්වය වන්නේ ක්‍රමයෙන් වර්ධනය වූ දෙමළ විරෝධී ස්ථාවරයට සමගාමීව එම චරිත සිංහල-බෞද්ධ ජාතිකවාදී කතිකාවට ඇතුළත් කර ගැනීමයි.

පූර්වෝක්ත සන්දර්භය අනුව, යෝධයින්ගේ කථාන්තර කාලානුරූපීව ප්‍රතිසංවිධානය වීම හා එම චරිත වර්තමානය දක්වා වරින් වර ආවර්ජනය කිරීමේ ප්‍රවණතාව පිළිබඳව අවධාරණය කළ යුතු සාධක කිහිපයකි. ඉන් පළමුවැන්න වන්නේ යෝධයින්ගේ වීරත්වය ආවර්ජනය කිරීම හා දුටුගැමුණු රජුගේ භූමිකාවේ වැදගත්කම ඉස්මතු වීම එකිනෙකට සමාන්තර වීමයි. යෝධයින්ගේ කථා "දීප මට්ටමට වර්ධනය වූයේත් ජනයාගේ ජනප්‍රියත්වයට හා ගෞරවයට පාත්‍ර වූයේත්" ඔවුන් දුටුගැමුණු රජුගේ ජීවිතයට සමීප පුද්ගලයින් වූ බැවිනි (පල්ලියගුරු, 2006: 42). විශේෂයෙන් යුද සෙන්පතීන් වූ බැවිනි.

මෙම ප්‍රවණතාව ආශ්‍රිත දෙවන සාධකය වන්නේ දුටුගැමුණු හා ඔහුගේ යෝධයින් පිළිබඳ උනන්දුවක් හට ගෙන ඇත්තේ යුද වාතාවරණයක් හෝ සංස්කෘතික පුනර්ජීවනයක් පැවති කාලවකවානුවලදී වීමය. යෝධයින්ගේ කථා ප්‍රතිසංවිධාන වීමේ හා ඔවුන්ව ආවර්ජනය කිරීමේ ක්‍රියාවලිය සිදු වූ දඹදෙණි, කුරුණෑගල, ගම්පොළ, මහනුවර, යටත්විජිත හා පශ්චාත් යටත්විජිත යන කාල වකවානු, සංග්‍රාම බහුල වූ හෝ සාමාජික-සංස්කෘතික පුනර්ජීවනයක් සිදු වූ අවධි වේ. බාහිර තර්ජනයකට මුහුණ දෙන සමාජයකට මෙන්ම පුනර්ජීවනය වෙමින් පවතින සමාජයකටද සංස්කෘතික වීරයින් අවශ්‍ය වන අතර, දුටුගැමුණු රජු හා ඔහුගේ යෝධයින්ගේ වීරත්වය ආවර්ජනය කිරීමෙන් එම අවශ්‍යතාව යම් ප්‍රමාණයකින් සපුරා ගෙන තිබේ. ඉතිහාසයේ කිහිප අවස්ථාවකදීම සිංහල ජනයාගේ සාමූහික විඥානය ගොඩනැගූ මූලික සාධකය වූයේ යුද්ධයයි (Roberts, 2004: 109-130; දේවසිරි, 2019, 59).

තෙවැන්න, පසුකාලීන යුදකාමී පාලකයින් හා දුටුගැමුණු රජු අතර සම්බන්ධ කිරීමේ තර්කනයක් ගොඩනැගී තිබීමයි (Roberts, 2004). මෙය මුල් වරට පැහැදිලිව දෘශ්‍යමාන වන්නේ දඹදෙණි යුගයේදීය. බෞද්ධ විරෝධීන් පරාජය කළ පූර්ව දේශීය රජවරුන්ට දඹදෙණි යුගයේ රාජ්‍යත්වය පිළිබඳ මතවාදය තුළ විශේෂත්වයක් හිමි විය. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, එළාරව පරාජය කළ දුටුගැමුණු චරිතය මාඝව පරාජය කළ දෙවන පරාක්‍රමබාහුට ආරෝපණය කර ඇති බව මෙම පර්යේෂණයේදී සාහිත්‍යික හා ජනශ්‍රැතික මූලාශ්‍රය ආශ්‍රයෙන් අනාවරණය කරන ලදි. මහනුවර යුගයේ යුදකාමී රජවරුන් වෙනුවෙන් මෙන්ම, ආයුධ සන්නද්ධ සටනක් නොකළද සංස්කෘතික අන්‍යයන්ට එරෙහිව මතවාදාත්මක සටනක් කළේ යැයි ඇතැම් පාර්ශ්ව පිළිගන්නා ඇහැලේපොළ අදිකාරම වෙනුවෙන්ද එම සම්බන්ධ කිරීමේ තර්කනය ක්‍රියාත්මක වී ඇත. වඩාත් මෑතකාලීන නිදසුන වන්නේ, එල්. ටී. ටී. ඊ. සංවිධානය මර්දනය කිරීම සඳහා දේශපාලන නායකත්වය සැපයූ ජනාධිපතිවරයාටද දුටුගැමුණු භූමිකාව ආරෝපණය කර තිබීමයි.

තෝරා ගත් චරිත හා සිද්ධි වරින් වර ආවර්ජනය කිරීමෙන් සිදු වන්නේ ඒ පිළිබඳ මතකය යාවත්කාලීන වීමයි. ඒ අනුව, යෝධයින්ගේ කථාන්තර ප්‍රතිසංවිධානය කිරීම හා ඔවුන්ව නැවත නැවතත් ආවර්ජනය කිරීම මගින් දුටුගැමුණු රජු හා ඔහුගේ යෝධයින්ව පොදු ජන මතකයේ රඳවා ගෙන තිබේ. එම සමස්ත ක්‍රියාවලියම සිංහලයන්ගේ සාමූහික විඥානය ගොඩනැගීමේ ක්‍රමෝපායක් නොහොත් බුද්ධිමය ව්‍යාපෘතියක් වශයෙන් දිගු කලක් මුළුල්ලේ පවත්වා ගෙන ඇතැයි නිගමනය කළ හැකිය.

සමුද්දේශ

ඇහැලේපොළ වර්ණනාව, (2000). බන්දුසේන ගුණසේකර (සංස්.), කොළඹ: එස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ .

උයන්ගොඩ, ජයදේව. (2021/1989). “සංස්කෘතිය, මූලධර්මවාදී මතවාද සහ බුද්ධිමය ආධිපත්‍යය,” ලංකාවේ නව ප්‍රති ජාතිකවාදී චින්තනයේ දස වසක්: නූතන ලාංකේය බුද්ධිමය ඉතිහාසයේ පැතිකඩක්, පළමු වෙළුම 1987-1991, නිර්මාල් රංජිත් දේවසිරි (සංස්.), කළුබෝවිල: විදර්ශන ප්‍රකාශන, පි. 89-102.

එ¸ අත්තනගලු වංසය. (2000). කෝන්ගස්තැන්නේ ආනන්ද හිමි (සංස්.), රත්නපුr: කේ. ආනන්ද.

කරුණානන්ද, උක්කුබණ්ඩා, (2001). බ්‍රිතාන්‍යයන් යටතේ උතුරු මැද පළාත 1900-1931, කොළඹ: ඇස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ.

ඔබේසේකර, ගණනාථ, (1987). ‘දුටුගැමුණුගේ හෘද සාක්ෂිය.‘ යාත්‍රා 1. සුනිල් ගුණසේකර (පරි.), රංජනී ඔබේසේකර, එම්. සින්නතම්බි සහ කේ. ටී. සිල්වා (සංස්.), පේරාදෙණිය ලංකා සමාජ ගවේෂණ සංගමය, පි. 98-130.

කිරල සන්දේශය, (1961). සී. ඊ. ගොඩකුඹුරේ (සංස්.). කොළඹ.

කුලසූරිය, ආනන්ද, (1997). සිංහල සාහිත්‍යය 04, බොරලැස්ගමුව: සී/ස (පෞද්) විසිදුනු ප්‍රකාශකයෝ.

කෝපරහේවා, සඳගෝමි, (1999). භාෂානුරාගයේ දේශපාලනය, කොළඹ: එස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ.

ගුණවර්ධන, ආර්. ඒ. එල්. එච්., (2007a). ‘රාජ්‍යයට පූර්විකාව: පුරාතන ශ්‍රී ලංකාවේ දේශපාලන ආයතනවල විකාශයේ මුල් අදියරක්’, උරුමයක ආවර්ජන: පූර්ව නූතන ශ්‍රී ලංකාවේ ඉතිහාස ශාස්ත්‍රවේදීත්වය, 1 භාගය, එම්. රෝහණදීර ඇතුළු අය (සංස්.), මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදල, පි. 91-135.

ගුණවර්ධන, ආර්. ඒ. එල්. එච්., (2007b). ‘සංග්‍රාම, රාජ්‍යය හා පූර්වීය ලෝක ආර්ථිකය: පුරාතන හා මුල මධ්‍යතන ශ්‍රී ලංකාවේ සන්නද්ධ අරගල හා ආර්ථිකය’, උරුමයක ආවර්ජන: පූර්ව නූතන ශ්‍රී ලංකාවේ ඉතිහාස ශාස්ත්‍රවේදීත්වය, 1 භාගය, එම්. රෝහණදීර ඇතුළු අය (සංස්.), මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදල, පි. 607-647.

චන්ද්‍රසිංහ, තුසිත් සාගර, ‘යෝධයාගේ පා පහරින් පිටි වී ගල් වෙයි’, සිළුමිණ, 2017 දෙසැම්බර් 09.

චන්ද්‍රසිරි, ජයන්ත, (2011). මහරජ ගැමුණු, බොරලැස්ගමුව: සී/ස (පෞද්) විසිදුනු ප්‍රකාශකයෝ.

තිස්ස කුමාර, ආනන්ද. (2000). දුටුගැමුණු රජතුමා හා සබැඳි ජනශ්‍රැති (මාගම-අනුරාධපුරය යුද්ධ ගමන් මාර්ගය ආශ්‍රිත), සංස්කෘතික කටයුතු දෙපාර්තමේන්තුව.

තෙන්නකෝන්, සෙරීනා. (1998). 'ජනවාර්ගික අර්බුදයේ සංකේතාත්මක වර්තතා', ප්‍රසන්න රත්නායක (පරි.), ශ්‍රී ලංකාවේ සංස්කෘතිය හා මතවාදය පිළිබඳ දේශපාලනය, ප්‍රසන්න රත්නායක සහ රංජිත් පෙරේරා, (සංස්.), කොළඹ: සමාජ විද්‍යාඥයින්ගේ සංගමය, පි. 01-52.

දඹදෙණි, කුවේණි, සිහබා අස්නත්‍රය, (1997). මා. මෛත්‍රිපාල (සංස්.), කොළඹ: එස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ.

දීපවංශය, (1959). කිරිඇල්ලේ ඤාණවිමල හිමි (සංස්.), කොළඹ: සීමාසහිත ඇම්. ඩී. ගුණසේන සහ සමාගම.

දේවසිරි, නිර්මාල් රංජිත්, (2019). ලංකාවේ ඉතිහාසය: දෘෂ්ටිවාද විචාරයක්. කළුබෝවිල: විදර්ශන ප්‍රකාශන.

ධීරානන්ද හිමි, හඟුරන්කෙත, (2016). 'පූර්ව රාජ්‍ය අවධියේ දේශපාලන පසුබිම', ශ්‍රී ලාංකේය ඉතිහාසය, වෙළුම 1, ඩබ්ලිව්. ඉන්ද්‍රකීර්ති සිරිවීර (සංස්.), කොළඹ: සීමාසහිත ඇම්. ඩී. ගුණසේන සහ සමාගම, පි. 119-150.

පරණවිතාන, සෙනරත්, (1964). 'ආර්ය ජනාවාස: සිංහලයෝ', ලංකා විශ්වවිද්‍යාලයේ ලංකා ඉතිහාසය, 1 කාණ්ඩය, නිකලස් ආටිගල ඇතුළු අය (සංස්.), විශ්වවිද්‍යාල මුද්‍රණාලය, පි. 81-94.

පරණවිතාන, සෙනරත්, (1972). 'දඹදෙණි රජ පෙළපත'. ලංකා විශ්වවිද්‍යාලයේ ලංකා ඉතිහාසය, 1 කාණ්ඩය, II භාගය, නිකලස් ආටිගල ඇතුළු අය (සංස්.), විශ්වවිද්‍යාල මුද්‍රණාලය, පි. 581-601.

පල්ලියගුරු, චන්ද්‍රසිරි (2006). 'පුරාවෘත්තයේ හා පුරාකථාවේ සුසංයෝගය: දස මහා යෝධයින් පිළිබඳ ජනශ්‍රැති විද්‍යාත්මක අධ්‍යයනයක්,' ප්‍රණාම- මහාචාර්ය නන්දසේන මුදියන්සේ අභිනන්දන, ගාමිණී දැල බණ්ඩාර (සංස්.), කොළඹ: එස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ, පි. 30-45.

පූජාවලිය, (1998). ඒ. වී. සුරවීර ඇතුළු අය (සංස්.), ජාතික පුස්තකාල හා ප්‍රලේඛන සේවා මණ්ඩලය.

මහාවංසය, (2012). බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථාන සංස්කරණය, දෙහිවල: බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය.

මේධානන්ද හිමි, එල්ලාවල, (2000). දුටුගැමුණු මහරජතුමාගේ දසමහා යෝධයෝ, කර්තෘ ප්‍රකාශනයක්.

මේධානන්ද හිමි, එල්ලාවල, (2008). දුට්ඨගාමිණී අභය මහරජතුමාගේ දශමහා යෝධයින් සහ තවත් දෙදෙනෙක්, කොළඹ: දයාවංශ ජයකොඩි සහ සමාගම.

රසවාහිනී, (2004). කැලිගම විජිතනන්ද හිමි (සංස්.), දාපනේ ශ්‍රී ජයසුමන ප්‍රජාසංවර්ධන පදනම.

රාජරත්නාකරය, (1995). කරුණාදාස රූපසිංහ (සංස්.), කොළඹ: එස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ.

රාජාවලිය, (1997). ඒ. වී. සුරවීර (සංස්.). අධ්‍යාපන ප්‍රකාශන දෙපාර්තමේන්තුව.

ලියනගමගේ, අමරදාස, (2010a). 'මාඝගේ ලංකා ආක්‍රමණය: බලහත්කාරයෙන් ආගමකට හරවා ගැනීමේ දුර්ලභ නිදර්ශනයක්', පූර්ව නූතන ශ්‍රී ලංකාව: සමාජය රාජ්‍යය සහ ආගම, කොළඹ: සමාජ විද්‍යාඥයින්ගේ සංගමය, පි. 247-276.

ලියනගමගේ, අමරදාස, (2010b). 'ලංකා ඉතිහාසයේ මධ්‍යතන යුගයේ එන කේරළයෝ: ප්‍රතිවිරුද්ධ අවස්ථා දෙකක් පිළිබඳ අධ්‍යයනයක්', පූර්ව නූතන ශ්‍රී ලංකාව: සමාජය රාජ්‍යය සහ ආගම, කොළඹ: සමාජ විද්‍යාඥයින්ගේ සංගමය, පි. 75-97.

ලියනගමගේ, අමරදාස, (2010c). 'ලංකා ඉතිහාසයේ මධ්‍යතන යුගයේ එන කේරළයෝ: ප්‍රතිවිරුද්ධ අවස්ථා දෙකක් පිළිබඳ අධ්‍යයනයක්', පූර්ව නූතන ශ්‍රී ලංකාව: සමාජය රාජ්‍යය සහ ආගම, කොළඹ: සමාජ විද්‍යාඥයින්ගේ සංගමය, පි. 76-97.

වික්‍රමසිංහ, සිරිමා, (1965). 'ස්වදේශීය සාහිත්‍ය කෘති', අනුරාධපුර යුගය, අමරදාස ලියනගමගේ සහ රණවීර ගුණවර්ධන (සංස්.), විද්‍යාලංකාර විශ්වවිද්‍යාලයීය මුද්‍රණාලය, පි. 01-23.

විජේසිරිවර්ධන, සුනිල්, (1995). 'රන් තෙලඹුව නම් දොඩමළු රුක', තීර්ථ-කලා සංස්කෘතික විමර්ශන, සුනිල් විජේසිරිවර්ධන (සංස්.), නුගේගොඩ: විභවි සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය.

ශ්‍රී රාජසිංහ වර්ණනාව, (2006). චන්ද්‍රසිරි පී. ලියනගේ (සංස්.), කොළඹ: සමයවර්ධන සමාගම.

සහස්සවත්ථුප්පකරණය, (1999). වෑගම පියරතන හිමි (සංස්.), කොළඹ: එස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ.

සද්ධර්මාලංකාරය, (1996). ශ්‍රී ලංකා ප්‍රාචීන භාෂෝපකාර සමාගමේ සංස්කරණය, බත්තරමුල්ල: අධ්‍යාපන ප්‍රකාශන දෙපාර්තමේන්තුව.

සිරිවීර, ඉන්ද්‍රකීර්ති, (2016). 'රාජ්‍යයේ වර්ධනය', ශ්‍රී ලාංකේය ඉතිහාසය, වෙළුම 1, ඩබ්ලිව්. ඉන්ද්‍රකීර්ති සිරිවීර (සංස්.), කොළඹ: සීමාසහිත ඇම්. ඩී. ගුණසේන සහ සමාගම, පි. 151-174.

සිංහල ශබ්දකෝෂය, (1990). 20 කාණ්ඩය, සංස්කෘතික කටයුතු දෙපාර්තමේන්තුව.

සිංහල ථූපවංසය, (1955). ගලගම සරණංකර හිමි (සංස්.), කොළඹ: රත්නාකර පොත් වෙළඳ ශාලාව.

සීහළවත්ථුවේ සිංහල අනුවාදය: ඉතා පැරණි සිංහල බණ කථා, (2002). පොල්වත්තේ බුද්ධදත්ත හිමි (පරි.), දෙහිවල: බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය.

සුමනජෝති හිමි, දෙගම්මැද (1964). දඹදෙණි යුගය - ප්‍රථම භාගය, තලවතුහේන්පිට; ශෝභන ග්‍රන්ථාකරය.

සුමනදාස. ඒ., (2012). සම්මුඛ සාකච්ඡාව, 06. 08. 2012, ඇන්නරුව, කිතලව.

Dharmadasa, K. N. O. (1997/1979). 'The Sinhala Buddhist Identity and the Nayakkar Dynasty in the Politics of the Kandyan Kingdom,' Sri Lanka. Collective Identities Revisited, Vol. 01, Michael Roberts (ed.), Colombo: Marga Institute, pp. 79-104.

Dharmadasa, K. N. O. (1989). 'The People of the Lion: Ethnic Identity, Ideology and Historical Revisionism in Contemporary Sri Lanka', Sri Lanka Journal of Humanities, Vol. 15, University of Peradeniya. pp. 01-35.

Dewasiri, Nirmal Ranjith. (2013). 'History' after the War: Historical Consciousness in the Collective Sinhala-Buddhist Psyce in Post-War Sri Lanka, Colombo: International Centre for Ethnic Studies.

Gunasekara, Tisaranee. (2014). "Reengineering the Nation," Colombo Telegraph, 2014 September 11. https://www.colombotelegraph.com/index.php/reengineering-the-nation-2/

Gunawardana, R. A. L. H. (1979). "The People of the Lion: The Sinhala Identity and Ideology in History and Historiography", The Sri Lanka Journal of Humanities, Vol. V, Part 1 and 2, University of Peradeniya. pp. 18-36.

Gunawardana, R. A. L. H. (1995). Historiography in a Time of Ethnic Conflict: Construction of the Past in Contemporary Sri Lanka, Colombo: Social Scientists' Association.

Holt, John Clifford. (1996). The Religious World of Kirti Sri: Buddhism, Art and Politics in Late Medieval Sri Lanka, Oxford University Press.

Metoyer, R., Zhi, Q., Janczuk, B., & Scheirer, W. (2018). 'Coupling story to visualization: Using textual analysis as a bridge between data and interpretation,' In 23rd International Conference on Intelligent User Interfaces, pp. 503-507. doi: https://doi.org/10.1145/3172944.3173007

Nissan, Elizabeth, (1989). "History in the Making: Anuradhapura and the Sinhala Buddhist Nation," Social Analysis: The International Journal of Social and Cultural Practice, No. 25, Berghahn Books, pp. 64-77.

Obeyesekere, Gananath, (2004). 'Gajabahu and the Gajabahu Synchronism: an Inquiry into the Relationnship between Myth and History', (1970), The Ceylon Journal of Humanities, Vol. 01, No. 01, University of Ceylon Peradeniya, pp. 25-56.

Paranavitana , S. (1970). "Paladins of Dutthagamini," Inscriptions of Ceylon, Colombo: The Department of Archaeology, pp. lxx-lxxii.

Roberts, Michael. (2004). Sinhala Consciousness in the Kandyan Period 1590-1815, Nugegoda: Sarasavi.

Sri Lanka Army Website, https://www.army.lk/news/army-sponsored-%C3%A2%E2%82%AC%CB%9Cnandimithra-gama%C3%A2%E2%82%AC%E2%84%A2-vested-displaced-families-wanni

Tamil Guardian, 2014 September 13. https://www.tamilguardian.com/content/army-builds-mythical-sinhala-statue-tamil-village

Voxco. (2021). 'Everything about Textual Analysis and its Approaches,' voxco.com.blog/ everything-about-textual-analysis-and-its-approaches/

ආඛ්‍යාන narrations
Volume 09 | Issue 02 | July-December 2024 | Article 04
ISSN 2478-0642

CC BY NC ND

Open Access, Refereed Biannual Journal of the Center for Indigenous Knowledge and Community Studies, Sabaragamuwa University of Sri Lanka
Submit your academic papers to director@cikcs.sab.ac.lk
Follow this and additional works at: www.sab.ac.lk
e-mail: director@cikcs.sab.ac.lk

සාන්දෘෂ්ටිකවාදී දර්ශනය සහ සාහිත්‍යය විග්‍රහ කිරීමෙහි ලා ජෝර්ජ් ලූකාස්ගේ ප්‍රවේශයෙහි ප්‍රාමාණිකත්වය

දිල්හානි වාසනා ජයරත්න, සිංහල අධ්‍යනාංශය, පේරාදෙණි විශ්වවිද්‍යාලය,
g.dilhaniwasana@gmail.com

Received: 31 December 2023 / **Revised:** 14 June 2024 / **Accepted:** 27 June 2024

සාරසංක්ෂේපය

බටහිර දාර්ශනික ක්ෂේත්‍රයේ ගොඩනැගුණු දර්ශනවාදයක් ලෙස සාන්දෘෂ්ටිකවාදය හඳුනාගත හැකිය. මනුෂ්‍ය පැවැත්ම සාධනය කරන සාහිත්‍යික න්‍යාය සාන්දෘෂ්ටිකවාදය නම් වේ. සාහිත්‍ය විෂයෙහි පූර්ණ අධ්‍යයනයක යෙදුනෙකු ලෙස හංගේරියානු ජාතික ජෝර්ජ් ලූකාස් හඳුනාගත හැකිය. පුද්ගලත්වය පදනම් කරගත් මිනිසාගේත් පොදු අවශ්‍යතා පදනම් කරගත් සමාජයීය මිනිසාගේත් සම්මිශ්‍රණය ජෝර්ජ් ලූකාස් අපේක්ෂා කරයි.මොහු සාන්දෘෂ්ටිකවාදය විශ්ලේෂණයේදී ලංකාවේ වසර ගණනාවක් සාන්දෘෂ්ටිකවාදය අවබෝධ කර ගැනීමේ පහසුව තකා හඳුනාගන්නට වූවෙකි. එහිදී මොහු සාන්දෘෂ්ටිකවාදී සාහිත්‍ය ලක්ෂණ පහක් පෙන්වා දෙන්නට වුණි. එම ලක්ෂණ සාන්දෘෂ්ටිකවාදී දර්ශනය සහ සාහිත්‍යය කියවා ගැනීමට කෙතරම් දුරට ප්‍රාමාණිකදැයි විමසා බැලීම මෙම පර්යේෂණයේදී සිදු කෙරිණ. සාන්දෘෂ්ටිකවාදී දර්ශනය හා සාහිත්‍ය විග්‍රහ කිරීමෙහි ලා ජෝර්ජ් ලූකාස්ගේ ප්‍රවේශයෙහි ප්‍රාමාණිකත්වය කවරාකාර වේ ද? යන්න පර්යේෂණ ගැටලුවයි. පර්යේෂණයේ මූලික අරමුණ සාන්දෘෂ්ටිකවාදී දර්ශනය සහ සාහිත්‍යය විග්‍රහ කිරීමෙහි ලා ජෝර්ජ් ලූකාස්ගේ ප්‍රවේශය කෙතරම් දුරට අදාළ වන්නේ ද යන්න අධ්‍යයනය කිරීමයි. එහිදී සාන්දෘෂ්ටිකවාදයේ තිබෙන හරයාත්මක තත්ත්ව ඛණ්ඩනය වීමක් සිදු වන්නේ ද යන්න අධ්‍යයනය කිරීම උපඅරමුණකි. ප්‍රාථමික හා ද්විතීයීක මූලාශ්‍රය භාවිතයෙන් ඒකරාශී කරගත් දත්ත විස්තරාත්මකව විශ්ලේෂණය කිරීම පර්යේෂණ ක්‍රමවේදයයි. මෙහි දී අනාවරණය වූයේ ජෝර්ජ් ලූකාස්ගේ ප්‍රවේශය

ඔස්සේ සාන්දෘෂ්ටිකවාදය පහත හෙළීමක් සේම සාන්දෘෂ්ටිකවාදයේ තිබෙන ඒක පුද්ගලභාවය නිශේධනීය ලෙස කියවීමක් සිදු වේ. ඒ ඔස්සේ සාන්දෘෂ්ටිකවාදය මඟින් අපේක්ෂිත හරයාත්මක තත්ත්ව ඛණ්ඩනය වීම සිදු වේ. එබැවින් සාන්දෘෂ්ටිකවාදී දර්ශනය සහ සාහිත්‍යය කියවීමේදී ජෝර්ජ් ලූකාස්ගේ ප්‍රවේශය උපයුක්ත කොට ගැනීමෙන් සාන්දෘෂ්ටිකවාදී දර්ශනය අපහරණය වීමක් සිදුවන බව මෙහිදී අනාවරණය වුණි.මේ අනුව සාන්දෘෂ්ටිකවාදී දර්ශනය සහ සාහිත්‍යය විග්‍රහ කිරීමෙහිලා ජෝර්ජ් ලූකාස්ගේ ප්‍රවේශය ප්‍රාමාණික නොවන බව නිගමනය කළ හැකිය.

ප්‍රමුඛ පද: *ජෝර්ජ් ලූකාස්, ප්‍රාමාණිකත්වය, බටහිර දර්ශනය, සාන්දෘෂ්ටිකවාදය, සාහිත්‍යය*

හැඳින්වීම

මිනිසාට සේම බාහිර ලෝකයේ ඇති සෑම දෙයකටම පැවැත්මක් ඇත. එහෙත් බාහිර ලෝකයේ ඇති කිසියම් ද්‍රව්‍යයකට වඩා මිනිසාගේ පැවැත්ම සුරක්ෂිත කර ගැනීම කෙරෙහි අවධානය යොමු කළ යුතුය. අජීවී වස්තුවකට වඩා සජීවී වස්තුවක පැවැත්මෙහි සුරක්ෂිතතාවය විවිධාකාර ගැටලු හමුවේ බිඳ වැටෙන අවස්ථා බොහෝය. එනිසා මිනිසාගේ පැවැත්ම පිළිබඳ අවධානයෙන් සිතා බැලිය යුතුය. සාන්දෘෂ්ටිකවාදයේ මූලික තර්කනය එයයි. මිනිසා පිළිබඳ අධ්‍යයනය කිරීම අසීරු වුවද මිනිසාගේ පැවැත්ම අවධාරණයට ලක් කරන මෙම සාන්දෘෂ්ටිකවාදී සාහිත්‍යය පුද්ගල ජීවිතය ගැඹුරින් කියාපාන හෙයින් සාන්දෘෂ්ටිකවාදය යනු කුමක්දැයි පැහැදිලිව කියවා ගැනීම වැදගත් වේ.

සාන්දෘෂ්ටිකවාදය යම් තරමකට හඳුනාගෙන එම දර්ශනය තම විෂය පථයට ඈඳා ගත් සාහිත්‍ය විචාරකයෙකු ලෙස ජෝර්ජ් ලූකාස් හඳුනාගත හැකිය. ඔහු සාහිත්‍ය විෂයයෙහි පූර්ණ අධ්‍යයනයෙහි යෙදුණෙකි. මාක්ස්, එංගල්ස් වැනි දාර්ශනිකයන්ගේ අදහස් ඔස්සේ සාහිත්‍යයෙහි යථා ස්වරූපය අධ්‍යයනය කිරීම ලූකාස් අතින් සිදු වුණි. එහිදී ඔහු සාන්දෘෂ්ටිකවාදී දර්ශනය හා සාහිත්‍යය විග්‍රහ කර ගැනීම පිණිස එහි අඩංගු සාහිත්‍යමය ලක්ෂණ කිහිපයක් හඳුනා ගන්නට විය.

ජෝර්ජ් ලූකාස් යනු මාක්ස්වාදී චින්තකයෙකි. ඔහු අතින් තම දර්ශනය හා සාන්දෘෂ්ටිකවාදී දර්ශනය සංසන්දනයක් සිදු වුණි. එහෙයින් ලූකාස් සන්දෘෂ්ටිකවාදී දර්ශනය හා සාහිත්‍යය විග්‍රහ කිරීම පිණිස ඉදිරිපත් කරන ලක්ෂණ කෙරෙහි නැවත විමසා බැලීම අතිශය වැදගත් කාරණයකි. මාක්ස්වාදියෙකු අතින් සාන්දෘෂ්ටිකවාදය විස්තර කිරීම ගැටලු සහගත තත්ත්වයක් වේ. සාන්දෘෂ්ටිකවාදය අරමුණු කරනුයේ මෙලොව පුද්ගල මානසික තත්ත්ව වුවද, මාක්ස්වාදය යනු ක්‍රියාකාරී විප්ලවයකට ආරාධනා කරන දර්ශනයකි. එවිට ඔහු අතින් සාන්දෘෂ්ටිකවාදී සාහිත්‍ය කෙරෙහි නිශේධනාත්මක ආකල්පයක් නිර්මාණය වීමට පුළුවන. එහෙයින් ජෝර්ජ් ලූකාස් හඳුනාගත් සාහිත්‍යමය ලක්ෂණ සාන්දෘෂ්ටිකවාදී දර්ශනය හා සාහිත්‍ය විග්‍රහ කිරීමෙහිලා කෙතරම් දුරට ප්‍රාමාණික වන්නේද යන්න විමර්ශනයට ලක්

කිරීම වැදගත් වේ. මෙමඟින් අපේක්ෂිත අභිප්‍රාය ද එයයි. එහිදී සාන්දෘෂ්ටිකවාදී සාහිත්‍ය ලක්ෂණ හඳුනාගත හැකි නවකතා හා කෙටිකතා නිර්මාණ යොදා ගනිමින් නිදර්ශනාත්මකව කරුණු ගෙනහැර දැක්වීමට අපේක්ෂා කරයි.

සාහිත්‍ය විමර්ශනය

01 කලංසූරිය, ඒ.ඩී.පී. ***නූතන බටහිර දර්ශනය.*** කොළඹ: අධ්‍යාපන ප්‍රකාශන දෙපාර්තමේන්තුව, 1973.

මෙම කෘතියෙහි සාන්දෘෂ්ටිකවාදය නිර්වචනාත්මකව හඳුනා ගැනීමක් සිදු කරයි. පසුව සාන්දෘෂ්ටිකවාදය පැනනැඟීමට හේතු විමසා බලමින් එම දර්ශනය පිළිබඳ විග්‍රහාත්මකව සාකච්ඡා කිරීමක් මෙහි සිදු කර ඇත. එහෙත් මෙහිදී ජෝර්ජ් ලූකාස් සාන්දෘෂ්ටිකවාදය අර්ථ දැක් වූ ආකාරය පිළිබඳ හෝ එහි ප්‍රාමාණිකත්වය පිළිබඳ හෝ සාකච්ඡා වී නොමැත.

02 රාජපක්ෂ, ධර්මා. ***සාන්දෘෂ්ටිකවාදය සහ ආධ්‍යාත්මික පෙරළිය පසුබිම් වූ සිංහල නවකථා.*** මාතර: විමසුම ප්‍රින්ටර්ස්,2002.

සාන්දෘෂ්ටිකවාදී සාහිත්‍යය න්‍යාය අර්ථ විවරණය කිරීමේ පරිච්ඡේදයක් මෙහි දක්වා ඇත. එහි මිනිසාගේ ආධ්‍යාත්මය ගවේෂණය කිරීමක් හා මිනිස් ජීවිතයට නව අරුතක් එක් කිරීමට දැරූ ප්‍රයත්නයක් ලෙස සාන්දෘෂ්ටිකවාදය අර්ථ විවරණයට ලක් කොට ඇත. එහිදී විවිධ විචාරකයන් සාන්දෘෂ්ටිකවාදය පිළිබඳ දැක් වූ අදහස් ද දක්වා ඇත. පසුව සාන්දෘෂ්ටිකවාදයේ හදවත නොහොත් මිනිසාගේ ආධ්‍යාත්මික සිතිවිලි යන මැයෙන් ගෙන සාන්දෘෂ්ටිකවාදය හා ආධ්‍යාත්මික පෙරළිය පසුබිම් වූ සිංහල නවකතා නිදර්ශනාත්මකව ගෙන සාකච්ඡා කොට තිබේ. එහෙත් මෙහිදී ජෝර්ජ් ලූකාස් සාන්දෘෂ්ටිකවාදය කෙරෙහි දැක් වූ ආකල්පය එම දර්ශනය විග්‍රහ කර ගැනීම පිණිස කෙතෙක් දුරට ඉවහල් වේ දැයි සාකච්ඡා වී නොමැත.

03 ගුණවර්ධන, පී. ඩයස්. **සාන්දෘෂ්ටිකවාදය.** හොරගොල්ල: නිශාන්ත ප්‍රකාශකයෝ, 1994.

මෙහිදි මානව හිතවාදි දර්ශනයක් ලෙස ගොඩනැගුණු සාන්දෘෂ්ටිකවාදය විවිධ දාර්ශනික පිරිස් සිය අවධානයට හසු කරගත් ආකාරය සාකච්ඡා වේ. එසේම විවිධ දාර්ශනිකයන් සාන්දෘෂ්ටිකවාදී දර්ශනය ඔවුනොවුන්ගේ විචාරවාද හා හසු කර ගනිමින් සන්සන්දනාත්මක විවරණයක් සිදු කරයි. කෙසේ වෙතදු මෙහිදී ජෝර්ජ් ලූකාස්ගේ ප්‍රවේශය සාකච්ඡා කිරීමක් සිදු නොකරයි.

04 සුරවීර, ඒ.වී. **සමාජීය සාහිත්‍ය අධ්‍යයනය.** කොළඹ : ගොඩගේ පොත් මැදුර, 2002.

මෙම කෘතියේදී ජෝර්ජ් ලූකාස් යන මැයෙන් පරිච්ඡේදයක් වෙන් කොට ඇත. එහිදී සාන්දෘෂ්ටිකවාදී දර්ශනය හා සාහිත්‍යය කෙරෙහි ලූකාස් දැක් වූ අදහස් දක්වයි. පසුව එම අදහස් නිදර්ශනාත්මකව විවරණයක් ද සිදු කරයි. එහෙත් මෙහිදී ජෝර්ජ් ලූකාස් සාන්දෘෂ්ටිකවාදී දර්ශනය කෙරෙහි දැක් වූ ආකල්පය කෙතෙක් දුරට එම දර්ශනය විග්‍රහ කර ගැනීම පිණිස ඉවහල් කර ගත හැකි දැයි යන්න සාකච්ඡා කර නැත.

05 වික්‍රමසිංහ, මාර්ටින්. **සිංහල නවකථාව හා ජපන් නවකථා හෙවණැල්ල**. කොළඹ : ගුණසේන සමාගම, 1969.

සාන්දෘෂ්ටිකවාදී දර්ශනය හා සාහිත්‍යය කෙරෙහි ලූකාස් දැක්වූ අදහස් සනාථ කරමින් නිදර්ශනාත්මක විවරණයක් සිදුකර ඇත. එහෙත් මෙහිදී ජෝර්ජ් ලූකාස් සාන්දෘෂ්ටිකවාදී දර්ශනය කෙරෙහි දැක් වූ ආකල්පය කෙතෙක් දුරට එම දර්ශනය විග්‍රහ කර ගැනීම පිණිස ඉවහල් කර ගත හැකි දැයි යන්න සාකච්ඡා කර නැත.

පර්යේෂණ අරමුණු

සාන්දෘෂ්ටිකවාදී දර්ශනය සහ සාහිත්‍යය විග්‍රහ කිරීමෙහිලා ජෝර්ජ් ලූකාස්ගේ ප්‍රවේශය කෙතරම් දුරට අදාළ වන්නේද යන්න අධ්‍යයනය කිරීම මෙහි ප්‍රධාන අරමුණයිග සාන්දෘෂ්ටිකවාදයේ තිබෙන හරයාත්මක තත්ත්ව ඛණ්ඩනය වීමක් ජෝර්ජ් ලූකාස් ඔස්සේ සිදු වන්නේද යන්න අධ්‍යයනය කිරීම මෙම අධ්‍යයනයේ අනුඅරමුණයි.

පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය

මෙම පර්යේෂණයට අදාළව දත්ත හා තොරතුරු ලබා ගැනීම උදෙසා ප්‍රධාන මූලාශ්‍රය තුනක් උපයෝගි කර ගැනුණි. එනම්, ප්‍රාථමික මූලාශ්‍රය, ද්විතීයික මූලාශ්‍රය, තෘතීයික මූලාශ්‍රය වශයෙනි. ප්‍රාථමික මූලාශ්‍රය සඳහා තෝරාගත් සිංහල නවකතා කිහිපයක් අධ්‍යයනය කෙරුණි. ද්විතියික මූලාශ්‍රය සඳහා පුස්තකාල පරිශීලනය ඔස්සේ දත්ත රැස් කරන ලදි. මෙහිදී ග්‍රන්ථ, පුවත්පත්, සඟරා, ලිපි අධ්‍යයනය කෙරිණ. තෘතීයික මූලාශ්‍රය යටතේ විද්‍යුත් මූලාශ්‍රය භාවිතය සිදු වුණි. ප්‍රාථමික හා ද්විතියික මූලාශ්‍රය භාවිතයෙන් ඒකරාශී කරගත් දත්තගුණාත්මක පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය යටතේ ගැනෙන විස්තරාත්මක ක්‍රමය ඔස්සේ විශ්ලේෂණය කිරීම පර්යේෂණ ක්‍රමවේදයයි.

ප්‍රතිඵල හා සාකච්ඡාව

සාන්දෘෂ්ටිකවාදී සාහිත්‍ය න්‍යාය අර්ථ විවරණය

බටහිර දාර්ශනික ක්ෂේත්‍රයේ ගොඩනැගුණු සුවිශේෂී දර්ශනවාදයක් ලෙස සාන්දෘෂ්ටිකවාදය හඳුනාගත හැකිය. මනුෂ්‍ය පැවැත්ම (Human existence) සාධනය කරන සාහිත්‍යයික න්‍යාය සාන්දෘෂ්ටිකවාදය නම් වේ. "සාන්දෘෂ්ටිකවාදය යනු ඉංග්‍රීසියේ දැක්වෙන 'Existentialism' යන ඉංග්‍රීසි වචනයට සිංහල භාෂාවෙන් සැපයූ පාරිභාෂික වචනයයි" (කලංසූරිය, 1973: 321). මාර්ටින් වික්‍රමසිංහ 'නවකතාව හා විරාගය' යන කෘතියේදී සාන්දෘෂ්ටිකවාදය "භවසත්තාවාදය" (වික්‍රමසිංහ, 1965: 170) ලෙස හඳුන්වා ඇත. එසේම "ප්‍රවර්තනවාදය, සත්තාවාදය" (වීරසිංහ, 1988: 128) අස්තිත්වවාදය යන පද කීපයක්ම මෙම දර්ශනය හඳුනා ගැනීමට ව්‍යවහාරික පද වේ. මිනිසාගේ පැවැත්ම මූලික කරගෙන ගොඩනැගෙන සාන්දෘෂ්ටිකවාදී දර්ශනයේ පුරෝගාමියා ලෙස "සොරෙන් කියකිගාඩ් (Soren Kierkegard) (ක්‍රි.ව. 1813-1853) නම් ඩෙන්මාර්ක් දාර්ශනිකයා..."(රාජපක්ෂ, 2002: 2) පෙන්වා දිය හැකිය. ඔහුට අමතරව ෆෙඩ්රික් නිට්ෂේ, මාර්ටින් හයිඩෙගර්, ජීන් පෝල් සාත්‍රේ, ඇල්බයා කැමූ ආදීහු මෙම දර්ශනයෙහි නිර්මාතෘවරු වෙති.

මානව හිතවාදී දර්ශනයක් ලෙස ගොඩනැගුණු සාංදෘෂ්ටිකවාදය විවිධ දාර්ශනික පිරිස් තම අවධානයට හසුකරගෙන තිබීම විශේෂිතය.

> යසුහාරි තකෙඋමි පවසන්නේ දෙදහස් පන්සිය වසරක් බුදු දහම සාංදෘෂ්ටික තේමාවන් සහිත දර්ශනයක් ලෝ දනන් වෙත දුන් බවයි. විශේෂයෙන්ම භවය හා ශූන්‍යය, සාන්දෘෂ්ටික චින්තාවේ මාධ්‍යමික දර්ශනය වන්නේ බුදු දහමේ ඉගැන්වෙන භවය හා ශූන්‍යය ආභාෂයෙනි. මෙම දර්ශනය මිනිසා විසින් අවබෝධ කරගනු ලැබීමත් ඔහුගේ නිෂ්ටාව (එන්ඩ්) සැබෑ භවය විශේෂකරණ කරන්නා වූත් ඊට බාධා කරන්නා වූත් අගතිගාමී චින්තාවන් හා බලපෑම් නිශේධනය කර එය ස්වාධීන කිරීමත් මෙම දර්ශනවාදයේ අරමුණයි(ගුණවර්ධන, 1994:68).

පී ඩයස් ගුණවර්ධන ප්‍රකාශ කළේ සාංදෘෂ්ටිකවාදය බෞද්ධ දර්ශනයේ ඇතැම් ලක්ෂණ හා සාමාන්‍ය වෙමින් සමාජයීය හා ජීවන අත්දැකීම් ඇසුරින් මතුවුණු මනුෂ්‍ය ස්වභාවය ගැඹුරින් හුවා දැක්වීමට උත්සාහ ගත් දර්ශනයක් බවයි.

> "...එය මිනිසා පිළිබඳ දර්ශනයකි; මිනිසාගේ ආධ්‍යාත්මය ගවේෂණය කිරීමකි; මිනිස් ජීවිතයට නව අරුතක් එක් කිරීමට දැරූ උත්සහයකි"(රාජපක්ෂ, 2002:1).

මෙලෙස ධර්මා රාජපක්ෂ තම 'සාංදෘෂ්ටිකවාදය සහ අධ්‍යාත්මික පෙරළිය පසුබිම් වූ සිංහල නවකථා' කෘතියෙහි සාන්දෘෂ්ටිකවාදයේ වැදගත්ම ප්‍රවේශය මිනිස් පැවැත්ම අවධාරණය කිරීම බව ප්‍රකාශ කරයි.

> තම පැවැත්ම නිසා ම මිනිසා පුද්ගලයෙකු වශයෙනුත්, සමාජයේ අන්‍යයන් අතර පැවැත්මෙන්, සමාජ පුද්ගලයෙකු වශයෙනුත් ගෙන සාපේක්ෂව හා නිරපේක්ෂව බැලීමේ දාර්ශනික ප්‍රයත්නයක් හෙවත් ප්‍රවණතාවක් සාන්දෘෂ්ටිකවාදයෙහි දක්නට ඇත (ගුණවර්ධන, 1994: 19).

මෙහිදී මිනිසා තනි පුද්ගලයෙකු වශයෙන් හා සමාජයීය පුද්ගලයෙකු වශයෙන් යන දෙඅංශයෙන්ම පැවැත්ම සාධනය කරන දර්ශනවාදයක් ලෙස සාන්දෘෂ්ටිකවාදය අර්ථ ගන්වා ඇත.

> මේ අනුව මිනිසාගේ පැවැත්මට හිතකර පරිසරයක් ගොඩනැගීමත් පවතින පරිසරය හා සමාජය වඩා සුඛිත මුදිත නීරෝගී එකක් කිරීමට මග පෙන්වීමත් එම දර්ශනයේ මූලික අංගයක් බව පෙනේ (බාලසූරිය, 1992: 29).

මෙලෙස පවතින සමාජ, සංස්කෘතික ක්‍රමය තුළ එක් එක් පුද්ගලයින් නිරූපණය කරන තත්ත්ව, පුද්ගල හැකියා, පුද්ගල අදහස් යනාදී සියල්ල ප්‍රතික්ෂේප කොට පුද්ගලයා පිටමන් කිරීම වෙනුවට එම පුද්ගලයා සමාජයේ සංවර්ධන කර්තව්‍ය සඳහා යොදා ගැනීමේ එළඹුමක් ලෙස සාන්දෘෂ්ටිකවාදය හඳුන්වා ඇත. එහෙයින් සාන්දෘෂ්ටිකවාදය මිනිස් අවස්ථා, මිනිස් පැවැත්ම යනාදිය සම්බන්ධයෙන් ඉදිරිපත් කෙරෙන අපූර්ව විග්‍රහයක් යැයි ප්‍රකාශ කළ හැකිය.

සාන්දෘෂ්ටිකවාදයේ ආරම්භය

සාන්දෘෂ්ටිකවාදී දර්ශනය බිහිවීම කෙරෙහි ප්‍රධාන වශයෙන් බලපෑ සාධක දෙකකි.

01. "මෙතෙක් ඉදිරිපත් වූ සමස්ත දර්ශන ඉතිහාසය තුළ මිනිසාගේ පැවැත්මට ලැබී තිබූ තැන ඉතා අල්ප වීම" (රාජපක්ෂ, 2002:2).

විශ්වය පුරා ව්‍යාප්තව පැතිර ගිය බොහෝ දර්ශනවාද අරමුණු කොට ගන්නේ මිනිසාගේ ලෞකික ජීවිතය පසෙකලා ලෝකෝත්තර ජීවිතය විග්‍රහ කිරීමට වේ. එම එකදු දර්ශනවාදයක් හෝ දෙවියන් වහන්සේගේ පැවැත්ම සනාථ කිරීමට උත්සුක වූවා මිස මිනිසාගේ පැවැත්ම කෙරෙහි අවධානය යොමු කර නොමැත. එහෙයින් ආගමෙන් වියුක්ත වූ ස්වාධීන දෘෂ්ටියකින් මිනිස් ජීවිත දෙස බැලීමට අවශ්‍ය විය. එම අවශ්‍යතාවය පෙරටු කර ගනු ලැබුවේ සාන්දෘෂ්ටිකවාදී දර්ශනය විසිනි.

පරම විඥානවාදී නිගමන අවිශ්වාස කිරීම ආරම්භ කරමින් එම දර්ශන කෙරෙහි දෑඩතර බලපෑම් කළ අයෙකු ලෙස මෙහිදී හෙගල් නම් ජර්මන් දාර්ශනිකයා වැදගත් වේ. ආගම අයථා ලෙස මිනිස් ජීවිතයට සිදු කරන බලපෑම අඩාල කරමින් ආගමෙන් වියුක්තව මිනිස් ජීවිත දෙස බැලීමේ වැදගත්කම මොහු අදහස් කරයි. එම ප්‍රවේශය සාන්දෘෂ්ටිකවාදය ගොඩනැගීමේ ප්‍රබල හේතුකාරකයක් ලෙස හඳුනාගත හැකිය.

02. "යුරෝපීය සමාජවලට මුහුණ පෑමට සිදු වූ යුද්ධ කෝලාහල ආදී අර්බුදවල ස්වභාවය" (කලන්සූරිය, 1975:6).

18 හා 19 වැනි සියවස්වල පැවති යුදමය කාල වකවානු හේතුවෙන් පුද්ගල මතය ව්‍යාකූල විය. පුද්ගලයාගේ පුද්ගලත්වය අභිබවා සංවිධාන ව්‍යුහ සකස් වී මිනිසා යම්කිසි ආකාරයක අතරමන් වීමකට ලක් වීම සිදු වේ. අසරණභාවයකට, පීඩනයකට ලක් වේ. එම වාතාවරණය තුළ මෙයට පිටිවහලක් විය හැකි දර්ශනයක අවශ්‍යතාවය පැන නගී. එසේම යුදමය තත්ත්ව මත පරාජිත ස්වභාවයකින් යුක්ත චරිත සමාජය හා ගැටෙමින් සමාජයෙහි පරාජිත, නිෂ්ක්‍රිය, අකර්මණ්‍ය චරිත ලෙස ලේබල් ගැසීමෙන් සෑම චරිතයක්ම එක්තරා හුදෙකලා වීමකට පත් වේ. දෙබිඩි, ගණිකා, මංකොල්ලකරුවන්, අනාථ, අංගවිකල, කනවැන්දුම් වැනි චරිත සමාජයෙහි නිර්මාණය වන්නේද මෙබඳු පසුබිම්වල වේ. මෙය සාන්දෘෂ්ටිකවාදී පිවිසුමට ප්‍රබල එළඹුමකි.

මෙපරිද්දෙන් සාන්දෘෂ්ටිකවාදී දර්ශනයෙහි බිහිවීම කෙරෙහි අවධානය යොමු කිරීමේදී පැහැදිලි වනුයේ මානවයාගේ පැවැත්ම ප්‍රධානතම ධර්මතාව කොට ගනිමින් සාම්ප්‍රදායික දර්ශනවාද අතික්‍රමණය කළ දර්ශනයක අවශ්‍යතාවය මත සාන්දෘෂ්ටිකවාදී දර්ශනය බිහි වූ බවයි. එහෙයින් මෙම දර්ශනයෙහි අස්තිත්වය හෙවත් පැවැත්ම යන කාරණය ප්‍රධාන තර්කය ලෙස හඳුනාගත හැකිය. එහෙයින් සාරයට පෙර පැවැත්ම යන කාරණය මෙහිදී වැදගත් වේ. නියම පැවැත්ම ඇත්තාට ජීවත් වීමේ සාරය නිසි ආකාරයෙන් අවබෝධ කොටගත හැකිය. තම තමන්ගේ පැවැත්මේ ස්වභාවය අනුව ජීවත් වීමේ නියම සාරය තමාටම නිපදවා ගත හැකි වේ.

සාන්දෘෂ්ටිකවාදී සාහිත්‍ය ලක්ෂණ

සාන්දෘෂ්ටිකවාදී ලක්ෂණ විග්‍රහයෙහිලා එම ලක්ෂණ නිශ්චිත වශයෙන් මෙපමණකැයි සඳහන් කළ නොහැකි වුවද එම සාහිත්‍ය දර්ශනය අධ්‍යනයේදී හඳුනාගත හැකි ප්‍රමුඛතම ලක්ෂණ කිහිපයකි. මිනිසාට හිතකර සමාජ වාතාවරණයක් ගොඩ නැගීම සාන්දෘෂ්ටිකවාදයෙහි මූලිකම අභිප්‍රාය වේ. පුහු ඊනියා සදාචාර සංස්කෘතිය පසෙකලා මිනිසාට හිතකාමී, සෑම මිනිසාගේම අදහස්, ක්‍රියාකාරකම්වලට

ඉඩ ප්‍රස්තාව හිමිකර දෙන ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී සංස්කෘතියක් සෑම මිනිසෙකුට අවශ්‍ය වේ. මිනිසාට හිතකර තත්වයක් සේම මිනිස් සිත සිය ග්‍රහණයට නතුකර ගැනීමටද සාන්දෘෂ්ටිකවාදයට අවශ්‍ය විය.

පුද්ගලයාගේ ඇතුළු හදවතට ආලෝක ධාරා එල්ල කරන සාන්දෘෂ්ටිකවාදී චින්තකයෝ පුද්ගල ආධ්‍යාත්මික ගවේෂණයක යෙදෙති. සාන්දෘෂ්ටිකවාදයේ හදවත ලෙස ඇතැම් සන්දෘෂ්ටිකවාදීන් හඳුන්වන්නේ මෙම සංකල්පයයි (රාජපක්ෂ, 2002:6).

නීතිගත කළ පද්ධති තුල සිර වූ පුද්ගල ආධ්‍යාත්මය හුවා දැක්වීම සාන්දෘෂ්ටිකවාදී සාහිත්‍ය දර්ශනයෙහි හදවත බඳුය. ඒ අනුව මිනිස් සිත නැතිනම් පුද්ගලයාගේ ඇතුළු හදවත ආධ්‍යාත්මික ගවේෂණයක යෙදීම සාන්දෘෂ්ටිකවාදී සාහිත්‍ය න්‍යායයෙහි ලක්ෂණයක් ලෙස හඳුනාගත හැකිය.

එසේම සාන්දෘෂ්ටිකවාදී සාහිත්‍ය න්‍යායයෙහි ලක්ෂණ අතරට ගැනිය හැකි කාරණයක් නම් සාන්දෘෂ්ටිකවාදී දර්ශනය පුද්ගල ජීවන අපේක්ෂා පුබුදු කිරීමයි. මිනිසා තමන්ගේ සවිඥානිකත්වය ඔස්සේ තමාට පිහිටිය යුතු වටිනාකම් හඳුනාගත යුතුය. එම වටිනාකම් හඳුනාගැනීම මත මිනිසාට තම අවට ලෝකය මනාව අවබෝධ කොටගත හැකිය. එහෙයින් මිනිසාගේ සතුට, විවේකය, අනන්‍යතාවය, ස්වාධීනත්වය, නිදහස, ස්වෛරීභාවය යනාදිය අවබෝධ කරගැනීමට උපයුක්ත දර්ශනවාදයක් ලෙස සාන්දෘෂ්ටිකවාදය සාහිත්‍යකරණයට යොදා ගත හැකිය.

විශේෂයෙන්ම පුද්ගල නිදහස හා සංතුෂ්ටිය ස්ථාපිත කිරීමට ගත් උත්සාහයක ඵලයක් ලෙස සාන්දෘෂ්ටිකවාදය හඳුනා ගැනේ. එහිදී පුද්ගල ආධ්‍යාත්මිකත්වය විශ්ලේෂණය කරමින් පුද්ගලයාගේ පරම නිදහස අපේක්ෂා කරයි. නීතිගත කළ සමාජ, සංස්කෘතික පසුබිම්හි මිනිසාට රික්තකයක් ලෙස ජීවත් වීමට සිදු විය. අතරමන්, හුදෙකලා තත්ත්වයකට පත්වන්නට සිදු විය. එහෙයින් මිනිසාගේ මිනිස් බව ගිලිහී යන්නට වී ඇතැයි සාන්දෘෂ්ටිකවාදී පිරිස් ප්‍රශ්න කරන්නට වූහ. එම ප්‍රශ්න කිරීම මත පුද්ගලයා අතරමන්, සිරගත තත්ත්වයෙන් මුදවාගනිමින් පුද්ගල නිදහස හා සංතුෂ්ටිය පුද්ගලයා හට ස්ථාපිත කිරීමට සාන්දෘෂ්ටිකවාදී දර්ශනයෙහි පරමාර්ථයක් විය.

සංකීර්ණභාවය බැහැර කොට ජීවිතය දෙස බැලීමට අවශ්‍ය ඥානය, නිරවුල් පැහැදිලි චින්තනයකින් ලබාගත යුතු වෙයි... සිත නිරාවරණය කිරීමත් ප්‍රභාස්වර කිරීමත් යම් දර්ශනයක පරමාර්ථය වෙත් නම් එයින් ලැබෙන ‘ආශ්වාදනීය සොම්නස’ දර්ශනය විසින් මිනිසාට සැපයෙන අතික්‍රාන්ත අසිරියෙකි (ගුණවර්ධන, 1994: 10-11).

සාන්දෘෂ්ටිකවාදී සාහිත්‍ය ප්‍රවේශය

සාන්දෘෂ්ටිකවාදී නිර්මාණ හඳුනාගැනෙන මුල්ම කෘතිය, ෆයදෝර් දොස්කොවේ (Fyodor Dostoevsky) ද බ්‍රදර්ස් කරමසෝ (The Brothers Karamozow) කෘතියයි. එසේම ඔහුගේම "Crime and Punishment" නවකතාවේ රංජිත් ධර්මකීර්ති පරිවර්තනය කළ "අපරාධය හා දඬුවම" කෘතියද සාන්දෘෂ්ටිකවාදී නවකතා නිර්මාණ අතරට මුලින්ම එක් වූ කෘති වේ. මීට අමතරව ඇල්බෙයා කැමූ, හර්මන් හෙස සහ ජීන් පොල් සාත්‍රේ යන්නවුන් රචනා කළ කෘති රාශියක් මෙම සාහිත්‍යය ගණයෙහිලා සැලකිය හැකිය. ඒ අතර ඇල්බෙයා කැමූගේ පිටස්තරයා, හර්මන් හෙසගේ නාසිස් ඇන්ඩ් ගෝල්මුන්ඩ්, සිද්ධාර්ථ සහ ඔක්කාරය යනාදී නවකතා විශේෂ වේ. මෙම නවකතාවන්හි සමස්තයක් ලෙස ගතහොත් නිරූපණය වන්නේ සම්මත සමාජයෙන් පිටමන් කළ ප්‍රතික්ෂේපිත පිරිස් ගණයෙහිලා සැලකිය හැකි චරිත වේ. "බලාපොරොත්තු කඩවීමෙන් හා සමාජය විසින් හෙළා දකිනු ලැබීමෙන් උපන් ජීවිතයේ නිස්සාර භාවය මෙම නවකථාවට පසුබිම් වේ" (රාජපක්ෂ, 2002: 113). 1942 දී ඇල්බෙයා කැමූ රචනා කළ"පිටස්තරයා" නවකතාවට පසුබිම් වූයේ එයයි.

1956දී මාර්ටින් වික්‍රමසිංහගේ 'විරාගය' නවකතාව බිහි වීමත් සමග තවත් නවකතා පරම්පරාවක් විචාරකයන් සාන්දෘෂ්ටිකවාදී නවකතා ලෙස හඳුනගන්නට වුණි. පරාජිතයෝ, යළි උපන්නෙමි, සෙවණැල්ල, අප්‍රසන්න කතාවක්, මළගිය ඇත්තෝ, වල්මත් වී හසරක් නුදුටිමි. හෙවණැලි ඇද මිනිස්සු වැනි නවකතා සාන්දෘෂ්ටිකවාදී සාහිත්‍ය ලක්ෂණවලින් යුක්ත වේ.

> ඒ කාලය තුළ ලියැවුණු නවකථාවල සමාජ සම්මතයට අභියෝග කළ බොහෝ චරිත හමු වෙයි. පුද්ගල අභ්‍යන්තරයට නැඹුරු වූ මනසින් යුතු මේ චරිතයෝ බොහෝ විට බාහිර සමාජය සමග සම්බන්ධතා ගොඩනගා ගැනීමට අපොහොසත් වෙති. ව්‍යවහාරික සමාජයෙන් පලා ගොස් බුද්ධිමය චින්තා අතර අතරමං වුණ මොවුහු ස්වකීය අභිමතය පරිදිම සමාජය තුල සැරිසරති (රාජපක්ෂ, 2002:27).

මෙවන් චරිත නිරූපිත නවකතා කියවීම පිණිස භාවිත කෙරෙන විචාර ක්‍රමයක් ලෙස සාන්දෘෂ්ටිකවාදය හඳුනාගන්නට විය. ඒ අනුව සාන්දෘෂ්ටිකවාදය ඉහතින් සඳහන් කරන ලද පරාජිත, නිශ්ක්‍රීය හා ලේඛන මනස්පුත්‍ර යනාදි චරිතයන්ට සාධාරණය ඉටු කිරීමට භාවිත වූ ප්‍රවණතාවක් ලෙස බිහි වූවකි.

ජෝර්ජ් ලුකාස්ගේ ප්‍රවේශය

සාහිත්‍යය විෂයෙහි පූර්ණ අධ්‍යයනයක යෙදුණෙකු ලෙස හංගේරියානු ජාතික ජෝර්ජ් ලුකාස් හඳුනාගත හැකිය. මොහු මාක්ස්වාදී චින්තකයෙකි. මාක්ස්, එංගල්ස් වැනි දාර්ශනිකයන්ගේ අදහස් ඔස්සේ සාහිත්‍යයෙහි යථාර්ථ ස්වරූපය අධ්‍යයනය කිරීම ජෝර්ජ් ලුකාස් අතින් සිදුවුණි. "ලුකාස්ගේ ප්‍රයත්නය වූයේ යථාර්ථය පදනම් කරගෙන සාහිත්‍යය අවබෝධ කර ගැනීමත් විග්‍රහ කිරීමත්ය" (සුරවීර, 2002: 37). එම විග්‍රහයේදී ජීවිතය පරිපූර්ණ වශයෙන් නිරූපණය කිරීමේ අවශ්‍යතාව ඔහුගේ මුඛ්‍ය අභිප්‍රාය විය.

"පරිපූර්ණත්වය සාක්ෂාත් කර ගැනීම සඳහා අස්වාභාවික ගති ගුණයන්ගෙන් යුක්ත විරල පුද්ගල චරිත නොව සමාජ සාධාරණ චරිත අවශ්‍ය බව ලුකාස් පැහැදිලි කළේය" (සුරවීර, 2002: 37). ලුකාස් ජීවිත පරිපූර්ණත්වයෙන් අදහස් කරනුයේ, 'සමාජ සාධාරණ' චරිත රෝපණයෙහි අවශ්‍යතාවයයි. එනම්, එම චරිත හා අවශ්‍යතා අනිත් පවතින සියලු ලක්ෂණ එකට බැඳ තැබිය යුතු වේ. එසේ නොමැතිව මිනිසා සහ සමාජය වෙන් වෙන් වශයෙන් පමණක් ගෙන එක් එක් අංග ලක්ෂණ ඉදිරිපත් කිරීම යෝග්‍ය නොවේ. පුද්ගලත්වය පදනම් කරගත් මිනිසාගේත් පොදු අවශ්‍යතා පදනම් කරගත් සමාජයීය මිනිසාගේත් සම්මිශ්‍රණය ජෝර්ජ් ලුකාස් අපේක්ෂා කරයි.

සාහිත්‍යය අධ්‍යයනයෙහි ලුකාස් දැක් වූ අදහස් කරුණු කිහිපයකි.

1. ජීවිතය පරිපූර්ණත්වයෙන් නිරූපණය කිරීමේ අවශ්‍යතාව
2. යථාර්ථ නිරූපණය සඳහා 'සමාජ සාධාරණ' හෙවත් සමාජ නියෝජනය කෙරෙන චරිත නිර්මාණය කිරීමේ අවශ්‍යතාව
3. 'ඉතිහාස ප්‍රවාහය' ග්‍රහණය කිරීමේ අවශ්‍යතාව (සුරවීර, 2002: 38).

මේ අනුව ලුකාස් ලේඛකයාගේ කාර්යභාරය ප්‍රබලව ඉස්මතු කර දක්වයි. ලේඛකයා සමස්ත සමාජය කෙරෙහි පූර්වාබෝධයකින් කටයුතු කළ යුතු බව එහිදී පෙන්වා දී ඇත.

ජෝර්ජ් ලුකාස්ගේ ප්‍රවේශයෙහි හඳුනාගත් තවත් කාරණයක් නම් පූර්වෝක්ත පදනමෙහි පිහිටා සාහිත්‍යය අගය කිරීමෙහි යෙදීමයි. එහිදී ඔහු සාහිත්‍යයෙහි ස්වරූපය හා අන්තර්ගතය අතර ඇති සම්බන්ධය ගැනද තොරතුරු හෙළි කරන්නට වුණි.

(සාහිත්‍ය කෘතියක) ස්වරූපය තීරණය කරනු ලබනුයේ එහි අන්තර්ගතය විසිනි. මිනිසා හුදෙක් මිනිසාම කේන්ද්‍රගත නොවන්නා වූ අන්තර්ගතයක් නම් නැත්තේය. කිසියම් වින්දනයක් ඉදිරිපත්

කිරීම, උපදේශාත්මක යමක් පැවසීම ආදී කවර පරිමාණයේ අත්පොතක් ඇති කල්හි වුව, මූලික ප්‍රශ්නය වන්නේත් මූලික ප්‍රශ්නය ලෙස සදාකල් පවත්නේත් 'මිනිසා කවරෙක් ද?' යන්නයි(සුරවීර, 2002: 40).

සාහිත්‍ය ප්‍රවේශය පිළිබඳ විමසීමේදී සාහිත්‍ය විෂයයෙහිලා සාවද්‍ය විචාර මාර්ග ද්විත්වයක් පවතින බව ලූකාස්ගේ අදහස විය.

01. හුදු සෞන්දර්යාත්මක විචාරය (Purley Aesthetic)

02. හුදු දේශපාලනාත්මක විචාරය (Publicistic Criticism) (සුරවීර, 2002: 44)

'කලාව කලාව සඳහාය' යන ආකල්පය මත පිහිටා සාහිත්‍ය දෙස සෞන්දර්යාත්මකව බලන කොටසක් සිටින බවත් සමාජමය හෝ දේශපාලනමය ආකල්ප මත පිහිටා කටයුතු කරන පිරිසක් සිටින බවත් ඔහුගේ අදහස විය.

මෙවැනි සාහිත්‍ය සංකල්ප දෙස අවධානය යොමු කරන ජෝර්ජ් ලූකාස් සාන්දෘෂ්ටිකවාදය කෙරෙහිද සිය අවධානය ලබා දී ඇත. මොහු සාන්දෘෂ්ටිකවාදී විශ්ලේෂණය ලංකාවේ වසර ගණනාවක් සාන්දෘෂ්ටිකවාදය අවබෝධ කර ගැනීමේ පහසුව තකා හඳුනාගන්නට වූවකි. ඔහුගේ ඔයැ එ්බසබට දf ක්දබඑැරපවදර්රහ සෑැකසිප සහ ීඑමාසැි ෂබ ැමරදවැදබ සෑැකසිප යන කෘති ඔස්සේ මෙම දර්ශනය පිළිබඳ අදහස් දක්වා තිබේ. ලාංකීය සාහිත්‍ය විචාරයෙහිද සාන්දෘෂ්ටිකවාදය විග්‍රහ කිරීමෙහිලා මොහුගේ හඳුනාගැනීම යොදා ගන්නට වීම විශේෂිතය. මෙහිදී ලූකාස් සාන්දෘෂ්ටිකවාදී සාහිත්‍ය ලක්ෂණ පහක් හඳුනාගෙන ඇත.

1. සාහිත්‍ය මනෝවිද්‍යාත්මක අංශයට වඩාත් නැඹුරු වීම.
2. සමාජ ආශ්‍රයයට මැළි වන්නා වූ ද හුදකලා බව ප්‍රිය කරන්නා වූ ද චරිත උත්කර්ෂයෙන් ඉදිරිපත් කිරීම.
3. පරාජිතභාවය ඉස්මතු කිරීම.
4. ලිංගික මිථ්‍යාචාර කෙරෙහි අවධානය දැක්වීම.
5. වරණීය මූලධර්මය අමතක කිරීම (සුරවීර, 2002:49 - 53).

මෙලෙස සාන්දෘෂ්ටිකවාදී සාහිත්‍ය අධ්‍යයනයේදී සෑම අවස්ථාවකම ජෝර්ජ් ලූකාස් ඉදිරිපත් කරන අභිනවවාදී සාහිත්‍යයේ අංග ලක්ෂණ වර්ග කළ හැකි වේ.

සාන්දෘෂ්ටිකවාදී දර්ශනය සහ සාහිත්‍යය විග්‍රහ කිරීමෙහිලා ජෝර්ජ් ලූකාස්ගේ ප්‍රවේශයෙහි අදාළත්වය

සාහිත්‍යය මනෝවිද්‍යාත්මක අංශයට නැඹුරු වීම

ජෝර්ජ් ලූකාස් ප්‍රකාශ කළේ, සාන්දෘෂ්ටිකවාදී සාහිත්‍ය දර්ශනය මඟින් මනෝවිද්‍යාත්මක පර්ෂදය දැඩිව අළලා ඇති බවයි. එහිදී තනි පුද්ගලයෙකුගේ මනස විග්‍රහ කිරීම සිදු වන බව ඔහුගේ අදහස විය.

මිනිසා හා සමාජය අතරත් මිනිසා හා මිනිසා අතර සම්බන්ධය විග්‍රහ කිරීම කෙරෙහි වැඩි අවධානය යොමු කිරීම සාහිත්‍ය මනෝවිද්‍යාත්මක පක්ෂයට නැඹුරු වීමේ ලක්ෂණයකි... විඥානධාරා මාර්ගයත් ආත්මගත භාෂණ ශෛලියත් කෙරෙහි විශේෂ අවධානය යොමු කිරීමට ද, ඒ ලේඛකයෝ පෙළඹුණාහය(සුරවීර, 2002:49).

හුදෙකලා ඒක පුද්ගල චරිත කේන්ද්‍ර කොටගනිමින් එම පුද්ගල චරිතයේ අභ්‍යන්තර මනෝභාවය විග්‍රහ කිරීම සාන්දෘෂ්ටිකවාදී දර්ශනය ඔස්සේ සාහිත්‍ය විග්‍රහ කිරීමෙහිදී සිදු වන බව ජෝර්ජ් ලූකාස් ප්‍රකාශ කරයි. මෙහිදී විඥානධාර රීතියක් ආත්මගත භාෂා ශෛලියත් භාවිතා කරමින් පුද්ගලයාගේ මනස හිඩැසක් නොමැතිව විග්‍රහ කිරීම සිදු කරන බැවින් මෙවන් චරිත සමාජයේ ප්‍රතිෂ්ඨාපනය නොවූ සමාජයෙන් ඈත් වූ චරිත බවට පත්වන බව ලූකාස් තවදුරටත් ප්‍රකාශ කළේය. පුද්ගලයාගේ මනෝභාව තත්ත්ව දැඩිව අතපත ගෑම හේතුවෙන් පුද්ගලයා විරල, අස්වාභාවික, මනෝමූල ලෙස පමණක් ලේබල් වන බව ඔහුගේ අදහස විය. එනම්, සමස්ත මිනිසා නියෝජනය නොකරන, පුද්ගලත්වය පවා අමතක කර දමන මානසික විකෘතිතා සහිත පුද්ගල චරිත සාන්දෘෂ්ටිකවාදී සාහිත්‍ය ඔස්සේ බිහි කෙරෙන බව ජෝර්ජ් ලූකාස් සඳහන් කරන්නට වුණි.

සාන්දෘෂ්ටිකවාදී දර්ශනය හා සාහිත්‍යය විග්‍රහ කිරීමේදී ජෝර්ජ් ලූකාස් දක්වන මෙම අදහස සාන්දෘෂ්ටිකවාදී සාහිත්‍ය සියුම් කියවීමකට බඳුන් කිරීමෙන් කොතෙක් දුරට සාධාරණදැයි යන පැනය නිතැතින්ම මතුකර ගත හැකිය. එහෙයින් සාන්දෘෂ්ටික ගති ලක්ෂණ පෙන්නුම් කරතැයි කියවෙන චරිත කිහිපයක් ඔස්සේ මෙම කාරණය විමර්ශනයට ලක් කිරීම වැදගත් වේ.

ගුණදාස අමරසේකර රචනා කළ 'යළි උපන්නෙමි' නවකතාවෙහි රණතුංග සියුම් හදවතක් ඇති අතිසංවේදී චරිතයක් වේ. ජීවිතයේ ඉහිලුම් නොදෙන සන්තාප හා සිත් රිදුම් මධ්‍යයේ මොහු අති ප්‍රබල ලෙස මව් සෙනෙහස කෙරෙහි දැන හෝ නොදැන ආශක්ත වේ. එම ආශක්ත වීමෙහි ප්‍රබලත්වය කෙසේද යත් හුදු මව් පුතු සබඳතාවය පසු කරමින් පවතින්නා වූ ආත්මීයගත අසීමිත ළැදියාවකින් පෙළෙන්නෙකු බවට පත්ව ඇත. එමඟින් ඊර්ෂ්‍යා සහගත ස්වභාවය හේතුවෙන් හටගන්නා චෛතසික සට්ටනය ඔහු කෙරෙන් උද්දීපනය වන්නට වේ.

පිට අතුල්ලන මගේ දෙඇස් ඇගේ සිරුර වෙත ඇදී යන්නේ ඉබේය. සුදු පැහැති ඇගේ ඇඟ කෙතරම් පියකරුද? ළපැත්ත වෙතින් පටන් ගන්නා මගේ දෙඇස් ඇගේ ළැම වෙත ඇදී යයි. මද වේලාවකින් අම්මා ඇඳ සිටින දිය රෙද්ද සිටීල කොට එය පහත් කරයි. අඩ නිරුවත් ඇගේ සුදු පැහැති පියකරු සිරුර දෙස මා නෙත් ඇදී යනු කෙසේ වැළැක්විය හැකිද?(අමරසේකර, 1960: 19)

මිනිස් සිත් තුළ පහළ වන සියුම් වූ ආත්මීය වේදිත ක්ෂණිකයෙන් පහ කළ හැක්කක් නොවේ. විශේෂයෙන් පිරිමි දරුවෙකු තම මව කෙරෙහි ආශක්ත වීම ස්වාභාවිකවම සිදුවන්නකි. එහෙයින් තම මව කෙරෙහි ඇතිවන අපිරිමිත ළැදියාව අසාමාන්‍ය තත්ත්වයක් යැයි නිගමනය කිරීම යුක්ති සහගත නොවේ. මෙහි එන රණතුංගගේ විඥානයෙහි තම මව පිළිබඳ පවත්නා හැඟීම නොවියැකී ඇත. කුඩා කල සිටම එම බන්ධනය දිනෙන් දින තර වූවා මිස නොවියැකී පැවත තිබේ. ඔහුගේ සිතෙහි මව කෙරෙහි උපන් ස්නේහය ඔහුව තරයේ වෙළා ගැනීමක් මෙහිදී ඉස්මතු වේ. එහෙයින් මවගේ සුදු පැහැති පියකරු ගත වෙතට රණතුංග ආශක්ත වන්නේ ඔහු කෙරෙහි වූ විරල, අස්වාභාවික ගති හේතුවෙන් නොව තම මව කෙරෙහි හටගන්නා වූ ස්නේහ දහරා තවදුරටත් ඔහුට තම ජීවිතය පවත්වාගෙන යාමට අස්වැසිල්ලක්, ආත්ම ශක්තියක් හිමිකර දෙන බැවිනි. මව කෙරෙන් අපේක්ෂිත එම අපිරිමිත ළැදියාවෙහි ප්‍රබලත්වය කෙසේද යත් ඔහු නිරතුරුව තම සහකාරිය කෙරෙන්ද බලාපොරොත්තු වූයේ තම ජීවය ප්‍රබෝධමත් කරනසුලු මව් සෙනෙහස බඳු ආත්මීය බන්ධනයකි. රණතුංගට තම බිරිඳ වූ සුජාතා වෙත සමීප වීම බෙහෙවින් දුෂ්කර කටයුත්තක් වන්නේද ඒ හේතුවෙනි. එහෙයින් අති සියුම් සංවේදී හැඟීම්හි පවත්නා බුද්ධිමය තත්ත්වයන්ට පවා හසු නොවන ළයාන්විතභාව සිත්හි හටගත් රණතුංග වැනි පුද්ගල චරිත සමාජයේ ප්‍රතිෂ්ඨාපනය නොලැබූ, සමාජයෙන් විතැන් වූ චරිත ලෙස සනීභූත කිරීම සාධාරණ නොවේ. රණතුංග වැනි චරිත සමාජයේ ප්‍රතිෂ්ඨාපනය නොලැබූ චරිත ලෙස දැකීමට ප්‍රධානතම හේතුව නම්, තත්කාලීන සමාජ සංස්ථාවල පවත්නා විපර්යාස හා සමගාමීව බැලීමයි. ධනේශ්වර සමාජ ව්‍යාප්තියත් සමග නාගරීකරණය, වාණිජකරණය මෙන්ම අති දරුණු යුදමය තත්ත්ව හමුවෙහි මානව සබඳතාවන්හි බිඳ වැටීම සිදුවන්නට වුණි. විශේෂයෙන් මානව බැඳීම මුදලෙහි අගය මත වැටෙන්නට වීමෙන් මිනිස් බැඳීම්හි නිර්ව්‍යාජත්වය වියැකී යන්නට විය. එවන් යුගයක රණතුංග වැනි චරිත මගින් ඉස්මතු වන අතිමානුෂීය බැඳීම් නිරර්ථක, අසාමාන්‍ය, විරල තත්ත්ව ලෙස ජෝර්ජ් ලූකාස් හඳුන්වන්නට වුණි. එහෙත් එවන් කාල පරාසයක පීඩිත පන්තිමය අවශ්‍යතාවය මත බිහිවුණු සාන්දෘෂ්ටිකවාදී දර්ශනය මානව බැඳීම්හි පවත්නා ආත්මීය වේදිත මතු කරලීම වරදක් නොවන බව කිව හැකිය. එමඟින් අසාමාන්‍ය, විරල, මනෝමූල ගති සහිත පුද්ගල පිරිස් නොව පවත්නා සමාජ පන්තිමය තත්ත්වයන්හි සංස්කරණය විය යුතු ආස්ථාන පෙන්නුම් කරන සමාජයෙහි ප්‍රතිෂ්ඨාපනය ලැබිය යුතු පුද්ගල පිරිස් නිර්මාණය වන බව නොරහසකි.

කයින් මිනිසුන් දෙදෙනෙක් අසමාන වෙත. සිතින් ඔවුහු ඊටත් වඩා අසමාන වෙති. බාහිර ලෝකය මහත් කොට සලකා ගෙන ජීවත් වන්නන් මෙන් මම වස්තුව නො සෙවීමි. රස ආහාර සොය සොයා අනුභව කිරීමෙන් ආස්වාදය ලබන්නෙකු මෙන් මම ඉන්ද්‍රිය පිනවීමෙන් දැඩි ආස්වාදයක් ලැබීමට වෙහෙස නොවීමි. ආත්ම සංයමයෙන් මැඬගත යුතු රාගයක් හෝ ආසාවක් මට නොවීය. කයින් වෙන්වීමට වෑයම් කළ මගේ රාගය විරාගයට ළංවීය. එය රාගය බව දැනගත් සමාජය මා කුහකයෙකු කොට සැලකූහ(අමරසේකර,1964: 95).

සාන්දෘෂ්ටිකවාදී දර්ශනය හා සාහිත්‍යය විග්‍රහ කිරීමෙහිලා ජෝර්ජ් ලූකාස්ගේ ප්‍රවේශය වූයේ සාන්දෘෂ්ටිකවාදී දර්ශනය ඔස්සේ විශේෂයෙන් දාර්ශනික කරුණු සාකච්ඡාවට ලක් කරන බවයි. යථෝක්ත පාඨයෙහි දැක්වෙනුයේ, මාර්ටින් වික්‍රමසිංහගේ 'විරාගය' නවකතාවෙහි එන සාන්දෘෂ්ටික ගති ලක්ෂණ දරන අරවින්දගේ චරිත ස්වභාවය වේ. එහිදී අරවින්ද තම පුද්ගලත්වය හඳුන්වා දෙනුයේ දාර්ශනික ප්‍රස්තුතයක් මූලික කරගනිමින් වීම විශේෂිතය. මධ්‍යම පන්තියේ නානාවිධ බලවේගයන්ට ගොදුරු වෙමින් ඒ හා ගැටෙමින් තම සිතැති අනුව කටයුතු කිරීම ලෙහෙසි පහසු කර්තව්‍යයක් නොවේ. අරවින්ද යනු මධ්‍යම පාංතික සංස්කෘතියක වෙසෙන පුද්ගල ජීවිතයේ නිස්සාරණත්වය අවබෝධ කර ගනිමින් තනි හුදෙකලා ජීවිතයක් අපේක්ෂා කරන පුද්ගලයෙකි. යටත්විජිතවාදයේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ලාංකීය සමාජයේ බිහිවන මධ්‍යම පංතිය තම පැවැත්ම සඳහා නිර්මාණය කරගත් ප්‍රබල, ආඩම්බර, ගාම්භීර සංස්කෘතියෙහි ප්‍රබලත්වය, ආඩම්බරත්වය, ගාම්භීරත්වය තම පුද්ගල සංස්කෘතියට ආරෝපණය කරගනිමින් ජීවත් වූ පිරිස් වෙසෙන සමාජයක අරවින්ද යනු එම ඊනියා සදාචාර සංස්කෘතිය පරයා මිනිසාට හිතකාමී, සෑම මිනිසාගේම අදහස් ක්‍රියාකාරකම්වලට තැනක් ලැබෙන ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පුද්ගල සංස්කෘතියක් අපේක්ෂා කළ අයෙකි. එහෙයින් ඔහුගේ පුද්ගල සංස්කෘතිය අන් පුද්ගල සංස්කෘතීන් අතර නිරන්තර ගැටුමකට මුහුණපායි. මෙම ගැටුම ජෝර්ජ් ලූකාස් ඔහුගේ සාහිත්‍ය ප්‍රවේශයට අදාළ කරගන්නට විය. ඔහු ඒ ඔස්සේ ඉදිරිපත් කළේ සාන්දෘෂ්ටිකවාදී දර්ශනය දාර්ශනික කරුණු ඔස්සේ මනෝවිද්‍යාත්මක අංශයට නැඹුරු වෙමින් පුද්ගල මනස විග්‍රහ කරමින් එම පුද්ගලයාව සමාජයෙන් විතැන් කිරීමකට ලක්කරන බවයි. සමාජය තුළ ඔවුන් අස්වාභාවික, විරල, මනෝමූලික චරිත ලෙස ලේබල් කිරීමකට බඳුන් කරන බවයි.

එහෙත් ඉහතදී හඳුනාගත් සට්ටනයට ප්‍රධානතම හේතුව සාන්දෘෂ්ටිකවාදී දර්ශනය දාර්ශනික කරුණු ඔස්සේ මනෝවිද්‍යාත්මක පර්ෂදය ස්පර්ශ කිරීම නොවේ. ඊනිය සදාචාරාත්මක සංස්කෘතියක් උරුම කරගත් පිරිස මිනිසාට හිතකාමී ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී සංස්කෘතියක් අපේක්ෂා කරන අරවින්ද වැනි අයගේ පෞද්ගලිකත්වය අවබෝධ කර නොගැනීමයි, එම තත්ත්වය නොඉවසීමයි. මහත්මා ගාන්ධිතුමා ප්‍රකාශ කළ අදහසක් නම්, විප්ලවය පළමුව ගොඩනැගිය යුත්තේ තමා තුළ බවයි. ඒ අනුව කටයුතු කළ

අරවින්ද ප්‍රථමයෙන් තමා තුළ විප්ලවකාමියෙකු බිහිකරගන්නට විය. එනම් ප්‍රතිසංස්කරණය ආරම්භ කළේ තමාගෙන්ය. පුද්ගලයා පළමුවෙන්ම සිදු කළ යුත්තේ තමාව සොයා ගැනීම වේ. තමා තුළ තිබෙන්නා වූ ගැටලු හඳුනා ගැනීම වේ. එවිට එම ගැටලුවලට ප්‍රතිකාර කිරීම ඔස්සේ සිදුවන්නේ මහත් වූ සමාජ සේවයකි. ඒ අනුව තනි තනි පුද්ගලයා තමන්ව සොයා ගැනීම, සංස්කරණය කර ගැනීම, උත්සාහ කිරීම, විවිධ මාර්ග එළඹුම් පරීක්ෂා කිරීම යනාදී තත්ත්ව පැහැදිලිවම සමාජ විප්ලවයේ ප්‍රාථමික හා වැදගත්ම අවශ්‍යතාව වේ. අරවින්ද සිදු කළේ එම අවශ්‍යතා පිරිමැසීමට උපකාර කිරීමකි. එහෙත් ඔහු වැනි චරිත මනෝවිද්‍යාත්මක පර්ෂදය වෙත නැඹුරු වෙමින් විග්‍රහ කිරීම ඔස්සේ පුද්ගලයා සමාජයේ ප්‍රතිෂ්ඨාපනය නොවූ තත්ත්වයකට පත් වන බව ලූකාස් ප්‍රකාශ කරයි. කෙසේවෙතත් අරවින්ද එලෙස සමාජයේ ප්‍රතිෂ්ඨාපනය නොවූ චරිත යැයි ප්‍රකාශ කිරීම සාධාරණ නොවේ. ඔහු විරාගික ප්‍රේමවන්තයෙකු බව සැබෑය. එහෙත් ඔහු ප්‍රේමය ප්‍රතික්ෂේපිත හෝ ලිංගික දුබලතාවයෙන් පෙළෙන්නෙකු හෝ නොවේ. ඔහු ආධ්‍යාත්මික නිරාමිස ප්‍රේමයකට ඇලුම් කරන්නෙකි. එසේම ඔහු වැනි පිරිස් මනෝමූලික යැයි ප්‍රතික්ෂේප කිරීමද සාවද්‍ය වේ. එයට හේතුව නම්, අරවින්ද වැනි චරිත මනෝමය අධ්‍යාත්මය මඟින් තමන්ව සොයා යමින්, තම භවාංග සිත් අවදි කරවමින් ඒකසංගතභාවයකට පත් වීමට උත්සාහ දරන පුද්ගලයෝ වෙති. එහෙයින් එවන් චරිත සමාජයෙහි විරල, අසාමාන්‍ය, මනෝමූලික ලෙස ලේබල් කළ යුතු පිරිස් නොව පවතින සමාජයෙහි ස්ථාපිත කළ යුතු පිරිස් වේ.

එහෙයින් එවන් පිරිස් ඉදිරිපත් කරන දාර්ශනික කාරණා එක් ක්ෂණයකින් නිශේධනීය කොට අර්ථ විරහිතත්වයට පත් නොකළ යුතුය. එම සෑම දාර්ශනික කාරණයක් පිටුපසම යථාර්ථය හා බැඳි ප්‍රඥප්තියක් ගැබ්ව තිබේ. අරවින්ද වැනි පුද්ගල චරිත ක්‍රියාත්මක වන්නේද එම දර්ශනවාද හා බද්ධ වෙමිනි. ඒවා ඔවුනගේ ජීවිතය වටා එතී ඇති චින්තනමය පථ වේ. ඒ අනුව එම තත්ත්ව මනෝමූලික යැයි එකහෙළා ප්‍රතික්ෂේප කිරීම සාධාරණ නොවන බව කිව හැකිය.

2. සමාජ ආශ්‍රයට මැළි වන්නා වූ ද හුදෙකලා බව ප්‍රිය කරන්නා වූ ද චරිත උත්කර්ෂයෙන් ඉදිරිපත් කිරීම.

ජෝර්ජ් ලූකාස් සාන්දෘෂ්ටිකවාදී සාහිත්‍ය දර්ශනය ඔස්සේ හඳුනා ගන්නා පුද්ගල චරිත සමාජය හා සම්බන්ධකම් නොදක්වයි. සමාජය හමුවේ එන විවිධ අභියෝග, විරෝධතා, අසාධාරණ වැනි තත්ත්ව මත පසුබටව සමාජ ආශ්‍රයට මැලිව හුදෙකලා බවට පත්වන බව ලූකාස් ප්‍රකාශ කරයි. එසේම එවැනි පුද්ගල චරිත පවතින සමාජය පිළිගත් සාරධර්ම, සංස්කෘති, සමාජ සංස්ථා, සිරිත් විරිත්, ඓතිහාසික සමාජ සම්ප්‍රදාය හා සමාජ පසුබිම් අමතක කොට දමන පිරිස් වේ.

> ඔහු වෙසෙන්නේ මනඃකල්පිත ස්වයංක්‍රීය ලෝකයක. ඖපපාතිකයකු වන ඔහු සමාජයට මුහුණ නොපාන, සමාජ ප්‍රශ්නවලට බියෙන් අත් පා අකුලාගෙන සිටින නිශ්ක්‍රීය කුසීත නරුමයෙකි. ඔහුට ඇත්තේ තමාගේම ලෝකයක් පමණය. මේ හුදෙකලා පුද්ගලයා තමාටම සීමා වූ චින්තන රටාවක් තුළ ජීවත් වේ. මේ සීමාවන්ගෙන් ඔබ ලෝකයක් ඔහුට නැත්තේය. සමාජ ජීවිතයක් කියා දෙයක්ද ඔහුට නැත්තේය (සුරවීර, 2002:49).

මෙලෙස සාන්දෘෂ්ටිකවාදී පුද්ගල චරිත "තමාටම සීමා වූ චින්තන රටාවක දිවි ගෙවන" චරිත ලෙස ලූකාස් ප්‍රත්‍යක්ෂයෙන්ම ප්‍රකාශ කරයි. විශේෂයෙන් ලූකාස්ට අනුව මෙම නවකතාවලින් ඉදිරිපත් වන චරිත පාදඩ චරිත වේ. එනම්, ගණිකා වෘත්තික, විකෘති, සමලිංගික, දූෂක, මංකොල්ලකරුවන් වැනි චරිත සාන්දෘෂ්ටිකවාදී සාහිත්‍යය ඔස්සේ ඉදිරිපත් වෙන බව ලූකාස්ගේ අදහසයි. මෙවැනි පුද්ගලයන් අතීතයක් හෝ වර්තමානයක් හෝ අනාගතයක් ගැන හෝ නොසිතයි. එහෙයින් ඔවුන් නිරායාසයෙන්ම හුදෙකලා බවට පත්වන, කලකිරීමෙන් පසුබසින බවත් එම හුදෙකලා ජීවිතයට දැඩිව ඇලුම් කරන බවත් ලූකාස් තවදුරටත් ප්‍රකාශ කරයි.

සාන්දෘෂ්ටිකවාදී දර්ශනය හා සාහිත්‍යය විග්‍රහ කිරීමේදී ලූකාස් දක්වන මෙම අදහස දෙස විමර්ශනාක්ෂිය යොමු කිරීම අතිශය වැදගත් කාරණයකි.

මාර්ටින් වික්‍රමසිංහගේ විරාගයෙන් ඇරඹි නවකතා රැල්ල හා සමව බිහි වූ නවකතාවක් ලෙස සමරවීර විජයසිංහගේ 'කෙලෙස් පර්වත' නවකතාව හඳුනාගත හැකිය. මෙහි එන උපතිස්ස යන චරිතය ජීවිතයේ නිස්සාරණත්වය අවබෝධ කර ගනිමින් තනි හුදෙකලා ජීවිතයක් සොයමින් එක් නවාතැනකින් තවත් නවාතැනක් වෙත සංචරණය වන්නෙකි.

> උපතිස්සගේ චරිත ස්වභාවය වූ කලී ඔහුටම ආවේණික වූ ගති පැවතුම්වලින් යුතු වූවකි. ජයදේව සමඟ වුවද වැඩි කතාබහට නොයන ඔහු කාමරයට නිතර පැමිණෙන ජයදේවගේ මිතුරු මිතුරියන් සමග සබඳතා පැවැත්වූයේ ආගන්තුක ස්වරූපයකිනි. සාමාන්‍යයෙන් කාමරයට අමුත්තන් පැමිණෙන සවස් කාලයෙහි ඉතාම කලාතුරකින් මිස ඔහු කාමරයේ රැඳී නොසිටියි (විජයසිංහ, 2004: 31 -32).

උපතිස්සගේ සැබෑ චරිතයෙහි සැඟව තිබෙන එක්තරා ගුඪ පිළිවෙත් රටාවක් වේ. නෑ හිත මිතුරු සබඳතාවලට ඔහු වැඩි ප්‍රියතාවක් නොදැක්වුවේය. ඔහු වටා සිටින සියලු චරිත ඔහුට ආගන්තුක චරිත පමණකි. එහෙයින් ඔහුගේ ස්වයං හුදෙකලා ගති ස්වභාවය කතා ආරම්භයේදීම පාඨකයා හඳුනා ගනී. ජෝර්ජ්ලූකාස් තම විෂය පථය වෙතට ඇද ගනුයේ මෙම පුද්ගල අනන්‍යතාව වේ. එම අනන්‍යතාව මත ලූකාස් උපතිස්සගේ චරිතය සමාජ ආශ්‍රයෙහි හැඟීමක් නැති, සමාජයේ යම් තරමකට හෝ ප්‍රගතිගාමී,

ප්‍රගතිශීලී චරිත ලෙස ක්‍රියාත්මක නොවන තත්ත්ව ඔස්සේ ලඝු කරන්න වූයේය. එහෙත් උපතිස්සගේ චරිතය එවන් ඒකීය අනන්‍යතාවක සිර කිරීම සාධාරණ නොවේ. උපතිස්ස සමාජ ආශ්‍රයෙන් ඈත් වීමට උත්සාහ දරන්නෙකු බව සැබෑය. සමාජ ආශ්‍රයට මැළි වන්නේ ඔහු අපේක්ෂිත ජීවිතය පවත්නා සමාජයෙහි නොපවතින නිසාවෙන් විය හැකිය. ඔහුට අවශ්‍ය වන්නේ ප්‍රථමයෙන් ඔහුව සොයා ගැනීමට වේ.

> සමහර වෙලාවට මට හිතෙනවා බෝඩිම විතරක් නොවෙයි, මට මගේ සරීර කුඩුවත් මාරු කරගන්න ඇත්නම් හොඳයි කියල. එකම විදියේ සරීර කුඩුවකට සමාජෙ තියෙන්නේ එකම විදියේ පිළිගැනීමක්. අර සමහර මුහුදු බෙල්ලෝ උන්ගේ කටුව අතහැරල වෙනත් හිස් කටුවකට වැදෙනවා වගේ, මටත් මේ සරීර කුඩුවෙන් වෙනත් සරීර කුඩුවකට මාරුවෙන්න තියෙනවා නම් කොච්චර හොඳද? (විජයසිංහ, 2004:149).

යථාර්ථවාදී සංස්කෘතිය තුළ පුද්ගලයන් ස්වකීය ජීවිත පරමාර්ථය හැටියට සලකනුයේ ධනය, බලය හා ප්‍රසිද්ධිය තමා හට හිමි කර ගැනීමයි. මිනිසුන් මත්වූවන් මෙන් දිව යනුයේ තවකෙකු පරයා නැඟී සිටීමේ අටියෙනි. එවන් සංස්කෘතික වපසරියක උපතිස්ස එල්බගත් පුද්ගල සංස්කෘතිය නිරන්තරයෙන්ම ඝට්ටනකාරී වේ. පූර්ණ ආත්මාර්ථය සමඟ වෙළී පැටලී ගිය පරමාර්ථයන්ගෙන් විතැන් වූ උපතිස්ස පුද්ගල අභ්‍යන්තරික සංස්කෘතික ඝට්ටනය හමුවෙහි තමන්ව සොයා ගැනීමට මහත් වෙහෙසක් දරයි.

පූර්ණ ආත්මාර්ථ සහිත සංස්කෘතියට අවශ්‍ය වූයේ සමාජ පෙරළිය සඳහා පෙරමුණට යන පිරිස්ය. එහෙයින් උපතිස්ස වැනි චරිත පස්සට යන පිටස්තරයින් ලෙස සලකන්නට විය. සමාජ පෙරළිය පිණිස පෙරමුණට නොයා පස්සට යාමෙන් අවසානයෙහි රජ කාලය දක්වා ආපස්සට ගමන් කොට කටුගේ නතර වන්නට සිදු වේ යැයි උපතිස්සගේ මිතුරා කරන අවිචාරවත් ප්‍රකාශය උපතිස්සට එල්ල කළේ උපහාසාත්මක අභියෝගයකි. මෙවන් සංස්කෘතිමය අභියෝග හමුවේ පිළිගත් සංස්කෘතියක් සහිත සමාජයෙහි ප්‍රතිෂ්ඨාපනය නොවූ යැයි සැලකෙන උපතිස්ස හුදෙකලා ජීවිතයකට අවතීර්ණ වනුයේ බියෙන් හෝ කලකිරීමකට පත්ව නොවේ. එම අභියෝගාත්මක ඝට්ටන මධ්‍යයෙහි තමන් කවුදැයි හැඳින ගැනීමටය. තමුන්ව නිවැරදිව හඳුනා ගැනීමට නම්, තම ජීවිතයට අභියෝග කරන සමාජයෙන් මදකට හෝ විතැන් විය යුතුය. ඕනෑම පුද්ගලයෙකුට නිදහස්ව තමන්ව හඳුනා ගැනීමට ඉඩ ප්‍රස්තාව ලැබෙනුයේ, හුදෙකලා ජීවිතය තුළය. ප්‍රකෘති සමාජයෙහි අතපය හකුළුවාගෙන කුත්සිත ජීවිතයක් ගත කරන උපතිස්ස හුදෙකලා බව ප්‍රිය කරනුයේ එහෙයිනි. එකම විදියේ ශරීර කුඩුවකට සමාජයේ තිබෙනුයේ එකම විදියේ පිළිගැනීමකි. එහෙයින් මිනිසාට තමාව හඳුනා ගැනීමට නම් එම එකම විදියේ ශරීර කුඩුවක් පවත්නා සමාජයෙන් වෙනත් හුදෙකලා ශරීර කුඩුවක් වෙත ප්‍රවේශ වීම

යෝග්‍ය වේ. එනම් සමාජ පිටස්තරයෙකු බවට පත්විය යුතුය. එමගින් හුදෙකලා පිටස්තර චරිතයන්ගේ චින්තන ප්‍රවේශ පිළිගත් මහා සමාජයේ සිටින අයෙකුට වඩා විශාල පරාසයක් කරා ගමන් කරයි. මෙහි එන උපතිස්සද එම චින්තන ප්‍රවේශ ඔස්සේ තමන්ව විග්‍රහ කර ගැනීමට උත්සාහ දරන්නෙකි.

> මගේ මේ ගතිය ගැන කලෙක ඉඳල මමත් සොයනවා... එක ස්වාමීන් වහන්සේ නමක් මට කිව්වා මේක බුද්ධාගමේ එන පූර්වේ නිවාසානුස්මෘති ඥානයට සමාන දෙයක් වගෙයි කියල. ඒ උනාට මේ පෙර ජාතිය සිහිකිරීමේ ඥානය ඉබේ ඇති වෙන්නේ නැහැ. ඒක භාවනාවෙන් සමාධිගත වෙලා හුඟාක් මහන්සියෙන් ලබා ගන්න ඕනෑ මාර්ගඵලාවබෝධයෙන් කියලයි බුද්ධාගමේ කියන්නේ. ඒක පිටතින් අපේ සිතට එන්න විදියක් නෑ නේද කියල ඇහුවම, ස්වාමීන් වහන්සේ කිව්වේ ඔව් ඒක පිටතින් එන දෙයක් නොවෙයි, භාවනානුයෝගී ඵල සමාපත්තියෙන් තමන්ගේ අභ්‍යන්තරයට පහළවන ඥානයක් කියලයි (විජයසිංහ, 2004:147).

මෙහිදී උපතිස්ස පීඩාකාරී සංස්කෘතියෙන් වියුක්තව තමන්ව සොයා ගැනීමට නිරන්තරයෙන්ම වෙහෙස විය. ඔහුගේ සිතෙහි පවත්නා අභ්‍යන්තරික සිතිවිලි වෙන්කර හඳුනා ගැනීමට ඔහු යත්න දැරීය. කලකිරීමට පත්ව හුදෙකලා යන අනන්‍යතාව තුළ සැඟව තිබූ සැබෑ යථාර්ථය අවබෝධ කොට ගත හැකි වූයේ එවිටයි. උපතිස්සගේ මනෝ ව්‍යාධිය කිසිවෙකුට ලෙහෙසියෙන් පහළ නොවන පුබ්බේනිවාසානුස්සති ඥානයට සම බව ඔහු එම අවබෝධය ඔස්සේ පසක් කරගනු ලැබුවේය. ඔහු එම තත්ත්වය අවබෝධ කොටගනු ලැබුවේ ප්‍රථමයෙන්ම තමා තුළම මානසික විප්ලවයක් ගොඩනගා ගැනීමෙනි. ඔහු තුළ හටගත්තේ මනෝව්‍යාධියක් නොව ඒ කිසියම් සමාධියක් නැතිනම් ඒකසංගතභාවයකි. ඒ අනුව උපතිස්ස සමාජ ආශ්‍රය ප්‍රතික්ෂේපිත හුදෙකලා චරිතයක් බවට පත් වූයේ හුදෙකලා ජීවිතය ඔස්සේ තමන්ව නිවැරදිව අවබෝධ කර එමගින් පැවති පීඩාකාරී, ගැටලුකාරී තත්ත්වවලට පිළිතුරු ඔහු ප්‍රත්‍යක්ෂයෙන්ම අවබෝධ කර ගන්නට වුණි. ලුකාස් පවසන පරිදි සාන්දෘෂ්ටිකවාදී පුද්ගලයින් හුදෙකලා වනුයේ කලකිරීමට පත්ව නොව සමාජයෙන් ඈත්ව සමාජය දෙස බැලීමෙන් තම ජීවිතයෙහි වූ ගැටලුකාරිත්වයෙහි හාත්පස කියවා ගැනීමට අවස්ථාව උදා කර ගැනීමට වේ.

හර්මන් හෙසගේ ‘සිද්ධාර්ථ’ නවකතාව සාන්දෘෂ්ටිකවාදී දර්ශනය ඔස්සේ කියවගත හැකි නවකතාවකි. මෙහි එන සිද්ධාර්ථ නම් චරිතය ගිහිගෙයින් නික්ම ජීවිතය සොයා ගමන් කරන දාර්ශනිකයෙකු වේ. එසේම ආධ්‍යාත්මික ගවේෂකයෙකුද වේ. එහෙත් මෙම ආධ්‍යාත්මික ගවේශකයාව ජෝර්ජ් ලුකාෂ් සමාජ සාරධර්ම, ඓතිහාසික සමාජ සම්ප්‍රදා, සමාජ පසුබිම් අමතක කොට දමන පාදඩ යැයි සම්මත චරිත ගණයෙහිලා හඳුනා ගනී. මෙම හඳුනා ගැනීම සාහිත්‍යය විග්‍රහ කිරීමෙහිලා කොතෙක් දුරට

සාධාරණදැයි යන පැනය අතිශය වැදගත් කාරණයක් වේ. සිද්ධාර්ථ කුඩාකලම ජීවිතයෙන් පලා ගිය අයෙකු නොවේ. ඔහු නිරන්තරයෙන් ගැටෙන ජීවිතය ඔස්සේ සමාජ සංස්ථා සතු විවිධ විවිධාකාර වූ පරස්පරතා සමග සංවාදයෙහි යෙදෙන්නෙකි. ඔහු තම සැප සම්පත් සියල්ල හැරදමා ගිහි ගෙයින් නික්මෙනුයේ ජීවිතය පිළිබඳ කලකිරීමකට පත්ව නොවේ. ඔහුට අවශ්‍ය වූයේ, ජීවිතය ස්වයං අර්ථාවබෝධය ඔස්සේ සොයා යාමට වේ. එම ගමන අතරතුර තමන් අපේක්ෂිත විමුක්තිකාමී ජීවිතය පරීක්ෂාවට ලක් වූ අවස්ථා බොහෝය. එවන් එක් සන්ධිස්ථානයක් තම ප්‍රවේශයට හසුකරගත් ජෝර්ජ් ලූකාස් 'සිද්ධාර්ථ' නම් චරිතය පාදඩ චරිතයක් යැයි හඳුනා ගන්නට විය.

> මෙහි ගත කරන ජීවිතය සරල නොවේදැයි සිද්ධාර්ථ කල්පනා කරන්නට වන්නේය. එහි කිසිම අසීරුතාවක් ඇත්තේ නැත. හැම දෙයක්ම දුෂ්කර වූයේත්, වෙහෙස ගෙන දුන්නේත්, අන්තිමේ නිරර්ථක වූයේත් තමා ශ්‍රමණයෙකුව සිටි කාලයේදීය. දැන් හැම දෙයක්ම පහසුය. සිපගනිද්දී කමලා දෙන උපදෙසක් තරම්ම පහසුය. මට අවශ්‍යව ඇත්තේ, වස්ත්‍රත්, මුදලුත් පමණි. ඒවා කෙනෙකුගේ නින්දට බාධා නොකරන ප්‍රමාණයේ ඉතා පහසු ඉලක්කයන්ය (හෙස, 2020: 71).

සිද්ධාර්ථ 'පාදඩ' යැයි සම්මත අනන්‍යතාවක කුටුම්භගත වූයේ, ඔහු තම විමුක්තිය සුප්‍රකට නගර ශෝභනියකගේ උද්‍යානයකින් අපේක්ෂා කළ හෙයිනි. එලෙසින් අපේක්ෂිත ජීවිතය ඔහුව පෙර විසූ ජීවිතයට වඩා ඉතාමත් සරල දිවියක් විය. කටුකත්වය, කර්කශත්වය එහිදී ඔහු අත් නොලැබුවේය. නගර ශෝභනියකගෙන් ලැබෙන සිපුමක් තරමට ඔහුට එම ජීවිතය පහසු විය. මිනිසාට තම විමුක්තිකාමී ජීවිතයෙහි අපේක්ෂිත තෘප්තිය ළඟාකර ගැනීම පිණිස තහංචි පැනවීම සාධාරණ නොවේ. ඕනෑම පුද්ගලයෙකුටම ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පුද්ගල සංස්කෘතියක් තිබේ. එම ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පුද්ගල සංස්කෘතිය තුළමිනිසාට ඕනෑම ඉසව්වක සංචරණය වීමට අවස්ථාව තිබිය යුතුය. ජීවිතයෙහි ලැබිය හැකි උපරිම තෘප්තිය කරා පුද්ගලයාට ප්‍රවේශ වීමට ඉඩ ප්‍රස්තාව උදා වනුයේ එවිටය.

මෙහි එන කමලා නම් ගණිකාව සිද්ධාර්ථගේ විමුක්තිකාමී ජීවිතයට මාර්ගෝපදේශ සපයන්නා විය. සිද්ධාර්ථ එම තත්ත්ව තුළ සියලුම ක්‍රමවේදයන්හි ශිල්ප ලබා ජීවිතයෙහි උපරිම තෘප්තිය අත්විඳින්නට වූවේය. එම තෘප්තිය ඔස්සේ ඉතා ගැඹුරු යථාර්ථයක් අවබෝධ කොට ගනිමින් ජීවිතයෙහි විමුක්තිය කුමක්දැයි පසක් කර ගැනීමට වුණි.

> දැනීම, සන්නිවේදනය කරන්න පුළුවනි. එහෙම නමුත්, ප්‍රඥාව සන්නිවේදනය කරන්න බෑ. කෙනෙකුට එය සොයාගන්න පුළුවනි. ඒ අනුව ජීවත් වෙන්න පුළුවනි. ඒ ප්‍රඥාවෙන්

> වටවෙලා මහ පුදුම දේවල් කරන්න පුළුවනි. නමුත් කෙනෙකුට ඒ ප්‍රඥාව සන්නිවේදනය කරන්නටවත් උගන්වන්ටවත් බෑ (හෙස, 2020:154).

ජීවිතය සොයාගත හැකි වන්නේ තමාටමය. එය කිසිවෙකුගෙන් ලබා ගැනීමටවත්, කිසිවෙකුගෙන් ඉගෙන ගැනීමටවත් නොහැකිය. ජීවිතය පවත්වා ගැනීමට නම් ජීවිතයට එන දුක්ඛ දෝමනස්ස සියල්ලමත් සැප සම්පත් සියල්ලමත් එකසේ විඳදරා ගත යුතුය. සත්‍ය කරා ළඟාවීමට නම් කිසිවක් ලැජ්ජා සහගත, නින්දා සහගත, සමාජ අපගාමී ලෙස ප්‍රතික්ෂේප නොකළ යුතුය. ඒ අනුව සත්‍යාවබෝධය ලැබිය හැකිනම් පාදඩ යැයි සම්මත සමාජය වුව එයට බාධාවක් නොවන බව සිද්ධාර්ථ චරිතය ඔස්සේ මනාව විශද කරවන්නට විය. එහෙයින් සිද්ධාර්ථ වැනි චරිත පිළිගත් සමාජ සම්ප්‍රදායන්, සමාජ සාරධර්ම යනාදිය අමතක කොට දැමූ අයෙකු යැයි ප්‍රකාශ කිරීම කෙතෙක් දුරට සාධාරණදැයි පැහැදිලි වේ.

'යළි උපන්නෙමි' රණතුංගගේ චරිතය ඔස්සේ මෙම කාරණය තවදුරටත් විමර්ශනය කළ හැකිය. රණතුංග වැන්නවුන් තමන්ව සොයා ගැනීම, තමන්ව සංස්කරණය කර ගැනීම, ඒ සඳහා උත්සාහ කිරීම හා විවිධ මාර්ග එළඹුම් පරීක්ෂාවට ලක් කිරීම යනාදී තත්ත්වවලට එළඹීම මත ජෝර්ජ් ලූකාස් එවන් චරිත ප්‍රශ්න කිරීමට ලක් වුණු බව ඉහතදී සඳහන් විය. එහෙත් ලූකාස් ප්‍රකාශ කරන පරිදි රණතුංග පවතින සංස්කෘතියෙහි සාරධර්ම, ඓතිහාසික සමාජ සම්ප්‍රදාය, සමාජ පසුබිම් අමතක කොට දැමූවෙකු වේ. එම පවතින සංස්කෘතියෙහි සංස්කරණය විය යුතු ආස්ථාන පවතින සංස්කෘතියට පෙන්වා දීමට කටයුතු කළ අයෙක් බව සාන්දෘෂ්ටිකවාදී සාහිත්‍ය විග්‍රහයේදී අවබෝධ වන්නකි.

> මොවුන් තරම් අව්‍යාජ ලෙස ජීවත්වන අන් කිසිම කොටසක් මවිසින් දැක නැත. මේ ගුණාංගය ඔවුන්ගේ ජීවිතයේ ප්‍රධානම අංගය වෙයි. ඔවුන්ගේ ජීවිතයේ ප්‍රධානම අංගය වෙයි. ඔවුන්ගේ ජීවිතයේ හෙළි කළ යුතු යයි පිටතට පෙන්විය යුතු යයි සම්මත ශිෂ්ටවේශයක්වත් සැඟවිය යුතු යැයි සම්මත අශිෂ්ට වේශයක්වත් නොමැත... අන් හැම කරුණකට වඩා ඔවුන්ගේ සමාගම මට ප්‍රිය වූයේ මේ නිර්ව්‍යාජත්වය නිසාය. දෙබිඩි බවෙන් තොරව ජීවත්වීමට හැකිවීම එක්තරා සැනසුමක් නොවේද? (අමරසේකර, 1960:233)

සිද්ධාර්ථ කමලා ප්‍රමුඛ පාදඩ යැයි සම්මත සමාජය තුළ ගෙවන ජීවිතය නිදහස්, සැහැල්ලු, සැනසිලිදායි ජීවිතයක් ලෙස හඳුනා ගන්නා සේම රණතුංගද මුඩුක්කු ජීවිතයේ යථා ස්වභාවය හඳුනා ගන්නට වූවේය. ඔහු මරදානේ මුඩුක්කුවල වෙසෙන ගැටකපන්නන් සමග ජීවත්වීමට හුරු විය. ගණිකා වෘත්තියෙන් හා සුළු හොරකම්වලින් තම දිවිපෙවෙත රැක ගන්නා මුඩුක්කු වාසීන්ගේ ජීවන

ක්‍රම තුළට ඔහු පිවිසෙන්නට වුවේය. එම ප්‍රවේශය මුඩුක්කුවාසීන්ගේ යථා ජීවිත දෙස සහෘදයාත්මක බැලීමට ඔහු හුරු කරන්නට වුණි.

ඔහු ඇසුරු කළ එම සමාජයේ කිසිදු කුහකත්වයක් නොමැති බව ඔහු හඳුනා ගන්නට විය. ඔවුනගේ අව්‍යාජත්වය සමාජයේ පිළිගත් සංස්කෘතිය තුළ කිසිදු තැනක රණතුංගට හඳුනා ගැනීමට ලැබී නැත. එම නිර්ව්‍යාජත්වය ඉස්මතු වූයේ මුඩුක්කු වාසී ජීවිත තුළය. එම සමාජය ඕනෑම අයෙකුට විවෘත වූවකි. එවන් පරිසරයක ජීවත්වීම යෙහෙකැයි රණතුංග ප්‍රකාශ කරනුයේ ද එහෙයිනි. පවතින යථාර්ථය තත්ත්වාකාරයෙන්ම හුවා දක්වන මුඩුක්කු ජීවිත පුහු ආටෝප දවටා ගැනීමට උත්සාහ දරන්නෝ නොවෙති. සත්‍ය කෙතරම් කටුක වුවද, අමිහිරි වුවද, වේදනාත්මක වුවද එම ජීවිත යථාර්ථය එළි පිටම මුදා හැරීම සිදුවන්නේ මුඩුක්කු ජීවිත තුළ පමණකි. එවන් සමාජ වෙතින් නිර්මාණය කරනුයේ සංස්කෘතියට, සදාචාරයට බියගුල්ලන් නොවේ. අව්‍යාජ, නිර්භය, ප්‍රකෘති මිනිසුන්ය. මෙහි එන රණතුංග එම සමාජයට ඉතාමත් ලෙංගතු වනුයේ ද එහෙයිනි.

එබැවින් සාන්දෘෂ්ටිකවාදී පුද්ගල චරිත පවතින තත්ත්ව ප්‍රතික්ෂේපිත චරිත යැයි කීම තර්කානුකූල කාරණයක් නොවේ. මෙවන් චරිත පවතින සංස්කෘතික සාරධර්මවලට එදිරිව යනුයේ ඒ පවතින සමාජ තහංචි කෙතරම් දුරට සංස්කරණය විය යුතුද නැතිද සංවර්ධනය විය යුතුද යන කාරණය සිහි කැඳවමිනි. මෙහිදී හඳුනාගත් රණතුංග, සිද්ධාර්ථ, උපතිස්ස වැනි චරිත පවතින සමාජ ක්‍රමයට අනුගත වූයේ නම් පවතින සදාචාරාත්මක සංස්කෘතිවල පවත්නා තත්ත්ව දෙස පසුවිපරම් කිරීමට අවස්ථාව නොලැබෙන්නට තිබුණි. එහෙයින් යට කී චරිත අතින් සිදු වූයේ එක්තරා සමාජ මෙහෙයකි, සේවාවකි. මේ අනුව සාන්දෘෂ්ටිකවාදී දර්ශනය හා සාහිත්‍ය විග්‍රහයෙහිලා ජෝර්ජ් ලූකාස්ගේ ප්‍රවේශය ප්‍රාමාණික දැයි නැවත වරක් සිතා බැලිය යුතුමය.

පරාජිතභාවය ඉස්මතු වීම

ජෝර්ජ් ලූකාස් සාන්දෘෂ්ටිකවාදී සාහිත්‍ය ලක්ෂණ අතර හඳුනාගත් තවත් ලක්ෂණයක් නම් පරාජිතභාවය ඉස්මතු කිරීමයි. ලූකාස් බලාපොරොත්තු වන සාමාන්‍ය සමාජයෙහි වෙසෙන චරිත සමාජ ගැටුම් හමුවෙහි මුවහත් වෙමින් ජයග්‍රහණ පසුපස හඹායන්නෝ වෙති. එහෙත් එලෙස සමාජ ගැටුම් හමුවෙහි පසු බසින පුද්ගලයා ජයග්‍රහණ, ඉලක්ක කරා කිසිදා ළඟා නොවේ. ඔහු සදාකාලික පරාජිතයෙකු ලෙස ලේබල් වේ.

> මේ පරාජිතභාවය යට කී හුදකලාව මෙන්ම සමාජ බලවේගයන් හා ගැටීමේදී ඇතිවන තාවකාලික තත්ත්වයක් විය හැකි. අනෙක් අතින් එසේ ඉදිරිපත් නොවන බියගුල්ලන් විසින් ආවේණිකව ඇති කරගනු ලැබූ තත්ත්වයක් විය හැකිය (සුරවීර, 2002: 51).

සාන්දෘෂ්ටිකවාදී සාහිත්‍ය ලක්ෂණ විග්‍රහ කරන ජෝර්ජ් ලූකාස්ගේ ප්‍රවේශය ඔස්සේ ඔහු ප්‍රකාශ කළේ සාන්දෘෂ්ටිකවාදී පුද්ගල චරිත පරාජිතභාවය ඉස්මතු කරනුයේ මෙහි දෙවන තත්ත්වය යටතේ බවය. එනම් පිළිගත් සමාජ තත්ත්ව හමුවෙහි අභියෝග, සට්ටන හමුවෙහි බියගුළුව පසු බැසීමෙන් පුද්ගලයා පරාජිතභාවය අත්පත් කර ගන්නා බවයි. මෙම චරිත සමාජයට වෛර කරන පිරිස් වේ. සමාජ අභියෝග හමුවෙහි, ඉලක්ක හමුවෙහි නිර්ව්‍යාජව මුහුණ නොදී පලායන පිරිස් වේ. එහෙයින් ඔවුන් එම සමාජයෙහි පරාජිත, නිෂ්ක්‍රීය, අකර්මණ්‍ය චරිත ලෙස ඉස්මතු වේ.

ජෝර්ජ් ලූකාෂ් ප්‍රකාශ කරන මෙම ලක්ෂණය මිණිවන් පී. තිලකරත්න ඔහුගේ රුසියානු සාහිත්‍යය හා වර්තමාන සිංහල නවකතාව හා කෙටිකතාව කෘතිය ඔස්සේ තහවුරු කරයි.

> ...රුසියානු නවකතාවල එන්නේ තමන්ගේ සහජ දක්ෂකම් රැඳී ඇත්තේ කවර දෙයකදැයි හරිහැටි අවබෝධ කරගන්නට අපොහොසත් වූ ක්‍රියාශූර බවින් අඩු සැබෑ ලෝකයට වඩා කාල්පනික ලෝකය ප්‍රිය කරන පුද්ගලයන් කිහිප දෙනෙකි. මේ දුර්වලකම් බොහෝ ගණනක්ම විරාගයෙහි එන අරවින්ද කෙරෙහිද දක්නා ලැබේ (තිලකරත්න,1969:199-200).

මෙලෙස සාන්දෘෂ්ටිකවාදී ආත්මීය ගවේෂණ සිදු කළ චරිත පරාජිත, නිෂ්ක්‍රීය, මනස්පුත්‍ර ලෙස නම් කොට ලේබල් කිරීම මිණිවන් පී. තිලකරත්න අතින් සිදු වුණි. ඔහු අතින් අරවින්ද වැනි චරිත සමාජයෙන් බැහැර කොටලනුයේ එහෙයිනි.

මෙපරිද්දෙන් සාන්දෘෂ්ටිකවාදී සාහිත්‍යය විග්‍රහයෙහිලා ජෝර්ජ් ලූකාස් ප්‍රමුඛ පිරිස දරන ප්‍රවේශය කෙතරම්දුරට ප්‍රාමාණික වේදැයි විමසීමට ලක් කිරීම සාන්දෘෂ්ටිකවාදී සාහිත්‍යය කෙරෙන අනගිභවනීය කියවීමක් වේ.

> මාර්ටින් වික්‍රමසිංහගේ විරාගයෙහි එන අරවින්ද යනු සමාජයෙන් පරාජිතව, අතපය හකුළාගෙන, කුත්සිත ජීවිතයක් ගත කරන්නෙකු යැයි ජෝර්ජ් ලූකාස්ගේ අදහසයි. විශේෂයෙන් මධ්‍යම පාන්තික සංස්කෘතිය තුළ සාර්ථක මිනිසෙකුගේ තත්ත්ව සහතිකය ලබා ගැනීමට විවාහය, කුටුම්භ සංරක්ෂණය, දරුවන් වැදීම, යාන වාහන ගැනීම යනාදියෙන් පරිපූර්ණ විය යුතුය. ඒවා එම සංස්කෘතිය මගින් සංස්කෘතියට අනුගත මිනිසාට ලබා දුන් ජයග්‍රහණය කළ යුතු ඉලක්ක වේ. එම පුහු ඉලක්ක කරපින්නාගෙන මිරිඟු පසුපස දුවන මිනිසුන් එම තත්ත්ව සහතිකයට පයින් ගසා දැමූ අරවින්ද වැනි චරිත ඔවුනගේ නිවී සැනසිලිදායක මාර්ගයෙන් පිටතට ඇද දමයි. එම පුහු ඉලක්ක සපුරා නොගැනීම මත අරවින්ද පරාජිතයෙකු ලෙස ලඝු කරයි. “කසාද බඳින්න මගේ කිසිම අදහසක් නැහැ. මට කිසිවෙකුට ආලය කරන්නත් බැහැ. වෛර කරන්නත් බැහැ...” (අමරසේකර, 1964: 98).

අරවින්ද හට විවාහයක්, ගැහැනියක්, පවුලක් යනාදී බැඳීම් අවශ්‍ය නොවේ. ඔහු ඒවා ප්‍රතික්ෂේපිත නිදහස්කාමීත්වය අගයන අයෙකි. එහෙත් මධ්‍යම පාන්තික සමාජ සංස්කෘතියට ප්‍රවිෂ්ට වූවෝ මොහුගේ හැසිරීම විකාරයක් ලෙස සලකති. එයට ප්‍රධානතම හේතුව අරවින්ද සතු ඔහුටම ආවේණික වූ පුද්ගල සංස්කෘතිය පිටත සමාජය විසින් අවබෝධ කර නොගැනීමයි, නොඉවසීමයි. කෙසේ වෙතත් ලූකාස් මෙම තත්ත්වය අවබෝධ කොටගනුයේ අරවින්ද පිටත සමාජයට බියෙන් එනම් ප්‍රේමයට, විවාහයට බියෙන් පලා යන්නෙකු ලෙසයි. එහිදී ලූකාස්ගේ ප්‍රවේශය තුළ සිදුව ඇත්තේ අරවින්ද නම් පුද්ගල චරිතය නිවැරදිව අවබෝධ කර නොගැනීම හා නොඉවසීම වේ.

> ...මා තනිව ජීවත් වූ කාලය මරු කතරක ජීවත් වීමක් ලෙස හැඟේ. මගේ ලෙඩේ සුව නොවේ. එහෙත් කරුණාව, දයාව, ඇල්ම යන ආදී මිනිස් දහමින් නොතෙර තැනක ජීවත් වීම නිසා මගේ කලකිරීම දුරු විය. මා වඩාත් කලකිරුණේ බතී නිසාය. ඒ නිසාම මගේ කලකිරීම තුනී විය. මනුෂ්‍ය ජීවිතය මැනෙන මිනුමක් වශයෙන් නම් කුල සිරිත් හා ගුණදහම් වූ කලී කාලය, දේශය, අවස්ථාව අනුව වෙනස් නොවන කෝදුවක් නොවේ (අමරසේකර, 1964: 98).

ලූකාස්ගේ ප්‍රවේශය තුළ පවතින සමාජයෙහි පරිපූර්ණ මනුෂ්‍යත්වය හිමි වන්නේ විවාහ වී, දරුවන් හදමින්, කුටුම්භ සංරක්ෂණය සිදුවන තැනය. ප්‍රේමයක කෙළවර විවාහය විය යුතුය. විවාහයක සංකේතය දරුවන් විය යුතුය. එතැනින් නොනැවතී විවාහය, පවුල ප්‍රතික්ෂේපිත තැන පවතිනුයේ අසම්පූර්ණ මනුෂ්‍ය ජීවිතයකි. සංස්කෘතියට අනුගත මිනිසාට ලබා දුන් තත්ත්ව සහතික ජයග්‍රහණය නොකළ පරාජිත ජීවිතයකි. අරවින්ද කිසිවිටෙක පිළිගත් සමාජයේ විවාහය යන කුටුම්භයට එකඟ වන්නේ නැත. ඔහු විවාහය හඳුනාගන්නේ මිනිස් බව කොටුකර තබන පවුරක් ලෙසය. යම් ආකාරයක පීඩනයක් උදා කරන්නක් ලෙසය. එහෙයින් අරවින්ද යනු විවාහය, කුටුම්භ සංරක්ෂණය ප්‍රතික්ෂේපිත අයෙකු බව සැබෑය. එහෙත් ඔහු ඒවායෙන් පලාගිය පරාජිත, නිෂ්ක්‍රීය, අකර්මණ්‍ය චරිතයක් නොවේ. ඔහු අපේක්ෂා කළේ මනුෂ්‍ය ජීවිතය මැනෙන මිනුම් දඬුවලින් ඈත් වූ නිවී සැනසිලිදායක නිරාමිස ජීවිතයකි. "...කයින් වෙන්වීමට වෑයම් කළ මගේ රාගය විරාගයට ළංවීය. එය රාගය බව දැනගත් සමාජය මා කුහකයෙකු කොට සැලකුහ." (අමරසේකර, 1964, 95) කායික ප්‍රේමය ඔහුට ප්‍රිය නොවීය.

එහෙත් ඔහු ප්‍රේමය ප්‍රතික්ෂේපිත ලිංගික දුබලතාවයෙන් පෙළෙන්නෙකු නොවේ. මොහු ආධ්‍යාත්මික ප්‍රේමයට ඇලුම් කරන්නෙකි. ආධ්‍යාත්මිකත්වය ඔස්සේ විරාගී ප්‍රේමයක උපරිම සුව විඳි අයෙකි. බතී හා සරෝජනී යන දෙදෙනා වෙතින්ම ඔහු අත්වින්දේ එම ආධ්‍යාත්මික ප්‍රේමයම වේ. බතී හා සරෝජනී යන දෙදෙනාම තම ඇස් මානය තුළම විවාහ ජීවිතයක ප්‍රවේශ වන විට අරවින්දගේ දරාගැනීම, ඉවසීම, කාරුණිකත්වය, දයාබරත්වය, සෙනෙහෙවන්තභාවය කෙතරම්ද යන්න අමුතුවෙන් කිව යුතු නොවේ. ඔහුගේ ආධ්‍යාත්මික ප්‍රේමය තුළ ඔහු ලැබූ සුවයද එය විය. බැඳීම් රහිත

නිදහස් ජීවිතයට ඔහු සැබෑ ලෙසම ආශා කළේය. රාගික බැඳීම් තුළ පවත්නා අස්ථිරතාවය ඔහු මනසින් අත්විඳින්නට විය. ඔහු අපේක්ෂිත ආධ්‍යාත්මික ප්‍රේමය ඔහු වටා වූ පිටත සංස්කෘතියට අවබෝධ නොවන්නකි. ප්‍රේමයෙහි වූ නිරන්තකභාවය අරවින්ද මනා සේ හඳුනාගත්තද බාහිර සමාජය එම නිරන්තකභාවය පිළිබඳ නිවැරදි අවබෝධයක් ලබා නොගනී. අරවින්ද පරාජිතභාවය ඉස්මතු කරන්නෙකු ලෙස හඳුනාගනු ලබනුයේ එහෙයිනි. එබැවින් අරවින්දගේ චරිතය සමාජ තත්ත්ව හමුවේ පසු බසින සමාජ නිර්මිත ඉලක්ක හඹා නොයන පරාජිතයෙකු යැයි ලේබල් කිරීම සාධාරණ නොවන බව පැහැදිලිය. අරවින්ද ඔහුගේ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පුද්ගල සංස්කෘතිය ඔස්සේ අපේක්ෂිත තත්ත්වය ජයග්‍රහණය කළ අයෙකි. එනම් ආධ්‍යාත්මික ප්‍රේමයෙන් ඉහළින්ම ජයග්‍රහණය කළ අයෙකි. එම ආධ්‍යාත්මිකත්වය ඔස්සේ විරාගී ප්‍රේමයෙහි උපරිම සුව විඳින්නෙකි. බැඳීම් රහිත නිදහස් ජීවිතයෙහි සැනසුම වින්දනය කරන කෙනෙකි. පිළිගත් සංස්කෘතික සමාජයක අන්‍ය පාර්ශ්වයන්ට සාපේක්ෂව ජීවිතයෙහි ඔවුනට කිසිදා නොලැබෙන තත්ත්ව සාක්ෂාත් කොටගත් ආධ්‍යාත්මික වශයෙන් සංවර්ධිත චරිතයකි. එහෙයින් අරවින්දගේ චරිතය සියුම් කියවීමකට ලක් කිරීමෙන් ජෝර්ජ් ලූකාස්ගේ ප්‍රවේශය අසම්පූර්ණ යැයි කිව හැකි වේ.

ලිංගික මිථ්‍යාචාර කෙරෙහි අවධානය දැක්වීම

> සමාජයෙහි දෙපා නොපිහිටවූ, සමාජ සාරධර්ම නොතකන අත්තනෝමතික චරිත නිරූපණයේදී මිනිසාගේ නොමනා පෞද්ගලික දුර්වලකම් අතිශයෝක්තියට නැගීමේ අභිරුචිය නිසා විකෘති කාමාචාර අභිරුචියෙන් වර්ණනා කිරීම (අමරසේකර, 2002: 52 - 53).

සාන්ද්‍රෘෂ්ටිකවාදී සාහිත්‍ය හෙවත් අභිනවවාදී සාහිත්‍යයේ ජෝර්ජ් ලූකාස් හඳුනා ගැනෙන තවත් ලක්ෂණයක් නම් ලිංගිකත්වය උත්කර්ෂයෙන් වර්ණනා කිරීමයි. ලිංගික දුබලතා, සමාජය පිළිනොගත් ආශා, ලිංගික තහංචි, සදාචාර විරෝධී ක්‍රියා විග්‍රහ කරන සාහිත්‍ය න්‍යායයක් ලෙස සාන්ද්‍රෘෂ්ටිකවාදය හඳුන්වා ඇත. විශේෂයෙන්ම මෙම නවකතාවල ගණිකාවෘත්තික, සමලිංගික, ද්විලිංගික, පික්පොකට්කරුවන්, මංකොල්ලකරුවන්, විකෘති ලිංගික යනාදී චරිත පුන පුනා නිරූපණය වන බව ලූකාස් පැහැදිලිව ප්‍රකාශ කරයි. එම සියලු අවස්ථා සමාජය ප්‍රතික්ෂේපිත තත්ත්ව වේ. සමාජ විරෝධීයැයි හඳුනාගන්නා අවස්ථාවේ සදාචාරාත්මක සාරධර්මවලට පටහැනි තත්ත්ව වේ. මෙවැනි තත්ත්ව උත්කර්ෂයෙන් ඉස්මතු කිරීම සාන්ද්‍රෘෂ්ටිකවාදී සාහිත්‍ය ඔස්සේ සිදුවන බව ජෝර්ජ් ලූකාස්ගේ අදහසයි. ලූකාස්ගේ මෙම හඳුනා ගැනීම සාන්ද්‍රෘෂ්ටිකවාදී සාහිත්‍යය විග්‍රහ කිරීමේදී කෙතෙක් දුරට සාධාරණදැයි සාන්ද්‍රෘෂ්ටිකවාදී සාහිත්‍ය ලක්ෂණ හඳුනා ගැනෙන සාහිත්‍ය නිර්මාණ ඇසුරින් විමසීමකට ලක් කිරීම වැදගත් වේ.

කේ. ජයතිලකගේ අප්‍රසන්න කතාවක්හි 'සිරිපාල' නම් සාන්දෘෂ්ටිකවාදී සාහිත්‍ය විග්‍රහයෙහිලා හඳුනා ගැනෙන ප්‍රමුඛ පෙළ නියෝජිත චරිතයකි. පිළිගත් සදාචාරාත්මක සංස්කෘතිය ප්‍රතික්ෂේපිත තත්ත්ව අත්හදා බලමින් ඒවා වැළඳ ගැනීම සාන්දෘෂ්ටිකවාදී යැයි හඳුනා ගැනෙන චරිත ඔස්සේ විද්‍යමාන ලක්ෂණයක් බව ජෝර්ජ් ලූකාස්ගේ අදහසයි. සිරිපාල නම් මනුෂ්‍ය සංහතියේ ඓතිහාසික වර්ධනයේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස නිර්මාණය වූ සම්මත සදාචාරය ප්‍රශ්න කිරීමට පෙළඹුන චරිතයක් වේ.

> මනුෂ්‍යයා දුක් විඳින්නේ කර්මය නිසාවත් විෂම ආර්ථික ක්‍රමය නිසාවත් නොවේ. යටපත් කරනු ලබන ලිංගික ආශාව නිසාය. සෑම අපරාධයක්ම සිදු වන්නේ ඒ හේතුකොට ගෙනය. මනුෂ්‍යයාට වාතය, ආහාර යන මේවා මෙන්ම ලිංගික තෘප්තියද අවශ්‍ය වෙයි (ජයතිලක, 1962: 129).

ලූකාස්ගේ අදහසට අනුව සිරිපාල වැනි චරිත සමාජය පිළිනොගත් ලිංගික ආශා පසුපස හඹායන්නෝ වෙති. අප්‍රසන්න කතාවක්හි සිරිපාලගේ චරිතය ඔස්සේ ලිංගිකත්වය උලුප්පා දක්වනුයේ එහෙයින් යැයි ලූකාස්ගේ තර්කය වේ. ලිංගිකත්වය යනු ඕනෑම පුද්ගලයෙකු සතු ජීවවිද්‍යාත්මක පොදු වූ සංසිද්ධියකි. එසේම සංස්කෘතික හා සමාජයීය සාධක හමුවේ ලිංගිකත්වය මිනිසාට අනන්‍ය ප්‍රපංචයක් ලෙස ද හඳුනා ගැනෙන්නක් වේ. එනම් ඕනෑම පුද්ගලයෙකු සම්මුතිකව එකඟ වූ සංස්කෘතියක් තිබේ. එම සංස්කෘතියේ විවිධ චරිත ජීවත් වේ. එම චරිත තමන්ට අනන්‍ය තත්ත්ව නිර්මාණය කොට ගනී. ලිංගිකත්වය යන කාරණයද තමන්ට අනන්‍ය තත්ත්ව යටතේ ගොඩනැඟිය හැක්කකි. එවැනි ලිංගිකමය අනන්‍යතාවක් ගොඩනගා ගත් අයෙකු ලෙස සිරිපාලගේ චරිතය හඳුනාගත හැකිය. ඔහුගේ විවාහක බිරිඳ වන නිරූපා හා ගෙවූ කායික ජීවිතය එක් ආස්ථානයක කුටුම්භ වීමක් සිදු වන්නට වුණි. ඇය හා බැඳ තිබූ ශාරීරික හා භාවවිෂයක බැඳීම ලිහිල් වන්නට විය. ඒ සමගින් ඔහු තරුණ මෙහෙකාරියක වූ මැණිකා හා පාසැල් ගුරුවරියක ඇසුරින් ලිහිල්ව ගිය කායික හා භාවවිෂයක තෘප්තිය අපේක්ෂා කරන්නට වූවේය. ජෝර්ජ් ලූකාස් මෙම අපේක්ෂාව හඳුනාගනු ලැබුවේ ලිංගිකමය මිථ්‍යාචාරයක ස්වරූපයෙනි. ලිංගික මිථ්‍යාචාරයක් යනු සමාජ සංස්කෘතියට එරෙහි වූ සදාචාරාත්මක බණ්ඩනයකි. එහෙත් සිරිපාල අපේක්ෂිත ලිංගිකමය තෘප්තිය ලිංගික මිථ්‍යාවකැයි සෘජුව ප්‍රකාශ කිරීම සාධාරණ නොවේ. ඕනෑම මනුෂ්‍යයෙකු ලිංගිකමය තෘප්තිය අත්විඳීමට ආශා කරයි. එක් වරෙක විඳි සුවය නැවත නැවතත් අත් ලැබීමට නොයෙකුත් සමාජ අභියෝග හමුවේ වෙහෙසෙන්නටද වේ. සෑම මනුෂ්‍යයෙකු වඩාත් සංවේදී වන්නේද, වඩාත් ප්‍රචණ්ඩකාරී වන්නේද මෙම ලිංගික තෘප්තිය යන කාරණයේදී වේ. මෙහි එන සිරිපාලගේ චරිතය ද එබඳු ගති ලක්ෂණවලින් යුක්තය. ඔහු තම ජීවිතය තුළ තෘප්තිමත්භාවයක් නොලබන්නේ ඔහු තුළ හටගත් ලිංගිකමය ආශා යටපත් කිරීමට ගත් උත්සාහයක ප්‍රතිඵලයක් හේතුවෙනි. විවාහයක් අපේක්ෂා නොකළ සිරිපාල එම ජීවිතය තුළ තම

ලිංගික ආශා නිරායාසයෙන්ම යටපත් කරගත් අයෙකි. පසුව සිදු වූ විවාහයේදී ඔහු තම බිරිඳ නිරූපා හමුවෙහි බලාපොරොත්තු කඩ වූ අපේක්ෂාභංගත්වයට ලක් වනුයේ ඔහු යටපත් කළ ලිංගික ආශා හමුවෙහි සඵල නොවෙන හෙයිනි. එනම් තමාගේ ජීවිතයේ අපේක්ෂිත ආත්මීය සහ කායික තෘප්තිය එක්තැන් කිරීමට ඔහුගේ බිරිඳ අපොහොසත් වූවාය. දරුවන් වැදීමෙනුත්, රෝගාතුර වීමෙනුත් ලිංගික ආශා සිඳී යන්නට විය. එහෙයින් සිරිපාලගේ හැඟුම් ඔහුට යටපත් කර ගැනීමට සිදු වුණි. එහෙත් යටපත් කරනු ලබන ලිංගික ආශා යනු දරුණුතම සාපරාධී ක්‍රියාවක මූලාරම්භය වේ. මනුෂ්‍ය ජීවිතය ජලය, වාතය, ආහාර මත රඳා පවත්නා සේම ලිංගික තෘප්තියද ඒ හා සමානවම අවශ්‍ය වන බව සිරිපාල ප්‍රකාශ කරයි. ලිංගික තෘෂ්ණාවෙන් පෙළෙන්නෙකු තුළ ඔවුනගේ කැමති අකමැතිතා තිබේ. එම කැමති අකමැතිතා මත තෝරා ගන්නා ලිංගිකමය තෘප්තිය කිසිවෙකුගේ බලපෑමකින් තොර වූවකි. එහිදී විවිධ ලිංගිකමය තහංචි, සදාචාරය, සිරිත් විරිත් යනු පටු සීමා පමණකි.

සිරිපාල නිරූපා සිටියදීම නිවසෙහි මෙහෙකාර ස්ත්‍රිය ඇසුරෙත් පාසලේ ගුරුවරියක ඇසුරෙත් තමන් අපේක්ෂිත ලිංගික තෘප්තිය ලබන්නට වූයේ එහෙයිනි. එය සදාචාරාත්මක සංස්කෘතිය උල්ලංඝනය කිරීමක් නොවේ. පවතින සංස්කෘතියට අභියෝග කිරීමක්ද නොවේ. ලැජ්ජාශීලී, නින්දා සහගත ක්‍රියාවක්ද නොවේ. එය සත්‍ය වශයෙන්ම මනුෂ්‍ය ප්‍රීතියෙහි එක් සුවිශේෂී ආස්ථානයකි. මනුෂ්‍යයා ප්‍රීතියෙන් ජීවත් වන්නේද ජීවත් කරවන්නේද එම තෘප්තියයි. එම ක්‍රියාවලිය සදාචාර සම්පන්න වේද සදාචාර විරෝධී වේද යන්න කිසි විටෙක අදාළ නොවේ. එලෙස අත්ලබන ප්‍රීතිය තුළ සදාචාරය යනු පුහු වචනයක් පමණි. සෑම විටම පුද්ගලයා අපේක්ෂා කරනුයේ පුද්ගල සන්තෘෂ්ටියයි. පුද්ගලයා තම සන්තෘෂ්ටිය උදාවෙන තැන වෙනයම් වූ සදාචාරාත්මක තහංචි පැනවීම නිරර්ථක උත්සාහ පමණක් වේ. එහෙයින් මනුෂ්‍ය ජීවිතයෙහි අපේක්ෂිත ලිංගික තෘප්තිය වැනි පුද්ගල අවශ්‍යතා සන්තර්පණය කර ගැනීම ලිංගික මිථ්‍යාචාරයක් යැයි ප්‍රකාශ කිරීම කෙතෙක් දුරට සාධාරණදැයි සිතිය යුතුය. මිථ්‍යාචාරයක් යනු එක්තරා අන්ධ පිළිගැනීමකි. සම්මත පිළිගැනීම තුළ පමණක් එල්බගත් මිනිසා ඉන් පරිබාහිරව සිටීමට උත්සාහ නොකරයි. ජෝර්ජ් ලූකාස්ගේ ප්‍රවේශය ඔස්සේද සිදු වන්නේ ජීවිතය දෙස මතුපිටින් බැලීමක් පමණි. එහිදී සාන්දෘෂ්ටිකවාදී චරිතයක් ලෙස හඳුනා ගැනෙන සිරිපාලගේ පුද්ගල යථාර්ථය කියවා ගැනීමට උත්සාහ නොකරයි. ඔහුව සම්මුතිකව පිළිගත් සදාචාරාත්මක හර පද්ධති තුළ පමණක් ලඝු කරන තැන ඔහුගේ අභ්‍යන්තරික ජීවිතය කිසිවෙකු හඳුනා නොගනී. එහෙයින් ඔහු පිළිගත් සදාචාරය ඛණ්ඩනය කරන තැන ලිංගික මිථ්‍යාචාරයෙකුගේ අනන්‍යතාවකට හසු වේ. එහෙත් ඔහු අත්ලැබූ ලිංගික තෘප්තිය ලිංගික මිථ්‍යාචාරයකට සම කිරීම යුක්ති සහගත නොවේ. එහෙයින් සිරිපාල වැනි චරිත දෙස සහෘදයාත්මක පරිකල්පන මෙහෙයවිය යුතුය. ඔහු මතුපිටින් නොව ඔහුගේ චිත්ත අභ්‍යන්තරය තුළට පිවිස ඔහු අවබෝධ කොටගත යුතු වේ. එවිට සිරිපාල වැනි චරිත සමාජයේ යථාර්ථ තත්ත්ව නිරූපිත චරිත ලෙසත් පුද්ගල ප්‍රකෘති ස්වභාවය නොබියව නිරූපණය කරන චරිත

ලෙසත් හඳුනාගත හැකිය. ඒ අනුව ලූකාස්ගේ ප්‍රවේශය සිරිපාල වැනි චරිත කියවා ගැනීම පිණිස ප්‍රාමාණික නොවන බව පැහැදිලිය.

ජෝර්ජ් ලූකාස්ගේ ප්‍රවේශයෙහි එන ලිංගික මිථ්‍යාචාර කෙරෙහි අවධානය දැක්වීම යන කාරණය සාකච්ඡාවට ලක් කළ හැකි සාහිත්‍ය නිර්මාණයක් ලෙස මහින්ද රත්නායකගේ වීර් සාරා කෙටිකතා සංග්‍රහයේ එන වීර් සාරා කෙටිකතාව හඳුනාගත හැකිය. මෙහි එන ප්‍රධාන චරිතය මාලනී නම් ස්ත්‍රී චරිතයකි. ඇය මනුෂ්‍ය සබඳතා ගැඹුරු තලමාන ඔස්සේ විග්‍රහ කරන්නියයි. විශේෂයෙන් මිනිස් ජීවිතය හා බැඳි ප්‍රේමය වැනි සංවේදීකර හැඟීම් අති ප්‍රබල ලෙස ග්‍රහණය කරගත් අයෙකි. එහිදී පිළිගත් සදාචාර සම්පන්න සංස්කෘතිය වෙත ඇය ඍජුව අභියෝග එල්ල කරන්නට වූවාය. සම්මුතික සමාජයට එරෙහි වූ සදාචාරාත්මක බණ්ඩන සිදුවන තැන මිනිසා එම තත්ත්ව මිථ්‍යාචාර ලෙස හඳුනා ගන්නට වුණි. එය මිනිසා එල්බගත් අන්ධ පිළිගැනීමකි. එම අන්ධානුසාරය හේතුවෙන් පොදු සම්මත සදාචාර ජීවිතයට අභියෝග කරන පුද්ගලයාව ඔවුන් විකෘති කාම ආශා සහිත ලිංගික මිථ්‍යාචාරයෙහි යෙදෙන්නෙකු ලෙස හඳුනාගනී. මෙය ජෝර්ජ් ලූකාස්ගේ ප්‍රවේශයයි. ඔහුගේ ප්‍රවේශය අනුව යට කී මාලනී නම්, සමාජය පිළිනොගත්, සදාචාර විරෝධී කාම ආශා ඇත්තියකි.

> නෑ ෆාතියෝ, ඔයාටවත් මටවත් කෙල්ලෙක්ගේ, කොල්ලෙක්ගේ භූමිකා ඕනෙ නෑ. අපි එහෙම බෙදා ගන්නව කියන්නෙ ස්ත්‍රී පුරුෂ බැඳීම තමා ස්වාභාවික සත්‍ය බැඳීම කියල පිළිගන්නව කියන එක. අනික් බැඳීම් අස්වාභාවිකයි, විකෘතියි කියල සමාජය දෙන නිර්වචනය අනුමත කරනව කියනෙක. න් නෑ... ආදරේදී එහෙම බෙදීමක් නෑ. අපි දෙන්නට දෙන්න ආදරෙයිනං ඒ තමා ආදරේ. කෙල්ලෝ දෙන්නෙකුට, ආදරේ කරන්න, පවුල් ජීවිතයක් ගත කරන්න පුලුවන් (රත්නායක, 2014:112).

මාලනී සමලිංගික ආශා ප්‍රිය කරන්නියකි. ඇය ප්‍රේමය අපේක්ෂා කළේ ඇය මෙන්ම සමලිංගික පාර්ශ්ව වෙතිනි. ෆාතිමා, රෂ්මියා, චන්දිමා යන අය ඇයගේ ප්‍රේමවන්තියන් විය. ඊනියා සුචරිතවාද ඇයට කිසිවිටෙක බාධක ලෙස නොපෙනුණි. ඇය බොරුවට අටවන ලද එම ඊනියා සමාජය නොතකා තම ආත්ම තෘප්තිය පමණක් සොයන්නියක් වූවාය.

සමලිංගිකත්වය යනු සම්මත සමාජය උපහාසයෙන් යුතුව ප්‍රතික්ෂේපිත තත්වයකි. එසේම සමාජ සංස්කෘතිය අපහාසයට ලක්කොට තිබෙන තත්ත්ව වේ. ලූකාස් ප්‍රකාශ කරන්නේද මෙම තත්ත්ව සාන්ද්‍රෘෂ්ටිකවාදී චරිත ඔස්සේ හඳුනාගත හැකි ලක්ෂණ විද්‍යමාන කරන බවය. එහෙයින් සාන්ද්‍රෘෂ්ටිකවාදී සාහිත්‍යය විග්‍රහ කිරීමෙහිලා ඔහු සාන්ද්‍රෘෂ්ටිකවාදී සාහිත්‍ය ලක්ෂණයන් ලෙස ලිංගික

මිථ්‍යාචාරය හඳුනා ගන්නට වුණි. එහෙත් ඔහුගේ මෙම ප්‍රවේශය කෙතරම් දුරට ප්‍රාමාණිකදැයි ගැටලු සහගතය.

> මාලනී ඇසුරු කළ රශ්මියා, ෆාතිමා හා චන්දිමා යන්නවුන් අතර තිබූ සබඳතාව ස්ත්‍රී පුරුෂ සබඳතාවක් මෙන් කායික ආශාව පමණක් මුදුන් පමුණුවා ගත්තක් නොවේ. ස්ත්‍රියක් හා පුරුෂයෙකු අතර ඇතිවන බැඳීමකට එහා ගිය ආධ්‍යාත්මික බැඳීමක් ඔවුන් අතර වුණි. “නෑ ෆාතියෝ, ඔයාටවත් මටවත් කෙල්ලෙක්ගෙ කොල්ලෙක්ගෙ භූමිකා ඕනෙ නෑ”(රත්නායක, 2014:112).

ඔවුහු ස්ත්‍රී පුරුෂ ලෙස පවතින ජීව විද්‍යාත්මක බෙදීම පවා නොසලකා හැරීහ. එම ජීවවිද්‍යාත්මක බෙදීම පදනම් කරගනිමින් සම්මත සමාජය නිර්මාණය කරගත් ස්ත්‍රී පුරුෂ භූමිකා තුළ ජීවත්වීමට ඔවුහු එකඟ නොවූහ. එහෙයින් ඔවුන් අතර පැවති බැඳීම් සත්‍ය වශයෙන්ම ස්ත්‍රී පුරුෂ ලෙස පවත්නා සාමාන්‍ය සබඳතාවකට එහා ගිය ආධ්‍යාත්මිකත්වය ස්පර්ශ කළ බැඳීමක් යැයි ප්‍රකාශ කිරීම වරදක් නොවේ.

එම බැඳීම ආධ්‍යාත්මික සේම මානුෂීය බැඳීමකි. විරුද්ධ ලිංගිකයන් දෙදෙනෙකු අතර ඇතිවන තේරුම් ගැනීමට වඩා සමලිංගිකයන් දෙදෙනෙකු අතර පවත්නා එකිනෙකා තේරුම් ගැනීම ඉතා පහසු කටයුත්තක් විය හැකිය. එමෙන්ම සමාජ සම්මත හමුවෙහි ගොඩනැගෙන මෙවැනි සබඳතා පෙර කී පරිදි කුතුහලය, අප්‍රසාදය, උපහාසය දනවන සබඳතා වේ. විසම ලිංගිකයන්ට සේම මොවුන්ට සමාජයෙහි නිදහසේ හැසිරීමට අවස්ථාවක් නොමැත. අවලාද, අපහාස මෙන්ම කායික මානසික වශයෙන්ද විශාල පීඩාවක් ඔවුහු නිරන්තරයෙන් අත් විඳිති. මාලනී හා අනෙකුත් ප්‍රේමවන්තියන්ද එම පීඩාව එලෙසම අත් ලැබූවෝ වූහ. “ටවුන් එකේ යනව කියල ඇයි අත අහකට ගන්නේ. ඒක තිබ්බ වාගෙ උරිස්සෙන්ම තියාගන්න....” (රත්නායක, 2014: 112)“අපිට එකට ඉන්න සමාජය ඉඩ හදලා නෑ. මේ යන්නේ හිතකින් නෙවෙයි....” (රත්නායක, 2014: 122) මෙවන් සමාජ වපසරියක හටගන්නා වූ සමලිංගික බැඳීම්වල පවතින ආධ්‍යාත්මික ගුණ වගාව ඉතාමත් ඉහළය. සාමාන්‍ය ජීවිත ගත කරන විසමලිංගික පාර්ශ්ව වෙත මෙවන් වූ සමාජ අභියෝග නොමැත. අනාරක්ෂිතභාවයක් නොමැත. අවලාද, අපහාස නොමැත. එහෙත් මේ සියලු කාරණා ඔස්සේ සමලිංගික පාර්ශ්ව වෙත සිදුකරන බලපෑම අතිමහත්ය. එම තත්ත්ව යටතේ ගොඩනැගෙන ඔවුනගේ බැඳීම්හි පවත්නා ශක්තිමත්භාවය වැඩි වේ. ඕනෑම බැඳීමක් වඩාත් ශක්තිමත් වනුයේ එම බැඳීම වෙත එල්ලවෙන විවිධ අභියෝග, ඝට්ටන හමුවෙහිය. ජීවිතයක නියම හරය දැනෙනුයේ නිදහස් ජීවිතයක නොව, අභියෝග, බාධක හමුවෙහි නොසැලී සිටීමේ ඇති හැකියාව මතය. එහෙයින් සමලිංගික වැනි විසම ආශා ඇත්තවුන් තුළ හටගන්නා බැඳීම් අතිශයින්ම ආධ්‍යාත්මික පර්ෂදය ස්පර්ශ කරන බව සැබෑය.

සමලිංගිකත්වය යනු ජෝර්ජ් ලූකාස් දක්වන පරිදි ලිංගික මිථ්‍යාචාරයක් නොවේ. විකෘතිතා සහිත රෝගයක් නොවේ. ප්‍රේමය යනු ඕනෑම පුද්ගලයෙකු සතු ජීවවිද්‍යාත්මක අවශ්‍යතාවයකි. එම අවශ්‍යතාව සපුරා ගැනීම මත සමලිංගික පාර්ශ්ව විකෘති කාම ආශා සහිත යැයි ප්‍රකාශ කිරීම සාධාරණ නොවේ.

> ...ඔයාට දවසක තේරෙයි, ඔයා කළේ ආදරයක් නොවෙන වග. ආදරේට සම්මත-අසම්මත බේදයක් නැති බව. ආදරය යනු හැඟීම් පිළිබඳ ජීවවිද්‍යාත්මක අවශ්‍යතා මත තීරණය වන්නක් මිස සමාජ විද්‍යාත්මක කාරණාවක් නොවන බව (රත්නායක, 2014: 117).

සත්‍ය වශයෙන්ම ආදරය යනු සමාජ විද්‍යාත්මක කාරණයක් නොවේ. එය සමාජයට තීරණය කොට එයට නීති පැනවිය නොහැකිය. සෑම පුද්ගල අවශ්‍යතාවක්ම පැන නගිනුයේ සමාජ සාරධර්මවලට අනුව නොවේ. පුද්ගලයෙකු තුළ හටගන්නා හැඟීමක් සමාජය හමුවෙහි පාගා කෙතරම් සාහසික වන්නක්ද? සමාජය යනු පුද්ගල හැඟීම් මරා දමන යන්ත්‍රණයක් බවට පත් නොකළ යුතුය. සමාජයක් නිර්මාණය විය යුත්තේ මිනිසාව ආරක්ෂා කර ගැනීමට මිස පාගා ඝාතනය කිරීමට නොවේ. එහෙයින් ප්‍රේමය වැනි උත්තරීතර හැඟීම් සමාජ විද්‍යාත්මක කාරණා ලෙස සැලකීම නොකළ යුතුය. ප්‍රේමය ජීවවිද්‍යාත්මක කාරණයක් ලෙස සලකා බැලීමෙන් සමලිංගිකත්වය වැනි ආධ්‍යාත්මික තත්ත්ව විකෘතිතා සහිත රෝග ලෙස ඒකීය අනන්‍යතාවකට ලඝු කිරීම තර්කානුකූල නොවන බව පැහැදිලි වේ.

ප්‍රේමය දෙස ජීවවිද්‍යාත්මකව බැලීමෙන් පැහැදිලි වන්නේ ප්‍රේමය ශරීරයේ රසායනික ස්වභාවය, මානසික ස්වභාවය, සමාජානුයෝජන රටාව, ජානමය බලපෑම යනාදී හේතු කාරණා මත බල පවත්වන බවයි. ඒ අනුව සමලිංගිකත්වයද මෙවැනි තත්ත්ව මත ඇති වන්නකි. ඒ ඒ පුද්ගල ශරීර ස්වභාවයට අනුව අපේක්ෂා කරන තත්ත්වය සමලිංගිකත්වය විය හැකිය. මාලනීගේ චරිතයද එබඳු වෙයි. ඇය ප්‍රේමය හැඳින ගත්තේද, ප්‍රේමය උපරිම තලයකට ගොස් අත් ලැබුවේත්, ඇයගේ පාර්ශ්වයේ අයකුගෙන් පමණි. වචනවලින් අල්ලාගත නොහැකි, ඇයගේ ඇට මස් ලේ නහරවලට කාවැදුණු ආදරයක් ඇය ලැබුවේ රෂ්මියා, ෆාතිමා, චන්දිමා වැන්නවුන්ගෙනි. එය අසීමාන්තික ප්‍රේමයකි, ඉමක් කොනක් නොහඳුනන ප්‍රේමයකි, සම්මත අසම්මත භේදයක් නොමැති ප්‍රේමයකි, ආදරය, රැකවරණය, සෙනෙහස, අවංකත්වය අඩුවක් නොමැති වූ ප්‍රේමයකි. එහෙයින් එවන් වූ ප්‍රේමයක සුව හඳුනන පිරිස ලිංගික විසමතාවයෙන් පෙළෙන්නන් යැයි කොන් කිරීමකින්, ප්‍රතික්ෂේප කිරීමකින් ඉවත් කළ නොහැකිය.එය කුමන තත්ත්වයක ප්‍රේමයක් වුවද භාරගත යුතුය.

මාලනී යනු වංක සමාජ විවරණයට කොටු නොවූ වූවෙකු නොවේ. ඇය සමස්ත සමාජය වෙතම නිරූපණය කරනුයේ සමාජයෙහි වෙසෙන මිනිසාගේ සැබෑ ප්‍රකෘතිය හෙවත් සැබෑ යථාර්ථය වේ.

ඇයට අවශ්‍ය වන්නේ සමාජ මිනිසාට සේවය කිරීමට වේ. එහෙත් එම සේවය සමාජය භාරගනුයේ අසීලාචාර සේවයක් ලෙසයි.

> මේ පීඩාකාරී, කෘතිම සංස්කෘතිය වෙනස් කොට, කාටත් සම සේ ජීවත් විය හැකි සංස්කෘතික වටපිටාවක් නිර්මාණය කොට දීමේ වගකීම වෙනුවෙන් මා ජීවත්ව සිටිය යුතුය. ඉතිං මාගේ ජීවිතයේ දුෂ්කරභාවය ඔබට තේරෙන්නෙහිද? නැත මෙය දඬුවමකි. ඒ දුක කෙසේ හෝ උසුලාගෙන මම මිනිසුන් සුඛිත මුදිත කරමි. එය මට දෙවියන් වහන්සේ විසින් පැවරූ රාජකාරියකි (රත්නායක, 2014:113).

කුඩා කල සිටම මිනිසාව සංස්කෘතික සමාජය ඔස්සේ සකස් කොට තිබේ. මිනිසාගේ දැනුම බුද්ධි මට්ටම් සියල්ල සංස්කෘතික සමාජය මඟින් හැඩගස්වයි. එහෙයින් සමලිංගිකත්වය වැනි තත්ත්ව පවතින සමාජයට නුහුරු අත්දැකීම් වේ. සමාජ සම්මතයට පටහැනිව නිර්මිත රාමුවෙන් පිට ඇති මෙවන් තත්ත්ව කෙරෙහි ඊනියා සදාචාර ගැති පිරිස දක්වනුයේ නොඅමනාපයකි. එහෙයින් මාලනී වැන්නවුන්ට විශාල සමාජ කාර්යයක් පැවරී තිබේ. පවතින කෘත්‍රිම සමාජ වපසරිය තුළ සෑම ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පුද්ගල සංස්කෘතියක් වෙතම එක සේ ජීවත් විය හැකි වටපිටාවක් සකස් කිරීමට ඔවුනට අවශ්‍ය වේ. එනම් අන් පිරිස මෙන් සමාන වරප්‍රසාද, අයිතිවාසිකම් සහිත සමාජයක් ගොඩනැඟීමේ අවශ්‍යතාවයයි. එම අවශ්‍යතාව අවබෝධ නොකර ගන්නා තැන ඔවුන්ව සදාචාර විරෝධී, අපගාමී ලිංගික දුබලතාවෙන් පෙළෙන පුද්ගලයන් ලෙස හඳුනාගැනීම ඉතාමත් කනගාටුදායක තත්ත්වයක් වේ. සමලිංගික වූ තැන ලිංගික මිථ්‍යාචාරයෙකු වන්නේ නැත. එහෙයින් සාන්දෘෂ්ටිකවාදී සාහිත්‍ය ඔස්සේ නිරූපිත එවන් චරිත ලිංගික මිථ්‍යාචාරයෙන් පෙළෙන්නන් බව ප්‍රකාශ කිරීම සාවද්‍ය වේ.

ඒ අනුව සාන්දෘෂ්ටිකවාදී දර්ශනය හා සාහිත්‍ය විග්‍රහ කිරීමෙහිලා සමලිංගිකත්වය, ගණිකා වෘත්තිය, විකෘති කාම ආශා, ව්‍යභිචාරී ක්‍රියා යනාදී තත්ත්ව කෙරෙහි අවධානය දැක්වීම යන ලක්ෂණ හඳුනාගත හැකි යැයි ජෝර්ජ් ලූකාස් කරන ප්‍රකාශය කෙතෙක් දුරට සාධාරණදැයි පැහැදිලි වේ.

වරණීය මූලධර්ම අමතක කිරීම

සාහිත්‍ය නිර්මාණයකදී කර්තෘගේ අරමුණ මත අවශ්‍ය දේ පමණක් තෝරා ගනිමින් අනවශ්‍ය කරුණු බැහැර කරමින් නිර්මාණකරණයේ යෙදීම සාහිත්‍ය කෘති රචනයේදී භාවිත මූලධර්මයකි. වරණීය මූලධර්ම අමතක කිරීම යනු සාහිත්‍ය කෘති රචනයේදී භාවිත මූලධර්ම නොසලකා හැරීමයි.

සමාජය පරිසමාප්තියෙන් නිරූපණය කිරීම සඳහා හැමදේම ඉදිරිපත් කළ මනා බව ඔවුහු සලකති. මේ ලක්ෂණය අතින් නම් අභිනවවාදය තාත්විකවාදී සම්ප්‍රදාය හා සැසඳෙන බව ලූකාෂ් විසින් පෙන්වා දෙන ලදි (වික්‍රමසිංහ, 1964:34).

ලූකාස් ප්‍රකාශ කරනුයේ නවකතාවක තිබිය යුතු මූලධර්ම සාන්ද්‍රෘෂ්ටිකවාදී සාහිත්‍ය නිර්මාණවල හඳුනාගත නොහැකි බවයි. සමාජයෙහි පවත්නා ප්‍රකෘති තත්ත්වය ඉදිරිපත් කිරීමට අනවශ්‍ය දේ ලෙස කපා කොටා දැමීමට කිසිවක් නොමැති බවත් සියල්ල එලෙසම ඉදිරිපත් විය යුතු බවත් ඔවුන්ගේ අදහස යැයි ලූකාස් ප්‍රකාශ කරයි. එකම කාරණය නැවත නැවත දක්වමින් පුනරුක්තිදෝෂ සහිතව ඉදිරිපත් කර ඇති බව හඳුනාගත් ලූකාස් එය සාන්ද්‍රෘෂ්ටිකවාදී සාහිත්‍යයේ දුර්වලතාවක් ලෙස පෙන්වා දෙන්නට විය.

වරණීය මූලධර්ම පිළිපදින ලේඛකයා සියලු දේ විස්තර කරමින් දීර්ඝවිස්තර කථන ඇතුළත් නොකරයි. එහෙත් එම මූලධර්මය සාන්ද්‍රෘෂ්ටිකවාදී සාහිත්‍යයෙහි හඳුනාගත නොහැකි බව ප්‍රකාශ කරන ලූකාස් අනවශ්‍ය විස්තර කථන බහුලව ඉදිරිපත් වන බව පෙන්වා දෙයි. යථාර්ථය ඉදිරිපත් කිරීමට නම් දීර්ඝ විස්තර වර්ණනා අනවශ්‍ය වේ.

වරණීය මූලධර්මයක් හඳුනාගත් තවත් කරුණක් නම් අන්‍යෝන්‍ය සම්බන්ධතාවකින් යුක්තව චරිත ඉදිරිපත් කිරීමයි. එහෙත් සාන්ද්‍රෘෂ්ටිකවාදී සාහිත්‍යයේදී චරිත නිරූපණය කරන විට එම චරිත අතර අන්‍යෝන්‍ය සම්බන්ධතාවක් ඉදිරිපත් නොකරන බව ලූකාස්ගේ අදහසයි. මෙපරිද්දෙන්, එකම දේ පුනපුනා ප්‍රකාශ කිරීම අනවශ්‍ය දීර්ඝ විස්තරකථන ඇතුළත් කිරීම හා චරිත අතර අන්‍යෝන්‍ය සම්බන්ධතාවක් නොමැති වීම යනාදී වරණීය මූලධර්ම අමතක කොට ඇති බව ජෝර්ජ් ලූකාස් සාන්ද්‍රෘෂ්ටිකවාදී සාහිත්‍යය විග්‍රහයේදී විශේෂයෙන් හඳුනාගෙන ඇත.

ජෝර්ජ් ලූකාස් හඳුනා ගන්නා මෙම ලක්ෂණ ඔස්සේ සාන්ද්‍රෘෂ්ටිකවාදී දර්ශනය හා සාහිත්‍යය විග්‍රහ කිරීම කෙතරම් දුරට සාධාරණදැයි යන කාරණය මෙහිදී විමසීමට ලක් කිරීම වැදගත් වේ. සිරි ගුනසිංහගේ හෙවනැල්ල කෘතිය යථෝක්ත කාරණය සාකච්ඡාවට ගත හැකි සාන්ද්‍රෘෂ්ටිකවාදී සාහිත්‍ය ගණයෙහිලා හඳුනා ගැනෙන නිර්මාණයකි. මෙහි ප්‍රධාන චරිතය ජිනදාස නම් වේ. සංස්කෘති දෙකකට අතරමැදි ඔහුගේ චෛතසික හැසිරීම් මනාව ගෙනහැර දැක්වීමක් මෙහිදී මූලිකවම විස්තර කරයි. එහිදී ගැමි සංස්කෘතිය ප්‍රමුඛ අම්මා, පන්සල, ලොකු හාමුදුරුවෝ, බුත්සරණ, අමාවතුර ආදියත් නාගරික සංස්කෘතිය ප්‍රමුඛ කොටගත් විශ්වවිද්‍යාලය, බටහිර නවකතා, චිත්‍රපටි, ගණිකා නිවාස, මත්පැන් යනාදී සංකීර්ණතා අතර පවත්නා සංස්කෘතික ඝට්ටනය හමුවෙහි ජිනදාසගේ යථා ජීවිතය අපූර්ව ලෙස ප්‍රතිනිර්මාණය කර තිබේ. එහෙත් මෙම සාහිත්‍ය කෘති විග්‍රහ කරන ලූකාස් මෙහි ජිනදාසගේ ජීවිත

විවරණය ඉදිරිපත් කිරීමේදී පිළිගත් වරණීය මූලධර්ම අමතක කොට දමා ඇති බව ප්‍රකාශ කරයි. එනම් ජිනදාසගේ චෛතසික හැසිරීම් සමුදාය පාඨකයා වෙත ග්‍රහණය කොට ගැනීමට ඉඩ සැලැස්වීමේදී මෙතෙක් පැවති විචාරවාදවල සාකච්ඡා කළ අවශ්‍ය දේ හා අනවශ්‍ය දේ නිවැරදිව තෝරා බේරා ගැනීම සිදුකර නොමැති යැයි ජෝර්ජ් ලූකාස්ගේ අදහස වූවේය. එය මෙම සාහිත්‍ය නිර්මාණවල පවත්නා ප්‍රමුඛතම දුර්වලතාවක් බව ඔහු හඳුනා ගන්නට වුණි. එහෙත් මෙම කෘතියෙහි ජිනදාසගේ පුද්ගල ජීවිතය සියුම් කියවීමකට බඳුන් කිරීමෙන් ලූකාස් ප්‍රකාශ කරන කාරණයෙහි වලංගුභාවය ගැටලු සහගත වේ.

> ඒත් කොහොමද අම්මගෙන් තවත් ඉල්ලන්නේ. අම්ම මාව පැන්නුව, පයින් ගහල පැන්නුව, මාව පච්කාරයෙක් වගෙ සලකල පැන්නුව. පාදඩයා, වලා, බල්ලා, කෙලෙහි ගුණ නොදන්න පෙරේතයා. පුතා ඊයේ රෑත් ජංගියෙ තෙමා ගත්ත නේද යන්න දොට්ට යන්න නිදා ගන්න ඉස්සෙල්ලා දොට්ට යන්න ඕන හොඳ ළමයි. අද මල් පූජා කළාද? ඔවු මල් පූජා කළා. හොඳ ළමයා. අම්ම අම්ම හොඳ අම්මා මාව ගෙදරින් පැන්නුවා. මාව තනි කළා මට දැන් කවුරුත් නැහැ. නැහැ කමක් නැහැ. මට කවුරුත් ඕනෙ නැහැ. කවුරුවත් නැති උනහම තමයි නිදහස (ගුණසිංහ, 1960:129).

ලූකාස් ප්‍රකාශ කරන පරිදි මෙහි ඇතැම් අවස්ථාවල ඇතැම් තත්ත්ව පුනපුනා විස්තර කර තිබේ. විශේෂයෙන් ජිනදාස හා මව පිළිබඳ කරුණු දැක්වීමේදී එකම කාරණය නැවත නැවත පුනරුක්ති දෝෂ සහිතව ඉදිරිපත් වන බව ඔහුගේ අදහසයි. එහෙත් එම තත්ත්වය සාන්ද්‍රෘෂ්ටිකවාදී සාහිත්‍යකරුවෝ දෝෂයක් ලෙස නොසලකති. එම උත්සාහය තමන් නිර්මාණය කරන චරිතයට උපරිම සාධාරණයක් ඉටු වන පරිදි ඉදිරිපත් කිරීමයි. ජිනදාස හා මව අතර පවතිනුයේ ආත්මීයගත අසීමිත ළැදියාවකි. ජිනදාස හා මව අති ප්‍රබල ලෙස මව් සෙනෙහස හා දරු සෙනෙහස කෙරෙහි දැන හෝ නොදැන ආශක්ත වේ. එය වනාහී දැඩි ආත්මීය බන්ධනයකි. එලෙස මවක හා පුතෙකු අතර පවතින්නා වූ ආත්මීය වෙළා ගැනීමක් විවරණය කිරීම පහසු කටයුත්තක් නොවේ. බුද්ධිමය තත්වයන්ට පවා හසු නොවන අති සියුම් සංවේදී හැඟීමක් ඉස්මතු කිරීම ඉතාමත් සංකීර්ණ ක්‍රියාවලියකි. එම ක්‍රියාවලියේදී පුනරුක්ති දැක්වීම යනු කතුවරයාට අත්‍යවශ්‍යම මූලධර්මයක් විය හැකිය. මෙහි එන මවගේ හා ජිනදාසගේ චිත්ත ස්වභාව උපරිම තලය කරා ගෙන යාමටත් ඔවුනගේ චිත්ත අභ්‍යන්තරය පාඨකයා හමුවෙහි කියවා ගැනීමටත් පුනරුක්ති භාවිතය අතිශය වැදගත් වේ. 'හෙවනැල්ල' යන තේමාවෙන් දක්වන සංකේතාත්මක කාරණය සහෘදයා වෙත ඒත්තු ගැන්වීමට මෙහි එන චරිත පිළිබඳ නිසි අවබෝධයක් පාඨකයා හට තිබිය යුතුය. එම අවබෝධය ලැබිය හැක්කේ හෙවනැල්ලේහි එන මව හා ජිනදාසගේ චරිත සියුම් ලෙස විමර්ශනය කිරීමෙනි. ජිනදාස වැනි චරිත සියුම් කියවීමකට ලක්

කිරීමට නම් මිනිස් මනසේ ඉතා සංකීර්ණ අවස්ථා කතුවරයා පාඨකයා වෙත පෙන්වා දිය යුතුය. කතා පුවතෙහි ඇතැම් අවස්ථාවල පුනරුක්තිතා මතුකරලීමට කතුවරයා උත්සාහ දරනුයේ ම එහෙයිනි.

යථෝක්ත නිදර්ශන පාඨයෙන් කියවෙනුයේ ජිනදාසගේ බීමත්කම, ගණිකා ඇසුර යනාදිය සම්බන්ධයෙන් මව තුළ වූ ආකල්පයයි. එහිදී කතුවරයා කිහිපවරකදීම එකම අදහස කිහිප ආකාරයකින් ප්‍රකාශ කර තිබේ. එයට ප්‍රධානතම හේතුව වූයේ කතුවරයාට ක්‍රමයෙන් විකාසනය වන චරිතයක් තියුණුව ඉදිරිපත් කිරීමට අවශ්‍ය වීමයි. එසේම ජිනදාසගේ ජීවිතයට ඇතුළත් වී ඇති තත්ත්ව එනම්, ගණිකා ඇසුර, බීමත්කම යනාදී තත්ත්ව සමස්ත සමාජය පිළිගනුයේ අනුචිත අවස්ථා ලෙසයි. එහෙයින් එම අවස්ථා ක්‍රමානුකූලව පුද්ගල චරිතය වෙත ආරෝපණය කරමින් ඉන් පුද්ගලත්වය ඉතා සියුම්ව කියවීමට යොමු කිරීම පිණිස වරණීය මූලධර්ම මදකට අමතක කරලීමට කතුවරයාට සිදුව ඇත.

කතා පුවත ආරම්භයේ සිටම අවසානය දක්වා කතුවරයා උත්සාහ කළේ ජිනදාස පරාජිත, මනෝමූල, අකර්මණ්‍ය චරිතයක් ලෙස ඉදිරිපත් කිරීමට නොවේ. ඔහුගේ චරිත ලක්ෂණ මනා ලෙස අවබෝධ කොට ගනිමින් ඔහුගේ හිත වටහා ගැනීමට ඉඩ ප්‍රස්තාව උදාකරලීමටය. ඕනෑම පුද්ගලයෙකු මනා ලෙස අවබෝධ කොට ගැනීමට නම් එම පුද්ගලයාට සංවේදීව සවන්දිය යුතුය. එම පුද්ගලයා සිතන පතන ආකාරය, කටයුතු කරන ආකාරය පුන පුනා ප්‍රකාශ කිරීමෙන් එම පුද්ගලයාගේ මානසික තත්ත්ව නිවැරදිව ග්‍රහනය කොට ගැනීමට අවස්ථාව උදා වේ. සංවේදීව සවන් දෙන්නෙකුට එකම කාරණය නැවත නැවත ප්‍රකාශ කිරීම, දීර්ඝ විස්තර කථන යනු ජිනදාසගේ චරිත ස්වභාවය කියවා ගැනීමට උපකාරක තත්ත්වයන්ය. මේ අනුව හෙවනැල්ල ජිනදාසගේ ජීවිතය විවරණය කිරීමට ගත් උත්සාහයක් හෙයින් එහිදී සිදුවන වරණීය මූලධර්ම කඩවීම යනු කතුවරයා අතින් සිදු කෙරෙන වරදක් නොවේ. එය වනාහී කෘතියෙහි එන චරිතයන්ට සිදු කෙරෙන සාධාරණයකි.

> මුළු දවස පුරාම ඇවිදීම නිසාදෝ මා ගතද කෙඩෙත්තු ගතියකින් පෙළෙයි. පසුගිය තෙමසට අධික කාලයක සිට සැහැල්ලු ගතියකින් ඉසිලූ මගේ පෙනහැලි සෙමෙන් බර වී ඇතුවා සේ මට දැනෙන්නට වූයේ පෙරේදා සිටය. අද ඒ බර ගතිය නිසා ද? දෙදණ පිටුපසින් ඇති මස්ගොබ දෙකද වණයක් සේ කකියයි. නහර වැල් ඇදුම් කයි. පෙනහළු වැළඳගත් බර ගතිය පිරික්සා බලනු වස් මම පුටුවෙහි දිග ඇදී දැත් දඬු දෙපසට විහිදීමි... (අමරසේකර, 2008: 2).

ගුණදාස අමරසේකරගේ දෙපා නොලද්දෝ නවකතාවෙහි එන පොඩි අයියාගේ චරිතය නිරූපණය ඔස්සේ වරණීය මූලධර්ම උල්ලංඝනය වී ඇතැයි ලූකාස්ගේ අදහසයි. පොඩි අයියා යනු පීනස සහ ඇදුම යන රෝගවලින් පීඩා ලබන පුද්ගලයෙකි. ඔහුගේ එම රෝගී තත්ත්වය නවකතාවෙහි බොහෝ සිදුවීම් සමග බද්ධ කරමින් ඉදිරිපත් කිරීම සිදුව තිබේ. ජෝර්ජ් ලූකාස් හඳුනාගනු ලබන සාහිත්‍යමය

ලක්ෂණය එයයි. එහෙත් ඔහුගේ හඳුනා ගැනීම කෙතරම්දුරට සාර්ථකදැයි යන කාරණය ගැටලු සහගත වනුයේ මෙහි එන පොඩි අයියාගේ චරිත ස්වභාවය සියුම් කියවීමකට ලක් කිරීමෙනි. කතුවරයා මෙහිදී විශේෂයෙන් පොඩි අයියාගේ රෝගී තත්ත්වය දීර්ඝ ලෙස විස්තර කරයි. එහිදී එම රෝගී තත්ත්වය නැවත නැවත පාඨකයා වෙත සිහි කැඳවීමද සිදු කරයි. ලූකාස්ගේ ප්‍රවේශය කෙබඳු වුවද ඒකපුද්ගල මානසික තත්ත්ව නිරූපණය කිරීමේදී පුනරුත්ථාපන සිදුවිය හැකිය. එය දුර්වලතාවක් නොවේ. කතුවරයා එය සිතා මතා සිදු කරන්නකි. පුද්ගල මනස විස්තර කිරීම අතිශය සංකීර්ණ කාරණයකි. එහිදී එම පුද්ගලයාගේ සිතන පතන ආකාරය, හැසිරීම් රටාව යනාදිය අනිවාර්ය වශයෙන් අවධානයට ගත යුතු කාරණා වේ. පොඩි අයියා නම් සමස්ත සමාජය පිළිගත් විවාහය, කුටුම්භ සංරක්ෂණය, දරුවන් වැදීම, රැකියාව, යාන වාහන යනාදී සියල්ලක්ම ප්‍රතික්ෂේපිත චරිතයකි.

ඒ අනුව ඔහු පවතින සංස්කෘතියෙහි පිටස්තරයෙකු ලෙස හඳුනා ගැනෙන්නෙකි. එහෙයින් පොඩි අයියාගේ මානසික තත්ත්වය නිවැරදිව අවබෝධ කර ගැනීමට නම් චරිත ස්වභාවය අඩු ලුහුඬුකම් නොමැතිව විස්තර විය යුතුය. එම විස්තර කථන අනවශ්‍ය දේ ලෙස කපා හරින තැන එම ඒකපුද්ගල මනෝභාවය වටහා ගැනීමට මහත් සේ අපහසු වනු ඇත. ගුණදාස අමරසේකර පොඩි අයියාගේ මනස විනිවිදව විස්තර කරනුයේ එහෙයිනි. පොඩි අයියාගේ චරිත ලක්ෂණ අඩු වෙන තැන පාඨකයා වුව ඔහුව හඳුනාගනුයේ සමස්ත පිළිගැනීම මත සිට පමණි. සමස්ත එල්බ ගැනීමක් එක් අයෙකු හෝ විතැන් කිරීමට කතුවරයාට ඉඩ ප්‍රස්ථාව උදා වන්නේ ඔහු තෝරාගත් රීතිය ඔස්සේ පමණි. එහෙයින් වරණීය මූලධර්ම අමතක කොට දැමීම යනු වරදක් යැයි ප්‍රකාශ කළ නොහැකිය.

වරණීය මූලධර්ම කඩවීම යන කාරණයේදී ජෝර්ජ් ලූකාස් පෙන්වා දුන් තවත් ලක්ෂණයක් වූයේ සාන්දෘෂ්ටිකවාදී චරිත අන්‍යෝන්‍ය සබඳතාවලින් යුක්ත නොවන බවයි. එනම් සාන්දෘෂ්ටිකවාදී චරිත නිරූපණය වනුයේ හුදෙකලා පාර්ශ්ව ලෙසින් යැයි ලූකාස්ගේ අදහසයි.

> මගේ මේ ගතිය නිසා මම ටිකෙන් ටික හුදකලා ජීවිතයට පුරුදු වීමි... පාසලෙන් අස්ව රස්සාවක් කරන්නට වූ තැන් සිට මගේ තනිකම ක්‍රමයෙන් දියුණු විය. මගේ මනැස ඇතුළු හදට ම යොමු විය (වික්‍රමසිංහ, 1960: 47).

මාර්ටින් වික්‍රමසිංහගේ විරාගයෙහි එන අරවින්ද නම්, අන්‍යෝන්‍ය සබඳතා ප්‍රතික්ෂේපිත චරිතයක් වේ. එම ප්‍රතික්ෂේපිත තත්ත්වය මත විරාගය රචනයේදී වරණීය මූලධර්ම අමතක කොට ඇති බව හැඟ වේ. එහෙත් මෙහිදී අරවින්දගේ චරිතය අන්‍යෝන්‍ය සබඳතාවන්ගෙන් තොර චරිතයක් ප්‍රතීයමාන කිරීමට ඉවහල් වූ හේතු සාධක අවධාරණයට ලක් නොකරයි. ලූකාස්ගේ ප්‍රවේශයෙහි පවත්නා දුර්වලතාව වන්නේද එයයි. පුද්ගල මතුපිට පමණක් නොව අභ්‍යන්තරය කෙරෙහිද අවධානය යොමු කළ යුතුය.

අරවින්ද පිටතින් විරාගික ප්‍රේමවන්තයෙකු පමණි. හුදෙකලා අන්‍යෝන්‍ය සබඳතා නොහඳුනන චරිතයක් පමණි. එහෙත් ඔහුගේ චිත්තාභ්‍යන්තරය ඉතාමත් සංකීර්ණ ප්‍රස්තුත කරා ගමන් කොට තිබේ. එම ප්‍රස්තුත අවබෝධයට ඉඩ ප්‍රස්ථාව උදා වන්නේ අරවින්දගේ චරිතය හුදෙකලා චරිතයක් ඔස්සේ විකාශනය කිරීමෙන් පමණි. අරවින්ද බතී හෝ සරෝජනීව විවාහ කොට සමස්ත සමාජය පිළිගත් විවාහයකට ප්‍රවේශ වූයේ නම් ඔහු ද එක්තරා සාමාන්‍ය මනුෂ්‍යයෙකු පමණය. එහෙත් අරවින්ද ආධ්‍යාත්මික පර්ෂදය පෝෂණය කළ අයෙකි. ස්පර්ශ කළ අයෙකි. එහෙයින් එවන් අයෙකු සාමාන්‍ය මනුෂ්‍යයෙකු මෙන් අන්‍යෝන්‍ය සබඳතා සහිත පුද්ගලයෙකු ලෙස නිරූපණය වුවහොත් පවතින යථාර්ථ ජීවිතය එලෙසම නිරූපණය කිරීමට ඉඩකඩ ඇහිරී යයි. මක්නිසාද යත් යම් පුද්ගලයෙකු සමාජ යථාර්ථය හෙවත් ප්‍රකෘති තත්ත්වය නිසියාකාරව විනිවිදව දැකිය හැකි වන්නේත්, ඒවායෙහි සංස්කරණ අවස්ථා පෙන්වාදිය හැකි වන්නේත් එම සමාජයෙන් වියුක්ත වන තැන පමණි. එනම් සමාජ පිටස්තරයෙකු වන තැනය. මාර්ටින් වික්‍රමසිංහද අන්‍යෝන්‍ය සබඳතා රහිත පුද්ගල චරිතයක් ලෙස අරවින්දව නිර්මාණය කරනුයේ එහෙයිනි. ඒ අනුව වරණීය මූලධර්ම අමතක කිරීම යන කාරණය ලූකාස් සාන්දෘෂ්ටිකවාදී සාහිත්‍යයෙහි දුර්වලතාවක් ලෙස හඳුනාගත්තද එය සාන්දෘෂ්ටිකවාදී සාහිත්‍යය ප්‍රගමනය පිණිස ඉවහල් වූ බව කිව යුතුය.

මේ අනුව යථෝක්ත සියලු කරුණු විමර්ශනයෙහිලා විශද වන්නේ සාන්දෘෂ්ටිකවාදී දර්ශනය හා සාහිත්‍යය විග්‍රහයෙහිලා ජෝර්ජ් ලූකාස්ගේ ප්‍රවේශය ප්‍රාමාණිකත්වය කවරේද යන්නයි.

නිගමනය

මිනිසාගේ පැවැත්ම මූලික කොට ගොඩ නැගුණු සාන්දෘෂ්ටිකවාදය නම් දර්ශනවාදය ගොඩ නැගුණේ පවතින සමාජ මිනිසාව වඩාත් හිතකාමී සෑම මිනිසාගේම අදහස් ක්‍රියාකාරකම්වලට තැනක් ලැබෙන ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පුද්ගල සංස්කෘතියක අපේක්ෂාවෙනි. පවතින සමාජ, සංස්කෘතික ක්‍රමයෙහි එක් එක් පුද්ගලයින් නිරූපණය කරන තත්ත්ව, පුද්ගල හැකියා, පුද්ගල අදහස් යනාදී සියල්ල ප්‍රතික්ෂේප කොට පුද්ගලයා පිටමන් කිරීම වෙනුවට එම පුද්ගලයා සමාජයේ සංවර්ධන කර්තව්‍ය සඳහා යොදා ගැනීමේ එළඹුමක් ලෙස සාන්දෘෂ්ටිකවාදය හඳුන්වා තිබේ. මෙම සාන්දෘෂ්ටිකවාදී සාහිත්‍යයේ ලක්ෂණ සාකච්ඡා කිරීමේදී සාහිත්‍යය විෂයයෙහි පූර්ණ අධ්‍යයනයක යෙදුනෙකු වූ හංගේරියානු ජාතික ජෝර්ජ් ලූකාස්ගේ ප්‍රවේශය වැදගත් ප්‍රවේශයකි. ලාංකීය සාහිත්‍ය විචාරයේදී සාන්දෘෂ්ටිකවාදය විග්‍රහ කිරීමෙහිලා මොහුගේ හඳුනාගැනීම නිරන්තර භාවිතයට ගැනීම විශේෂිතය. මොහු සාන්දෘෂ්ටිකවාදී සාහිත්‍යයේ ලක්ෂණ පහක් හඳුනා ගන්නට වුණි. එනම්, සාහිත්‍ය මනෝවිද්‍යාත්මක අංශයට වඩාත් නැඹුරු වීම, සමාජ ආශ්‍රයට මැලි වන්නා වූ ද හුදකලා බව ප්‍රිය කරන්නා වූ ද චරිත උත්කර්ෂයෙන් ඉදිරිපත් කිරීම, පරාජිතභාවය ඉස්මතු කිරීම, ලිංගික මිථ්‍යාචාර කෙරෙහි අවධානය දැක්වීම හා වරණීය

මූලධර්ම අමතක කිරීමයි. ජෝර්ජ් ලූකාස් හඳුනාගත් මෙම ලක්ෂණ සාන්දෘෂ්ටිකවාදී දර්ශනය හා සාහිත්‍යය විග්‍රහ කිරීමෙහිලා කෙතරම් දුරට ප්‍රාමාණික වූවේදැයි මෙහිදී සාකච්ඡාවට ලක් වුණි. පුද්ගල මනෝභාව විග්‍රහ වන තැන එම ඒක පුද්ගල චරිත විරල, අස්වාභාවික, මනෝමූල චරිත ලෙස හඳුනා ගැනීම සාධාරණ නොවේ. ඕනෑම චරිතයක් ගොඩනැඟෙන පරිසරය අනුව එම චරිතවලට ගැලපෙන ක්‍රමවේද සහ චින්තන පථයක් ක්‍රියාත්මක වේ. එවිට එම තත්ත්ව මනෝමූල යැයි එකහෙළා ප්‍රතික්ෂේප කළ නොහැකිය. සාන්දෘෂ්ටිකවාදී සාහිත්‍යය ඔස්සේ ඉදිරිපත් කෙරෙන චරිත සාපේක්ෂ වශයෙන් දාර්ශනික තත්ත්ව පෙන්නුම් කරන බැවින් ඒ සමග එම පිරිස පවතින සාරධර්ම ප්‍රශ්න කිරීමට ලක් කරයි. ඒ පිළිබඳ මනා අවබෝධයෙන් ඉවත්ව යයි. එහිදී පවතින සමාජයෙහි සංස්කරණය විය යුතු ආස්ථාන ඔවුන් මනාව හඳුනා ගනී. එහෙයින් මෙම පිරිස සමාජය හමුවෙහි කළකිරීමට පත්ව හුදෙකලාභාවය තෝරා ගන්නා බව ප්‍රකාශ කිරීම අසත්‍යයකි. පවතින සමාජ තත්ත්වය අවබෝධ කොටගෙන ඉවත්ව යාම ජෝර්ජ් ලූකාස් පරාජිතභාවය ලබාගෙන ඉවත් වීමක් ලෙස දකී. ඕනෑම පුද්ගලයෙකුට යම් දෙයක් සිදු කිරීමේදී එහි නිරර්ථකභාවය අවබෝධ විය හැකිය. පුද්ගලයා පරාජිතභාවයට පත්වනුයේ එම නිරර්ථකභාවය ඔස්සේය. තවද සාන්දෘෂ්ටිකවාදී සාහිත්‍යයේ විග්‍රහ වන නවකතාවල ලිංගික තහංචි, සදාචාර විරෝධී උල්ලංඝනය වීම් සිදු වේ. එය සිදු වන්නේ පුද්ගලයාගේ කැමති අකමැතිතා අනුවය. එම තත්ත්ව යථාර්ථ තත්ත්ව හෙවත් ප්‍රකෘති තත්ත්ව වේ. ඒවා පුද්ගලයාගේ ආත්ම තෘප්තිය සඳහා අවශ්‍ය තත්ත්ව වේ. මෙම සාහිත්‍යයේදී ඉදිරිපත් කෙරෙන චරිත යම්කිසි ඒකාකාරී රටාවකට පුන පුනා එකම දේ පාඨකයාට කියවීමට අවස්ථාව ලබා දීම එම දර්ශනයේ දුර්වලතාවක් නොවේ. ඒවායේ ජීවත්වන චරිත සිතන පතන ආකාරය, කටයුතු කරන ආකාරය අවබෝධ කොට ගැනීමට එම දුර්වලතාව මහෝපකාරී වේ. මේ අනුව සාන්දෘෂ්ටිකවාදී දර්ශනය සහ සාහිත්‍යය විග්‍රහ කිරීමෙහිලා ජෝර්ජ් ලූකාස්ගේ ප්‍රවේශය ප්‍රාමාණික නොවන බව මෙම නිබන්ධය ඔස්සේ නිගමනය කළ හැකිය. විශේෂයෙන් ජෝර්ජ් ලූකාස් යනු මාක්ස්වාදී චින්තකයෙකි. මාක්ස්වාදීන් විප්ලවයට පෙරට යන විට සාන්දෘෂ්ටිකවාදය මුළුගැන්වී සිටින පිරිසක් පිළිබඳ දර්ශනයක් වේ. එහෙයින් මෙම දර්ශන පථ එකිනෙකට පරස්පර අන්ත දෙකකි. ඒ හේතුවෙන් ජෝර්ජ් ලූකාස් සාන්දෘෂ්ටිකවාදය විග්‍රහ කිරීමේදී නිරායාසයෙන් සිදු වන්නක් සාන්දෘෂ්ටිකවාදය පහත හෙළීමක් සේම සාන්දෘෂ්ටිකවාදයේ තිබෙන ඒකපුද්ගලභාවය, නිශේධනීය ලෙස කියවීමකි. එහිදී සාන්දෘෂ්ටිකවාදය මගින් අපේක්ෂිත හරයාත්මක තත්ත්ව ඛණ්ඩනය වීමක් සිදු වේ. මේ අනුව සාන්දෘෂ්ටිකවාදී දර්ශනය හා සාහිත්‍යය කියවීමේදී ජෝර්ජ් ලූකාස්ගේ ප්‍රවේශය උපයුක්ත කොට ගැනීමෙන් සාන්දෘෂ්ටිකවාදී දර්ශනය අපහරණය වීමක් සිදු වන බව මෙමගින් අනාවරණය වුණි.

සමුද්දේශ

ප්‍රාථමික මූලාශ්‍ර

අමරසේකර, ගුණදාස (2008). *දෙපා නොලද්දෝ,* ඇස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ, කොළඹ.

අමරසේකර, ගුණදාස. (1960). *යළි උපන්නෙමි*, අනුල මුද්‍රණාලය, මරදාන.

ගුණසිංහ, සිරි. (1960). *හෙවනැල්ල*, සමන් මුද්‍රණාලය, මහරගම.

ජයතිලක, කේ. (1962). *අප්‍රසන්න කතාවක්*, සරසවි ප්‍රකාශකයෝ, ගම්පහ.

රත්නායක, මහින්ද. (2014). *වීර් සාරා කෙටිකතාව*, ඇස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ (පුද්.) සමාගම, කොළඹ.

වික්‍රමසිංහ, මාර්ටින්. (1956). *විරාගය*, සරස ප්‍රකාශක, රාජගිරිය.

විජයසිංහ, සමරවීර. (2004).*කෙලෙස් පර්වත*, සූරිය ප්‍රකාශකයෝ, කොළඹ.

හෙස, හර්මන්. (2020). (පරි.)ඩබ්ලිව්. ඒග අබේසිංහ, *සිද්ධාර්ථ*, සමුද්‍ර පොත් ප්‍රකාශකයෝ, කොළඹ.

ද්විතියක මූලාශ්‍ර

අමරසේකර,ගුණදාස. (1964). විරාගය. *වීමංසා නවකතා අංකය*, (සංස්.) විමල් දිසානායක, දාගොන්නේ උදයධම්ම, ඉන්ද්‍රපාල අබේවීර සහ සෝමරත්න බාලසූරිය,ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ, කොළඹ.

කලංසූරිය, ඒ.ඩී.පී. (1973). *නූතන බටහිර දර්ශනය*, අධ්‍යාපන ප්‍රකාශන දෙපාර්තමේන්තුව, කොළඹ.

කලන්සූරිය,ඒ.ඩී.පී. (1975). *බ'ට්‍රන්ඩ් රසල් හා සමකාලීන දර්ශනය*, ආරිය ප්‍රකාශකයෝ, වරකාපොල.

ගුණවර්ධන, පී. ඩයස්. (1994). *සාංදෘෂ්ටිකවාදය*, නිශාන්ත ප්‍රකාශකයෝ, හොරගොල්ල.

තිලකරත්න, මිණිවන් පී. (1969). *රුසියානු සාහිත්‍යය හා වර්තමාන සිංහල නවකථාව හා කෙටිකථාව*, ඇස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ,කොළඹ.

බාලසූරිය, සෝමරත්න. (1992). *ඇල්බෙයා කැමූ සහ ඔහුගේ නිර්මාණ*, සිරස නිර්මාණ සංසදය, නුගේගොඩ.

රාජපක්ෂ, ධර්මා. (2002). *සාංදෘෂ්ටිකවාදය සහ ආධ්‍යාත්මික පෙරළිය පසුබිම් වූ සිංහල නවකථා,* විමසුම ප්‍රින්ටර්ස්,මාතර.

වික්‍රමසිංහ, මාර්ටින්.(1965). *නවකථාංග හා විරාගය*,මවුන්ට් ප්‍රකාශකයෝ, කොළඹ.

වික්‍රමසිංහ, මාර්ටින්.(1969). *සිංහල නවකථාව හා ජපන් කාමකථා හෙවණැල්ල*, ගුණසේන සමාගම, කොළඹ.

වීරසිංහ,එස්.ජී.එම්. (1988). *කාන්ටියානු දර්ශනය පිළිබඳ විචාර පූර්වක අධ්‍යයනයක්*, කැලණිය විශ්වවිද්‍යාලයීය පර්යේෂණ ප්‍රකාශන මාලාව, කැලණිය.

සුරවීර, ඒ.වී. (2002). *සමාජීය සාහිත්‍ය අධ්‍යයනය*, ගොඩගේ පොත් මැදුර, කොළඹ.

ආඛ්‍යාන narrations
Volume 09 | Issue 02 | July-December 2024 | Article 05
ISSN 2478-0642
Open Access, Refereed Biannual Journal of the Center for Indigenous Knowledge and Community Studies, Sabaragamuwa University of Sri Lanka
Submit your academic papers to director@cikcs.sab.ac.lk
Follow this and additional works at: www.sab.ac.lk
e-mail: director@cikcs.sab.ac.lk

The Impact of Social Media Utilization on Election Campaigning: A Case Study of the 2019 Presidential Election in Sri Lanka

H. E. N. Priyadarshani, Department of Political Science, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Sri Jayewardenepura, Nugegoda, Sri Lanka, nilupriyadarshani@sjp.ac.lk

M. K. G. I. Dharmasena, Department of Sinhala and Mass Communication, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Sri Jayewardenepura, gayadini@sjp.ac.lk

Received: 31 December 2023 / **Revised:** 07 February 2024 / **Accepted:** 02 March 2024

Abstract

The research investigates the transformative impact of social media on election campaigning,_specifically focusing on the 2019 Presidential Election in Sri Lanka. Analyzing the strategies of prominent candidates, Gotabaya Rajapaksa and Sajith Premadasa, reveals distinct approaches to social media utilization. Gotabaya's campaign emphasized detailed policy messages through text-heavy posts, maintaining a formal tone. In contrast, Sajith leveraged visually appealing content, utilizing images, videos, and live sessions to establish a relatable and interactive persona. These differences highlight the evolving dynamics of political communication in a digitally connected society. The present study forecasts future trends in Sri Lankan election campaigns, including greater digital integration,

increased use of visual storytelling, and the possible introduction of new regulatory measures. Recommendations encompass digital literacy initiatives, regulatory frameworks, candidate training, enhanced cyber security, public awareness campaigns, and continuous monitoring. The conclusions emphasize the transformative role of social media in shaping democratic processes, with potential implications for future election campaigns in Sri Lanka and beyond.

Key words: *Digital Literacy, Election Campaigning, Political Communication, Social Media*

Introduction

Election campaigns represent the organized and strategic endeavors undertaken by political candidates or parties to garner voter support and secure elected positions within democratic systems. At their core, these campaigns involve meticulous planning, encompassing goal setting, resource allocation, and the identification of target demographics. At the heart of election campaigns is the art of communication, where candidates use various channels such as speeches, debates, advertisements, and social media to share their policies and connect with voters. Public relations efforts and image management play a crucial role in shaping candidates' public personas, while issue advocacy allows them to articulate positions on key matters, differentiating themselves within the political landscape. Engaging with the media, mobilizing supporters through grassroots organizing, fundraising, and utilizing data-driven analytics further characterize the multifaceted nature of election campaigns, all with the ultimate goal of influencing voter perceptions and securing electoral success. Ethical considerations, transparency, and adherence to legal standards are essential elements in maintaining the integrity of the democratic process.

According to Samuel Kernell and Gary C. Jacobson, election campaigns represent a distinctive phase in the broader realm of politics. In their view, campaigns serve as a "time out" from the routine functioning of normal politics, creating a unique and

concentrated arena where candidates and political parties actively vie for the opportunity to govern within an evolving political landscape. Kernell and Jacobson emphasize the transient nature of election campaigns, highlighting the fact that they are not a continuous aspect of political life but rather a focused period during which candidates engage in strategic activities to secure electoral support (Jacobson & Kernell, 2001). This definition underscores the idea that election campaigns are not just an extension of routine politics but rather a dedicated and intense effort to influence public opinion, persuade voters, and ultimately shape the direction of governance in response to the challenges and opportunities presented by the political environment.

Election campaigns, as viewed through the lens of political theorist and strategist Joseph Napolitan, can be defined as dynamic orchestrations of persuasive efforts aimed at influencing voter behavior and securing electoral success. Napolitan's perspective underscores the strategic nature of campaigns, emphasizing the need for a well-coordinated and adaptive approach to navigate the complexities of political landscapes. He suggests that campaigns are not merely about presenting policies but involve a nuanced understanding of the electorate's emotions, aspirations, and concerns. Napolitan's work underscores the crucial role of political communication, public relations, and strategic messaging in effectively conveying a candidate's vision. In essence, election campaigns, according to Napolitan, are sophisticated exercises in political persuasion, requiring a blend of strategic acumen and effective communication to establish a compelling connection with the electorate and secure a mandate for governance (Napolitan, 1973).

According to Stephen K. Medvic, election campaigns represent a dynamic and interactive battleground where various political actors engage in strategic communication, mobilization efforts, and policy debates to influence and persuade voters. Medvic's perspective emphasizes the intricate nature of election campaigns, viewing them as critical junctures in the democratic process. In this context, candidates and parties navigate a complex landscape, intensifying their political

communication strategies and competing for public support. The emphasis on strategic communication highlights the significance of how messages are crafted and disseminated to shape public perception. Moreover, the focus on mobilization underscores the active involvement of citizens in the democratic process during campaigns. Medvic's approach captures the multifaceted dynamics of election campaigns, recognizing them as pivotal moments in the democratic cycle where political actors engage in a strategic interplay to win the support of the electorate (Medvic, 2022).

Election campaigns are fundamental to the health and vitality of democratic processes, playing a pivotal role in shaping the very essence of representative governance. At their core, these campaigns serve as a bridge between the electorate and those aspiring to hold public office. One of the key virtues lies in their capacity to represent the diverse voices and opinions within a society (Carter, 1965). Through campaigns, candidates articulate their policy positions, ideologies, and visions for the future, providing voters with a menu of choices reflective of their values. In doing so, election campaigns facilitate the translation of individual preferences into a collective expression of the public will; embodying the democratic principle that political power ultimately rests with the people.

Beyond the mere act of representation, election campaigns contribute significantly to the legitimacy of political leaders and institutions. The competitive nature of campaigns, characterized by a transparent and fair electoral process, ensures that those elected gain the consent of the governed. This legitimacy is crucial for the stability and credibility of democratic governance. When citizens perceive that their leaders have been chosen through a free and fair process, it fosters trust in the political system, strengthening the democratic foundation upon which the governance structure is built.

Accountability and responsiveness are intrinsic elements of election campaigns. Candidates, in their pursuit of votes, make promises and commitments to address the concerns and needs of the electorate. This dynamic creates a direct link between

campaign rhetoric and post-election governance (Fox, 2007). Once in office, elected officials are held accountable by the electorate to fulfill these promises, fostering a continuous feedback loop between the governed and their representatives. This mechanism of accountability ensures that leaders remain connected to the aspirations of the people and are responsive to the evolving dynamics of society.

Crucially, election campaigns serve as a powerful catalyst for civic engagement and participation. As candidates canvass neighborhoods, hold public rallies, and engage in debates, citizens are drawn into the political discourse. This heightened civic involvement extends beyond the act of voting to active participation in democratic processes. The energy generated by campaigns contributes to an informed and engaged citizenry, creating a sense of shared responsibility for the well-being and direction of the community.

The pluralistic nature of election campaigns fosters diversity and inclusivity in the political arena. Multiple candidates and parties present a spectrum of perspectives, ideologies, and policy proposals. This diversity ensures that the electorate has a range of options that reflect the complex tapestry of societal values and interests. In this way, election campaigns not only provide choices but also celebrate the richness of differing viewpoints, contributing to the vibrancy and dynamism of democratic societies (Norris, 2001). Additionally, election campaigns play a pivotal role in the peaceful transfer of power, a hallmark of stable democracies. In accepting the results of an election, whether as the victor or the vanquished, candidates and parties acknowledge the will of the people. This peaceful transition is a testament to the maturity and resilience of democratic institutions, underlining their ability to facilitate political change without resorting to violence or coercion.

In the modern era, election campaigns have evolved to harness the power of technology and communication. The advent of social media and other digital platforms has revolutionized the way campaigns connect with voters, enabling real-time engagement and information dissemination (Taras & Davis, 2022). This

innovation not only expands the reach of campaigns but also reflects the adaptability of democratic processes to contemporary societal trends.

Furthermore, the significance of election campaigns in democratic processes is multifaceted and profound. From representation and legitimacy to accountability, civic engagement, and the peaceful transfer of power, campaigns are the lifeblood of vibrant democracies. Their ability to encapsulate the aspirations of diverse populations and channel them into a collective expression of political will underscores their indispensable role in shaping the trajectory of democratic societies.

Literature Review

Historical Evolution of Election Campaigns

The historical evolution of election campaigns is a dynamic process, intricately woven into the fabric of political, social, and technological changes. This literature review seeks to unravel the key themes in this evolution, tracing the journey from early forms of political mobilization to contemporary strategies shaped by the digital age such as,

Early Forms of Political Mobilization: Scholars such as Key (1949) delved into the nascent stages of political mobilization in the United States, uncovering the emergence of mass parties and the pivotal role played by local party organizations. This era witnessed the genesis of organized efforts to engage voters through rallies, speeches, and the nascent print media (Key & Heard, 1949).

The Rise of Mass Media and Broadcasting: The advent of mass media ushered in a new era for election campaigns. Katz and Lazarsfeld's two-step flow model (1955) shed light on the influence of intermediaries, underscoring the impact of radio and television in disseminating political messages. The iconic Kennedy-Nixon debates of 1960 stand as a hallmark, illustrating the increasing significance of televised appearances in shaping voter perceptions (Jamieson, 1996).

Shift to Targeted Communication: In the late 20th century, scholars like Popkin (1991) observed a shift toward more targeted communication strategies. The rise of polling and data analytics enabled campaigns to tailor messages to specific demographic groups. The "micro-targeting" approach gained prominence, allowing candidates to address the concerns of niche constituencies (Issenberg, 2012).

Digital Revolution and Social Media: The advent of the internet and social media platforms marked a paradigm shift in election campaigning. Howard Dean's use of the internet during the 2004 Democratic primaries (Trippi, 2004) and Barack Obama's groundbreaking use of social media in 2008 (Graham et al., 2013) demonstrated the transformative potential of digital technologies.

Current Trends and Challenges: Recent literature by Jungherr (2016) explores the impact of social media on political communication. The prevalence of misinformation and the influence of algorithms in shaping political discourse are subjects of ongoing research (Jungherr, 2015).

The historical evolution of election campaigns reflects a dynamic interplay between political, technological, and social factors. From early forms of mobilization to the digital age, campaigns have adapted to new realities, presenting both opportunities and challenges for democratic processes.

The Rise of Social Media in Politics

Shoshana Zuboff's "The Age of Surveillance Capitalism" critically examines the pervasive influence of tech giants in the digital age. Zuboff unveils the exploitation of personal data by companies for economic gain, emphasizing the erosion of privacy and individual agency. In the context of Sri Lanka, where digital platforms increasingly play a role in politics, Zuboff's analysis is pertinent (Zuboff, 2019). It prompts an examination of how surveillance capitalism impacts political processes, citizen engagement, and the potential manipulation of public opinion. Considering Sri Lanka's unique socio-political landscape, characterized by diverse demographics and historical complexities. Zuboff's insights can guide a nuanced understanding of

the risks and challenges associated with the intersection of surveillance capitalism and politics. Researchers could explore how social media platforms contribute to the commodification of data, potentially shaping electoral dynamics and civic participation in Sri Lanka's evolving political landscape.

"LikeWar: The Weaponization of Social Media" by P.W. Singer and Emerson T. Brooking explores the weaponization of social media and its impact on modern conflicts. Analyzing the use of disinformation, fake accounts, and manipulation, the authors illustrate the dangerous intersection of social media and warfare (Singer & Brooking, 2019). In the Sri Lankan context, where social media has played a significant role in shaping public opinion and political narratives, the insights of this book are crucial. Researchers examining Sri Lanka's political landscape can apply "LikeWar" to understand how information warfare tactics might be employed, influencing social and political dynamics. The book offers a lens to assess the vulnerabilities and risks associated with the weaponization of social media in the context of Sri Lanka's unique political environment.

"Twitter and Society," edited by Katrin Weller, Axel Bruns, Jean Burgess, Merja Mahrt, and Cornelius Puschmann, offers a multidisciplinary exploration of Twitter's societal impact. It delves into topics like political activism, public opinion, and communication dynamics (Weller, 2013). In the Sri Lankan context, where Twitter is increasingly influential in political discourse, this book is relevant. Researchers can apply its insights to understand how Twitter shapes public narratives, influences political engagement, and contributes to information dissemination in Sri Lanka. Examining the platform's role in reflecting and potentially amplifying socio-political dynamics allows for a nuanced analysis of Twitter's impact on public opinion and political communication. This book provides a theoretical foundation for comprehending the broader implications of Twitter in Sri Lanka's evolving socio-political landscape.

In the context of Sri Lanka and its 2019 Presidential Election, the examination of social media's role in politics reveals several insights. The analysis of pervasive

surveillance capitalism underscores potential risks to individual privacy and the democratic process, urging a cautious approach to data exploitation. Insights into the weaponization of social media highlight the need for vigilance against information warfare tactics that could impact public opinion during elections. Additionally, the exploration of Twitter's societal impact provides a framework to understand how this platform shapes political discourse and influences public opinion in Sri Lanka. Collectively, these perspectives offer a nuanced understanding of the challenges and opportunities associated with social media utilization in the electoral context, providing valuable considerations for future campaigns and policy decisions in Sri Lanka's evolving political landscape.

In the context of Sri Lanka and its 2019 Presidential Election, the examination of social media's role in politics reveals critical insights. The analysis of pervasive surveillance capitalism underscores potential risks to individual privacy and the democratic process, urging a cautious approach to data exploitation. Insights into the weaponization of social media highlight the need for vigilance against information warfare tactics that could impact public opinion during elections. Additionally, the exploration of Twitter's societal impact provides a framework to understand how this platform shapes political discourse and influences public opinion in Sri Lanka. Collectively, these perspectives offer a nuanced understanding of the challenges and opportunities associated with social media utilization in the electoral context, providing valuable considerations for future campaigns and policy decisions in Sri Lanka's evolving political landscape.

Theoretical Framework

The Networked Public Sphere Theory, introduced by scholars Castells and Benkler, explores how social media forms a space for diverse public deliberation. Social Identity Theory, pioneered by Tajfel and Turner, focuses on how social media contributes to political identity formation. Civic Engagement Theory, associated with political science, examines how social media facilitates active participation in political activities. Applying these theories to the 2019 Sri Lankan Presidential

Election provides insights into online discourse, identity dynamics, and civic involvement within the digital sphere.

Networked Public Sphere Theory

The Networked Public Sphere Theory, initially conceptualized by scholars like Castells (2007) and Benkler (2006), provides a valuable lens for understanding the dynamics of social media in the context of election campaigning. This theory posits that digital technologies, particularly social media platforms, contribute to the formation of a networked public sphere a space where diverse individuals engage in open deliberation, share information, and collectively shape public opinion (Castells, 2007; Benkler, 2006). Applying this theoretical framework to the study of the use of social media in the 2019 Presidential Election in Sri Lanka offers several insights.

Networked Public Sphere Theory emphasizes inclusivity and diversity in the exchange of ideas. In the Sri Lankan context, the theory can be used to analyze the extent to which social media platforms facilitated a diverse range of voices and perspectives during the election. Examining the inclusivity of political discourse and the representation of different social groups on these platforms becomes crucial.

The theory underscores the importance of deliberation, where individuals engage in reasoned discussions to form collective opinions. For the 2019 Presidential Election, exploring how social media platforms served as spaces for deliberative political discourse becomes pertinent. Did these platforms foster meaningful exchanges, or did they primarily serve as echo chambers for like-minded individuals?

Networked Public Sphere Theory suggests that a vibrant digital public sphere can enhance civic engagement. Investigating the correlation between social media use and political participation during the election allows for an assessment of how these platforms mobilized and energized the electorate. Did social media serve as a catalyst for political activism and increased voter turnout?

The theory also aligns with the concept of agenda-setting, as social media platforms influence the salience of political issues. Analyzing how social media contributed to setting the political agenda during the election provides insights into the platforms' role in shaping public perceptions and priorities.

Networked Public Sphere Theory considers the technological affordances and constraints that influence the dynamics of digital public spheres. In the Sri Lankan context, understanding how the features of social media platforms (such as algorithms, content curation, and moderation policies) shaped the nature of political discourse and user interactions is crucial. The theory recognizes the interplay between online and offline spaces, highlighting how discussions on social media influence real-world political activities, and vice versa. Investigating this dynamic sheds light on the holistic impact of digital public spheres on the electoral process (Castells, 2007; Benkler, 2006).

By adopting the Networked Public Sphere Theory as a theoretical framework, the study gains a nuanced understanding of the role social media played in shaping the public discourse and influencing political dynamics during the 2019 Presidential Election in Sri Lanka. It provides a comprehensive basis for assessing the democratic potential, challenges, and implications of these digital spaces in the electoral context.

Social Identity Theory

Social Identity Theory, pioneered by Tajfel and Turner (1979), offers a valuable lens for comprehending the impact of social media on election campaigning (Tajfel & Turner, 1979), particularly within the context of the 2019 Presidential Election in Sri Lanka. This theory posits that individuals categorize themselves and others into social groups, deriving a sense of identity and self-esteem from their group affiliations. Applying Social Identity Theory to the study of social media in election campaigns allows exploration of how online platforms contribute to the formation, reinforcement, and influence of political identities.

Social Identity Theory suggests that individuals categorize themselves based on shared characteristics, values, and beliefs, contributing to the formation of social identities. In the context of the 2019 Presidential Election, the theory can be employed to investigate how social media platforms acted as spaces for the formation of political identities among users. Did individuals align themselves with specific political groups, and how did these affiliations manifest online?

The theory highlights in-group favoritism and the tendency to perceive out-groups less favorably. Examining social media interactions during the election allows for an analysis of how individuals engaged with content from their preferred political groups, and whether this led to increased polarization or animosity towards opposing political factions.

Social media platforms serve as tools for identity expression and reinforcement. Utilizing Social Identity Theory enables an exploration of how political actors strategically used these platforms to reinforce and amplify specific political identities. Did social media contribute to the consolidation of partisan identities, and did political campaigns leverage this phenomenon?

Social Identity Theory has implications for understanding how political identities influence behavior. In the electoral context, the theory prompts an examination of whether social media-driven political identities translated into tangible actions, such as voting behaviors, political activism, or engagement in offline political events.

Social Identity Theory provides insights into the potential effects of social media on social cohesion and division. Investigating whether social media platforms contributed to the creation of cohesive political communities or fostered division between different social or political groups sheds light on the broader societal implications of online political identity formation (Tajfel & Turner, 1979).

In summary, Social Identity Theory offers a rich theoretical framework for investigating the intricate interplay between social media and political identities during election campaigns. By leveraging this framework, the study gains insights

into how online platforms shape, reinforce, and influence political identities, contributing to a comprehensive understanding of the socio-political dynamics within the digital sphere during the 2019 Presidential Election in Sri Lanka.

Civic Engagement Theory

The Civic Engagement Theory, often associated with political science and communication studies, focuses on the ways individuals become actively involved in civic and political activities. When applied to the impact of social media on election campaigning, this theory provides a valuable framework for understanding how online platforms influence civic participation.

Investigating how social media platforms serve as tools for civic engagement involves an examination of various features, such as discussion forums, live streams, and interactive content. These features encourage users to actively participate in political conversations, fostering a sense of involvement and community engagement. Assessing the role of social media in disseminating political information is crucial for understanding its impact on civic engagement (Putnam, 2001). Exploring how users engage with and share political content contributes to increased awareness of election-related issues and candidates. Social media serves as a dynamic information dissemination platform, influencing the political awareness of its users.

Exploring instances of digital activism facilitated by social media during election campaigns provides insights into how users leverage these platforms to mobilize support, organize events, and drive political actions. Digital activism has become a prominent aspect of contemporary political engagement, with social media platforms acting as catalysts for collective action. Analyzing the nature and dynamics of political discussions on social media platforms delves into the diversity of perspectives, the extent of public discourse, and the potential for constructive dialogue or polarization. Understanding how these discussions unfold is essential for comprehending the role of social media in shaping political narratives and influencing public opinion.

Examining the role of social media in fostering online communities centered on political interests explores whether these communities contribute to the formation of social capital, creating networks of politically engaged individuals. Social media platforms often facilitate the formation of niche communities that amplify specific political ideologies and encourage collective engagement. Focusing on the engagement of younger demographics is crucial, considering their significant presence on social media platforms. Exploring how these platforms attract and engage young voters and assessing the impact of such engagement on their political participation during elections provides insights into the evolving landscape of political involvement.

Investigating how users generate and share political content on social media, including memes, videos, and info graphics, sheds light on the influence of user-generated content in shaping political narratives and opinions. User-generated content has become a powerful tool for political expression and persuasion on social media. Assessing the correlation between social media engagement and actual voter turnout is essential for understanding the tangible impact of online civic engagement on political participation. Exploring whether increased civic engagement on social media translates into higher levels of voter turnout provides insights into the effectiveness of digital platforms in mobilizing voters (Almond & Verba, 2015).

Studying the relationship between online political activities on social media and offline actions investigates whether online engagement leads to tangible civic actions, such as attending rallies, volunteering, or voting. Understanding the bridge between online and offline political participation is critical for a comprehensive analysis of civic engagement (Macedo, 2005). Identifying challenges and limitations in using social media for civic engagement, including issues related to filter bubbles, echo chambers, misinformation, and the potential for online activism to substitute or complement offline civic participation, offers a critical perspective on the drawbacks and constraints associated with digital engagement in politics.

Considering cultural factors that may influence how social media platforms are utilized for civic engagement in the context of the 2019 Presidential Election in Sri Lanka and comparing findings with global trends helps uncover any unique patterns. This cross-cultural analysis enhances the contextual understanding of social media's role in shaping civic engagement in a specific geopolitical context.

Research Objectives

Main Objective

Examine how political candidates and parties utilized social media platforms during the 2019 Presidential Election in Sri Lanka.

Secondary Objectives

- Investigate the types of content, messaging strategies, and frequency of posts employed on platforms such as Facebook, Twitter, and Instagram.
- Assess the role of social media in shaping public opinion, disseminating political information, and influencing political conversations.
- Compare and contrast the social media strategies and impact of different political candidates during the 2019 Presidential Election.
- Based on the findings, offer practical recommendations for political candidates, parties, and electoral authorities regarding the effective and responsible use of social media in future election campaigns in Sri Lanka.

Research Methodology

Sampling Strategy

The sample population consisted of social media users in Sri Lanka during the 2019 Presidential Election. The sampling frame included various social media platforms, such as, but not limited to, Facebook, Twitter, Instagram, and relevant online forums. The sampling method employed was stratified random sampling, based on demographic factors, political affiliations, and geographic regions.

Data Collection

In the research process, a comprehensive examination of social media dynamics during the 2019 Presidential Election in Sri Lanka was conducted through a multi-faceted approach. Social media content analysis involved the collection and scrutiny of posts, comments, and shared content relevant to the election from diverse platforms. Simultaneously, online survey questionnaires were distributed to social media users to elicit valuable insights into their political engagement, identity formation, and perceptions throughout the election period. To supplement these quantitative findings with qualitative depth, semi-structured interviews were undertaken with key figures, including political influencers, campaigners, and regular social media users. This multifaceted methodology aimed to provide a holistic understanding of the intricate interplay between social media and the electoral landscape, capturing both quantitative trends and qualitative nuances.

Variables

The study encompassed a range of dependent variables, comprising voter engagement, political identity formation, information exposure, and online/offline political behaviors. These variables were critical in assessing the multifaceted impact of social media on individuals' political interactions and perceptions during the 2019 Presidential Election. Simultaneously, independent variables examined in the research comprised the type and frequency of social media usage, demographics, political affiliations, and geographic location. These independent variables played a pivotal role in understanding the diverse factors that influenced participants' interactions with social media platforms and their subsequent political behaviors. The comprehensive consideration of both dependent and independent variables aimed to provide a nuanced understanding of the complex relationships within the study framework.

Data Analysis

In the quantitative phase of the study, various statistical techniques were applied, encompassing descriptive statistics and regression analysis. These methodologies were employed to analyze the survey data comprehensively, allowing for the examination of relationships between variables related to social media use during the 2019 Presidential Election. On the qualitative front, a thematic analysis approach was undertaken to scrutinize the interview data. This qualitative analysis aimed to identify recurring patterns and glean insights into the intricate dynamics of social media's role in shaping the political landscape during the election. By combining quantitative and qualitative analyses, the research sought to provide a holistic and well-rounded understanding of the multifaceted interactions between social media and the electoral process.

Results and Discussion

The 2019 Presidential Election in Sri Lanka marked a significant chapter in the nation's political history, characterized by a complex backdrop of historical, social, and economic factors. In the aftermath of the civil war that concluded in 2009, the country faced the challenge of fostering reconciliation, rebuilding institutions, and addressing the diverse needs of its population (Keethaponcalan, 2022). President Maithripala Sirisena, who took office in 2015, had initiated reforms aimed at promoting good governance and accountability. However, by the end of his term, political tensions and economic challenges had emerged, setting the stage for a closely watched electoral contest.

As the election approached, Sri Lanka grappled with issues ranging from national security concerns to economic stability. The tragic Easter Sunday bombings in April 2019, which targeted churches and luxury hotels, added a layer of complexity to the electoral landscape. The security situation became a focal point of political discourse, with candidates presenting their strategies to ensure public safety and counteract the emerging threats of extremism.

Economic considerations were equally paramount, with candidates addressing issues such as job creation, infrastructure development, and managing the country's debt. The electorate, diverse in its demographics and regional affiliations, held varying expectations and concerns, shaping the candidates' policy priorities.

Moreover, the 2019 Presidential Election showcased the evolution of political communication, with candidates harnessing the power of social media and digital platforms to engage with voters. This marked a departure from traditional campaigning methods, reflecting the growing influence of technology in shaping political narratives. Against this backdrop, a range of candidates entered the electoral arena, each with their vision for the nation's future. The campaign period was marked by vibrant rallies, intense debates, and heightened political activities. The outcome of the election held the potential to determine the trajectory of Sri Lanka's governance, influencing policies related to reconciliation, economic development, and international relations.

In the aftermath of the election, the political landscape experienced shifts, and the newly elected leadership faced the challenges of delivering on campaign promises, navigating complex geopolitical relationships, and steering the country through a transformative period. The 2019 Presidential Election in Sri Lanka thus stands as a critical juncture in the nation's democratic journey, reflecting the aspirations and complexities of a society striving for stability, progress, and inclusive governance.

The 2019 Presidential Election in Sri Lanka featured a diverse array of candidates, each bringing their unique political ideologies, backgrounds, and promises to the forefront of the electoral landscape. Gotabaya Rajapaksa, the candidate from the Sri Lanka Podujana Peramuna (SLPP), was a former Secretary of Defence and the brother of former President Mahinda Rajapaksa. He played a prominent role in the military campaign that led to the end of the civil war in 2009. Gotabaya campaigned on a platform of national security and a strong leadership approach. He emphasized his role in ending the civil war and pledged to ensure the safety and stability of the country (Srinivasan, 2019).

Sajith Premadasa, the candidate from the New Democratic Front (NDF), was the Minister of Housing, Construction, and Cultural Affairs at the time of the election. He hailed from a political family, with his father, Ranasinghe Premadasa, having served as the President of Sri Lanka. Sajith Premadasa centered his campaign on social and economic issues. Who advocated for poverty alleviation, affordable housing, and youth empowerment. His "Sajith's 10,000 Houses" initiative aimed to provide housing for vulnerable communities (Kapur & Attanayake, 2019).

Anura Kumara Dissanayake, representing the National People's Power (NPP) coalition, was a Member of Parliament and the leader of the Janatha Vimukthi Peramuna (JVP). The JVP has historically been associated with left-wing politics in Sri Lanka.

Mahesh Senanayake, a former Army Commander, ran as an independent candidate. His candidacy brought a unique perspective, given his military background and subsequent involvement in civil society initiatives (Fernando, 2019). Mahesh Senanayake emphasized the need for non-traditional political leadership, focusing on unity, reconciliation, and social harmony. His campaign sought to bridge ethnic and religious divides in post-war Sri Lanka.

These candidates, among others, engaged in extensive campaigns that included rallies, debates, and social media outreach. The election discussions revolved around critical issues such as national security, economic development, reconciliation, and the role of Sri Lanka in the international arena. The diverse range of candidates and their respective platforms reflected the complexity of the political landscape and the varied expectations of the Sri Lankan electorate.

Table 01: Examining the post Formats Employed by Chosen Facebook Public Groups and Analyzing the Interactions from Followers in Relation to the 2019 Presidential Election in Sri Lanka

Key Themes	Total Post (Frequ -ency)	Perce ntage (%)	Num ber of react -ions	Numb er of Shares	Numb -er of Comm -ents	Total Interac tions (Count)	Total Interac -tions (%)
Promotion of the candidates	98	34	9221	5081	718	15020	20
Corruption and Good Governance	30	11	4982	3201	1001	9184	12
Distribution of Fake News	20	7	1041	906	129	2076	3
Social fragmentation and reduce voter's loyalty	29	10	5135	7409	747	13291	18
Reconciliation and Unity	33	12	4506	3465	321	8292	11
Racist violence	16	6	2983	2233	365	5581	8
Economic Development	15	5	8626	2567	522	11715	16
Environmental Sustainability	4	1	201	107	34	342	0
Foreign Policy and International Relations	15	5	502	350	490	1342	2
Youth Empowerment	10	4	1050	900	200	2150	3
National Security	15	5	3177	1250	200	4627	6
Total	285	100	4142 4	27469	4727	73620	100

Source: Created by Authors, 2023

Table 01 reveals that a majority of the shared posts are associated with the themes of Candidate Promotion (34%), followed by Social Fragmentation and Voter Loyalty Reduction (10%), and Reconciliation and Unity (12%). In contrast, the Economic Development theme constitutes the least shared posts at 5%. Subsequently, an analysis of the data was conducted to ascertain the social interactions linked to these post themes.

Figure 01: The Allocation of Social Engagements Based on Themes Associated with the 2019 Presidential Election

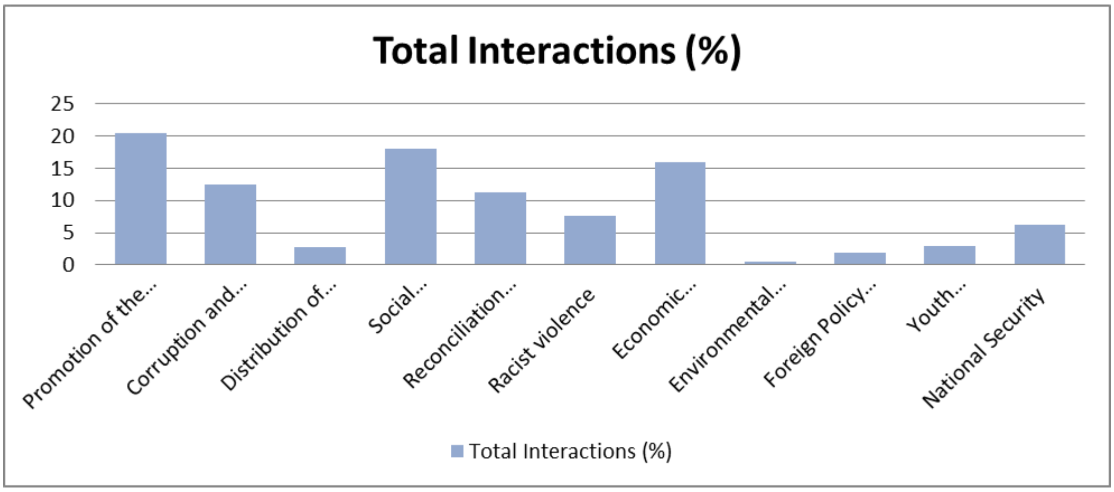

Source: Survey Data, 2023

Figure 01 demonstrates user-generated interactions categorized by theme. The total interactions varied across each theme, with the majority of followers engaging in themes related to 'Social Fragmentation & Reduction in Voter Loyalty' and 'Economic Development,' each comprising 18% and 16% of the interactions, respectively. Conversely, the theme of Environmental Protection garnered the least social interactions at 0%, as illustrated in the figure.

During the 2019 presidential election, candidates strategically leveraged social media platforms to cultivate a digital presence and engage with voters. The multifaceted approach included targeted advertising, real-time updates, and interactive content to foster a direct connection with the electorate. Social media facilitated the rapid

dissemination of campaign messages, enabling candidates to reach diverse demographics. Hashtag campaigns live streaming and user-generated content amplified candidate visibility and encouraged online discourse. However, the prevalence of misinformation and the potential for echo chambers underscored the complexities of social media in shaping political narratives, highlighting both its advantages and challenges in modern political campaigning.

During the 2019 presidential election in Sri Lanka, the themes Corruption and Good Governance emerged as a focal point in political discourse. Candidates addressed the public's concerns about transparency and accountability, pledging to combat corruption and uphold principles of good governance. The discourse emphasized the need for systemic reforms to strengthen institutions, enhance transparency, and ensure ethical conduct in public affairs. This theme resonated with voters who sought a departure from past governance challenges. The candidates' positions and proposed anti-corruption measures sparked critical discussions, highlighting the electorate's demand for integrity and effective governance in shaping the country's political landscape.

The social media campaign centered on the themes Corruption and Good Governance during the 2019 presidential election was characterized by a strategic and dynamic approach. Candidates utilized platforms such as Facebook, Twitter, and Instagram to amplify their messages against corruption and advocate for good governance. Engaging visuals, infographics, and video content were deployed to convey a compelling narrative of the candidates' commitment to transparency and ethical leadership. Hashtags related to anti-corruption and good governance trends were employed to foster online discussions. The campaign aimed not only to inform but also to mobilize public sentiment, leveraging the real-time nature of social media to shape perceptions and influence voter attitudes toward these crucial issues.

The themes of Foreign Policy and International Relations, as well as National Security, played a crucial role in shaping the social media campaigns of Sri Lankan parties during the 2019 presidential election. The digital landscape provided a

dynamic platform for candidates to articulate their positions on these critical issues and engage with a broad audience.

Sri Lankan political parties strategically utilized social media to project their stances on foreign policy. Candidate narratives on diplomatic relationships, regional collaborations, and global partnerships were communicated through visually engaging content, including infographics, video messages, and live Q&A sessions. Hashtags related to foreign policy trends were employed to promote discussions and generate online visibility.

The discourse on national security saw extensive utilization of social media for real-time updates, crisis communication, and sharing policy proposals. Candidates emphasized their commitment to ensuring the safety and stability of the nation, using platforms like Facebook and Twitter to convey their strategies on counterterrorism, defense, and intelligence. Visual representations, such as interactive maps and statistical data, were employed to bolster credibility and enhance the impact of the security-related messages.

Social media platforms provided an interactive space for voters to engage directly with candidates on foreign policy and national security. Live debates, town hall sessions, and online polls allowed parties to gauge public sentiment and tailor their messages accordingly. Interactive infographics explaining foreign policy stances and national security plans enhanced public understanding and engagement.

Given the sensitive nature of national security, social media served as a vital tool for crisis management. Parties used platforms to disseminate accurate information during security incidents, assuring the public of their commitment to handling crises effectively. Crisis-response plans were communicated promptly, fostering a sense of transparency and accountability.

Foreign policy discussions often attract disinformation campaigns. Political parties leveraged social media not only to disseminate their messages but also to counter false narratives. Fact-checking initiatives, dedicated web pages debunking

misinformation, and swift responses to rumors were integral components of the digital strategies employed.

Parties utilized social media to showcase endorsements, messages of support, and collaborations with international leaders. By leveraging visuals and multimedia content, candidates demonstrated their ability to foster positive relations on the global stage, appealing to voters who valued a strong international standing for Sri Lanka.

Pesidential election in Sri Lanka witnessed an intricate integration of the themes of foreign policy, international relations, and national security into the social media campaigns of political parties. The strategic use of digital platforms allowed candidates to not only disseminate their policy positions but also to engage with voters, manage crises, and counter disinformation, illustrating the transformative impact of social media on modern political communication.

The 2019 Presidential Election in Sri Lanka was marked by a concerning proliferation of fake news across social media platforms, presenting a formidable challenge to the integrity of the democratic process. False narratives, deliberately crafted to mislead and manipulate, permeated the digital landscape, targeting political candidates, their policies, and the very core of the electoral system. Fabricated stories and misleading information about candidates' backgrounds and election processes circulated rapidly, exploiting the virality of social media sharing.

The impact of fake news extended beyond mere misinformation, influencing public opinion and potentially swaying voter decisions. Social media platforms, including Facebook, Twitter, and WhatsApp, served as conduits for the dissemination of these falsehoods, with the decentralized nature of these networks hindering swift fact-checking responses. Regulatory measures and platform accountability discussions gained prominence in the aftermath, as stakeholders grappled with the need for increased transparency in political advertising and improved content moderation.

The challenges posed by the distribution of fake news prompted a broader conversation about media literacy and digital education. Efforts to empower citizens to critically assess information and discern credible sources became integral components of post-election analyses and discussions on safeguarding the democratic process against the corrosive influence of misinformation. The 2019 presidential election underscored the imperative for collaborative efforts to address the vulnerabilities exposed in the digital realm and fortify democratic processes against the perils of fake news.

Analyzing the Strategic Social Media Utilization by Presidential Candidates

The utilization of social media platforms by political candidates and parties during the 2019 Presidential Election in Sri Lanka was a pivotal aspect of their communication strategies. The digital landscape became a dynamic arena for engaging with voters, disseminating campaign messages, and shaping public opinion. Following discussion provides an insight into how candidates and parties leveraged social media,

Real-time Updates: Political candidates actively used platforms like Facebook and Twitter to provide real-time updates on campaign events, rallies, and policy announcements. This ensured direct communication with the electorate and kept supporters informed about the candidates' activities. To enhance engagement, candidates employed interactive content such as live videos, Q&A sessions, and polls. These features allowed for direct interaction with voters, addressing their concerns, and gauging public sentiment on various issues.

Visual elements, including info-graphics, images, and videos, were extensively used to convey campaign messages. Compelling visuals helped candidates illustrate their policy proposals, showcase public support, and create shareable content for wider reach. Social media platforms facilitated targeted advertising, enabling candidates to tailor their messages to specific demographics. This personalized approach aimed to resonate with diverse voter groups and maximize the impact of campaign materials.

Candidates and parties introduced campaign-specific hashtags to create a unified online presence. Hashtags served as rallying points for supporters, encouraged user-generated content, and contributed to trending discussions on social media. Social media platforms provided a space for candidates to respond swiftly to criticisms, debunk misinformation, and counteract negative narratives propagated by opposition parties or rival candidates.

Recognizing the significant presence of young voters on social media, candidates tailored content to resonate with the youth demographic. Issues relevant to this demographic, such as education, employment, and technology, were prominently featured in social media campaigns. Political candidates sought to enhance their international image by engaging with the global audience. They utilized social media to share their perspectives on international relations, receive endorsements, and connect with the Sri Lankan diaspora. Social media platforms served as vital tools for crisis communication. Candidates used these channels to address any controversies, clarify positions, and maintain transparency during challenging moments of the campaign. After the election, social media continued to be a platform for engaging with the public. Successful candidates used these platforms to share updates on governance, policy implementations, and to seek ongoing feedback from constituents.

The 2019 Presidential Election in Sri Lanka witnessed a comprehensive integration of social media into political campaigns. Candidates and parties strategically harnessed the power of digital platforms to connect with voters, disseminate their messages, and navigate the intricacies of modern political communication.

Digital Campaign Dynamics

During the 2019 Presidential Election in Sri Lanka, political candidates and parties strategically utilized various social media platforms to engage with voters, disseminate campaign messages, and shape public opinion. On Facebook, candidates employed a mix of content types, including text-based posts for detailed policy

proposals, images and info graphics for visual appeal, and live videos for real-time interaction with the audience. The messaging strategies on Facebook focused on personalization and engagement, addressing specific demographics and encouraging likes, shares, and comments. Candidates maintained a regular posting schedule, updating their audience on campaign events, rallies, and policy discussions.

Twitter played a crucial role in providing succinct updates and quick dissemination of information. Short text updates, visuals, and media content were common, with the character limit encouraging concise messaging. Hashtags became a prominent feature for joining trending discussions and organizing campaign-related tweets. The messaging strategies on Twitter emphasized direct engagement with the audience, responding to tweets, and utilizing campaign slogans. Due to Twitter's fast-paced nature, candidates frequently tweeted throughout the day, engaging in live-tweeting during events and debates.

Instagram, being a visually oriented platform, allowed candidates to engage in visual storytelling. Candidates shared photos, videos, and behind-the-scenes content to connect with voters on a more personal level. Instagram Stories provided a dynamic way to share updates, while IGTV allowed for longer-form content such as campaign messages and in-depth discussions. Authenticity was a key element of messaging on Instagram, with candidates showcasing a more human side and engaging with supporters through comments and direct messages. Consistent posting, particularly event highlights and personal moments, ensured a vibrant and active presence.

Overall, the social media strategies on these platforms were tailored to their unique characteristics. The frequency of posts, the choice of content types, and the messaging strategies reflected the candidates' efforts to maximize reach, engagement, and authenticity during the 2019 Presidential Election in Sri Lanka.

Impact of Social Media on Public Opinion and Political Discourse

Presidential Election in Sri Lanka showcased the profound impact of social media on shaping public opinion, disseminating political information, and influencing

political conversations. Candidates leveraged platforms such as Facebook, Twitter, and Instagram to directly engage with voters, sharing campaign messages, policy positions, and live updates. Social media facilitated the rapid spread of information, enabling candidates to reach a broad audience instantaneously. However, the role of social media was not without challenges. The dissemination of misinformation and the potential for echo chambers raised concerns about the reliability of information circulating online.

Political conversations were dynamic and participatory, with users actively sharing, commenting, and reacting to content. Hashtag campaigns emerged as powerful tools, creating virtual communities around specific issues and candidates. Social media served as a catalyst for political discourse, allowing citizens to express opinions, critique policies, and engage in debates in real-time.

While providing a platform for democratic engagement, influence of social media in the 2019 election underscored the need for digital literacy and vigilant fact-checking. The immediacy and reach of these platforms transformed the nature of political communication, making it essential for candidates and voters alike to navigate the evolving landscape of online discourse responsibly and critically. The 2019 election, therefore, marked a pivotal moment in understanding the multifaceted role of social media in shaping the political narrative and influencing the democratic process.

Divergent Paths: Contrasting Social Media

During the 2019 Presidential Election in Sri Lanka, prominent candidates Gotabaya Rajapaksa and Sajith Premadasa employed distinct social media strategies, each significantly influencing the dynamics of their campaigns.

Gotabaya Rajapaksa's social media strategy was characterized by a focus on key policy messages and direct engagement with the electorate. His team utilized Facebook and Twitter to disseminate updates on campaign events, policy proposals, and endorsements. The content was often text-heavy, emphasizing detailed policy plans and addressing specific issues. The impact of this strategy was evident in the

mobilization of supporters around clear policy narratives. However, the engagement might have been more traditional, with fewer visual elements compared to other candidates.

Sajith Premadasa, on the other hand, embraced a visually oriented and interactive social media strategy. Platforms like Facebook and Instagram became channels for visual storytelling, with engaging images, videos, and live sessions. Sajith utilized Instagram Stories to provide behind-the-scenes glimpses and connected with voters on a personal level. This strategy aimed to create a more relatable and approachable image, resonating with a younger and visually driven audience. The impact was visible in higher engagement metrics, shares, and a sense of authenticity conveyed through visually appealing content.

While both candidates maintained active social media presences, their strategies differed in terms of content and engagement styles. Gotabaya Rajapaksa's approach was text-centric, catering to a more policy-focused audience, while Sajith Premadasa leveraged visual elements for broader appeal. The impact of these strategies can be measured in terms of engagement metrics, reach, and the ability to connect with different demographics. Ultimately, the varied social media approaches of these candidates underscore the importance of adapting strategies to the diverse preferences of the electorate in the evolving landscape of political communication.

Gotabaya Rajapaksa's social media campaign was characterized by a focus on detailed policy messages and key announcements communicated through text-heavy posts. The content often underscored his extensive experience and leadership qualities, addressing specific policy issues in a comprehensive manner. The engagement style adopted by Gotabaya Rajapaksa's team was more traditional, emphasizing the provision of detailed information and updates. Interaction with the audience tended to be formal, centering on policy discussions and endorsements. Visually, the campaign utilized limited elements, with visuals, when present, typically in the form of official campaign imagery and traditional photographs. The overall tone of Gotabaya Rajapaksa's campaign was formal, aligning with conventional

political discourse, with a focus on presenting a strong and experienced leadership image through carefully crafted messages.

In contrast, Sajith Premadasa's social media strategy took a visually oriented and interactive approach. The campaign heavily relied on visually engaging content, including images, videos, and live sessions. The messaging, while still encompassing policy points, was more personal, aiming to connect emotionally with voters. The campaign leveraged platforms like Instagram to provide behind-the-scenes glimpses, showcasing a relatable and approachable image. The engagement style was more interactive and informal, featuring live sessions and direct interactions with the audience. The emphasis on visually appealing posts contributed to a more dynamic and engaging social media presence. Sajith Premadasa's campaign adopted a warmer and more personal tone, aiming to connect with voters emotionally and present a people-centric approach, showcasing the candidate in relatable scenarios.

These differences in content, engagement style, visual appeal, and tone reflect the candidates' strategies to tailor their social media presence to resonate with diverse demographics and communication preferences within the electorate during the 2019 Presidential Election.

Conclusion and Recommendations

The 2019 Presidential Election in Sri Lanka marked a turning point, showcasing the transformative influence of social media on political communication. The dynamic nature of digital platforms allowed candidates to redefine their engagement with voters, presenting unprecedented opportunities for direct interaction. Gotabaya Rajapaksa's text-centric approach and Sajith Premadasa's visually engaging style exemplified the diverse strategies employed, reflecting the evolving landscape of political communication. Social media became a powerful tool, enabling candidates to disseminate information swiftly and shape political discourse in real-time. This shift not only emphasized the candidates' adaptability to emerging communication trends but also highlighted the critical role of social media in shaping the narrative

and dynamics of electoral campaigns. As a novel trend, social media's impact on the 2019 election underscored its pivotal role in redefining the contours of political communication, laying the foundation for an era where digital platforms play a central role in political discourse and engagement.

The 2019 election marked a paradigm shift, with social media becoming a powerful tool for influencing public opinion and mobilizing support. The campaigns demonstrated the potential for direct interaction between candidates and voters, fostering a more participatory democracy. However, challenges, including the spread of misinformation and the need for robust digital literacy, emerged as critical considerations in this evolving landscape.

The landscape of social media platforms during the future presidential election is poised for evolution, driven by both the continued dominance of established platforms and the emergence of new and niche alternatives. Major players such as Facebook, Twitter, and Instagram are anticipated to maintain their central roles as key arenas for political communication and engagement. Candidates will likely leverage these platforms to disseminate information, connect with voters, and engage in political discourse. Simultaneously, the rise of new and specialized social media platforms may offer candidates unique avenues to reach specific demographics or explore innovative features that enhance their digital strategies.

Visual storytelling is expected to play an even more crucial role in the 2024 election, with short-form videos, live streams, and visually appealing content serving as essential tools for capturing audience attention and effectively conveying campaign messages. The integration of interactive and immersive technologies, such as augmented reality and virtual reality, may become more prominent, providing candidates with opportunities to create engaging and memorable experiences for voters. The regulatory environment for social media is likely to intensify, driven by concerns related to misinformation and ethical considerations. Stricter regulations may be implemented by both governments and social media platforms to ensure

transparency, combat misinformation, and uphold the integrity of political discourse.

With the increasing significance of digital platforms, cyber security will be a paramount concern for candidates and campaigns. Safeguarding online infrastructure against cyber threats will be essential to maintaining the integrity of the electoral process and protecting sensitive information. The utilization of artificial intelligence (AI) and Chabot is expected to expand, enhancing communication strategies, automating responses, and providing personalized interactions with voters. Additionally, the integration of data analytics tools is likely to play a pivotal role in shaping campaign strategies, allowing for a deeper understanding of voter behavior and more targeted outreach efforts.

Global trends in social media usage and political campaigning may exert significant influence on strategies employed during the future election. Campaigns might draw inspiration from successful international practices, adapting them to the local context and leveraging innovative approaches to engage with diverse voter demographics.

As the digital landscape continues to evolve, candidates and campaigns will need to stay adaptable and innovative in their approach to digital communication. The future presidential election are poised to showcase a dynamic interplay between technology, politics, and the evolving expectations of an increasingly digitally connected electorate.

In response to the research findings, it is crucial to underscore the significance of prioritizing Digital Literacy Initiatives as a cornerstone for fortifying the democratic process in the digital era. Implementing comprehensive programs becomes imperative in empowering voters with essential skills to navigate the intricacies of the online sphere effectively. Digital literacy initiatives should extend beyond basic internet proficiency, focusing on enabling citizens to critically assess information,

discern reliable sources, and develop a nuanced understanding of the digital landscape.

These initiatives should emphasize the identification of misinformation, promoting media literacy, and cultivating a discerning approach to online content. By enhancing the public's digital literacy, voters can develop resilience against the challenges posed by the dissemination of false or misleading information during election campaigns. This, in turn, contributes to fostering an informed electorate capable of making discerning decisions based on accurate and reliable information. Digital literacy initiatives thus stand as a proactive and foundational measure to safeguard the democratic process from the potential pitfalls of misinformation and manipulation in the evolving digital landscape.

A robust and ethical election ecosystem also hinges on the establishment and fortification of a Regulatory Framework tailored to the ethical use of social media. Guidelines for transparent political advertising, the implementation of fact-checking mechanisms, and measures to counter the dissemination of misinformation are pivotal components of such a framework. Furthermore, Candidate Training emerges as a key facet, necessitating tailored programs to equip political candidates with strategies for effective communication, engagement, and crisis management within the digital landscape.

Safeguarding the integrity of the electoral process in the digital age necessitates a robust emphasis on enhanced cyber security. With the increasing reliance on digital platforms for election-related activities, securing sensitive information and infrastructure from cyber threats becomes paramount. Implementing stringent measures, such as advanced encryption protocols, secure network configurations, and regular security audits, is imperative. Cybersecurity protocols should extend to election management systems, voter registration databases, and communication channels to ensure the sanctity of digital platforms.

Concurrently, Public Awareness Campaigns assume a vital role in cultivating responsible social media usage during elections. These campaigns serve a dual purpose: fostering active civic participation and nurturing a culture of respectful and informed political discourse. Through targeted educational initiatives, voters can become more discerning consumers of information, adept at recognizing and resisting misinformation. Emphasizing the importance of fact-checking, critical thinking, and responsible sharing of political content is central to building a digitally literate electorate.

Moreover, these awareness campaigns should highlight the potential consequences of cyber threats on the electoral process, emphasizing the need for collective vigilance. Encouraging a sense of shared responsibility among citizens, political actors, and technology platforms bolster the overall cyber security ecosystem. By promoting a culture of digital hygiene and responsible online behavior, Public Awareness Campaigns contribute to the creation of an informed electorate capable of upholding the integrity of the electoral process in the face of evolving cyber threats.

To proactively navigate the ever-evolving landscape of social media in the democratic process, continuous monitoring and evaluation mechanisms stand as paramount pillars. Establishing robust frameworks for ongoing scrutiny of social media trends during election campaigns is essential. These mechanisms enable timely interventions and the adjustment of strategies based on emerging challenges and opportunities, ensuring a responsive and adaptive approach.

Continuous monitoring facilitates the identification of emerging patterns, potential manipulation, and shifts in public sentiment on social media platforms. This real-time awareness allows agile responses to mitigate the impact of misinformation, safeguard the integrity of political discourse, and uphold the democratic process. Regular evaluations contribute to refining strategies, optimizing communication approaches, and aligning campaign efforts with the evolving dynamics of online spaces.

In summary, these recommendations collectively form a comprehensive strategy to fortify democratic processes in an era dominated by the influential role of the digital landscape. As social media remains integral to shaping democratic processes, these measures aspire to cultivate a digital environment characterized by transparency, accountability, and informed civic engagement. By fostering continuous vigilance and adaptability, these strategies aim to uphold the principles of democracy in the face of the dynamic challenges posed by the digital era.

References

Almond, G. A., & Verba, S. (2015). *The civic culture: Political attitudes and democracy in Five nations*. Princeton University Press.

Benkler, Y. (2006). *The wealth of networks how social production transforms markets and freedom*. Yale University Press.

Carter, G. M. (1965). *Government and politics in the Twentieth Century*. Frederick A. Praeger.

Castells, M. (2007). The rise of the network society. Oxford, UK: Blackwell.

Fernando, V. (2019, October 8). *Emergence of lt. gen. Mahesh Senanayake as a common candidate for the presidential election*. Daily FT. https://www.ft.lk/opinion/Emergence-of-Lt--Gen--Mahesh-Senanayake-as-a-common-candidate-for-the-Presidential-Election/14-687192

Fox, J. (2007). *Accountability politics: Power and voice in rural Mexico*. Oxford University Press.

Graham, T., Broersma, M., Hazelhoff, K., & van 't Haar, G. (2013). Between broadcasting political messages and interacting with voters. *Information, Communication & Society*, *16*(5), 692–716. https://doi.org/10.1080/1369118x.2013.785581

Issenberg, S. (2012). *The victory lab: The secret science of winning campaigns*. B \ D \ W \ Y, Broadway Books.

Jacobson, G. C., & Kernell, S. (2001). *The 2000 elections and beyond*. CQ Press.

Jungherr, A. (2015). *Analyzing political communication with digital trace data the role of Twitter messages in Social Science Research*. Springer.

Kapur , R., & Attanayake, C. (2019, November 15). *Sri Lanka's Presidential Election 2019: The Prospect of a Sajith Premadasa Victory*. ISAS.NUS.EDU.SG. https://www.isas.nus.edu.sg/papers/sri-lankas-presidential-election-2019-the-prospect-of-a-sajith-premadasa-victory/

Keethaponcalan, S. I. (2022). *Electoral politics in Sri Lanka: Presidential Elections, manipulation and democracy*. Routledge.

Key, V. O., & Heard, A. (1949). *Southern politics in state and nation*. Knopf.

Macedo, S. (2005). *Democracy at risk: How political choices undermine citizen participation and what we can do about it*. Brookings Institution Press.

Medvic, S. K. (2022). *Campaigns and elections: Players and Processes*. Routledge, Taylor & Francis Group.

Napolitan, J. (1973). *How to conduct a voter canvass to identify undecided voters and the issues that concern them*.

Norris, P. (2001). *Preaching to the converted?: Pluralism, participation, and party websites*. John F. Kennedy School of Government, Harvard University.

Putnam, R. D. (2001). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. Touchstone.

Singer, P. W., & Brooking, E. T. (2019). *Likewar: The weaponization of social media*. Mariner Books, Houghton Mifflin Harcourt.

Srinivasan, M. (2019, October 24). *An election dilemma in Sri Lanka*. The Hindu. https://www.thehindu.com/opinion/op-ed/an-election-dilemma-in-sri-lanka/article29779146.ece

Tajfel, H., & Turner, J. C. (1979). An integrative theory of intergroup conflict. In W. G. Austin & S. Worchel (Eds.), The social psychology of intergroup relations (pp. 33-47). Monterey, CA: Brooks/Cole.

Taras, D., & Davis, R. (2022). *Electoral campaigns, media, and the New World of Digital Politics*. The University of Michigan Press.

Weller, K. (2013). *Twitter and Society*. Peter Lang.

Zuboff, S. (2019). *The age of surveillance capitalism: The fight for a human future at the New Frontier of Power*. PublicAffairs.

ආඛ්‍යාන narrations
Volume 09 | Issue 02 | July-December 2024 | Article 06
ISSN 2478-0642

Open Access, Refereed Biannual Journal of the Center for Indigenous Knowledge and Community Studies, Sabaragamuwa University of Sri Lanka
Submit your academic papers to director@cikcs.sab.ac.lk
Follow this and additional works at: www.sab.ac.lk
e-mail: director@cikcs.sab.ac.lk

The Role of Local Culture in Shaping Sustainable Waste Management Practices in Economically Diverse Communities

M. N. Vineeshiya, Department of Social Studies, the Open University of Sri Lanka, mnvin@ou.ac.lk

Received: 17 November 2023 / **Revised:** 20 August 2024 / **Accepted:** 18 September 2024

Abstract

Present environmental problems are associated with social issues resulting from anti-ecological logic of capitalist societies which are oriented towards profit and accumulation. This article examines the processes that cause contemporary environmental issues mainly relating to the problem of waste management. It analyses how production and consumption systems interact with environmental decline while considering how other social issues arising from historical power dynamics. Thus, this study analyses the importance of addressing cultural characteristics to identify differential perception and behaviour with respect to environmental management generally, and SWM in particular.

The problem of handling and disposal of solid waste has been one of the most challenging environmental issues with negative impacts on communities. This paper discusses how sustainable waste management can be produced by associated consumption activities and livelihoods. The study focuses and contrasts the influence of leisure, cultural activities, and income sources to waste disposal to

propound that groups with higher incomes dispose of more waste, particularly food and polythene. The research suggests that waste management should be arranged according to the income of households, especially taking into consideration some particular practices in the communities and the cultural aspects of consumption and disposal of waste. Through the examination of consumerism, social status, and cultural practice with relation to waste creation, this study points to structures for attaining societies for sustainable consumption and bottom-up solutions.

Key Words: Environmental Issues, Socio-Cultural Understanding, Solid Waste Management, Livelihood, and Sustainability

Introduction

The relationship between capitalist societies and the effects to the natural environment outlines one of the important areas that are currently being discussed with regards to waste generation and the environment. As it creates competition in the possession of goods and influences consumers' buying habits and therefore capitalism becomes a main influencer on key environmental problems such as generation of solid wastes. This paper analyses the connection between consumption, disposal and consequences for the environment, with a special focus on the effects of income level and consumption behaviours. Furthermore, the extent to which culture influences waste management leads towards sustainability for diverse economically grouped communities is a key focus in the article. The survey also underlines the there is a need of change of consumers' consumption patterns that would be more responsible and pro–environmental as fundamental measures to the recovery of equilibrium in both economy and society.

Literature Review

In the literature review, various studies have contributed to understanding the complex relationship between consumer behaviour, economic choices, environmental impact, and ethical considerations in the context of waste generation and management (Hassan, 2020; Smith et al., 2018; Johnson, 2016; Mahees et al., 2008;

Joseph, 2017; Damayanti, 2022; Ezeah, 2015; Vineeshiya and Mahees, 2016; Wang and Lee, 2019; Sivakumar and Sugirtharan, 2010; National Research Institute, 2003; Ebreo et al., 1999; Bagwell and Bernheim, 199; Mahees et al., 2011). .

The economic behaviour of individuals emerges as a significant determinant in waste generation trends, intricately linked to the capitalist system's chain. The capitalist system has given rise to new forms of environmental crises, where the environment is not solely required to meet actual needs but is also expected to fulfil symbolic values associated with products, resulting in surplus waste. Joseph 2017 discusses the role of community-based waste management in preserving backwater tourist destinations. Damayanti 2022 explores the efforts of a tourism village in Indonesia to achieve sustainable waste management through community empowerment and waste reduction initiatives.

Consumer behaviour, particularly in the context of environmental identity, is a byproduct of the capitalist system. Environmental identity, coupled with environmental attitudes has direct influence on individual environmental behaviour which is extending beyond mere consumption habits. Consumption, viewed as a symbolic activity, conveys order to individuals' mental worlds, as consumers attach symbolic meanings to goods and services, seeking significance and meaning in their choices (Mahees et al., 2008). Wicker (2023) examines the tradeoff between economic impact and environmental impact of leisure trips to the natural environment, finding that certain activities generate more visitor spending but also a higher carbon footprint. On the other hand, trips involving walking, land activities, and playing with children generate a lower carbon footprint but less visitor spending. Brinkmann (2021) discusses various green initiatives and sustainable options in travel and leisure, such as local tourism, ecotourism, and adventure tourism.

In the context of waste management it is evident that community-based initiatives play a crucial role. Study done in Indonesian tourism village on sustainable waste management highlights the significance of community empowerment and waste reduction initiatives (Damayanti ;2022). waste management practices in European

tourist destinations and highlights the need for locally-based measures to enhance sustainability (Ezeah; 2015). Moreover, High-income groups are identified as significant contributors to solid waste generation, driven by their elevated purchasing power and excessive consumption patterns in Sri Lanka (Vineeshiya and Mahees, 2016). The composition of household waste is influenced by factors such as consumption, family size, and income, with food and polythene dominating the waste generated by such higher-income groups (Author 3, Year 3). Therefore, environmentally responsible consumer behaviour positively contributes to managing solid waste, leading towards positive participation in waste reduction.

Also Studies have highlighted that the leisure and consumption activities can have both environmentally damaging and environmentally friendly aspects. For Jungbluth (2010) holiday and leisure activities, including travel and accommodation, can cause environmental impacts. Expenditure types, particularly on food and clothing, are linked to daily waste generation, with higher amounts of waste generated in households with larger numbers of members. The production of innovation contributes to environmental harm and waste creation, highlighting the environmental consequences of consumer capitalism (Mahees, 2011). In consumer-capitalist societies, consumers exhibit senseless and socially determined tastes, contributing to conspicuous consumption and the creation of symbolic waste (Benhabib and Bisisn, 2002). Studies indicate that high-income groups generate a higher amount of solid waste through high consumption than lower-income categories. They have a high level of purchasing power, and this excessive consumption generates more waste. The latest trend in the environmental movement is the emphasis on the reduction of waste generated at the individual household level. "Environmentally friendly" products have begun to appear on the shelves of supermarkets, and consumers are purchasing them at an ever-increasing rate. This is important in measuring the extent of people's participation in the aspect of waste reduction. Environmentally responsible consumer behaviour can positively contribute to managing solid waste and is a sign of positive participation.

Veblen's concept of conspicuous consumption is applied, emphasizing that people often consume goods with conspicuous value to achieve greater social status, leading to the discard of items and the creation of conspicuous waste (Bagwell et al., 1996). The role of morality in consumption is also discussed, emphasising the development of an environmentally friendly consumer culture to minimise solid waste generation (Mahees et al., 2011). The literature suggests that a shift towards environmentally friendly socialization, education, attitudes, and awareness can lead to moral consumer behaviour, positively impacting solid waste management (Mahees et al., 2011). This literature stresses that the modern materialism leads to the creation of conspicuous waste. If one's behaviour is intentional or purposeful and is rooted in psychological thinking where that particular individual focuses on how he makes choices or decisions regarding a specific phenomenon. When this apply in to participation in SWM activities is also a matter of the rational choice of the individual actor. Therefore, individuals, as rational actors, take the decisions, affect their lives. For instance, rational acts of purchasing goods, management of available goods, and changing of behaviour related to overconsumption and related behavioural management are some of them. The mass culture has become a serious threat to the average societies which are reproducing a new form of consumer cultures (Mahees et al., 2011). These new realities leading to increase expenditure over environmentally unfriendly patterns of goods finally leads to the generation of waste, indicates lower participation in environmental management.

Previous studies also showed that the extent of a positive attitude towards the management programme is positively related to active participation (Smith & Jones, 2020). That active participation is highly necessary to sort the problem of increasing the amount of waste produced in the context of the intensive practices of modern materialism, which can be regarded as the conspicuous waste generator. Veblen (1899) also pointed out that conspicuous consumption involves the use of money to buy products with characteristics of conspicuous waste where they aim at conveying a message of wealth, thereby advancing a social status that propels more detrimental impacts on the ecology. They associate this behaviour with positional goods, which

are goods that people will work hard to enjoy because they are scarce and expensive (Frank, 2007). Additionally, it becomes clear that leisure is closely connected with the influence on the environment which is a result of conscious consuming, which means that people are to be more careful when choosing the type of activities they are going to enjoy (Hawkins et al., 2018).

Research Objectives

The purpose of this study is to explore the social aspects of environmental problems that have emerged in a class-based, maximum-profit-orientated society. Its purpose is to critically assess the effects of social categories, including caste, class, gender, and rural-urban divisions, on modern environmental concerns, particularly with regard to inadequate disposal of solid waste. This research aims to generate actionable knowledge regarding proper utilisation and waste management to ensure the creation of an environmentally sustainable society and thus enhance the pursuit of livelihood.

Research Methodology

This research adopts an exploratory mixed research design that integrates both qualitative and quantitative research methods to assess the socio-cultural factors related to waste management practices in the Balangoda Urban Council area. The qualitative part of this research uses a descriptive case study approach where interviews and observations form part of a case study tool to explore consumer behaviour, livelihood strategies, and community perceptions on SWM. This approach pays attention to the responses of participants and offers a rich, contextualised account of events in the local context.

The quantitative aspect supports this by employing a structured questionnaire to gather information from households and businesses, specifically about SSE and waste disposal. Combined, these qualitative and quantitative techniques facilitate the study of the intricate interconnection between consumption, livelihood, and waste management. The mixed-methods design offered in this study not only offers

highly specific information relating to Balangoda but is also more valuable in conceptualising and implementing long-term, sustainable waste management solutions that can be applied in other similar urban setups.

Results and Discussion

The data collected from the prior year provide a valuable historical comparison that enables one to identify changes in consumers' behaviour and practices, waste production, and solid waste management over the last 7 years. This is because the information provided helps to map the evolution of the outlined trends so that it is possible to show how changes in the economic and technological environment and people's values impacted consumption behaviour and the generation of waste. Such a historical background of the developed countries' experience not only helps to better understand the current conditions of SW production and utilisation but also offers crucial information about the probable trends of their further evolution, which is innovative when considering modern practices of waste mminimisation and disposal.

The tendencies that were revealed based on the 2017 data can be considered as even more applicable today when there are common tendencies towards the marketisation of the economy. Whereas the processes of economic globalisation and technical and technological progress have become tighter in the last decade, the behaviour of the consumer has become increasingly intertwined with market processes. Globalisation in the form of e-commerce, the emergence of fast fashion, and the increasing importance of the 'convenience economy' have compounded consumption trends and therefore waste production. In this regard, the relationship between income levels, consumption, and waste production that was revealed at the time of the 2017 study might be even more obvious at the moment. The continuous development of the market economy has elevated the level of cyclic utilisation and disposal of resources, making the findings relevant for the current and future scientific research on solid waste management. These trends are expected to remain unchanged and remain constitute a growing problem as the market economy

expands, highlighting the need for increased sustainable consumption and an efficient waste disposal system.

Consumerism, Waste Generation, and Environmental Impact

Understanding the connection between how we consume, the waste we create, and the impact on the environment is crucial in today's world. This discussion explores how our choices as consumers influence the amount of waste we generate and, in turn, affect the environment. By looking at the interplay between consumer behaviour and its environmental effects, this discussion provides details on the challenges of waste management and environmental sustainability.

Consumer Habits and Solid Waste Management Practices

The intersection of capitalism, consumer behaviour, and environmental consequences is a complex and critical aspect of contemporary society. Capitalism's promotion of innovation and an array of choices and tastes has empowered consumers, turning them into influential forces in shaping the market. However, this influence has also led to the creation of goods that result in significant waste, putting increased pressure on the environment and subsequently impacting human well-being.

Since Capitalism promotes innovations and new forms of choices and tastes, the consumer is becoming an influential force who pushes on creating goods, which results in waste. This increases more pressure on the environment, which impacts humans in return. So participation in solid waste management practices is largely visible in the consumer habits of an individual because consumption patterns reflect changes in waste composition.

Table 1: Employment by Categories

Employment	Frequency	Percentage (%)
Government	21	30.0
Business	27	38.6
Self-Employment	6	8.6
Labourer	4	5.7
other	4	5.7
not employed	8	11.4

Source: Sample Survey, 2017

In the sample population, more than half of the population is government workers and business communities. In most cases, their income and the money they spent for consumption purposes are mismatched. They were reluctant to tell us their income since we were introduced to this research done with the UC members too (in case the most respondents had to participate in our stakeholder meetings). One of the respondents said that they have no income, but any how they have to manage the difficulties from the few amount of money they receive from their children. However, their expenditures are remain as high.

Consumer habits play a substantial role in solid waste management (SWM) practices, as they directly reflect changes in waste composition. The presented survey data (Table1) reveals a distribution of employment across different sectors, with a significant portion in government and business. Notably, discrepancies between income and expenditure are observed, particularly among government workers and business communities.

Income, Consumption, and Waste Generation

Past studies, including research in India, suggest a direct correlation between economic growth, income levels, and waste generation. This correlation is repeated in

the present study, where a positive relationship between monthly income and waste generation per day is observed (Figure 1). The study indicates that higher-income groups tend to generate more waste due to increased consumption patterns.

Research done in India indicated that for every Indian Rs. 1000 increase in income, the solid waste generation increases by one kilogramme per month. The situation is common for both the developing and the industrialised world (Visvanathan and Trankler, 2006). High income generally relates to intense resource use and waste production. This amount is varying among different countries. A person in regions considered to High Human Development generates up to 2 kg of waste per day. Among the largest waste producers are industrialised nations, in particular the United States and Canada, with respectively 2 and 1.7 kg per person per day, approximately double that generated among the urban population in Latin America (1 kg/person/day), Hong Kong (1.01 kg/person/day), or Guangzhou, China (1.09 kg/person/day) (Chung and Poo, 1998: 207). According to Cotton *et al.* (1999), cities in low-income countries generate on average between 300 and 600 grammes of waste per person per day. Over the past 10 to 15 years, per capita solid waste generation has increased in almost every city around the world (Gutberlet, 2010). The present study also indicates a positive correlation between monthly income and the waste generation per day. R^2 0.6525 indicates approximately 65% of dependency is found in the relationship or 65% variability in (dependant variable) waste generation is explained by monthly income (independent variable).

Figure 01: Household Waste Generation per Day

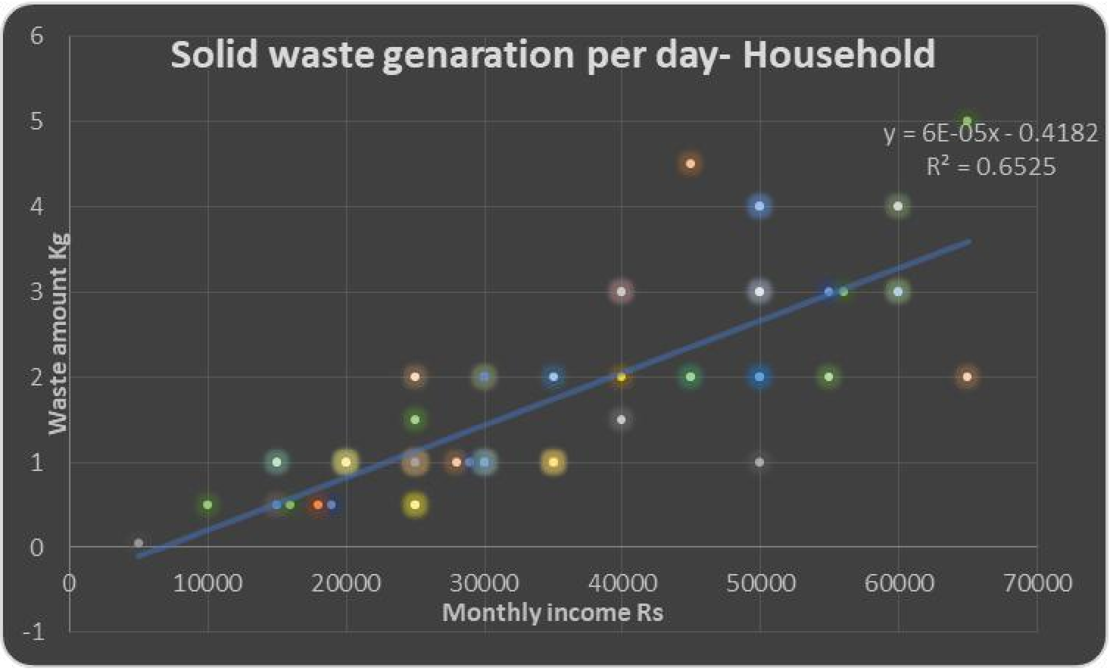

Source: Sample Survey, 2017

Waste generation in households dependeds on many factors such as consumption, family size, gender, ethnicity, different seasons, etc., However, income makes people fall into new forms of consumption. The following chart indicates high income groups generate a higher amount of solid waste through high consumption than lower income categories. Evidently, they have a high level of purchasing power, and this excessive consumption generates more waste.

No national economy can be run without it having access to nature's organic and inorganic resources. In a way, capitalist production negatively affects our natural surrounding because nature contributes its own values to make capitalist production possible. In the capitalist system, symbolic consumption patterns create new forms of environmental crisis. The environment does not need to satisfy the actual needs of the people; rather, it needs to fulfill symbolic values of the products. Capitalism will not run without competitive backgrounds. It promotes innovations and new forms of choices and tastes. A study done in Gampola UC Sri Lanka indicated that when the

income level is high, the waste generation amount is higher as well (Wijerathne et al., 2012).

Expenditure and Waste Generation

Monthly expenditures, particularly on food and clothing, contribute to the daily amount of waste generated. High-income groups, with elevated purchasing power, engage in excessive consumption, resulting in a higher volume of waste production (Figure 2). This aligns with the broader concept that high-income levels correlate with intense resource use and waste production. Following has shown the amount they spent for different purposes of consumption from the monthly income.

Figure 02: Monthly expenditure Household

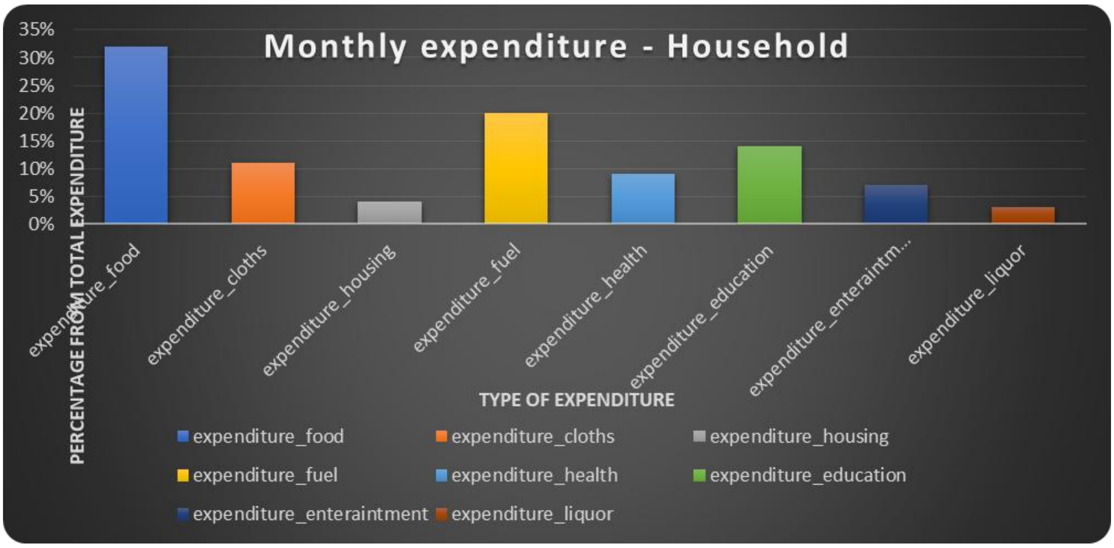

Source: Sample Survey, 2017

The level of expenditure, mainly for food and clothing, increases the amount of waste generated on a daily basis. When the members are numerically high. It leads to an increase in the waste amount, on the other hand. Also Production of new innovation brings more environmental harm and the creation of waste around the environment. In the consumer- capitalist society, consumers are senselessly away from being rational consumers. Their taste is socially determined rather than personal or

individualized. This headed to conspicuous consumption where symbolic values of the products are highlighted rather than the actual need of it. Within the background, modern materialism leads to the creation of conspicuous waste. If one's behaviour is intentional or purposeful and it is rooted in psychological thinking where that particular individual is focused on how he makes choices or decisions regarding a specific phenomenon, participation in SWM activities is also a matter of the rational choice of the individual actor. Therefore, individuals, as rational actors, take the decisions that affect their lives. This participation away from environmentally unethical behaviour also includes positive participation. For instance, rational acts of purchasing goods, management of available goods, and changing of behaviour related to overconsumption and related behavioural management are some of them.

Consumer Capitalism and Environmental Impact

Consumer capitalism, driven by symbolic consumption patterns, contributes to environmental crises. The "psychological denial" of consumers regarding their consumption habits, as discussed by Benhabib and Bisisn (2002), leads to the creation of false needs and conspicuous consumption. This behaviour, rooted in socially determined tastes, generates environmental harm and contributes significantly to waste production.

According to consumer capitalism, consumers are in "psychological denial" regarding their consumption and leisure habits, where they desire commodities that are "useless, altered in a senseless way from the point of view of the rational consumer". Their "judgement(s) of taste" are socially determined to seek "distinction" through "conspicuous consumption", even though consumers experience such tastes as natural, personal, and individualized". And Even the leisure itself as "commodified": "private corporations have dominated the leisure 'market,' encouraging us to think of leisure as a consumption opportunity". Therefore, firms are manipulating the preferences of consumers through advertising in order to create new (false) needs, often for "conspicuous consumption" (Benhabib and Bisisn, 2002). Accordingly, the

creation of environmental problems is an important byproduct of dominant modes of production in the world.

Environmental Impact of Consumer Choices

Consumer choices, often dictated by societal expectations rather than individual needs, result in conspicuous waste. The study underscores the role of rational actors in making decisions that affect their lives, emphasising the importance of positive participation in SWM activities to counter environmentally unethical behaviour .

Following has shown the relationship between monthly income and amount they spent for monthly food consumption as the main expenditure type.

Figure 03: Income and Food Consumption

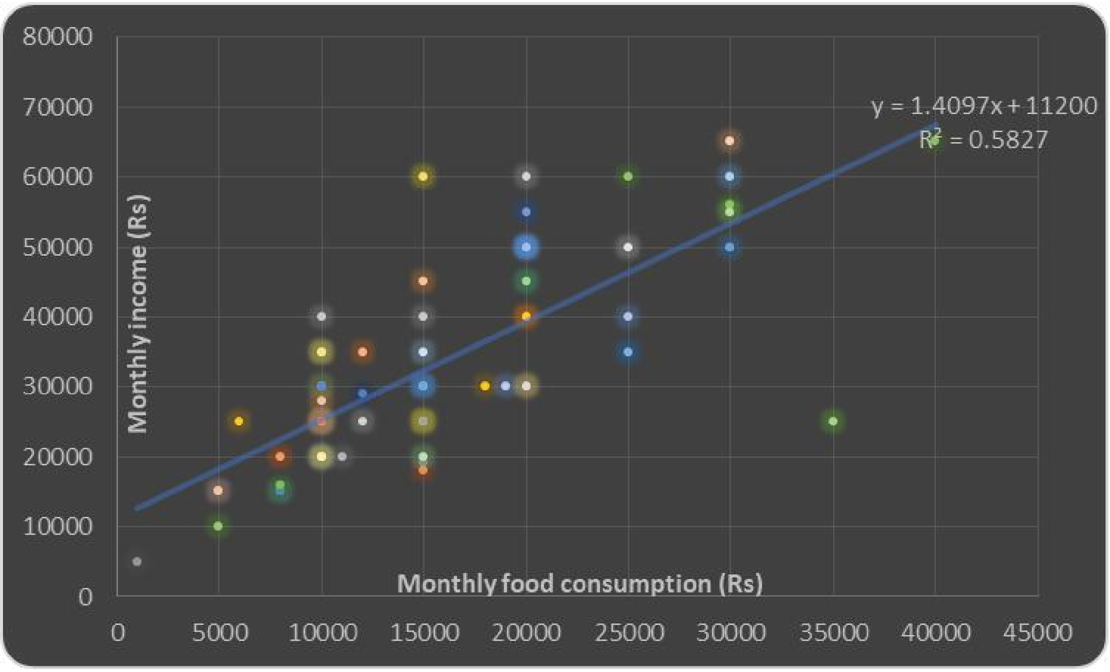

Source: Sample Survey, 2017

Moreover, 74.3% of respondents expressed that the consumption pattern and amount of solid waste generation were related and 8.6% of the respondents indicated that there was no relation between these two variables. 17.1% was neutral in responding.

As individuals who are willing to participate in managing solid waste meaningfully, they do engage in environmentally sound patterns of consumption. Even it's a matter of the place where we buy the items. If the individual has a positive attitude towards waste reduction through individual alteration of behaviour, he can actively participate in the management process. The field study further reveals that the majority of the people who are in high income categories (who are above 35,000 monthly incomes) prefer to purchase goods from supermarkets and food cities. Again, this reflects symbolic consumption among the people who are interested in buying packed and bottled foods, than buying them in normal buying centers. Especially those who are purchasing vegetables and fruits also from supermarkets generate more solid waste. The place where people buy their goods also reflects their participation in environmentally friendly economic behavior. However, research has found that family income is negatively related to usage of shopping (carry bag) bags or use of polytheen (Sivakumar and Sugirtharan, 2010).

Figure 04: Shopping Place

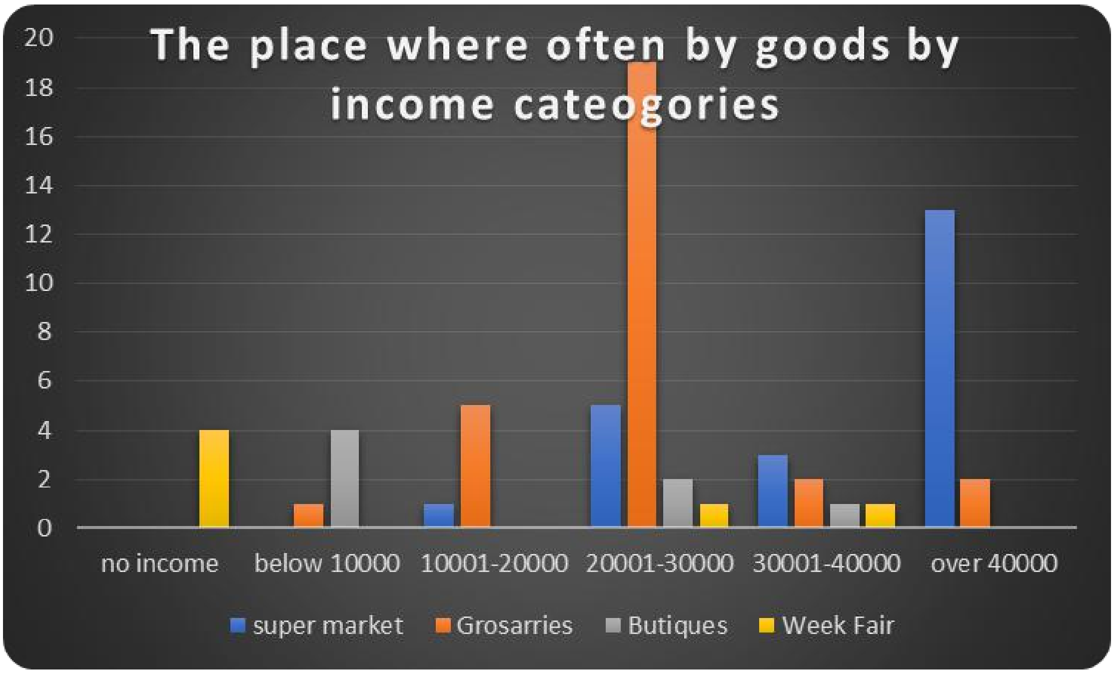

Source: Sample Survey, 2017

In a way, all modern materialism can be viewed as a creation of conspicuous waste. In other words, conspicuous consumption is wasteful, and its grater is significant in ecological damage. Leisure is not always environmentally damaging. It depends on how it is used in an environmentally friendly way. The scarcity of resources is due not only to physical limits in the supply of goods but also to social limits. Scare goods create an opportunity for conferring status and prestige upon those who gain access to or possession of them. They are 'positional goods'. Positional goods are the goods whose desirability is predicted at least in part by short supplies, limited access, higher prices, and consequences for social honour or position. The notion of positional goods helps us understand why some goods and not others become the objects of conspicuous consumption. Goods that are in short supply or can be made to be in short supply are most likely to take positional importance.

Waste Composition and Household Characteristics

The composition of household waste is influenced by various factors, including consumption patterns, family size, and income. The study finds that higher-income groups generate more solid waste, with food and polythene being the dominant components (Figure 4.5).

An increase in family members in a household to some extent contributes to an increase in the waste. It is especially the case where there are children. Demand for packaged food for the children added more inorganic waste. Income level and patterns of consumerism have strong influence on solid waste generation and composition. Among that composition, food wastes dominate over the major portion of the waste generated in most developing countries, including China, India, Sri Lanka, and Thailand (Sivakumar and Sugirtharan, 2010). According to research done by the National Research Institute in 2003 regarding Municipal Solid Waste Management in Sri Lanka, the major portion of the MSW stream in Sri Lanka is dominated by organic waste fractions generated from households, markets, and slaughterhouses. The situation is the same in the present study location. Following

has shown the household waste composition. Food and polyteen are the main solid waste found among households.

Figure 05: Waste Composition Household

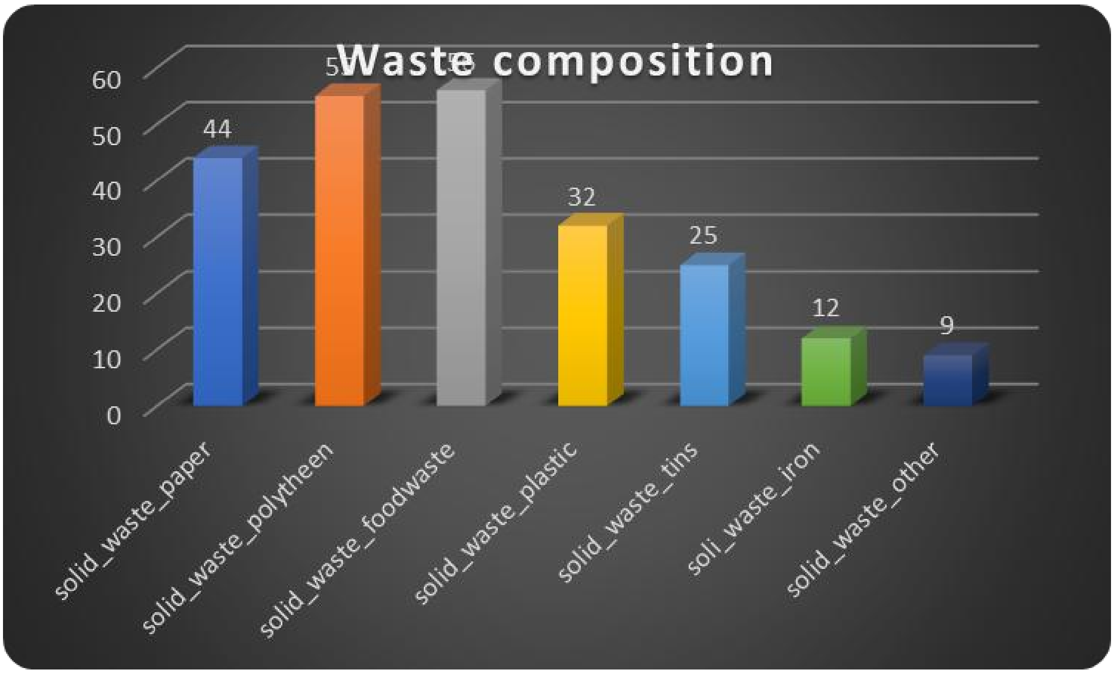

Source: Sample Survey, 2017

Figure 06: Waste Generation per Day - Bussiness

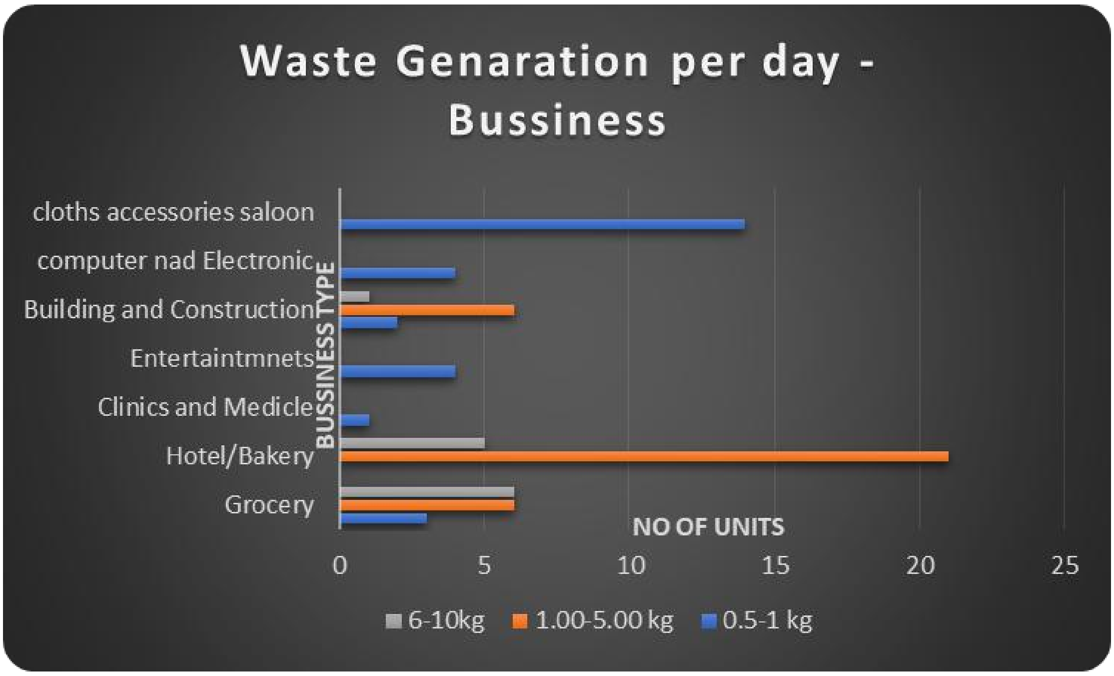

Source: Sample Survey, 2017

Participation by the community in the SWM program is essential to bringing about changes in the management. There are many ways the community participates in MSWM. Voluntary involvement in MSWM campaigns; following of rules and regulations concerning waste disposal; willingness to pay adequate fees and charges; source separation and effective use of the facilities; and Voicing any environmentally unethical behaviour on the part of the public or the government are some of those (Visvanathan and Trankler, 2006).

Community Participation in Solid Waste Management

Community participation is vital for effective SWM programs. The study identifies voluntary involvement, observance to rules, willingness to pay, source separation, and voicing concerns as key community participation methods (Figure 4.7). Source separation, in particular, is highlighted as a high participation method.

Figure 07: Practicing Method by Income

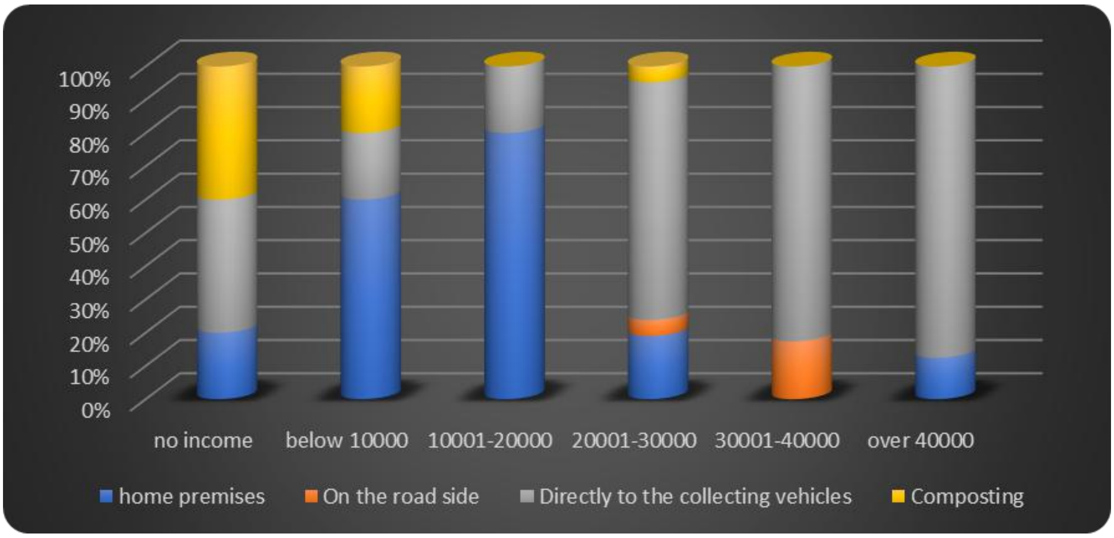

Source: Sample Survey, 2017

Source separation at the collection point marked a high level of participation in the community. The current study reveals that the major method of waste handling of the householders is to handover the waste directly to the collecting vehicle[1]. Those who are in the high- income categories mainly handle their waste through that process. Following has shown the main methods followed by people with different income levels. Though the highest income categories followed their major waste handling method as handover to the collecting vehicle, very few households only engage in source separation. This has shown the level of people's participation. However, in the study, 67.1% liked source separation if the government could give a desired price for the separated solid waste, but 14.3% disagreed and 5.7% were with no responsed.

Consumerism and Waste Segregation Practices

Consumerism impacts waste segregation practices, with income levels influencing the preferred method of waste handling. The study indicates that higher-income categories predominantly prefer direct handover of waste to collecting vehicles, highlighting the need for tailored SWM strategies based on income levels (Figure 8).

Figure 08: Waste segregation by income

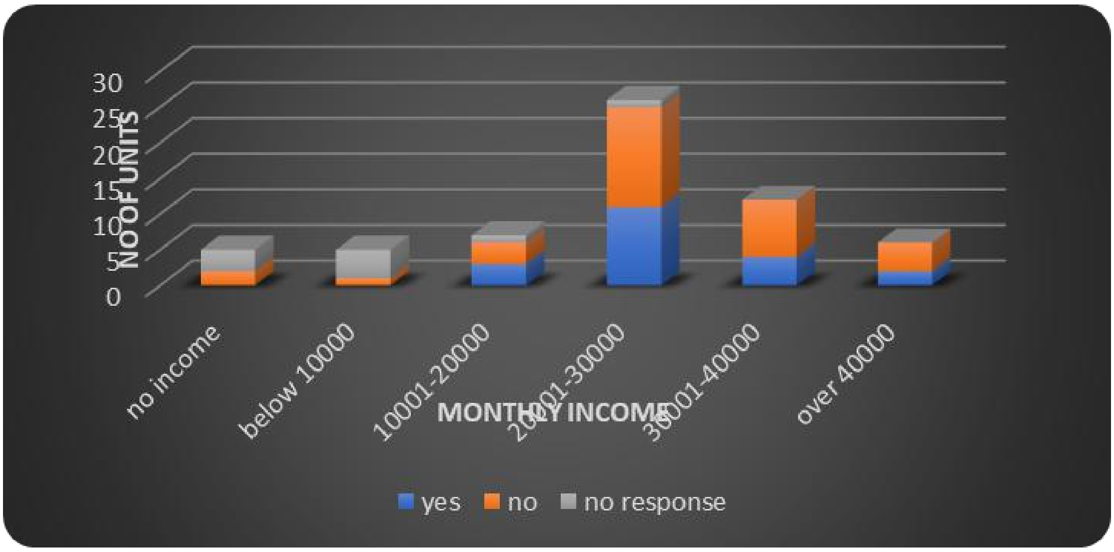

Source: Sample Survey, 2017

Consumerism, Status, and Environmental Impact

Drawing from Thorestein Veblen's concepts, the discussion delves into the relationship between consumerism, status-seeking behaviour, and environmental impact. Conspicuous consumption, driven by the desire for social status, often leads to the discard of items, creating conspicuous waste.

For Thorstein Veblen (1899), people often consume goods with conspicuous value to achieve greater social status. By consuming these goods, individuals signal the relationship between price and status. According to Veblen, we consume, engage in leisure, and waste in conspicuous ways to demonstrate power to others. Discarding items rather than reusing or repairing them and throwing out old consumer goods to buy the latest models creates conspicuous waste.

For him, the economic behaviours of humans are greedy, competitive, and self-serving display. He describes utility should be defined over consumption and status rather than consumption and price. Veblen's distinction between "Invidious comparison" and "Pecuniary emulation" highlights two motives behind consuming

conspicuous goods. "Invidious comparison" occurs when individuals from a higher social class intentionally consume conspicuously to differentiate themselves from those in lower classes. On the other hand, "Pecuniary emulation" takes place when individuals from lower classes consume conspicuously with the aim of being perceived as members of a higher social class. In modern terms, these motives align with the incentive compatibility conditions that underlie signaling. Members of higher classes willingly bear costs to set themselves apart from lower classes, understanding that these costs must be significant enough to discourage imitation (Simon and Douglas, 1996; 350). Accordingly, consumerism impacts the environmental resources driven by modern capitalistic motives. In a way, consumer behaviour is key to the impact on the environment and has a positive influence on waste production at greater levels.

Conclusion

Consumer behaviour, environmental concern, and ethical issues are seen as complex aspects of the demand for change towards responsible consumption. This paper presents examples of how capitalism results in consumption, the consumption leads to production, and as a result creates environmental issues. Consumption and symbolic consumption and the groups with higher income are among the most significant contributors to the generation of waste: empirical results. To explain these problems, an inter-disciplinary approach will be needed, which will employ a socio-cultural perspective approach and the design of individual waste models. On the positive view, the negative impacts related to consumer capitalists can be minimised and the level of community engagement in proper waste management promoted through environmentally conscious consumerisms. With reference to the income levels, the cultural practices, and the specifics of waste management in communities, the study argues that sustainable waste management strategies must consider socio-economic and cultural characteristics to develop effective, bottom-up approaches for attaining responsible consumption and promoting sustainability. Therefore, it is viable to establish and develop the consumer needs on the basis of the

effective method of consumption and production, which will be environmentally friendly for the present and future generations.

References

Bagwell, L.S. and Bernheim, B.D., 1996. Veblen effects in a theory of conspicuous consumption. The American Economic Review,86(3) pp.349-373.

Brinkmann, R. and Brinkmann, R., 2021. Sustainable Travel and Leisure. Practical Sustainability: A Guide to a More Sustainable Life, pp.243-259.

Creswell, J. W. (2009). Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches. Sage Publications.

Damayanti, M., Tyas, W.P. and Ningtyas, L.C.P., 2022, October. Community based integrated sustainable waste management in Lerep tourism village. In IOP Conference Series: Earth and Environmental Science (Vol. 1098, No. 1, p. 012051). IOP Publishing.

Duesenberry, J. S. (1949). *Income, Saving, and the Theory of Consumer Behavior*. Harvard University Press.

Ebreo, A., Hershey, J. and Vining, J., 1999. Reducing solid waste: Linking recycling to environmentally responsible consumerism. Environment and Behaviour, 31(1), pp.107-135.

Ezeah, C., Fazakerley, J. and Byrne, T., 2015. Tourism waste management in the European Union: Lessons learned from four popular EU tourist destinations. American Journal of Climate Change, 4(05), p.431.

Frank, R. H. (2007). *Falling Behind: How Rising Inequality Harms the Middle Class*. University of California Press.

Hawkins, G., M. P., & D. R. (2018). *The Handbook of Leisure Studies*. Palgrave Macmillan.

Joseph, E.K., Kallarackal, T.K. and Varghese, B., 2017. Community-based waste management: backwater tourism as a case example. Atna Journal of Tourism Studies, 12(2), pp.85-94.

Jungbluth, N., Büsser, S. and Stucki, M., 2011. Environmental Impacts of Holiday and Leisure Activities.

Mahees, M.T.M. and Silva, K.T. (2011). Awareness, attitude solid waste generation and water pollution in upper Mahaweli catchment. Dhaka: 3rd International Conference on Water and Flood Management.

Mahees, M.T.M.. 2008. Food consumption, solid waste generation and water pollution in Upper Mahaweli Catchment at 12th International Conference of Sri Lanka Studies in Open University

Merriam, S. B. (2015). Qualitative Research: A Guide to Design and Implementation. Jossey-Bass.

Patton, M. Q. (2014). Qualitative Research & Evaluation Methods: Integrating Theory and Practice. Sage Publications.

Sivakumar, K. & Sugirtharan, M., 2010. Impact of family income and size on per capita solid waste generation: A case study in Manmunai North Divisional Secretariat Division of Batticaloa. Journal of Science of the University of Kelaniya Sri Lanka. 5, pp.13–23.

Smith, J., & Jones, A. (2020). *Attitudes Towards Waste Reduction: A Community Perspective*. Environmental Management Journal, 45(3), 500-515.

Veblen, T. (1899). *The Theory of the Leisure Class: An Economic Study of Institutions*. Macmillan.

Vineeshiya, M.N. and Mahees, M.T.M., 2016. Gender perspective of community participation in solid waste management; a case of balangoda urban council, Sri Lanka.

Wicker, P., Downward, P. and Rasciute, S., 2023. Leisure trips to the natural environment: Examining the tradeoff between economic and environmental impact. Leisure Sciences, 45(3), pp.221-239.

Yin, R. K. (2018). Case Study Research and Applications: Design and Methods. Sage Publications.

---

[1] However, it is important to mention here that the major problem pertaining to attitudes towards SW handling is that their actual behaviours in and towards waste handling do not match with the beliefs and attitudes expressed by the individual. Therefore, it is difficult to come across a clear meaning of their participation.

ආඛ්‍යාන narrations
Volume 09 | Issue 02 |July-December 2024 | Article 07
ISSN 2478-0642
Open Access, Refereed Biannual Journal of the Center for Indigenous Knowledge and Community Studies, Sabaragamuwa University of Sri Lanka
Submit your academic papers to director@cikcs.sab.ac.lk
Follow this and additional works at: www.sab.ac.lk
e-mail: director@cikcs.sab.ac.lk

—---- ආඛ්‍යාන කලා හා සාහිත්‍ය විචාර—----

කපොකි: සමාජ/ප්‍රජා සංවර්ධන ක්ෂේත්‍රයට ප්‍රායෝගික අත්පොතක්

චන්දිමා ජයසේන, ආචාර්ය උපාධි අපේක්ෂිකා, සමාජ කාර්යවේදය පිළිබඳ අධ්‍යයන අංශය, පොන්ඩිචෙරි විශ්වවිද්‍යාලයල ඉන්දියාව, chandimaij@pondiuni.ac.in

Received: 16 June 2024 / **Revised:** 10 August 2024 / **Accepted:** 19 August 2024

ආනන්ද, සරත්, *කපොකි.* නුගේගොඩ, සරසවි ප්‍රකාශකයෝ, 2023, පිටු, 259. ISBN 978-955-311-2948-2. මිල: ශ්‍රී ලංකා රුපියල් 900.00 (ඝන කවරය සහිත)

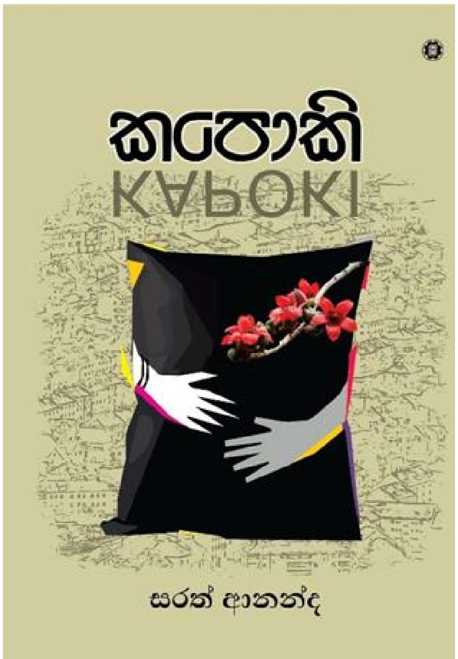

"කපෝකි" යනු දැනට විශ්වවිද්‍යාලයේ අධ්‍යාපන හදාරන හෝ නැවුම් උපාධිධාරීන්ට බලපෑම් සහගත හැරවුමක් සඳහා ආරාධනා කරන කෘතියකි. විශ්වවිද්‍යාල සිසුවෙකු කුමන ආකාරයේ සාමර්ථලින් උසස් අධ්‍යාපනය හමාර කරතිබුණද ශ්‍රී ලංකාවේ උසස් අධ්‍යාපනය රැකියා අභිමුඛ නොවීම නිසා අසරණ වන තැන් ඕනෑ තරම් තිබේ. මානව ශාස්ත්‍ර උපාධිධාරීන්ගේ ප්‍රායෝගික පරිචය පිළිබඳ කාලයක් මුළුල්ලේ සාකච්ඡා වන ප්‍රධාන තර්කයකි (හෙට්ටිගේ, 2004). බොහෝ විට මේ තර්කය රැකියා වෙළෙඳපළ යථාර්ථය තුළ සාකච්ඡා වෙන්නේ නිශේධනාත්මක දෘෂ්ටියකිනි. මෙවන් සන්දර්භයක සිට මහාචාර්ය සරත් ආනන්දයන් විසින් රචනා කරන ලද "කපොකි" විශ්වවිද්‍යාල උපාධිධාරියෙකුගේ දැනුම, කුසලතා සහ ආකල්ප තම අනාගත ඉලක්ක සපුරා ගැනීම සඳහා ගළපා ගන්නේ කෙසේද යන්නට පුද්ගලබද්ධ අත්දැකීමෙන් පෝෂණය වූ ප්‍රායෝගික කෘතියක් බව සඳහන් කළ හැකිය. එය සරසවි ප්‍රකාශනයකි. 2023වර්ෂයේ දී ප්‍රකාශ වූ කෘතියකි.

මෙම කෘතිය නවකථාවක ස්වරූපයෙන් රචනා කර තිබුණද සමස්ත කතාව ගැබ්වන්නේ සමාජ මානව විද්‍යාත්මක න්‍යායාත්මක පැතිකඩයන් නිර්මාණශීලි වියමනක් බවට පත්කර ගැනීමයි. "කපොකි" කෘතියට සම්බන්ධ සිද්ධි දාමය ශ්‍රී ලංකාවේ සමාජ ඓතිහාසික, සමාජ මානව විද්‍යාත්මක, දේශපාලන-ආර්ථික යන අන්තර්විෂයීය ලංකාවේ ග්‍රාමීය ප්‍රදේශ, ලංකාවේ සංවර්ධනය පිළිබඳ පාඨකයාට තේරුම් කරදීමට ගන්නා උත්සාහයේ දී කතුවරයාගේ ශාස්ත්‍රීයභාවය ප්‍රකට වේ. පුරුදු පුහුණු වූ ශාස්ත්‍රීය පර්යේෂයෙකුගේ කාර්යය ව්‍යාපෘතියක්, ශාස්ත්‍රීය ලියවිල්ලක් හෝ උපාධියක් සඳහා පර්යේෂණ කිරීමයි. දැනුම නිෂ්පාදනයට සමබන්ධ වීමයි (Uyangoda, 2010). නමුත් පර්යේෂණ වාර්තාව නිම වූ පසු එම පර්යේෂණ දත්ත ගබඩාව වෙනත් ප්‍රයෝජනවත් කාර්යයකට නොගෙනම දත්ත සුසානයක (Data Cemetery) මිලින වේ. ඒ අරුතින් ගත්විට ආනන්ද මහඟු පර්යේෂණ දත්ත මිලිනව යන්නට නොදී වෙනත් අයුරකින් පලදායි කාර්යයක් සඳහා යෙදවීම පැසසිය යුතුයි. එය ආධුනික පර්යේෂකයින්ටත් දැනුම නිෂ්පාදනය සඳහා වෙනත් මානයන් සඳහා යොමුවීමට මඟපාදයි.

'කපොකි' හි ආනන්දගේ උත්සාහය වන්නේ ශාස්ත්‍රීය ජීවිතයේ මෙන්ම රැකියා ජීවිතයේද අත්දැකීම් ගළපමින් මිලිනව යන පර්යේෂණ දත්තවලට නිර්මාණශීලිත්වය නමති ජීවය එකතු කිරීමයි. එය ආඛ්‍යානයක් ලෙස ඉදිරිපත් කිරීමකි. තවත් මානව ශාස්ත්‍රඥයෙකුට පර්යේෂකයෙකු ලෙස ගන්නා එදිනෙදා අත්දැකීම්හි තවත් මානයක් ඇති බව පෙන්වා දීමයි. මෙය මානව ශාස්ත්‍රඥයින්ට නවමු ආකාරයේ මඟපෙන්වීමකි. එබැවින් 'කපොකි' නවකතාවක් ලෙස විමර්ශනය කරනවාට වඩා මගේ උත්සාහ වන්නේ මානව ශාස්ත්‍රඥයින්ට (Arts) මෙහි ඇති උපයෝගීතාවය පිළිබඳ සාකච්ඡාවක් ගොඩනැඟීමයි. එකී අරමුණ ඉටුකරගැනීම සඳහා 'කපොකි' නවකතාවේ ඇති සාහිත්‍යමය භාවිතයට වඩා සමාජ විද්‍යාව(Sociology), මානව විද්‍යාව (Anthropology) සහ සමාජ කාර්යවේදය (Social

work) යන විෂයයන් හදාරන හෝ විශ්වවිද්‍යාලයෙන් පිටව ගිය රැකියා අපේක්ෂිත උපාධිධාරින්ට කෘතියෙහි ඇති උපයෝගීතාවය කෙරෙහි අවධානය යොමු කෙරේ.

"කපොකි" කෘතියේ ආඛ්‍යානය සහ අත්දැකීම් පේරාදෙණිය විශ්වවිද්‍යාලයේ මානව ශාස්ත්‍ර පීඨයේ උපාධිධාරියෙකු වන හරේන්ද්‍ර, මානවශාස්ත්‍ර පීඨයෙන් පිට වූ සංක්‍රාන්තික සමය ගත කරන තරුණයකි. හරේන්ද්‍ර මහනුවර නාගරික ආන්තික ප්‍රජාවක් සඳහා ස්වයං රැකියා ව්‍යාපෘතියක රැකියාවක් ආරම්භ කරයි. හරේන්ද්‍ර, රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන අංශයේ, රාජ්‍ය සේවයේ සහ ව්‍යාපාරික ලෝකයේ අත්දැකීම් හරහා,නාගරික දුප්පත් ජීවන රටාවේ සංකීර්ණතා සහ පරස්පරතා, රාජ්‍ය සහ රාජ්‍ය නොවන සංවිධානවල භූමිකාවන් සහ දුගී දුප්පත් ජනතාවට ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය ව්‍යාපෘතිවල බලපෑම ගවේෂණය කරයි. කතුවරයාගේ ජීවිතයේ එක් කාලපරිච්ඡේදයක් ඇසුරින් ඔහුගේ ගමන මඟ අර්ථාන්විත නියැළීම, ඔහුගේ අඛණ්ඩ ගවේෂණය සඳහා පාඨකයන්ට ආස්වාදයක් සපයයි.ඔහු තරුණ උපාධිධාරියෙකු ලෙස සිදු කරන මානසික අරගලයේ සිට සාර්ථක ව්‍යවසායකයෙකු ලෙස ගොඩනැගීම කතුවරයාගේ නිර්මාණාත්මක ප්‍රතිභාව මැනවින් පැහැදිලි වෙයි. මෙම කෘතියෙහි ආත්මීය(Subjective) අත්දැකීම් ග්‍රහණ නිසා බැලූ බැල්මට නවකථාවක ස්වරූපය ගත්තද කෘතියෙහි සැකැස්ම අරමුණු සහගත(Objective) බලපෑම සමාජ මානව විද්‍යා සහ සමාජ කාර්යවේදයෙහි ශාස්ත්‍රීය ඇල්මක් ඇති පාඨකයෙකුට පැහැදිලි වේ.

සිංහල, ඉංග්‍රිසි වැනි විෂයයක ප්‍රවීණයින් භාෂාවේ ඇති න්‍යායයික තලය මෙන්ම නිර්මාණකරණය ද (අමරකීර්ති, 2024) යෙදෙන ශාස්ත්‍රඥයන් හඳුනාගත හැකිය. සමාජ මානව විද්‍යාත්මක කේෂ්ත්‍රයේ නිර්මාණකරණයේ යෙදෙන ශාස්ත්‍රඥයන් දුලබ වේ. එයට හේතුව වන්නේ න්‍යායයන් නිර්මාණ තලයට ගෙන ඒම පහසු දෙයක් නොවන බැවිනි. මෙම කෘතියේ කතුවරයා විසින් එම බාධකය අතික්‍රමණය කර තිබෙයි. එවැනි දුලබ හැකියාවන් ඉස්මතු වීම සමාජ විද්‍යා/මානව විද්‍යාවේ තිබෙන දෘඩ ස්වභාවය මෘදු බවට පත්කරලීමට ද හැකියාව ලැබී තිබේ. එය ශ්‍රී ලංකාවේ සමාජ විද්‍යා විෂය කරුණු සාමාන්‍ය පාඨකයාට සන්නිවේදනය වන පරිදි සම්ප්‍රේෂණය වීම ද කතුවරයාගේ සමත්කමක් ලෙස දැක්විය හැකිය. එය සමාජවිද්‍යාව/මානවවිද්‍යාවේ දැනුම සහ ප්‍රායෝගිකත්වය පාලම් තනමින් පෝෂණය වීමට සුබවාදී බලාපොරොත්තු ඇතිකරනු ලබයි.

සමාජ විද්‍යාව හදාරන හෝ හදාරපු උපාධිධාරියෙකු ක්ෙෂත්‍රයේ දී ප්‍රායෝගිකව අනුවර්තනය වන ආකාරය, කේෂ්ත්‍රයේ මූලික අදියරයන් ,

> "ආඳ්දර-වෙළ," "අන්දර (ගස්) සහිත - වෙළ', 'අන්දරේගෙ වෙළ'ගමට නම වැටුණ විදිහ ගැන එක් එක්කෙනාගේ අර්ථකථන වෙනස්. එක් දෙයක් නොවෙතත්, හුගාක් නාගරික

මර්මස්ථානවලට මායිම් වූවක් නිසා ඉතිහාසයේ කිසියම් වකවානුවක ඒක,එකී 'අධිනිශ්චිත' ආයතනය 'අද්දරෙහි' පිහිටපු නිසා 'අද්දර-වෙළ' කියලාත්, පසු කාලීනව වර්තමාන තාලෙට අන්දරවෙළ වූ බව එක් මතයක් (ආනන්ද, 2023: 17).

එහි බාධක සහ අභියෝග ආදිය කැටිකරගත් පෞද්ගලික අත්දැකීමක් ලෙස ආඛ්‍යානයක් ගොඩනැගීම සමාජවිද්‍යා කතිකාවේ දුර්ලභ ලක්ෂණයකි.

"ඉබාගාතේ ඇවිද යාමෙන්, යම් යම් දේ නිරීක්ෂණය කළ හැකි වුවත්, මිනිසුන්ගේ සිතුම් පැතුම්, ආකල්ප, සංස්කෘතික චර්යා තේරුම් ගැනීමට නම්, ඔවුන් හා කථාබහ කළ යුතුයි. එසේ වෙතත්, නුහුරු පරිසරයක, නුහුරු ගැහැනු මිනිසුන් සමඟ සබඳතා ගො නගා ගැනීමෙහි දුෂ්කරතාව කොතෙකුත් දැන සිටියත්, අන්දරවෙළ පළමු ගමනින් එය වඩාත් තහවුරු වුණා" (ආනන්ද, 2004: 17-18).

සමාජ මානව විද්‍යාත්මක සම්මිශ්‍රණයක් භාවිතා කරමින් හරේන්ද්‍ර මුහුණ දෙන සංස්කෘතික කම්පනය(Cultural Shocked), නිලධාරිවාදය (Bureaucracy) උදාසීනත්වය, නිරපේක්ෂ දරිද්‍රතාවය, සහ ප්‍රභූ සහ සාමාන්‍ය ජනයාගේ එකිනෙකට බැඳී ඇති වාණිජ සංස්කෘතීන් වැනි තේමාවන් වෙත ගැඹුරින් ගැඹුරට ගමන් කරයි.

"ඕක එච්චර සීරියස් ගන්න දෙයක් නෑ බං. උඹට තියෙන්නෙ ඔය දැනට ආප්ප, පිට්ටු මුරුක්කු හදන එවුනට සෙට් වෙන එක. මොකද උන් කොහොමත් කරන්නෙ ඒකනේ. ඔය සමිතියෙන් ණය කීයක් හරි දීල, ටකරං ටිකක් අරගෙන හට් එකක් ගහ ගන්න, ඔළුව උඩ තියාගෙන විකුණන එකාට අත් කරත්තයක් ගන්න සපෝර්ට් එකක් දීපං. උඹයි, උනුයි අපියි හැමෝම ගොඩ...වින් වින් සිටුවේෂන්..බලපං, 'ගම් උදා' සභාපති තුමා, ඔය ඒරියා එකේම එවුන්ට එකපාරක් ගෙවල්වල කැඩිච්චි තැන් පාහ ගන්නයි, තීන්ත ගාගන්නයි සල්ලි දුන්න.හැබැයි ඔක්කොම අර දස ලක්ෂෙ එකවුන්ට් එකට ඇඩ් කරගත්තෙ අලුත් ඒව හැටියට, කාටවත් පාඩු උණා ද? නෑ. ගොක්කට ක්‍රෙඩිට්, කොන්ත්‍රාත්කාරයන්ට සල්ලි, මිනිසුන්ට විසිපන්දාහයි, තීන්ත ටින් දෙකයි. වින් වින් සිටුවේෂන්" (ආනන්ද, 2023: 56).

එය පොදු සහ පෞද්ගලික භූමිකාවන් අතර ගැටුම සහ පුද්ගලික අරමුණු සාක්ෂාත් කර ගැනීම සමඟ ඇති විය හැකි හිස්බව ඉස්මතු කරයි.

ශ්‍රී ලංකාවේ මහාපරිමාණ මහවැලි සංවර්ධන ව්‍යාපෘතිය අසාර්ථක වීමත් සමඟ රොබට් චේම්බර්ස්ගේ සහභාගිත්ව සංවර්ධන එළඹුම් සඳහා වැඩි ඉඩකඩක් සංවර්ධන ක්ෂේත්‍රයේ සිටින විද්වතුන් සහ

පර්යේෂකයින් විසින් ලබා දෙයි. චේම්බර්ස්ගේ සුප්‍රසිද්ධ කෘතිය වන Rural Development: Putting the Last First (published in 1983) "ග්‍රාමීය සංවර්ධනයේ දී පළමු වැන්නා අවසානයට තැබීම"යන සංවර්ධන සංකල්පය පිළිබඳ ප්‍රවේශයක් පමණක් නොවන බව පෙන්වාදී තිබේ. සංවර්ධන ක්ෂේත්‍රයේ විද්වතුන් සහ පර්යේෂකයන් අතර රොබට් චේම්බර්ස්ගේ ග්‍රාමීය සංවර්ධන ප්‍රවේශය ජනප්‍රිය සහ ආකර්ෂණීය මෙවලම් සහ විධික්‍රම බවට පත්විය. ග්‍රාමීය දිළිඳු ප්‍රජාව සමඟ වැඩකිරීමේ දී ඍජු සහ වක්‍ර ලෙස යොදා ගන්නා ලදී (Riswan, 2020).ඉහත සඳහන් පදනම මත රොබට් චේම්බර්ස්ගේ ග්‍රාමීය සංවර්ධන ප්‍රවේශයන් (Chambers, 1994) පිළිබඳ කතිකාවට වැඩි ඉඩකඩක් රට තුළ ගොඩනැගිණි. සංවර්ධන සමාජවිද්‍යාව, සහභාගිත්ව සංවර්ධන ප්‍රවේශය වැනි මාතෘකාවෙන් සිංහල භාෂාවෙන් රචිත න්‍යායාත්මක කෘතිවලට වැඩි ඉඩකඩක් නිර්මාණය විය. (Hadaragama&Rasnayake, 2019)මෙම කෘතිය රචනා කිරීමෙන් කතුවරයා විසින් සමාජ සංවර්ධන කතිකාවේ ඇති ඌණපූරණය සපයයි.

රොබට් චේම්බර්ස්ගේ කෘති තුළින් (1994) ග්‍රාමීය දිළිඳුකම සහ ග්‍රාමීය බව පැහැදිලි කිරීමට සුබවාදී හැරවුමක් නියෝජනය වූ අකාරයෙන්ම මෙම කෘතියද ග්‍රාමීය දිළිඳුකම මැඩලීම සඳහා මෙන්ම ගම සහ එහි භෞතික සහ මානව සැකැස්ම ක්ෂේත්‍ර පර්යේෂකයෙකු(Researcher)/ පහසුකාරකයෙකු(Facilitator),ක්ෂේත්‍ර නිලධාරියෙකු ලෙස(Field officer), Animator, සමාජ සජීවීකාරක (Social Mobilizer) ලෙස වැඩ කිරීමේදී ඇති වන බාධක සහ අභියෝග තේරුම් ගැනීමට හැකි කෘතියක් ලෙස නිර්දේශ කළ හැකිය.

> *"අවසානයේ දී මගේ සම්‍යප්‍රයෝගය පලදරන ලකුණු පහළ වුණා. මිනිස්සුන්ගේ තොරතුරු එකතු කරන්න සුදුසු දළ ආකෘතියක් පිළියෙල කර ගන්න පුළුවන් වුණා. මා දැන් ක්ෂේත්‍රයට පිවිසෙන්නේ ගෘහස්ථ තොරතුරු එකතු කරන්න සුදුසු දළ ආකෘතියක් පිළියෙල කර ගන්න පුළුවන් වුණා. මා දැන් ක්ෂේත්‍රයට පිවිසෙන්නේ ගෘහස්ත තොරතුරු රැස් කිරීමට සැකසුණු සම්මුඛ සාකච්ඡා ආකෘතියක් අතේ තියාගෙන ඒකත් කදිම ප්‍රවේශයක්. අවශ්‍ය වෙතොත් රැස් කෙරෙන සංඛ්‍යා දත්තවලින් ප්‍රයෝජනයක් ගන්නත් පුළුවන්. එහෙම නැත්නම් ඉවත දමන්නත් පුළුවන්. මුල් අදියර හැටියට හිතා මතා තෝරා ගත් නියැදියකට අනුව, නිවාස කිහිපයකට යන්න අවස්ථාව සකසා ගත්තා. ක්ෂේත්‍ර සටහන් පොතේ සටහන් වුණු දළ සටහන් මේ විදිහයි"(ආනන්ද, 2004: 18).*

විශ්වවිද්‍යාල අධ්‍යාපනය අතරතුර ලබාගත් න්‍යායික දැනුම සහ සැබෑ ලෝකයේ අවස්ථාවලදී එහි ප්‍රායෝගික භාවිතය අතර පරතරය පිළිබඳව මෙම පොතින් ආමන්ත්‍රණය කරයි.විශ්වවිද්‍යාලයෙන් පිටවීම සහ රැකියාවක් ලැබීම යන සංක්‍රාන්තික කාලපරිච්ඡේදයකි.

එය උපාධිධාරියෙකුගේ ව්‍යාකූලත්වය සහ අවිනිශ්චිතතාවයෙන් පිරී පවතියි. "කපොකි" මෙම අභියෝගාත්මක කාල පරාසය තීක්ෂණ බුද්ධිය සහ ප්‍රායෝගිකත්වය මිශ්‍රණ කර කළමණාකරණය කර ගැනීමට අවශ්‍ය මඟපෙන්වීම් ලබා දීමේ මාර්ග සිතියමක් සපයයි. මෙම කෘතියෙහි හඳුනාගත හැකි තවත් කුසලතාවක් වන්නේ, තරුණ උපාධිධාරීන්ට ඕනෑවට වඩා චිත්තවේගීය නොවී සමාජ ගැටලු ආමන්ත්‍රණය සඳහා විවේචනාත්මකව විශ්ලේෂණය සහ මැදිහත්වීමකට රාමුවක් සැපයීමයි.

එමගින් කතුවරයාගේ අවංක අත්දැකීම් පරිකල්පන ඇසුරුමක බහා සැබෑ ලෝකයේ අභියෝග සඳහා උපාධිධාරීන් සූදානම් කරයි.දුප්පත් හෝ ආන්තික මිනිසුන් අන්තිම සිට පළමු දක්වා ගෙන ඒමේ දෘෂ්ටිවාදය (Chambers, 1994) තිබේ. එහිදී න්‍යාය සහ (Theory into Practice) එකට සම්බන්ධවීම මෙහි වැදගත් හැරවුම් ලක්ෂයකි.

ඒ අනුව මෙම කෘතිය විමර්ශනය කිරීමේදී සමාජ කාර්යවේදය (Social Work) වැනි ප්‍රායෝගිකපුහුණු වෘත්තීයක් සඳහා විද්‍යාර්ථයින් සූදානම් කරන විෂයයකි (ISHW, 2014; Watts,2020). එම විෂයයන් හදාරන්නන්ට පරිශීලනය සඳහා අත්පොතක් ලෙස දැක්විය හැකිය. එහිදී ප්‍රජා ගතිකත්වය අවබෝධ කර ගැනීමට, පෞද්ගලික සහ වෘත්තීය සංවර්ධනයට, ආර්ථික සංවර්ධනය සහ සවිබලගැන්වීමට අවශ්‍ය පදනම තේරුම් ගැනීමට, දිළිඳුකමේ චක්‍රය, නවෝත්පාදනයට,මානව සබඳතා සහ ජාල නඩත්තු කිරීමේ වැදගත්කම, සැබෑ ලෝකයේ පවතින අභියෝග තේරුම් ගැනීමට පදනම මෙම කෘතිය පරිශීලනය කිරීමෙන් ලැබෙන උපයෝගීතාවයයි.

ප්‍රජා ගතිකත්වය අවබෝධ කර ගැනීමට මෙම කෘතිය මඟින් අවස්ථාවක් ලබා දේ. ප්‍රජා සහභාගිත්වයේ සංකීර්ණතා සඳහා සූදානම් වීමට උපකාරී වේ.මැලිනොව්ස්කි සහ මාග්‍රට් මීඩ් වැනි සංස්කෘතික මානව විද්‍යාඥයින්ගේ කෘතීන් ගැන සඳහන් කරමින්, ක්ෂේත්‍ර පර්යේෂකයන් වැඩ කරන ප්‍රජාවන්ගේ සංස්කෘතික හා සමාජ ගතිකත්වයන් අවබෝධ කර ගැනීම සඳහා පොහොසත් සන්දර්භයක් සපයයි.

> "අන්දරවෙළට ඇතුළු වීමට ප්‍රථම විවිධ මූලාශ්‍රයන්ගෙන් සවන් වැකුණු කේවල කථාන්දර (Single Stories) ගොන්නක් මගේ මතකයේ ගබඩා වෙලා තියෙනව. ඒ හැම එකකින්ම කියැවුෙණ් එහි පවතින ගුප්ත සහ අවදානම් සහගත බව, කුඩුකාරයො, ගංජාකාරයො, ගණිකාවො, පික්පොකට් කාරයො, පාදඩයො, හිගන්නෝ,දාමරිකයො පිරිච්ච බිම් කඩක් ගැන සිතුවමක්, විශ්වවිද්‍යාල සිසුන් අතර මුදලට ලිංගික සේවා සපයන්නියන් බහුල පෙදෙසක් හැටියට මෙම පෙදෙස කතාබහට ලක් වුවත්, ඇත්තෙන්ම මෙහි පැමිණ එවන් සේවාවක් ලබා ගත් පළමු පෙළ අත්දැකීම් ලබාගත්තෙකු සොයා ගැනීම අපහසුයි" (ආනන්ද, 2023: 04).

තම පර්යේෂණ හෝ සමාජ කාර්යවේදය මඟින් අර්ථවත් බලපෑමක් කිරීමට බලාපොරොත්තු වන ඕනෑම කෙනෙකුට මෙම පසුබිම ඉතා වැදගත් වේ. ව්‍යාපෘති සැලසුම් කිරීම, පුහුණු සැසි සහ ක්ෂුද්‍ර ව්‍යාපාර සංවර්ධනය වැනි අංශ ආවරණය කරමින් ප්‍රජා ජීවිතය පිළිබඳ සවිස්තරාත්මක නිරූපණයක් පොත සපයයි. ප්‍රජාවක් තුළ ඇති විවිධ චරිත සහ ගැටුම්, දේශපාලන බලපෑම් සහ සම්පත් කළමනාකරණයේදී ඇතිවන බාධක දේශපාලන ආර්ථික සන්දර්භයෙන් අවබෝධ කර ගැනීමේ වැදගත්කම එය අවධාරණය කරයි.

> "ප්‍රජාව තුළ අපගාමී කාර්යයන්හි නියුක්ත පුද්ගලයන් ජීවත් වුවද ඒවා මැඩ පැවැත්වීමට සමත් යාන්ත්‍රණයක් ගම තුළ හෝ ගමෙන් පරිබාහිරව නිර්මාණය වී නොමැත" (අතුකෝරාළ2004: 336).

ආනන්දගේ මෙම කෘතිය පරිශීලනය කරන විට නිරන්තරයෙන් ස්මරණය වූයේ කරුණාතිස්ස අතුකෝරළ (2004) විසින් රචිත "ශ්‍රී ලංකාවේ ගම:මිත්‍යාව, අරාජිකත්වය සහ ඇනෝමියත්වය පිළිබඳ" ලිපියයි. අතුකෝරළ තර්ක කරන 1994 පසු ලුම්පන් දේශපාලනයේ ආරම්භය, අරාජිකත්වය, ආගම සහ සමාජ පාලනය, ඇනෝමියත්වය, ගැමියන්ගේ පරාධීන චින්තනය, දැඩි පෞද්ගලික සහ ආත්මාර්ථකාමීත්වය, බීමත්කම, බුද්ධිගලනය ආදිය නිසා ගම විසංවිධානය වීම පිළිබඳ මතුකිරීම් ප්‍රායෝගික පැතිකඩකින් තේරුම් ගැනීමට ආනන්දගේ කෘතියෙන් ඉඩකඩ සලසයි.

ක්ෂේත්‍රයේ එදිනෙදා අත්දැකීම් සටහන් කර ගැනීම ක්ෂේත්‍ර පර්යේෂකයින්ගේ/ක්ෂේත්‍ර නිලධාරීන්ගේ ප්‍රධාන කාර්යභාරයන් වේ. ඒ සඳහා ක්ෂේත්‍ර දින සටහන් පොතක් භාවිතා කළ යුතුයි. පර්යේෂකයෙකු වශයෙන් ක්ෂේත්‍ර දිනපොත්(Field Diary) සටහන් කර ගැනීමේ වැදගත්කම පිළිබඳ ඉඟියක් මෙම කෘතියේ කතුවරයා විසින් ලබා දී තිබේ. ආධුනික පර්යේෂකයෙකුට/ ලේඛකයකුට දිනපතා ලිවීමේ වැදගත්කම (අමරකීර්ති, 2024) දක්වා ඇත. එම අනවරත ලිවීම් සහ ක්ෂේත්‍ර පර්යේෂණයේ නියැළීමටත් උත්ප්‍රේරකයක් මෙම කෘතියෙන් ලබා දෙයි.

කෘතියෙහි පූර්විකාවෙහි සඳහන් කරන්නේ,

> *සෑම සබඳතාවක්ම ගනුදෙනුවක්. එහෙමත් නැත්නම් ලැබීමත් සහ දීමක්. පරිපූර්ණ අත්හැරීමෙන් මෙපිට, සියලු සම්බන්ධතා කියන්නෙම ගනුදෙනු. මේ දෙකම තමයි බැඳීම් කියල කියන්නේ. ඒ හැම දේකටම මිලක්, වටිනාකමක් තියෙනව. ඕනෑම මිලක් තියෙන දෙයක් විකිණෙනව. ගනුදෙනු කරන්න මුදල් (සල්ලි) ඕනෑ. හැබැයි වටිනාකම් අස්පර්ශනීය(Intangible) ඒවා. සංකේතමය වටිනාකම්. හැබැයි වටිනව කියන්නෙස විකිණෙනව.අඩුම තරමින් විකිණෙන්න අයිතියක් තියෙනව. විකිණෙන්නනම්*

වෙළඳපොළක් ඕනෑ.වෙළඳපොළක් හැදෙන්න කඩමණ්ඩියක් තියෙන්නම ඕනෑ කියලා එකක් නෑ. ද්‍රව්‍යමය භාණ්ඩ නැතුවත් ගනුදෙනු සිද්ධ වෙන්න පුළුවන්. ඒව සංකේතමය වටිනාකම් වුණත් මුදල් වගේමයි. උපයන්න. ආයෝජනය කරන්න. ලාභ ලබන්න පුළුවන්. ලාභ විවිධයි. සංකේතමය නැත්නම්, ද්‍රව්‍යමය ලැබීම් (ආනන්ද, 2023: vii)

සමාජ සංවර්ධන ක්ෂේත්‍රයේදී මානව අන්තර්ක්‍රියා සහ සමාජ ගතිකත්වය පිළිබඳ සැලකිය යුතු කාර්යභාරයක් ඉටු කරයි."කපෝකි" හි එක් මූලික තේමාවක් වන්නේ මානව සබඳතා සහ ජාලවල (Social Network) වැදගත්කමයි. වෘත්තීය සංවිධාන තුළ පවා සාර්ථක අන්තර්ක්‍රියා මෙම සබඳතා ඵලදායී ලෙස අවබෝධ කර ගැනීම සහ කළමනාකරණය කිරීම මත රඳා පවතින බව එය අවධාරණය කරයි.වෘත්තීය වර්ධනය සඳහා ජාල ගොඩනැගීමේ සහ උත්තේජනය කිරීමේ වැදගත්කම පොත අවධාරණය කරයි. එය නවෝත්පාදන සහ වෘත්තීය දියුණුවට තුඩු දිය හැකි, කෙනෙකුගේ ජාලය තුළ මානව සම්පත් සහ කුසලතා හඳුනා ගැනීම සහ පෝෂණය කිරීම සඳහා උපාය මාර්ග ඉදිරිපත් කරයි.

දන්න කියන අය එක්ක දැන හැඳුනුම්කම් නඩත්තු කරන එක හොඳ ජාල-නිර්මාණ කාරයන්ගේ (Networker) හැකියාව. මොකද, හැඳුනුකම් ජාලය(Network) කියන්නෙම ප්‍රාග්ධනයක්. මිල මුදල් හිඟ වුණත් සමහරුන්ට මේ කියන සංකේතීය ධනය ඕනෑ තරම් තියෙනව. ඒත් හුගක් අය ඒ ගැන දන්නෙ නෑ. ඒකෙ සංකේත වටිනාකමක් තියෙන බව කොහොමත් දන්නෙ නෑ. තමන්ගේ පළමු ඥාතිය වෙච්චි අම්මගෙ ඉඳල පහසුවෙන් ළං වෙන්න පුළුවන් නෑයෝ, හිත මිත්‍රයො කියන්නේ බැඳීම් (Bonds). එක අතකින් දෘඪ බැඳීම්. ඒවයෙ සංකේත වටිනාකම් එමටයි. හැබැයි, ඒ බැඳීම්වල ලාභය මත එල්ලිලා ඉන්න එකත් මෝඩකමක්. ඉන් එහාට තමන් ඕනෑකමෙන් හදා ගන්න සම්බන්ධකම්-බන්ධන (Bridging). සමහරවිට නොදන්න අය එක්ක දැන-හැඳුනුම්කම් හදා ගන්න එක වෙන්නත් පුළුවන්. මේ දෙකම දැන-ඇඳුනුම්කම් හදා ගන්න එක වෙන්නත් පුළුවන්. මේ දෙකම තියෙන කෙනෙක් කියන්නේ පොහොසත් ජාලකරුවෙක් (Network -Rich). හැබැයි මේ සම්බන්ධකම් තිබුණට වැඩක් නෑ. ජාලෙ සාමාජිකයො කිසිම වැඩකට ඇති දෙයක් දන්නේ නැත්නම්. 'වැඩකට ඇති දෙයක්'කිව්වේ මනුස්ස හැකියාවක් (Human Capital). වෙන තාලෙකට කිව්වොත්, සම්බන්ධකම් කියන්නේ 'තමන් දන්නේ කවුද? කියල ගත්තොත්, කුසලතා කියන්නේ 'දන්න උදවිය දන්නෙ මොනව ද' කියන එක. හොඳ වෙළෙන්දෙක් දන්න අයයි. දන්න අය දන්න දේවලුයි එකතු කරල අපූරු දේවල් කරනව. අපූරු කියන්නේ පූර්වයෙ (කලින්) නොතිබුණු දේවල්, එහෙමත් නැත්නම් නවෝත්පාදන (Innovation) සංයෝජනය (ආනන්ද, 2024: VII-Viii)

"කපෝකි" ශාස්ත්‍රීය ඉගෙනීමෙන් ඔබ්බට ගොස්, පාඨකයන් තමන් ගැන, ඔවුන්ගේ කුසලතාවයන් සහ වෘත්තීය ජීවිතයට ප්‍රවේශය ගැන ප්‍රශ්න කිරීමට පොළඹවයි. එය අද ශීඝ්‍රයෙන් වෙනස් වන රැකියා වෙළෙඳපොළේ අත්‍යවශ්‍ය වන අඛණ්ඩ වැඩිදියුණු කිරීම් සහ අනුවර්තනය වීමේ මානසිකත්වයක් පෝෂණය කරයි.ආඛ්‍යානය පාඨකයන්ට ඔවුන්ගේම හැකියාවන් ගැන මෙනෙහි කිරීමට සහ ප්‍රජා සංවර්ධනය සඳහා ඔවුන්ගේ ප්‍රවේශයන් ප්‍රශ්න කිරීමට දිරිමත් කරයි. එය අඛණ්ඩ ස්වයං ඇගයීමේ සහ නව්‍ය විසඳුම් සෙවීමේ වැදගත්කම අවධාරනය කරයි.

පුද්ගලික සහ වෘත්තීය වර්ධනයට "කපෝකි" පාඨකයන්ට ඔවුන්ගේම කුසලතා සහ ප්‍රවේශයන් ගැන මෙනෙහි කිරීමට දිරිගන්වන අතර, ඔවුන්ගේ උගත් දැනුම සැබෑ ලෝක තත්වයන්ට අනුවර්තනය කිරීමට උපකාර කරයි. එය ජයග්‍රාහී තත්වයන් නිර්මාණය කරන්නේ කෙසේද යන්න පිළිබඳ අවබෝධයක් සපයන අතර ස්වයං ඇගයීමේ සහ නවෝත්පාදනයේ වැදගත්කම අවධාරණය කරයි.

> “බුද්ධිමතුන් ගම අතහැර ගොස් හමාරය. ගම්වල ඉහළ අධ්‍යාපනය ලැබූවන් හට ජීවත්වීමට තරම් පරිසරයක් නිර්මාණය වී නොමැත. මෙවන් තත්ත්වයක් තුළ අද බොහෝ සංවර්ධන ක්‍රියාකාරකම්වලින් යහපත් ප්‍රතිඵල ලබාගැනීමට අසමත්ව ඇත. මේ නිසා ගම සංවර්ධනයේදී සැලකිල්ලට ගතයුතු මූලික අංශයක් වන්නේ අනුකලනය වර්ධනය කිරීම සහ සමාජ පාදක ව්‍යුහය ශක්තිමත් කිරීම කෙරෙහි ප්‍රමුඛත්වයක් දැක්වීමය” (අතුකෝරාළ, 2004: 306).

"කපෝකි" ප්‍රජාවන් තුළ ආර්ථික සවිබල ගැන්වීමේ සහ නවෝත්පාදනයේ වැදගත්කම ඉස්මතු කරයි. මෙම අරමුණු සාක්ෂාත් කර ගැනීම සඳහා ප්‍රායෝගික මාර්ගෝපදේශයක් සපයමින් මානව ප්‍රාග්ධනය සහ නවෝත්පාදනයන් පෝෂණය කිරීමේදී මානව සම්බන්ධතා සහ ජාල වල කාර්යභාරය සාකච්ඡා කරයි.මෙම කෘතියෙහි ඇති අධ්‍යාපනික වටිනාකම නම් "කපෝකි" නවකතාවක් පමණක් නොවේ; එය සිසුන්ට, පර්යේෂකයන්ට සහ සංවර්ධන නිලධාරීන්ට භාවිතා කළ හැකි ප්‍රායෝගික මාර්ගෝපදේශයකි. එය සංවර්ධන සමාජවිද්‍යාව සහ ප්‍රජා ගතිකත්වය පිළිබඳ සවිස්තරාත්මක අවබෝධයක් ලබා දෙන අතර, මෙම ක්ෂේත්‍රවල නියැළෙන ඕනෑම අයෙකු එය කියවිය යුතුම දෙයක් බවට පත් කරයි.

ශ්‍රී ලංකාවේ රාජ්‍ය නොවන සංවිධානවල (NGO) ගමන ප්‍රගතිය සහ මතභේදාත්මක වාද විවාද මිශ්‍ර කර ඇත. වර්තමානයේ ලංකාව වැනි රටවල දක්නට ලැබෙන ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය ව්‍යාපෘති මගින් ඇති වී ඇති සුරාකෑම තුළ ප්‍රජා ව්‍යාපෘති මගින් නගර බලගන්වාට වඩා තවදුරටත් පහළටම ඇඳ දමන්නට සමත් වී ඇත.

"අන්නාසි ගෙඩියක් රුපියල් හතලිහ ගාණෙ ගත්තනම් ඒක පොතු ඇරලා, හතරට පළල, කෑල්ලක් රුපියල් විස්ස හරි විසිපහ හැටියට මිරිස් කුඩු-ලුණු කුඩු මිශ්‍රණයෙන් ටිකක් ඉස්සම පාරිභෝගිකයා තෘප්තිමත්. හැබැයි 'ඩේලි කලෙක්ෂන්' එකේ 'ඇරියස්' එකකුත් හිටපු දවසට අන්නාසි ගෙඩිය පහකට හරි හයකට හරි පැළෙන්න තියෙන සම්භාවිතාවත් ඉතා ඉහළයි. ඇපල් වගේ දෙයක්නම් හොඳ ගෙඩි කීපයක් අතරට පැත්තක් කුණු වෙච්ච් එකක් ඔබන්න දක්ෂ වෙන්න ඕනෑ" (ආනන්ද, 2023: 63).

ශ්‍රී ලාංකේය සමාජයට සැබවින්ම ප්‍රතිලාභ සැලසීම සඳහා ඔවුන්ගේ ව්‍යාපෘතිවල සඵලතාවය අඛණ්ඩ කතිකාවේ මාතෘකාවකි. මෙම මුලපිරීම් ධනාත්මක වෙනස්කම් ඇති කර ඇති බවට ඇතැමුන් තර්ක කරන අතර, තවත් සමහරු විශේෂයෙන් ග්‍රාමීය ප්‍රදේශවල ඒවායේ ප්‍රත්‍යක්ෂ බලපෑම ප්‍රශ්න කරති.

දිළිඳුකමෙන් මිදීමේ මාධ්‍යයක් ලෙස ව්‍යාපාරික ව්‍යාපාරවලට අනුගත වීමේදී ග්‍රාමීය දිළිඳු ජනතාව මුහුණ දෙන අභියෝග සැලකිය යුතු ය. සංස්කෘතික හා පද්ධතිමය බාධක බොහෝ විට ඔවුන්ගේ ප්‍රගතියට බාධා කරයි, සංක්‍රාන්තිය දුෂ්කර කරයි. නව ව්‍යාපෘති හඳුන්වා දෙන සෑම විටම මතුවන සාම්ප්‍රදායික ප්‍රතිවිරෝධතා පිළිබිඹු කරමින් මෙම බාධක ගැඹුරින් මුල් බැස ඇත.

ව්‍යාපෘතියකට මුලදී විරෝධය පළ කළත් පසුව එහි ප්‍රතිඵල නෙළාගත් හරේන්ද්‍ර සහ ආරක්ෂක නිලධාරියාගේ කතාවෙන් මෙම අභියෝග පිළිබඳ සංවේදී උදාහරණයක් දැකිය හැකිය. ව්‍යවසායකත්වය කරා යන ගමන අභියෝගවලින් පිරී ඇති අතර එය සරල මාවතක් වන්නේ කලාතුරකිනි. වර්තමාන මහා පරිමාණ ව්‍යාපාරවල ඔප දැමූ මුහුණත පිටුපස "කළු අතීතය" සහ සංකීර්ණ ඉතිහාසයන් ඇති බව කතාවෙන් ඉස්මතු කරයි. මෙම ආඛ්‍යානය, ප්‍රගතියේ සහ සංවර්ධනයේ බහුවිධ ස්වභාවය පිළිබිඹු කරමින්, සාර්ථකත්වයේ මාවත බොහෝ විට දුෂ්කරතා සහ ප්‍රතිවිරෝධතාවලින් සමන්විත වන බව මතක් කිරීමක් ලෙස දක්වයි.

මෙම කෘතිය පරිශීලනයේදී කතුවරයා විසින් මතුකරන ප්‍රජා සවිබලකරණ ව්‍යාපෘතිවල ප්‍රධාන ඉල්ලකය වන්නේ එම ගම්වල සිටින කාන්තාවෝ වෙති. නමුත් ඔවුන්ට එම ව්‍යාපෘති වලින් සැබෑ විමුක්තියක් ලැබුණාද යන්න ප්‍රශ්නාර්ථයකි. කතුවරයාගේ මෙම වෑයම තවදුරටත් පුළුල්වීමට ස්ත්‍රීවාදී ප්‍රවේශයෙන් හාපවුගේ ෆෙයර්ගේ පීඩිතයාගේ අධ්‍යාපන විද්‍යාව (Pedagogy of the oppressed) වැනි ප්‍රවේශයන්ද අවධාරණය වූවා යැයි මැනවින් යැයි සිතිණි.

අවසාන වශයෙන්, සරත් ආනන්ද විසින් රචනා කරන ලද "කපෝති" යනු ශාස්ත්‍රීය න්‍යාය සහ සැබෑ ලෝක භාවිතය අතර පරතරය පියවන ගැඹුරු සහ ප්‍රායෝගික සම්පතකි. එය සමාජ සංවර්ධනය/ ප්‍රජා සංවර්ධනය, මානව සබඳතා සහ ක්ෂේත්‍ර පර්යේෂකයන් සහ සංවර්ධන නිලධාරීන් මුහුණ දෙන

ප්‍රායෝගික අභියෝග පිළිබඳ අගනා අවබෝධයක් සපයයි. පොතේ ඇති විස්තීරණ ප්‍රවේශය සමාජ විද්‍යාව, මානව විද්‍යාව සහ සමාජ කාර්යවේදය යන ක්ෂේත්‍රවල නියැළෙන ඕනෑම කෙනෙකුට නිර්දේශ කළ හැකි කෘතියකි. එය සිසුන්ට සහ වෘත්තිකයන් සඳහා මාර්ගෝපදේශයක් පමණක් නොව ප්‍රජා සංවර්ධනයට ප්‍රවේශ වන සහ ක්‍රියාත්මක වන ආකාරය කෙරෙහි සැලකිය යුතු ලෙස බලපාන අත්පොතක්ද ලෙස නිර්දේශ කර හැකිය.

සමුද්දේශ

අතුකෝරාළ, ක., (2004). ශ්‍රී ලංකාවේ ගම මිත්‍යාව, අරාජිකත්වය සහ අනෝමියත්වය. ද. අමරසේකර සහ රෝහිත දිසානායක (සංස්ක.), ඉඳුවර පර්යේෂණාත්මක ලේඛන සංග්‍රහය සමාජ විද්‍යාව 02 (පිටු 45-67). වරාකාපොළ: ආරිය ප්‍රකාශකයෝ.

අමරකීර්ති, ලියනගේ. (2024). ලියන කලාව සහ රචනා විධික්‍රම. කළුබෝවිල: විදර්ශන ප්‍රකාශනයක්.

හඳරාගම, සමන්, &රස්නායක, සුසන්ත. (2019). සංවර්ධන සමාජ විද්‍යාව (දෙවැනි මුද්‍රණය). නුගේගොඩ: සරසවි ප්‍රකාශනයක්.

හෙට්ටිගේ, සිරි. (2004). වර්තමාන සමාජ අර්බුද. මරදාන: ගොඩගේ ප්‍රකාශනයක්.

Chambers, R. (1994). The origins and practice of participatory rural appraisal. World Development, 22(7), 953-969.

International Federation of Social Workers. (2014). Global definition of social work. https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work

Freire, P. (2000). Pedagogy of the oppressed (30th anniversary ed.). Continuum. (Original work published 1970)

Riswan, M. (2020). Putting people first: A review on the participatory approach of Robert Chambers. Journal of Modern Thamizh Research (A Quarterly International Multilateral Thamizh Journal), 8(2), 657-665.

Uyangoda, J. (2010). Writing research proposals: In the social sciences and humanities a theoretical and practical guide. Colombo: Social Scientist Association.

Watts, L. (2020). Social work: Professional development and training. Australian Social Work, 74(1), 1-3. https://doi.org/10.1080/0312407X.2021.1847982